

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ,  
МОЛОДЕЖИ И СПОРТА УКРАИНЫ

Национальный аэрокосмический университет им. Н. Е. Жуковского  
«Харьковский авиационный институт»

К 80-летию основания университета

## **История ХАИ**

Библиографический указатель

Харьков «ХАИ» 2011

УДК 016 : 378.4(09)(477.54)  
И 90

Составители : И. В. Олейник,  
В. С. Гресь,

Н. М. Ткаченко,  
В. Н. Павленко

Под общей редакцией

Н. М. Ткаченко

**И 90** **История ХАИ** : к 80-летию основания университета : библиогр. указ. / сост. И. В. Олейник, В. С. Гресь, Н. М. Ткаченко, В. Н. Павленко ; под общ. ред. Н. М. Ткаченко. – Х. : Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского «Харьк. авиац. ин-т», 2011. – 256 с.

**УДК 016 : 378.4(09)(477.54)**

© Олейник И.В., Гресь В.С., Ткаченко Н.М., Павленко В.Н., 2011

© Национальный аэрокосмический университет им. Н.Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт», 2011

## **Вступление**

Тематический библиографический указатель посвящен 80-летию со дня основания Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт» и содержит материалы об университете, опубликованные в научных, научно-популярных и справочных изданиях, в центральной и местной прессе. Представленные источники охватывают период с 1935 по 2009 гг.

Сведения, включенные в указатель, позволяют проследить динамику развития университета, ознакомиться с направлениями его учебно-воспитательной, научно-исследовательской и административно-хозяйственной деятельности, с результатами конструкторского творчества и спортивными достижениями. В него вошли материалы о выдающихся деятелях авиации, чья жизнь была связана с Харьковским авиационным институтом, об ученых, преподавателях и сотрудниках, самоотверженный труд которых принес вузу заслуженный авторитет и мировое признание. О качестве образования в университете говорят достижения его выпускников, а многолетние традиции свидетельствуют о преемственности поколений. Данный указатель не претендует на полноту охвата материала, т. к. отражает только те документы, которые содержат фонд научно-технической библиотеки и музей ХАИ.

Материал сгруппирован по тематическим разделам, внутри разделов – в порядке хронологии, в пределах каждого года – в алфавитном порядке.

Справочный аппарат снабжен именным указателем и указателем летательных аппаратов, созданных в Харьковском авиационном институте.

Библиографирование осуществлено на языке оригинала в соответствии с ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Общие требования и правила составления». Слова и словосочетания сокращены в соответствии с ДСТУ 3582–97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі» и ГОСТ 7.12–93 «Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила».

Библиографический указатель может быть полезен студентам, сотрудникам, выпускникам, а также всем, кто интересуется историей Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт».

## Вопросы общей истории института

1944

1. **Пихтовников, Р. В.** Харьковский авиационный институт имени ОСО-АВИАХИМА / Р. В. Пихтовников // Ученые Харькова к годовщине освобождения родного города : краткий обзор работы учеб. и науч.-исслед. ин-тов за годы войны. – Х., 1944. – С. 39–42.

В годы Великой Отечественной войны профессорско-преподавательский состав института не только осуществлял учебную работу, но и активно оказывал научно-техническую помощь промышленным предприятиям Казани, города, в котором ХАИ находился в эвакуации.

1965

2. **Быстров, Н. А.** Из истории Харьковского авиационного института : (к 35-летию создания) / Н. А. Быстров // Тезисы докладов на XXII научной конференции института (16–25 апр. 1965 г.) / МВ и ССО УССР, Харьк. авиац. ин-т. – Х., 1965. – С. 3.

В докладе, основанном на архивных документах и литературных источниках, раскрываются некоторые моменты из жизни и деятельности института в довоенные годы.

1978

3. **Віднині ХАІ – імені М. Є. Жуковського** / фотогр. С. Глушенка, О. Литвина // За авіакадри. – 1978. – 9 лют. – С. 1.

У Харківському авіаційному інституті в урочистій обстановці відбувся мітинг з нагоди присвоєння йому імені основоположника російської авіації М. Є. Жуковського.

4. **Кононенко, В.** От почина – к опыту / В. Кононенко // Красное знамя. – 1978. – 22 дек.

Раскрыты основные направления деятельности Харьковского авиационного института им. Н. Е. Жуковского.

1979

5. **Кононенко, В.** Орлиного лету початок / В. Кононенко, В. Шнітман // Вечір. Харків. – 1979. – 1 трав. – С. 3.

Про становлення радянської авіації і внесок в її розвиток науковців і співробітників Харківського авіаційного інституту.

## 1980

6. **Арсон, Л.** Як ми починали : до 50-річчя інституту / Л. Арсон // За авіакадри. – 1980. – 21 лют. – С. 2.

Спогади випускника першого набору Л. Арсона про те, в яких історичних і соціально-економічних умовах створювався Харківський авіаційний інститут.

7. **Вехи истории** : цифры и факты // За авіакадри. – 1980. – 13 черв. – С. 2–3.

8. **Інституту вручено орден Леніна** : (звіт про урочисті збори) // За авіакадри. – 19 черв. – 1980. – С. 1–2.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 16 квітня 1980 року Харківський авіаційний інститут ім. М. Є. Жуковського за великі заслуги в підготовці висококваліфікованих спеціалістів і розвиток науки нагороджено орденом Леніна.

9. **Кононенко, В.** Всегда в поиске : [к 50-летнему юбилею Харьковского ордена Ленина авиационного института им. Н. Е. Жуковского] / В. Кононенко // За авіакадри. – 1980. – 13 черв. – С. 1.

10. **Кононенко, В.** Стремление к высоте / В. Кононенко // Правда України. – 1980. – 29 июля.

История и современность Харьковского ордена Ленина авиационного института им. Н. Е. Жуковского.

11. **Ламм, М.** З далекого минулого : до ювілею інституту / М. Ламм // За авіакадри. – 1980. – 14 лют. – С. 2.

Розповідь про перших ректорів, науковців і педагогів, завдяки яким ХАІ став одним з передових вузів країни.

12. **На прапорі вузу – орден Леніна** : репортаж із загальноінститутського мітингу // За авіакадри. – 1980. – 24 квіт. – С. 1.

13. **Указ Президії Верховної Ради СРСР про нагородження Харківського авіаційного інституту імені М. Є. Жуковського орденом Леніна** // За авіакадри. – 1980. – 24 квіт. – С. 1.

14. **Фролов, С.** Вища школа творчості. Харківському авіаційному інституту ім. М. Є. Жуковського – 50 / С. Фролов // Соціаліст. Харківщина. – 1980. – 14 черв.

## 1985

15. **Вехи нашей биографии. 1930–1980** : [хронология исторических событий] // За авиакадры. – 1985. – 29 марта. – С. 3.

## 1988

16. **Гимн ХАИ** / текст Г. Н. Пучков // Ленін. зміна. – 1988. – 3 берез.

17. **ХАИ в цифрах** // За авиакадры. – 1988. – 27 окт. – С. 1.

## 1990

18. **Вехи истории** : цифры и факты // За авиакадры. – 1990. – 1 окт. – С. 2–3.

19. **Харьковский авиационный институт (1930–1990)** : очерк истории / [Н. А. Быстров, А. С. Набатов, Н. П. Артеменко, И. В. Барышев, Н. Т. Березюк, И. П. Голдаев, А. Г. Гребеников, А. М. Гринченко, А. Г. Левчук, Б. И. Паначевский, С. Д. Фролов ; отв. ред. Н. Т. Березюк]. – Х. : Основа, 1990. – 190 с. : ил. – Содержж.: Гл. 1 : У истоков создания Харьковского авиационного института. 1922–1930. – С. 7–12 ; Гл. 2 : Становление института. 1930–1941. – С. 13–34 ; Гл. 3 : Институт в годы Великой Отечественной войны. 1941–1945. – С. 35–44 ; Гл. 4 : Восстановление и развитие института. 1945–1958. – С. 45–62 ; Гл. 5 : Формирование учебно-воспитательного и научного комплекса. – С. 63–104 ; Гл. 6 : Совершенствование учебно-воспитательного и научного комплекса в условиях научно-технического прогресса. 1980–1990. – С. 105–153.

В монографии, посвященной 60-летию основания Харьковского авиационного института им. Н. Е. Жуковского, рассматривается история зарождения, становления и развития одного из старейших вузов страны. Показана творческая работа коллектива ХАИ по разработке и созданию в 30-е годы XX ст. новых конструкций отечественных самолетов и двигателей к ним. Представляют интерес материалы, рассказывающие об участии студентов и преподавателей в Великой Отечественной войне, об их работе в оборонной промышленности в тылу, о возрождении института в послевоенные годы. Освещается вклад коллектива института в подготовку авиационных инженеров, развитие науки, укрепление связи вуза с производством.

## 1991

20. Аэрокосмическая неделя в Харьковском авиационном институте : посвящается 80-летию проведения в Харькове первой на юге страны авиационной выставки в Международный год космоса : 12–17 ноября 1991 г. // За авиакадры. – 1991. – 11 нояб. – С. 1.

## 1994

21. Харьковский авиационный институт (ХАИ) // Авиация : энциклопедия / под ред. Г. П. Свищева. – М., 1994. – С. 639.

## 1995

22. Савин, В. С. Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с.  
С. 109–110, 14: предвоенная история института.  
С. 171–172: довоенные научные исследования ХАИ в области двигателестроения.

## 1998

23. Кривцов, В. С. Создадим вуз мирового университетского уровня : интервью с ректором института В. С. Кривцовым // За авиакадры. – 1998. – № 1. – С. 1–2.

## 2000

24. Шебанов I. Гімн ХАІ / I. Шебанов ; музика Ю. Борисюка // За авиа-кадри. – 2000. – № 10/11. – С. 1.

25. Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [редкол. С. А. Арасланов, К. В. Безручко, М. В. Білан, І. П. Внуков, В. Є. Гайдачук, В. Ф. Деменко, А. І. Долматов, Ю. І. Жебель, В. М. Ілюшко, Я. С. Карпов, В. В. Кириченко, В. Д. Кожухов, Т. М. Колесникова, В. О. Копилов, В. С. Кривцов, Л. О. Кузьменко, А. С. Кулік, Л. О. Малашенко, М. В. Нечипорук, Я. В. Сафронов, О. А. Сідаченко, В. Т. Сікульський, О. Є. Федорович, Т. П. Цепляєва, Ю. С. Шошин ; за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х. : Оригинал, 2000. – 320 с. : ил.

Ювілейне видання, присвячене історії, створенню й розвитку відомого в світі авіаційного вузу.

- 26.** **Кривцов, В. С.** ХАІ – дійсність і майбутнє / В. С. Кривцов // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 64–67.
- 27.** **Рябков, В. І.** Біографія ХАІ в конструкціях літаків від «ХАІ-1» до «ХАІ-70» / В. І. Рябков // *Там само.* – С. 86–87.
- 28.** **Савін, В. С.** Початок розвитку авіації у Харкові / В. С. Савін // *Там само.* – С. 11–23.
- 29.** **Федорович, О. Е.** ХАІ исполнилось 70 : [о целях и задачах, стоящих перед вузом на современном этапе : беседа с проректором университета по научной работе, зав. кафедрой АСУ, доктором технических наук, профессором О. Е. Федоровичем / записал А. Ю. Совенко] / О. Е. Федорович // Авиация и время. – 2000. – № 2. – С. 1.
- 30.** **ХАІ : наша історія. 1930–2000** : [хронология исторических событий] // За авиакадры. – 2000. – № 5/6. – С. 1.
- 31.** **ХАІ – національний** // За авиакадры. – 2000. – № 8/9. – С. 1.  
Указом Президента України № 1059/2000 від 11 вересня 2000 р. Державному аерокосмічному університету ім. М. Є. Жуковського було надано статус національного і постановлено надалі іменувати його Національним аерокосмічним університетом ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».
- 32.** **Цепляєва, Т. П.** Сторінки історії / Т. П. Цепляєва // За авиакадры. – 2000. – № 8/9. – С. 2–3.

## 2001

- 33.** **Федорович, О. Е.** Наши в Китае / О. Е. Федорович, Н. В. Белан // За авиакадры. – 2001. – № 11. – С. 3.  
С 11 по 26 сентября 2001 года по приглашению Пекинского аэрокосмического университета в рабочей командировке находились проректор университета О. Е. Федорович и декан факультета ракетно-космической техники Н. В. Белан. Основная цель визита – обсуждение возможности обучения студентов из Китая в Национальном аэрокосмическом университете им. Н. Е. Жуковского «ХАИ», подготовки магистров и аспирантов, а также выполнения ряда научно-исследовательских работ.

## 2002

34. Безручко, К. В. Успіхи та досягнення Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» / К. В. Безручко // За авиаакадри. – 2002. – № 12. – С. 1–3.

## 2003

35. Цепляєва, Т. П. 1930 г. ... страницы истории / Т. П. Цепляева // За авиаакадри. – 2003. – № 2/3. – С. 3–4.

Освещена деятельность института в 1931–1932 годах, когда создавался скоростной самолет ХАИ-1 под руководством заведующего кафедрой конструкций самолетов И. Г. Немана.

## 2004

36. Історія міста Харкова XX століття : присвячується 350-річчю міста Харкова. – Х. : Фоліо : Золоті сторінки, 2004. – 688 с.

С. 257, 428, 514, 642: Харківський авіаційний інститут.

## 2005

37. Грінченко, А. М. Шлях звитяги // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 61–81.

Викладено історію всіх напрямків діяльності вузу від часу його створення до сьогодення.

38. Карпов, Я. С. Образование и наука в ХАИ – сплав мудрости опыта и энергии мечтателей / Я. С. Карпов // Там же. – С. 568–572.

39. Кривцов, В. С. ХАІ – це історія, сьогодення і майбутнє / В. С. Кривцов // Там само. – С. 122–141.

40. Набатов, А. С. Крилья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – 352 с.

Представлен обзор самолетов, вертолетов и других летательных аппаратов, а также свободнолетающих динамически подобных крупномасштабных моделей самолетов нового поколения, созданных в ХАИ

за 75 лет. Приведены описания, схемы и фотографии более 200 различных видов летательных аппаратов, разработанных, построенных и испытанных студентами и сотрудниками вуза. Широко представлены создатели летательных аппаратов, описано начало ракетостроения в Украине, раскрыты творческие связи НИИ проблем физического моделирования с ЦАГИ, ЛИИ и авиационными ОКБ им. П. О. Сухого, им. А. И. Микояна и им. В. М. Мишицева.

- 41. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75** / [редкол. В. С. Кривцов, Я. С. Карпов, В. Ф. Деменко, К. В. Безручко, О. В. Гайдачук, М. В. Нечипорук, В. Т. Сікульський]. – Х. : ХАІ, 2005. – 656 с.

У роботі висвітлено історію та сьогодення Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», його факультетів і кафедр, наукових шкіл, подано загальну характеристику студентства й випускників.

- 42. Они покоряли небо** : [монография] / [С. А. Бычков, Л. А. Малашенко, В. Н. Кобрин, О. Р. Черановский, А. Г. Гребеников, В. И. Рябков, Т. П. Цепляева, А. В. Бородин, С. А. Арасланов, Г. Г. Хмыз, А. В. Кретов, В. Н. Желдоченко, Л. В. Капитанова, Л. И. Лосев, А. А. Люшня, А. А. Редько, Е. Ю. Сафонова, М. Н. Федотов] ; под ред. В. С. Кривцова, М. Н. Федотова. – Х. : ХАИ, 2005. – 563 с. : ил.

Приведены описания и летно-технические характеристики самолетов и других летательных аппаратов, разработанных под руководством выдающихся авиационных конструкторов К. А. Калинина, И. Г. Немана, О. К. Антонова, П. В. Балабуева, а также созданных преподавателями, сотрудниками, студентами и выпускниками Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ» за время его существования.

- 43. ХАІ від ювілею до ювілею!** : [хронологія подій 2000–2005 років] // За авіакадри. – 2005. – № 5. – С. 1.

- 44. Шошин, Ю. С.** Становлення авіадвигунобудування в Україні / Ю. С. Шошин // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 25–28.

Розглянуто внесок ХАІ в історію створення першого вітчизняного турбореактивного двигуна.

## **2008**

- 45.** Визначення університетських рейтингів «ТОП-200 Україна» за 2007 рік : [№ 32 – Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»] // Дзеркало тижня. – 2008. – 26 квіт. – С. 18–19.

- 46.** Корогодский, Ю. Харьковские авиаторы / Ю. Корогодский // Сучасна освіта. – 2008. – № 4. – С. 30.

Краткий исторический очерк за более чем 80-летний период истории, в течение которого имя ХАИ стало брендом, известным далеко за пределами Украины.

## **2009**

- 47.** По ранжиру – становись! ТОП 200 университетов Украины за 2008 год : [№ 38 – Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»] // Кампус. – 2009. – № 4. – С. 24–29.

### **Летательные аппараты ХАИ довоенного периода**

#### **1935**

- 48.** Беляев, В. Новые бесхвостки : [в т. ч. о планере ХАИ-2] / В. Беляев // Самолет. – 1935. – № 1. – С. 15–16.

- 49.** Иванов, Ю. Скоростной самолет ХАИ-1 / Ю. Иванов // Самолет. – 1935. – № 4. – С. 32–33.

- 50.** Минов, Л. Итоги X слета планеристов / Л. Минов // Самолет. – 1935. – № 3. – С. 3–6, 19.

На состоявшемся в Крыму X Всесоюзном слете планеристов, в ходе всестороннего испытания серии бесхвостых планеров, выполнивших парящие и буксировочные полеты и фигуры высшего пилотажа, были получены ценные данные для конструирования самолета «Летающее крыло». Был выполнен перелет экспериментального воздушного поезда в составе самолета Р-5 и трех планеров (в т. ч. ХАИ-2) из Коктебеля в Харьков.

- 51.** Новые авиалинии // Самолет. – 1935. – № 2. – С. 27.

На авиалинии Харьков–Москва вступают в эксплуатацию скоростные самолеты ХАИ-1.

## 1947

52. Неман, И. Г. Передовые идеи советских конструкторов в самолетостроении / И. Г. Неман // 4-я научно-техническая конференция : тез. докл. – Х., 1947. – С. 3–4.

Молодая конструкторская группа ХАИ, создав первый скоростной самолет ХАИ-1, опередила всех конструкторов Европы и тем самым самостоятельно решила задачу перехода в скоростную авиацию. С выпуском самолета ХАИ-5 (Р-10) была решена задача создания многоцелевого одномоторного самолета в группе скоростных машин.

## 1972

53. Арсон, Л. Д. 8 октября – 40 лет со дня первых летных испытаний самолета ХАИ-1 (1932 г.) / Л. Д. Арсон, А. Е. Богораз // Из истории авиации и космонавтики : [сб. ст.] / АН СССР, Сов. нац. об-ние историков естествознания и техники. – М., 1972. – Вып. 14. – С. 90–92.

## 1973

54. Стефановский, П. М. Триста неизвестных / П. М. Стефановский. – М. : Воениздат, 1973. – 320 с.  
С. 40: о самолете ХАИ-1.

## 1974

55. Самолеты Страны Советов. 1917–1970 : [сборник] / [под общ. ред. Б. Л. Симакова]. – М. : Изд-во ДОСААФ, 1974. – 264 с. : ил. – Из содерж.: ХАИ-1. – С. 71 ; Р-10 (ХАИ-5, ПС-5). – С. 105 ; ХАИ-АВИАВНИТО-3. – С. 110.

## 1976

56. Боевые взлеты / [сост. И. Костенко]. – М. : Молодая гвардия, 1976. – Из содерж.: Первые шасси, убирающиеся в полете : [о самолете ХАИ-1]. – С. 99–100.

## 1977

57. Лиходей, В. Сторінки минулого / В. Лиходей // За авіакадри. – 1977. – 30 черв. – С. 2.

Історія створення літака-безхвостки «Літаюче крило», побудованого товариством «ABIABNITO».

- 58. Цепляєва, Т. П.** Особенности конструкций скоростных самолетов ХАИ / Т. П. Цепляева // Вопросы оптимизации тонкостенных силовых конструкций : темат. сб. науч. тр. / М-во высш. и среднего спец. образования СССР, Харьк. авиац. ин-т. – Х., 1977. – Вып. 3. – С. 79–85.

Статья посвящена 75-летию со дня рождения первого заведующего кафедрой конструкций самолетов, профессора И. Г. Немана. Изложены особенности конструкций скоростных самолетов ХАИ. Рассмотрены вопросы создания схемы самолета совершенной аэродинамики для 30-х годов XX ст., приведены новые перспективные конструкторские решения, которые в дальнейшем получили широкое распространение.

- 59. Цепляєва, Т. П.** Самолеты ХАИ, их значение в развитии авиации / Т. П. Цепляева // Самолетостроение. Техника воздушного флота : респ. межвед. науч.-техн. сб. / М-во высш. и среднего спец. образования УССР, Харьк. авиац. ин-т. – Х., 1977. – Вып. 42. – С. 3–8.

Изложены вопросы проектирования и постройки самолетов в ОКБ Харьковского института довоенного периода. Приведены основные технические характеристики ХАИ-1 – первого в Европе скоростного самолета с убирающимися шасси, а также самолетов ХАИ-5, ХАИ-6, ХАИ-51.

## 1978

- 60. Костенко, И. К.** Быстрее истребителя / И. К. Костенко // Техника молодежи. – 1978. – № 9. – С. 28–29.

О первом скоростном пассажирском самолете ХАИ-1, развивавшем большие скорости, чем истребители того времени.

- 61. Шавров, В. Б.** История конструкций самолетов в СССР до 1938 года / В. Б. Шавров. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Машиностроение, 1978. – 576 с. : ил. – Из содерж.: Самолет ХАИ-1. – С. 443 ; ХАИ-2 «Блоха», ХАИ-АВИАВНИТО-3 («Сергей Киров»), ХАИ-8. – С. 520–521.

## 1979

- 62. Лиходій, В.** Планерліт «Сергій Кіров» / В. Лиходій // За авіакадри. – 1979. – 31 серп. – С. 2.

1935 року студентами й викладачами ХАІ було спроектовано й збудовано літак-безхвостку «Літаюче крило» та десантний планерліт «Сергій Кіров».

## 1980

- 63. Кононенко, В. Г. Самолеты и планеры ХАИ / В. Г. Кононенко, В. С. Шнитман, Т. П. Цепляева // Самолетостроение. Техника воздушного флота : респ. межвед. науч.-техн. сб. / М-во высш. и среднего спец. образования УССР, Харьк. авиац. ин-т. – Х., 1980. – Вып. 47. – С. 3–10.**

Приведены данные о наиболее интересных с инженерной точки зрения скоростных и бесхвостых самолетах и планерах, созданных в Харьковском авиационном институте в довоенный период.

- 64. Летательные аппараты Харьковского авиационного института : библиогр. указ. отечеств. лит. за 1933–1941, 1962–1980 гг. (кн., журн. и газ. ст.) / [сост. Л. П. Коншина, науч. ред. Т. П. Цепляева]. – Х. : [ХАИ], 1980. – 17 с. – Из содерж.: Самолеты и планеры кафедры конструкции самолетов. – С. 7–9.**

## 1981

- 65. Кононенко, В. Г. Концепция максимального аэродинамического совершенства в конструкциях самолетов ХАИ / В. Г. Кононенко, В. С. Шнитман, Т. П. Цепляева // Самолетостроение. Техника воздушного флота : респ. межвед. науч.-техн. сб. / М-во высш. и среднего спец. образования УССР, Харьк. авиац. ин-т. – Х., 1981. – Вып. 48. – С. 107–112.**

Статья посвящена вопросу применения аэродинамических и конструктивных улучшений в самолетостроении 30-х годов XX ст. На основе большого статистического материала рассмотрены схемы и элементы конструкций скоростных самолетов, созданных в Харьковском авиационном институте, таких, как ХАИ-1, ХАИ-5, ХАИ-6.

## 1982

- 66. Рябков, В. Первенец : в 1932 году был осуществлен первый полет самолета ХАИ-1, созданного в нашем институте / В. Рябков // За авиакадры. – 1982. – 20 мая. – С. 2.**

- 67. Савин, В. На заре авиации / В. Савин // Красное знамя. – 1982. – 26 сент.**

Об истории создания самолета ХАИ-1.

## 1983

- 68. Рябков, В. И.** О выборе материала конструкций скоростных самолетов ХАИ : посвящается 80-летию со дня рождения И. Г. Немана / В. И. Рябков, В. С. Савин, Т. П. Цепляева // Вопросы проектирования самолетных конструкций / М-во среднего и высш. спец. образования СССР, Харьк. авиац. ин-т им. Н. Е. Жуковского. – Х., 1983. – Вып. 4. – С. 3–9.

Рассмотрены вопросы комплексного подхода к выбору конструкционного материала. Изложены основные принципы деревянного самолетостроения, сформулированные И. Г. Неманом, показана рациональность применения дерева в 30-е годы XX ст.

- 69. Савин, В.** ХАИ-1 : [история создания, техн. характеристики, эксплуатация] / В. Савин ; черт. В. Драгобецкого // За авиакадры. – 1984. – 22 марта. – С. 2.

- 70. Савин, В.** ХАИ У-2 : [история создания, техн. характеристики] / В. Савин ; схема В. Драгобецкого // За авиакадры. – 1984. – 29 марта. – С. 2.

- 71. Савин, В.** ХАИ-6 : [история создания, техн. характеристики] / В. Савин ; схема А. Джалахова // За авиакадры. – 1984. – 12 апр. – С. 2.

- 72. Савин, В.** ХАИ-3 «Ленинская искра» : [история создания, техн. характеристики] / В. Савин ; черт. В. Драгобецкого // За авиакадры. – 1984. – 19 апр. – С. 2.

- 73. Савин, В.** «Осоавиахимовец ХАИ» : [история создания одноместного бесхвостого парашютиста] / В. Савин ; черт. В. Драгобецкого // За авиакадры. – 1984. – 13 сент. – С. 2.

- 74. Савин, В.** «Безлонжеронка ХАИ» : [история создания бесхвостого самолета, техн. характеристики] / В. Савин ; черт. В. Драгобецкого // За авиакадры. – 1984. – 12 дек. – С. 2.

## 1985

- 75. Костенко, И. К.** Летающие крылья / И. К. Костенко. – М. : Машиностроение, 1985. – 104 с.

С. 42–47: в 30-е годы XX ст. в Харьковском авиационном институте под руководством П. Г. Бенинга были построены и испытаны два пла-неры типа «бесхвостка» – «Осоавиахимовец ХАИ» и «П. П. Постышев».

## 1988

76. Савин, В. Скоростной пассажирский ХАИ-1 / В. Савин // Крылья Родины. – 1988. – № 1. – С. 22–25.

Описана деятельность Осоавиахима по созданию скоростного пассажирского самолета ХАИ-1 с полностью убирающимися в полете шасси. Приведены основные технические характеристики самолета.

77. Шавров, В. Б. История конструкций самолетов в СССР. 1938–1950 : (материалы к истории самолетостроения) / В. Б. Шавров. – 2-е изд., испр. – М. : Машиностроение, 1988. – 568 с. : ил.

С. 44, 83: ХАИ-1.

С. 44: ХАИ-2.

С. 44, 126: ХАИ-3.

С. 20, 44, 126–127, 498–499: ХАИ-4 («Искра», «Осоавиахимовец Украины»).

С. 7, 42, 44–45, 47, 72, 224, 482–483: ХАИ-5 (Р-10).

С. 44–45, 482–483: ХАИ-6.

С. 44: ХАИ-8.

С. 45: ХАИ-51.

С. 44–45, 482–483: ХАИ-52.

## 1989

78. Горбенко, К. С. Самолеты строим сами / К. С. Горбенко, Ю. В. Макаров // Самолеты строим сами. – М. : Машиностроение, 1989. – 240 с. : ил. – Из содерж.: Самолеты ХАИ [ХАИ-1, ХАИ-4, ХАИ-5, ХАИ-6, планеры «Осоавиахимовец», «П. П. Постышев», планеролет ХАИ-АВИАВНИТО-3]. – С. 56–64.

## 1991

79. Красильщиков, А. П. Планеры СССР : справочник / А. П. Красильщиков. – М. : Машиностроение, 1991. – 240 с. – Из содерж.: ХАИ-9. – С. 137 ; «Осоавиахимовец ХАИ». – С. 157 ; «Безлонжеронка ХАИ». – С. 158 ; Мотопланеры [ХАИ-2]. – С. 164 ; Планеролеты [ХАИ-АВИАВНИТО-3, ХАИ-3, ХАИ-8]. – С. 165–168.

## 1995

80. Савин, В. С. Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с. – Из содерж.: Гл. 8 : Непроторенными путями [о са-

молетах, созданных под руководством И. Г. Немана. – ХАИ-1, ХАИ-2, ХАИ-1ВВ, ХАИ-5 (Р-10), ХАИ-51, ХАИ-52, ХАИ-6, ХАИ-7]. – С. 141–147 ; Гл. 10 : Бесхвостки [о деятельности группы по конструированию бесхвостых самолетов и реактивных двигателей к ним. Под руководством П. Г. Бенинга были построены: планер «Осоавиахимовец ХАИ», планер-бесхвостка «П. П. Постышев», бесхвостый самолет ХАИ-4]. – С. 152–156 ; Гл. 11: Поиски и находки «АВИАВНИТО» [ХАИ-АВИАВНИТО-1, ХАИ-АВИАВНИТО-2 «Блоха», ХАИ-АВИАВНИТО-3 «Сергей Киров», ХАИ-АВИАВНИТО-4, ХАИ-АВИАВНИТО-5, ХАИ-АВИАВНИТО-8, ХАИ-АВИАВНИТО-9, «Безлонжеронка ХАИ】]. – С. 156–160.

## 1996

**81. Маслов, М.** Вооружен и очень опасен, или одна из историй милитаризации скоростного пассажирского самолета / М. Маслов // Авиация. Космонавтика. – 1996. – Вып. 15. – С. 41–47.

О первом скоростном самолете ХАИ-1 и его модификациях.

## 2000

**82. Завод «Авиант». Этапы пути. 1920–2000 гг.** / [редкол. В. К. Пелых, А. А. Федоров, Ю. А. Скрипочка]. – К. : УкрНИИАТ, 2000. – [112] с.

С. 16–19: технические характеристики самолета ХАИ-1, запущенного в производство Киевским авиазаводом в 1933 году.

**83. Цепляева, Т. П.** ХАИ: с первых шагов – мировые рекорды / Т. П. Цепляева // Авіаційно-космічна техніка і технологія : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Держ. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ». – Х., 2000. – Вип. 15. – С. 55–59.

В статье раскрыты роль Харьковского авиационного института в развитии авиационной науки и техники с 1930 года и его вклад в создание скоростной авиации в довоенный период. Приведены основные технические характеристики самолетов ХАИ-1, ХАИ-5 и планера «Осоавиахимовец ХАИ».

## 2001

**84. Первые среди первых. Харьковское государственное авиационное производственное предприятие. 75 лет** / под ред. А. К. Мялицы. – Х. : ХГААП, 2001. – 416 с.

- С. 66, 68–73, 104–105: самолет ХАИ-1.
- С. 68: самолет ХАИ-2.
- С. 99, 104–115, 150–153: самолет ХАИ-5 (Р-10).
- С. 110–112: самолеты ХАИ-51, ХАИ-52.
- С. 74: планерлет «Сергей Киров».

- 85. Соболев, Д. А.** История самолетов мира : [монография] / Д. А. Соболев. – М. : Русавиа, 2001. – 680 с.  
С. 245–246: ХАИ-1.  
С. 286: ХАИ-4.  
С. 365: ХАИ-5.  
С. 256: ХАИ-1ВВ.

## 2003

- 86. Страницы истории ...** : [о самолетах ХАИ-5 (Р-10), ХАИ-51] // За авиакадры. – 2003. – № 6/7. – С. 3.

- 87. Цепляева, Т. П.** Самолеты с маркой ХАИ : к 100-летию авиации / Т. П. Цепляева // За авиакадры. – 2003. – № 13. – С. 1–2.

Ученые Харьковского авиационного института внесли немалый вклад в развитие авиации. Так, еще в начале 30-х годов XX ст. был построен скоростной самолет ХАИ-1, в котором воплотились передовые новаторские идеи того времени, затем был спроектирован и построен двухместный военный разведчик ХАИ-5 (Р-10), запущенный в серийное производство и принимавший участие в боевых вылетах. Особое место занимает бесхвостый планер «Осоавиахимовец ХАИ», на котором впервые в мире был установлен рекорд – 10 мертвых петель.

## 2005

- 88. Набатов, А. С.** Крылья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – 352 с. : ил. – Из содеж.: Ч. 1 : Скоростные крылатые машины (1930–1941 гг.). – С. 8–95.

- 89. Они покоряли небо** : [монография] / [С. А. Бычков и др.] ; под ред. В. С. Кривцова, М. Н. Федотова. – Х. : ХАИ, 2005. – 563 с. : ил. – Из содеж.: Гл. 1 : Самолеты К. А. Калинина. – С. 8–56 ; Гл. 2 : С именем ХАИ. – С. 57–106.

## **Конструкторы**

### ***Калинин Константин Алексеевич***

**1970**

- 90.** **Калинин Константин Алексеевич** // Большая советская энциклопедия. – 3-е изд. – М., 1970. – Т. 11. – С. 207.

**1975**

- 91.** **Грацианский, А. Н.** О жизни и деятельности К. А. Калинина / А. Н. Грацианский // Из истории авиации и космонавтики : [сб. ст.] / АН СССР, Сов. нац. об.-ние историков естествознания и техники. – М., 1975. – Вып. 26. – С. 98–112.

Предлагаемый очерк написан по личным воспоминаниям автора – Героя Советского Союза Алексея Николаевича Грацианского, многие годы работавшего с К. А. Калининым в Киеве и Харькове.

**1979**

- 92.** **Грацианский, А. Н.** 18 октября – 50 лет с начала испытаний самолета К-5 (1929 г.) / А. Н. Грацианский // Из истории авиации и космонавтики : [сб. ст.] / АН СССР, Сов. нац. об.-ние историков естествознания и техники. – М., 1979. – Вып. 37. – С. 104–106.

Речь идет о построенном под руководством военного летчика и авиаконструктора Константина Алексеевича Калинина самолете К-5, значение которого в довоенное время трудно переоценить.

- 93.** **29 декабря – 90 лет со дня рождения К. А. Калинина (1989 г.)** // Из истории авиации и космонавтики : [сб. ст.] / АН СССР, Сов. нац. об.-ние историков естествознания и техники. – М., 1979. – Вып. 37. – С. 116–118.

- 94.** **Кононенко, В.** Жизнь – делу авиации : [к 90-летию со дня рождения К. А. Калинина] / В. Кононенко, В. Шнитман // Красное знамя. – 1979. – 18 сент. – С. 4.

**1980**

- 95.** **Калинин Константин Алексеевич** // Украинская советская энциклопедия. — К., 1980. – Т. 4. – С. 412.

## 1989

96. Калинин Константин Алексеевич // Советский энциклопедический словарь. – 4-е изд. испр. и доп. – М., 1989. – С. 532.
97. Черняевский, Н. Победоносный поход людей и машин : [о жизни и деятельности К. А. Калинина] / Н. Черняевский // За авиаcadры. – 1989. – 9 февр. – С. 2.

## 1994

98. Калинин Константин Алексеевич // Авиация : энциклопедия / под ред. Г. П. Свищева. – М., 1994. – С. 265.
99. Калинина самолеты // Авиация : энциклопедия / под ред. Г. П. Свищева. – М., 1994. – С. 265–266.
100. Савин, В. С. Планета «Константин» / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1994. – 312 с.

Книга посвящена жизни и деятельности конструктора авиационной техники Константина Алексеевича Калинина, стоявшего у истоков создания Харьковского авиационного института.

## 1995

101. Савин, В. С. Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с.
- С. 5, 6, 105, 107, 113, 127, 129, 131–133, 135–137, 141, 152, 159, 166, 167, 169: К. А. Калинин.

## 2000

102. Завод «Авиант». Этапы пути. 1920–2000 гг. / [редкол. В. К. Пелых, А. А. Федоров, Ю. А. Скрипчка]. – К. : УкрНИИАТ, 2000. – [112] с.
- С. 9–10: среди первых самолетов Киевского авиазавода был четырехместный пассажирский самолет К-1, сконструированный К. А. Калининым.
103. Калинина, Н. Очень любит летать и летает отлично : о выдающемся авиаконструкторе К. А. Калинине / Н. Калинина // Крылья Родины. – 2000. – № 5. – С. 29–31.

**104.** Савін, В. С. Конструктор К. О. Калінін / В. С. Савін // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [под общ. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 24.

**2001**

**105.** Первые среди первых. Харьковское государственное авиационное производственное предприятие. 75 лет / под ред. А. К. Мялицы. – Х. : ХГААП, 2001. – 416 с. – Из содеж.: Гл. 1 : Крылья нового мира. 1926–1933 [практически весь довоенный период истории становления ХАЗа был связан с именем К. А. Калинина]. – С. 7–90.

**2004**

**106.** Калинин Константин Алексеевич // 500 влиятельных личностей. Харькову – 350 : [информ.-биогр. справ.] / Вост.-укр. биогр. ин-т. – Х., 2004. – Т. 8. – С. 39.

**2007**

**107.** Константин Алексеевич Калинин : страницы биографии // За авиа-кадры. – 2007. – № 1. – С. 4.

5 февраля 2007 года исполнилось 120 лет со дня рождения создателя первых отечественных самолетов, основателя и главного конструктора Харьковского авиационного завода, доцента кафедры самолетостроения ХАИ Константина Алексеевича Калинина, именем которого в 1990 году Международным планетным центром в США утверждено название вновь открытой планеты № 3347 «Константин».

**2009**

**108.** Забытые и незабытые : о пилотах, об авиационных техниках, инженерах, конструкторах и военачальниках, погибших или побывавших в застенках НКВД, на островах Архипелага ГУЛАГ : [историко-биогр. изд.] / авт.-сост. Е. З. Буцкий, Н. И. Игнатьев. – Х. : Майдан, 2009. – 468 с. – Из содеж.: К. А. Калинин – С. 200–202.

**109.** Сафонова, Е. Ко дню рождения Константина Калинина / Е. Сафонова // Авиация общего назначения. – 2009. – № 2. – С. 32.

## **Лозино-Лозинский Глеб Евгеньевич**

**1995**

- 110.** Савин, В. С. Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с.  
С. 172: Г. Е. Лозино-Лозинский.

**1999**

- 111.** Васильченко, К. Выдающийся конструктор : Г. Е. Лозино-Лозинскому – 90 лет! / К. Васильченко // Крылья Родины. – 1999. – № 12. – С. 14.

**2004**

- 112.** Глеб Евгеньевич Лозино-Лозинский – основатель космической авиации // Конверсия в машиностроении. – 2004. – № 3. – С. 28–31.

Статья посвящена памяти выдающегося инженера, ученого и организатора, одного из основных руководителей крупнейшего космического проекта «Многоразовая космическая транспортная система "Энергия-Буран"» Глеба Евгеньевича Лозино-Лозинского.

- 113.** Дерновая, В. Глеб Евгеньевич Лозино-Лозинский – ученый и конструктор : к 95-летию со дня рождения / В. Дерновая // Аэрокосмический вестник. – 2004. – № 50. – С. 52–55.

**2009**

- 114.** Микоян, С. А. Генеральный конструктор Глеб Евгеньевич Лозино-Лозинский / С. А. Микоян, В. А. Скороделов // Космонавтика и ракетостроение. – 2009. – № 4. – С. 5–10.

К 100-летию со дня рождения Глеба Евгеньевича Лозино-Лозинского, Генерального конструктора, выдающегося создателя авиационно-космической техники, разработчика двигательных установок истребителей ОКБ А. И. Микояна, главного конструктора истребителя-перехватчика МиГ-31, создателя орбитального корабля "Буран", основоположника новой ветви средств выведения – авиационно-космических транспортных систем.

- 115.** Фирсов, А. Основные даты жизни и деятельности Глеба Евгеньевича Лозино-Лозинского / А. Фирсов // За авиаакадры. – 2009. – № 10/11. – С. 1–2.

25 декабря 2009 года исполнилось 100 лет со дня рождения доктора технических наук, Героя Социалистического Труда, лауреата Ленинской и Государственных премий, Генерального конструктора ОАО НПО «Молния», патриарха отечественной авиационно-космической техники Г. Е. Лозино-Лозинского, работавшего в 30-е годы XX ст. в Харьковском авиационном институте над разработкой паротурбинной двигательной установки для тяжелого бомбардировщика А. Н. Туполева.

### *Люлька Архип Михайлович*

1974

116. **Люлька Архип Михайлович** // Большая советская энциклопедия. – 3-е изд. – М., 1974. – Т. 15. – С. 115–116.

1978

117. **Борисенко, О.** Розвідник нового / О. Борисенко // За авіакадри. – 1978. – 16 берез. – С. 2.

Статтю присвячено 70-річному ювілею видатного вченого-конструктора, Героя Соціалістичної Праці, академіка А. М. Люльки. Саме під час його роботи в ХАІ було зосереджено основоположну для науки й техніки ідею авіаційного турбореактивного двигуна та розроблено основні креслення й методи розрахунку першого двигуна нового типу.

1980

118. **Борисенко, А.** Новаторы : [Архип Михайлович Люлька] / А. Борисенко // За авіакадри. – 1980. – 13 черв. – С. 2.

119. **Велетні технічної думки** : [Архип Михайлович Люлька] // За авіакадри. – 1980. – 12 черв. – С. 1.

1981

120. **Люлька Архип Михайлович** // Украинская советская энциклопедия. – К., 1981. – Т. 6. – С. 205.

1983

121. **Савін, В.** Здійснення мрії / В. Савін // Вечір. Харків. – 1983. – 27 апр. Про діяльність А. М. Люльки у Харківському авіаційному інституті.

## 1989

122. **Люлька Архип Михайлович** // Советский энциклопедический словарь. – 4-е изд. испр. и доп. – М., 1989. – С. 745.

## 1990

123. **Пономарев, А. Н.** Архип Михайлович Люлька / А. Н. Пономарев // Советские авиационные конструкторы / А. Н. Пономарев. – 3-е изд., испр. и доп. – М., 1990. – С. 284–291.

## 1994

124. **Люлька Архип Михайлович** // Авиация : энциклопедия / под ред. Г. П. Свищева. – М., 1994. – С. 319.

## 1995

125. **Савин, В. С.** Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с.  
С. 110, 172–173: А. М. Люлька.

## 1998

126. **Кузьмина, Л. М.** «... И в каждой турбине мы слышим спокойствие наших границ!» : к 90-летию Архипа Михайловича Люльки / Л. М. Кузьмина // Авиация и космонавтика. – 1998. – № 3. – С. 17–21.

## 2000

127. **Незым, В. Ю.** Генеральный конструктор А. М. Люлька / В. Ю. Незым // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [под общ. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 32–33.

## 2003

128. **Солодовников, Д.** Опередивший время : к 95-летию со дня рождения академика А. М. Люльки / Д. Солодовников, В. Власко // За авиакадры. – 2003. – № 6/7. – С. 4–5.

**2004**

- 129.** **Люлька Архип Михайлович** // 500 влиятельных личностей. Харькову – 350 : [информ.-биогр. справ.] / Вост.-укр. биогр. ин-т. – Х., 2004. – Т. 8. – С. 54.

**2008**

- 130.** **Фирсов, А. И.** Основные даты жизни и деятельности Архипа Михайловича Люльки / А. И. Фирсов // За авиакадры. – 2008. – № 2/3. – С. 1.

К 100-летнему юбилею Героя Социалистического Труда, Генерального конструктора авиационной техники, лауреата Ленинской, Сталинской и Государственной премий СССР, академика А. М. Люльки, работавшего на кафедре авиадвигателей Харьковского авиационного института в довоенный период (1933–1940 гг.).

***Неман Йосиф Григорьевич***

**1978**

- 131.** **Арсон Л. Д.** Родоначальник крил ХАІ : [до 75-річчя з дня народження Й. Г. Немана] / Д. Арсон // За авіакадри. – 1978. – 16 лют.

**1983**

- 132.** **Савин, В. И. Г.** Неману – 80 лет / В. Савин // За авиакадры. – 1983. – 24 февр. – С. 2.

**1994**

- 133.** **Неман Йосиф Григорьевич** // Авиация : энциклопедия / под ред. Г. П. Свищева. – М., 1994. – С. 374.

**1995**

- 134.** **Савин, В. С.** Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с.

С. 5, 6, 109, 110, 141–147, 156, 159, 160, 168, 169, 199: Г. И. Неман.

## **1998**

- 135.** Гайков, А. А. Неман Иосиф Григорьевич / А. А. Гайков // Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова : биогр. слов. / Харьк. гуманитар. ин-т «Нар. укр. акад.» ; [В. И. Астахова и др.]. – Х., 1998. – С. 433–435.

## **2001**

- 136.** Первые среди первых. Харьковское государственное авиационное производственное предприятие. 75 лет / под ред. А. К. Мялицы. – Х. : ХГААП, 2001. – 416 с.

С. 66–75, 104–115: освещен период деятельности заведующего кафедрой конструкций самолетов И. Г. Немана, связанный со временем создания и строительства на Харьковском авиационном заводе самолетов ХАИ-1, ХАИ-5, ХАИ-51, ХАИ-52.

## **2003**

- 137.** Набатов, А. С. Крылатый конструктор : [к 100-летию со дня рождения авиаконструктора И. Г. Немана.] // За авиакадры. – 2003. – № 2/3. – С. 4–5.

## **2004**

- 138.** Неман Иосиф Григорьевич // 500 влиятельных личностей. Харькову – 350 : [информ.-биогр. справ.] / Вост.-укр. биогр. ин-т. – Х., 2004. – Т. 8. – С. 511.

## **2005**

- 139.** Набатов, А. С. Неман Иосиф Григорьевич / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников // Крылья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – С. 311–312.

- 140.** Научное наследие профессора И. Г. Немана (1903–1952) : предисл. редкол. журн. // Авиационно-космическая техника и технология. – 2005. – № 6 (22). – С. 94.

В журнале «Авиационно-космическая техника и технология» № 5(21), 6(22) за 2005 год, № 1(27), 3(29), 5(31) за 2006 год, № 1(37) за 2007 опубликованы сообщения по материалам докторской диссертации «Устойчивость бесконечно длинной ортотропной пластины с наклонными главными направлениями упругости». Изложены научные ре-

зультаты И. Г. Немана, полученные им в 1946–1948 гг., ранее нигде не публиковавшиеся, без купюр авторского текста.

- 141. Цепляєва, Т. П.** Й. Г. Неман: з перших літаків «ХАІ» – світові рекорди / Т. П. Цепляєва // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 51–57.

**2009**

- 142. Забытые и незабытые** : о пилотах, об авиационных техниках, инженерах, конструкторах и военачальниках, погибших или побывавших в застенках НКВД, на островах Архипелага ГУЛАГ : [историко-биогр. изд.] / авт.-сост. Е. З. Буцкий, Н. И. Игнатьев. – Х. : Майдан, 2009. – 468 с. – Из содрж.: И. Г. Неман [заведующий кафедрой конструкции самолетов ХАИ]. – С. 301–302.

### **Деятельность Харьковской группы по изучению реактивного движения**

**1978**

- 143. Кононенко, В.** Ракетна азбука ХАІ / В. Кононенко, В. Шнітман // Вечір. Харків. – 1978. – 3 квіт.

Про діяльність групи з вивчення реактивного руху та спогади перших ракетників ХАІ Л. М. Піротті та Е. Й. Баткіна.

**1983**

- 144. Самойлович, С.** Первые ракетчики ХАИ / С. Самойлович // За авиа-  
кадры. – 1983. – 14 апр. – С. 2.

**1987**

- 145. Башук, Д.** Пионеры ракетоплавания из ХАИ / Д. Башук // За авиакад-  
ры. – 1987. – 18 нояб. – С. 2.

Приведены результаты поисковой работы группы исследования развития космонавтики факультета летательных аппаратов под руководством доцента кафедры № 404 А. С. Набатова по выявлению малоизвестных фактов деятельности Харьковской группы по изучению реактивного движения.

## 1989

- 146. Набатов, А.** Пионеры ракетоплавания / А. Набатов, Д. Башук // Красное знамя. – 1989. – 7 янв.

О деятельности Харьковской группы по изучению реактивного движения.

## 1990

- 147. Башук, Д.** Полвека спустя / Д. Башук // За авиакадры. – 1990. – 1 окт. – С. 1.

19 сентября 1990 года на здании самолетного корпуса института была открыта мемориальная доска в честь 50-летия успешного запуска пороховой ракеты, созданной Харьковской группой по изучению реактивного движения. Этому событию были приурочены митинг и торжественное собрание коллектива института, а также открытие выставки в музее истории ХАИ, посвященной деятельности этой группы.

- 148. Башук, Д.** Увековечим память пионеров ракетоплавания ХАИ / Д. Башук // За авиакадры. – 1990. – 15 февр. – С. 4.

С предложением об открытии на здании самолетного корпуса института, в стенах которого работала Харьковская группа по изучению реактивного движения, мемориальной доски к 50-летию запуска пороховой ракеты выступил директор музея истории института Д. Башук.

- 149. Розов, В. И.** Харьковская реактивная группа 1940–1990 : [19 сентября 1940 года был успешно осуществлен запуск пороховой ракеты] / В. И. Розов // За авиакадры. – 1990. – 17 сент. – С. 2.

## 1991

- 150. Башук, Д.** Их называли «реактивщики» / Д. Башук, А. Набатов // Авиация и космонавтика. – 1991. – № 2. – С. 35.

О деятельности Харьковской группы по изучению реактивного движения под руководством академика АН УССР Г. Ф. Прокуры, организованной в 1937 году.

## 2005

- 151. Набатов, А. С.** Крылья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – 352 с. – Из содеж.: Ч. 2 : На заре космической эры (1934–1948 гг.). – С. 96–112.

**2000**

- 152.** Набатов, А. С. О творческих поисках «реактивщиков ХАИ» / А. С. Набатов // Открытые информационные и компьютерные интегрированные технологии : сб. науч. тр. / М-во образования и науки Украины, Гос. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского «ХАИ». – Х., 2000. – Вып. 6. – С. 62–69.

О становлении Харьковской группы по изучению реактивного движения и творческих поисках её членов – студентов и сотрудников ХАИ – создателей пороховых ракет и другой ракетной техники в 30–40-х годах XX века.

### **Участие коллектива института в Великой Отечественной войне**

**1974**

- 153.** Щиров, І. Метал палив руки / І. Щиров // За авіакадри. – 1974. – 3 жовт. – С. 2.

Спогади про участь у боях Великої Вітчизняної війни у складі Першого Українського фронту співробітника кафедри деталей машин І. Щирова.

**1975**

- 154.** Арсон, Л. Д. За рекомендацією льотчиків / Л. Д. Арсон // За авіакадри. – 1975. – 17 квіт. – С. 2.

Розповідь доцента кафедри КЛА Лева Давидовича Арсона про свою роботу на авіаційному заводі в глибокому тилу, за яку його було нагороджено двома орденами Трудового Червоного Прапора і медаллю «За доблесний труд у Великій Вітчизняній війні».

- 155.** Губський, О. Мій перший бій / О. Губський // За авіакадри. – 1975. – 10 квіт. – С. 2.

Спогади доцента кафедри металознавства О. О. Губського про свій перший бій, який він прийняв у складі стрілкового батальону в районі міста Брусилова, за що його було нагороджено медаллю «За відвагу».

- 156.** Ридченко, В. За мирне життя / В. Ридченко // За авіакадри. – 1975. – 13 лют. – С. 2.

У статті доцента кафедри деталей машин В. Ридченка, присвяченій 30-річчю Великої Перемоги, розповідається про враження від огляду

польських міст, у звільненні яких він брав участь у складі окремого мотоінженерного батальону.

- 157. Яковлев, Л.** Берлінська операція / Л. Яковлев // За авіакадри. – 1975. – 30 квіт. – С. 2.

Спогади викладачів і співробітників інституту про свою участь у боях за визволення Берліна.

- 158. Яковлев, Л.** Прапор свободи над Будапештом // За авіакадри. – 1975. – 20 лют. – С. 2.

Статтю присвячено співробітникам ХАІ, які брали участь у боях за визволення столиці Угорщини і отримали медалі за звільнення Будапешта.

## 1976

- 159. Мороз, П.** Слово про Райнберга / П. Мороз // За авіакадри. – 1976. – 8 квіт. – С. 2.

На Батьківщині колишнього начальника військової кафедри, гвардій підполковника Я. Л. Райнберга створено музей його імені.

## 1977

- 160. Виноградов, П.** Таким зберегла його пам'ять / П. Виноградов, Е. Блінова ; фотограф. С. Глушенко // За авіакадри. – 1977. – 13 січ. – С. 2.

Спогади про Героя Радянського Союзу Я. Л. Райнберга та про роботу зі створення музею його імені в авіаційному інституті.

- 161. Мороз, П.** На борту – ім'я героя / П. Мороз // За авіакадри. – 1977. – 29 верес. – С. 2.

Супертраулери риболовецького флоту Латвії присвоєно ім'я Героя Радянського Союзу, викладача Харківського авіаційного інституту Я. Л. Райнберга.

- 162. Морозова, Л.** Весна ювілейна : говорять ветерани [М. Д. Рижков, Е. Т. Канунников, І. П. Глібов, В. А. Коломієць] / Л. Морозова // За авіакадри. – 1977. – 5 трав. – С. 2.

- 163. Надточій, М.** В гарячому небі Москви / М. Надточій // За авіакадри. – 1977. – 5 трав. – С. 1.

Спогади ветерана Великої Вітчизняної війни співробітника кафедри двигунів літальних апаратів М. Надточого, який воював у складі 325-ї ДБАП старшим борттехніком.

## 1978

164. **Бондаренко, К. И.** Завжди в строю : [спогади про свій бойовий шлях викладача військової кафедри К. И. Бондаренка] / К. И. Бондаренко // За авіакадри. – 1978. – 23 лют. – С. 2.

165. **Ліщук, О.** Пам'ять серця / О. Ліщук // За авіакадри. – 1978. – 4 трав. – С. 2.

Розповідь про бойовий шлях ветерана Великої Вітчизняної війни Михайла Федоровича Тупікіна.

## 1979

166. **Канунников, С.** Не гасне в пам'яті / С. Канунников // За авіакадри. – 1979. – 4 трав. – С. 1.

Спогади співробітника інституту про участь у бойових діях на фронтах Великої Вітчизняної війни, а саме в обороні Ленінграда.

## 1980

167. **Литвинов, А.** Когда шла война : [о деятельности института во время эвакуации в Казань] / А. Литвинов // За авіакадри. – 1980. – 13 черв. – С. 4.

168. **Музика, Н.** Шлях до перемоги : [спогади участника бойових дій, викладача інституту Бориса Дмитровича Яловкіна] / Н. Музика // За авіакадри. – 1980. – 8 трав. – С. 2.

169. **Ясинський, Ф.** Пам'ятаю : [спогади про початок Вітчизняної війни] / Ф. Ясинський // За авіакадри. – 1980. – 8 трав. – С. 2.

## 1981

170. **Фирсов, А.** Всегда в строю : [ветеран Великой Отечественной войны Михаил Федорович Тупикин] / А. Фирсов // За авиакадры. – 1981. – 7 мая. – С. 1.

171. **Фирсов, А.** День памяти Райнберга / А. Фирсов // За авиакадры. – 1981. – 5 февр. – С. 2.

В Харьковском авиационном институте прошли торжества, посвященные 80-летию со дня рождения бывшего начальника кафедры военной и физической подготовки, геройски погибшего в Великой Отечественной войне, гвардии подполковника Я. Л. Райнберга.

**172.** **Фирсов, А.** Достойный подражания : ( к 80-летию со дня рождения Я. Л. Райнберга) / А. Фирсов // За авиакадры. – 1981. – 22 янв. – С. 2.

**173.** **Фирсов, А.** Эпизоды из жизни лейтенанта Чопенко : [о преподавателе военной кафедры полковнике запаса С. А. Чопенко] // За авиакадры. – 1981. – 19 февр. – С. 4.

## 1982

**174.** **Пархоменко, О. М.** Не забывается такое никогда : [страницы дневника] / О. М. Пархоменко // За авиакадры. – 1982. – 21 окт. – С. 2 ; 28 окт. – С. 2.

Записки кандидата технических наук, доцента кафедры экономики Октябрьины Михайловны Пархоменко о военных годах, проведенных в эвакуации.

## 1983

**175.** **Гришин, В.** Юность с огнем пополам / В. Гришин // За авиакадры. – 1983. – 24 февр. – С. 1.

Статья посвящена участнику Великой Отечественной войны кандидату технических наук, доценту Юрию Григорьевичу Фурсе.

**176.** **Егоров, М.** Победу встречал трижды / М. Егоров // За авиакадры. – 1983. – 5 мая. – С. 1.

Воспоминания майора в отставке, сотрудника кафедры технологии самолетостроения Григория Александровича Стороженко о Великой Отечественной войне.

**177.** **Чайников, А.** Закаленный в горниле войны // За авиакадры. – 1983. – 5 мая. – С. 1.

О боевом летчике, ныне сотруднике кафедры ПЛА, Савине Александре Павловиче.

## 1984

**178.** **Вурье, Л.** Ветеран – в строю : [Николай Петрович Коленов] / Л. Вурье // За авиакадры. – 1984. – 9 февр. – С. 2.

**179.** **Зайцев, А.** От Москвы до Берлина / А. Зайцев // За авиакадры. – 1984. – 5 мая. – С. 1.

Рассказ о боевом пути 289-го штурмового авиационного полка, в состав которого входили бывшие студенты ХАИ, а также о послевоенных годах восстановления института.

- 180. Кириллов, С. Немеркнувшее время / С. Кириллов // За авиакадры. – 1984. – 11 окт. – С. 2.**

Статья посвящена доценту кафедры № 102 Юрию Григорьевичу Фурсе, ветерану Великой Отечественной войны.

- 181. Мешков, О. Строки, опаленные войной / О. Мешков // Правда. – 1984. – 3 окт.**

Издательством «Лиесма» выпущена книга «И … моя жизнь тоже» Э. Лукьянисика, посвященная судьбе Яниса Райнберга – Героя Советского Союза, участника гражданской войны, погибшего во время рейда в глубокий тыл гитлеровцев во время Великой Отечественной войны.

- 182. Пархоменко, О. М. Возвращение : [страницы дневника : о первом послевоенном наборе студентов ХАИ] / О. М. Пархоменко // За авиакадры. – 1984. – 14 июня. – С. 2 ; 22 июня. – С. 2 ; 27 сент. – С. 2 ; 11 окт. – С. 2 ; 18 окт. – С. 1 ; 24 окт. – С. 2 ; 1 нояб. – С. 2.**

- 183. Свет далекой звезды : письма студента ХАИ, погибшего в Великой Отечественной войне // За авиакадры. – 1984. – 5 мая. – С. 2.**

Опубликованы письма бывшего второкурсника Харьковского авиационного института Леонида Павловича Мовчана, за боевые заслуги награжденного орденом Отечественной войны I степени (посмертно), охватывающие периоды учебы в институте, работы в эвакуации, а также с фронта. В память о герое студенты ССО «Ровесник» зачислили Леонида Мовчана почетным бойцом своего стройотряда.

- 184. Трудные дороги // За авиакадры. – 1984. – 5 мая. – С. 1.**

Фронтовая судьба Голенко Дмитрия Трофимовича, бывшего командира взвода пехотной 51-й стрелковой дивизии, работавшего учебным мастером на военной кафедре института.

- 185. Фирсов, А. Достойный подражания / А. Фирсов // За авиакадры. – 1984. – 12 янв. – С. 2.**

Статья посвящена 40-летию подвига Героя Советского Союза Я. Л. Райнберга, до войны возглавлявшего кафедру военной и физической подготовки в Харьковском авиационном институте.

## 1985

**186.** **Витолс, Э.** И сегодня в строю : [заведующий кафедрой физики доктор технических наук А. Л. Рвачев] / Э. Витолс // За авиакадры. – 1985. – 9 мая. – С. 2.

**187.** **Иванова, В.** Одолели, победили ... : [ о Г. Е. Курдыбайло] / В. Иванова // За авиакадры. – 1985. – 9 мая. – С. 1.

**188.** **Кириллова, В.** Позабыть нельзя / В. Кириллова // За авиакадры. – 1985. – 22 февр. – С. 2.

Воспоминания о войне председателя совета ветеранов Отечественной войны института, кандидата технических наук, доцента кафедры № 208 А. И. Волкова.

**189.** **Студенческий батальон ...** // За авиакадры. – 1985. – 9 мая. – С. 1.

О заведующем кафедрой АГД Геннадии Ильиче Андренко, который воевал в составе студенческого батальона.

## 1986

**190.** **В строю ветераны** : [Григорий Титович Латенков] / фот. Л. Литвина // За авиакадры. – 1986. – 27 февр. – С. 1.

**191.** **Кулик, А.** Себя не сберег для будущего / А. Кулик // За авиакадры. – 1986. – 14 февр. – С. 2.

В институте на протяжении многих лет работает группа «Поиск», одним из направлений деятельности которой является отыскание имен и фамилий, выяснение судеб сотрудников, студентов, преподавателей ХАИ, ушедших на Отечественную войну и не вернувшихся обратно. Одним из последних удачных поисков стало письмо О. Ф. Бендерской, приоткрывшее завесу над отрезком жизни В. Ф. Пщедромирского, одного из студентов ХАИ.

## 1988

**192.** **Лищук, И.** Выстояли и победили / И. Лищук // За авиакадры. – 1988. – 25 февр. – С. 2.

Воспоминания о войне ветерана института, учебного мастера отдела технических средств обучения Ивана Ивановича Королькова.

## 1990

- 193.** **Башук, Д.** Так было / Д. Башук // За авиакадры. – 1990. – 25 июня. – С. 1.

В музей истории института поступили новые уникальные документы, касающиеся проведения эвакуационных работ в первые дни войны, которые комментирует А. М. Барский, возглавлявший на тот момент Главснаб Наркомата авиапромышленности.

- 194.** **Быстров, Н.** ХАИ в годы войны / Н. Быстров // За авиакадры. – 1990. – 7 мая. – С. 1.

Очерк посвящен героической странице истории института, сотрудники и студенты которого ценой своих жизней внесли немалый вклад в дело Победы советского народа над фашистской Германией, сражаясь на фронтах войны и самоотверженно работая в тылу.

## 1991

- 195.** **Мороз, П.** Сын трех республик : [Я. Л. Райнберг] / П. Мороз // За авиакадры. – 1991. – 18 февр. – С. 2.

- 196.** **Помянем живых** // За авиакадры. – 1991. – 29 апр. – С. 2.

О сотрудниках Харьковского авиационного института, принимавших участие в Великой Отечественной войне.

## 1999

- 197.** **Эпштейн, А. И.** Студенческие батальоны. Справедливость восторжествовала : [беседа с участником церемонии открытия памятника студентам, не вернувшимся с Великой Отечественной войны, А. И. Эпштейном / записал Е. Тернопол] // За авиакадры. – 1999. – № 14. – С. 1.

28 октября на территории Харьковского университета был установлен памятник студентам, воевавшим в составе двух Харьковских студенческих батальонов и не вернувшимся с Великой Отечественной войны. В их числе были и студенты ХАИ.

## 2000

- 198.** **Фирсов, А. И.** Они жизни не щадили : [студенты и сотрудники института – участники боевых действий] / А. И. Фирсов // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».

ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 60–61.

## 2003

**199. Недолгая, но светлая жизнь Анны Гуртовой** // За авиакадры. – 2003. – № 2/3. – С. 2.

О подвиге бывшей студентки ХАИ разведчицы Анны Гуртовой во время Великой Отечественной войны.

## 2004

**200. Мы этой памяти верны** : 14 января – 60 лет подвигу Героя Советского Союза Я. Л. Райнберга // За авиакадры. – 2004. – № 1. – С. 1.

Ян Людвигович Райнберг проявил личную отвагу, мужество и героизм, участвуя в боях на Северо-Западном фронте. 14 января 1944 года, возглавляя группу из двух лыжных батальонов, он получил задачу – прорвать оборону, выйти в тыл противника и перерезать стратегически важную дорогу, по которой шли эшелоны с немецкими войсками и техникой. Лыжники сумели выполнить эту задачу и в ходе двенадцатичасового неравного боя отбили восемь атак врага и удержали занятый рубеж до подхода основных советских сил. За героический подвиг, совершенный Я. Л. Райнбергом при выполнении этого задания, ему было посмертно присвоено звание Героя Советского Союза.

## 2005

**201. Фирсов, А. Они были первыми** / А. Фирсов // За авиакадры. – 2005. – № 1. – С. 1–2.

Большой вклад в победу над фашизмом внесли сотрудники и студенты ХАИ. 69 студентов самолетостроительного и моторостроительного факультетов первого и третьего курсов вошли в состав студенческого батальона, уже в июле 1944 года принявшего свой первый неравный бой в районе Белой Церкви, для многих бойцов ставший последним. Имена студбатовцев высечены на мраморных плитах обелиска Славы, воздвигнутого в память о студентах и сотрудниках ХАИ, погибших в годы Великой Отечественной войны.

**202. Фирсов, А. И. Они защищали Родину** / А. И. Фирсов // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 110–115.

**2006**

- 203.** **Фирсов, А. И.** Все для фронта, все для Победы! : [вклад в Победу над фашизмом коллектива Харьковского авиационного института] / А. И. Фирсов // За авиакадры. – 2006. – № 5. – С. 2.

**2007**

- 204.** **Они защищали Родину** : [имена и фамилии участников Великой Отечественной войны] // За авиакадры. – 2007. – № 5/6. – С. 4–5.

### **Учебно-воспитательная работа университета**

**1971**

- 205.** **Малашенко, Л.** Кожну хвилину – навчанню / Л. Малашенко // За авіакадри. – 1971. – 7 січ. – С. 1.

**1974**

- 206.** **Бажин, И.** СНО : [цели и задачи студенческого научного общества] / И. Бажин // За авіакадри. – 1974. – 24 січ. – С. 3.

- 207.** **Білявський, Л.** Творча співдружність / Л. Білявський. – За авіакадри. – 1974. – 23 трав. – С. 2.

Переддипломна практика студентів ХАІ на авіаційному заводі ім. В. П. Чкалова у Ташкенті, під час якої вони не тільки збириали матеріал для своїх майбутніх проектів, а й одночасно допомагали підприємству у вирішенні практичних завдань.

- 208.** Управление учебным процессом : [о внедрении электронно-вычислительных машин в планирование и управление учебным процессом] // За авіакадри. – 1974. – 24 січ. – С. 2.

**1975**

- 209.** **Ткаченко, В.** Учебный процесс в вузе / В. Ткаченко // За авіакадри. – 1975. – 7 лют. – С. 2–3.

Особенности организации учебного процесса в Харьковском авиационном институте.

## 1976

**210.** Гордієнко, В. І. Виховання – процес активний / В. І. Гордієнко // За авіакадри. – 1976. – 5 лют. – С. 2.

**211.** Кушніров, О. Ризькі враження / О. Кушніров // За авіакадри. – 1976. – 7 жовт. – С. 2.

Технологічна практика студентів п'ятого курсу на радіозаводі ім. Попова у м. Ризі.

**212.** Олександров, С. Ознайомились з виробництвом : [перша технологічна практика студентів-двигунобудівників] / С. Олександров // За авіакадри. – 1976. – 18 берез. – С. 1.

**213.** Фролов, С. П'ятирічка і учебовий процес / С. Фролов // За авіакадри. – 1976. – 22 січ. – С. 1.

**214.** Шинкар, С. Ефективність роботи вихователя / С. Шинкар // За авіакадри. – 1976. – 12 лют. – С. 2.

## 1977

**215.** Байша, В. Інтенсифікація навчання і технічні засоби навчання / В. Байша // За авіакадри. – 1977. – 22 верес. – С. 1.

**216.** Сотников, В. Є всі умови для навчання / В. Сотников // За авіакадри. – 1977. – 15 верес. – С. 1.

## 1979

**217.** Гринченко, А. Учебный процесс в ХАИ / А. Гринченко // За авіакадри. – 1979. – 22 берез. – С. 1.

## 1981

**218.** Глебов, И. Совершенствовать организацию практики / И. Глебов // За авиаакадры. – 1981. – 24 дек. – С. 1.

**219.** Илюшко, В. ТСО идут дальше : [о работе коллектива отдела технических средств обучения] / В. Илюшко // За авиаакадры. – 1981. – 5 марта. – С. 1.

**220. Паначевный, Б.** Совершенствуем учебный процесс / Б. Паначевный // За авиакадры. – 1981. – 18 дек. – С. 1.

**221. Цепляева, Т.** Жизнь эксперимента / Т. Цепляева // За авиакадры. – 1981. – 12 февр. – С. 2.

В 1979 году в ОКБ Антонова прошла испытания новая форма проведения второй технологической практики в виде студенческой специализированной бригады в условиях конструкторского бюро.

## 1982

**222. Байша, В.** В помощь – ТСО / В. Байша // За авиакадры. – 1982. – 18 марта. – С. 1.

О работе, проводимой отделом ТСО в составе двух лабораторий ЛУТ и ЛТСО, по оказанию помощи в обеспечении учебного процесса техническими средствами обучения.

**223. Стриженко, В.** Первый отряд студентов-патентоведов / В. Стриженко // За авиакадры. – 1982. – 17 июня. – С. 2.

Впервые в Советском Союзе в ХАИ были организованы курсы патентоведения и изобретательства для студентов третьих курсов.

## 1983

**224. Баранник, А.** Узнали много нового / А. Баранник // За авиакадры. – 1983. – 8 сент. – С. 1.

О второй технологической практике студентов в ПО «Коммунар», включавшей в себя участие в выполнении производственной программы по выпуску телевизоров «Березка-216».

**225. Губаренко, М.** Стажировка / М. Губаренко // За авиакадры. – 1983. – 19 мая. – С. 2.

О технологической практике бригады студентов третьего факультета ССБ «Нева-83» на заводе «Пирометр» в Ленинграде.

**226. Офицеров, Д.** А можно еще лучше / Д. Офицеров // За авиакадры. – 1983. – 22 сент. – С. 1.

О второй технологической практике студентов пятого курса в ХАПО им. Ленинского комсомола.

- 227.** Слесарев, Б. А. Рубеж взят / Б. А. Слесарев // За авиакадры. – 1983. – 1 дек. – С. 1.

Результаты прохождения технологической практики пятикурсниками первого факультета на авиазаводе города Тбилиси.

- 228.** Ткаченко, В. Готовим новый отряд / В. Ткаченко, В. Юрьева // За авиакадры. – 1983. – 19 мая. – С. 2.

Новые пути организации проведения второй технологической практики студентов в форме специализированных студенческих бригад на кафедре приборов летательных аппаратов.

**1984**

- 229.** Байша, В. ТСО : новый этап развития / В. Байша // За авиакадры. – 1984. – 22 марта. – С. 1.

**1986**

- 230.** Белан, Н. Резервы качества подготовки молодых специалистов / Н. Белан // За авиакадры. – 1986. – 14 февр. – С. 1.

**1988**

- 231.** Кандыба, В. Новая специальность / В. Кандыба // За авиакадры. – 1988. – 2 июня. – С. 1.

Преподаватели ХАИ первыми в стране начали плановую подготовку специалистов по метрологии, стандартизации, управлению качеством продукции.

**1989**

- 232.** Лищук, И. Подружились с ЭВМ / И. Лищук // За авиакадры. – 1989. – № 2. – С. 1.

В ХАИ состоялся первый выпуск студентов по специальности «инженер-системотехник».

- 233.** Черепенников, Б. Об одной утраченной традиции института : [...] необходимо возобновить высокие требования к учебному процессу, чтобы вернуть репутацию «трудного» вуза] / Б. Черепенников // За авиакадры. – 1989. – 20 апр. – С. 2.

## 1990

- 234. Волкова, Н. Д.** Система модульного обучения / Н. Д. Волкова // За авиакадры. – 1990. – 9 апр. – С. 1.

О новой форме учебной работы, которая основывается на системном подходе и способствует совершенствованию подготовки специалистов авиационного профиля.

- 235. Ивашина, С.** Новое в распределении выпускников / С. Ивашина // За авиакадры. – 1990. – 31 авг. – С. 2.

О решении в Харьковском авиационном институте вопросов, связанных с порядком предоставления работы молодым специалистам, изменившимся в соответствии с определенными решениями правительства. Теперь распределение будет проводиться не по заявкам отраслевых министерств, а на основе прямых договоров института с предприятиями.

## 1992

- 236. Гришин, В.** На вірність народові України / В. Гришин ; фотогр. А. Фирсова // За авиакадры. – 1992. – 22 июня. – С. 1.

В урочистій обстановці на навчальному плацу студенти четвертого курсу III факультету прийняли присягу на вірність народу України, ставши другим випуском офіцерів резерву, які прийняли присягу вже самостійній державі.

- 237. Конверсия образования** // За авиакадры. – 1992. – 11 мая. – С. 2.

О пересмотре комплекса мероприятий по выпуску специалистов, исходя из ситуации сокращения производства вооружения и объявления Украины безъядерной зоной.

## 1993

- 238. Рябков, В. И.** Состояние учебного процесса за семестр : доклад / В. И. Рябков // За авиакадры. – 1993. – 16 апр. – С. 1.

## 1994

- 239. Рябков, В. И.** Защита, учеба, распределение : [доклад проректора института В. И. Рябкова, посвященный дипломному проектированию и итогам зимней сессии, на совете института] // За авиакадры. – 1994. – 29 апр. – С. 1.

## **1998**

- 240.** **Карпов, Я. С.** На пути к университетскому образованию мирового уровня / Я. С. Карпов // За авиаcadры. – 1998. – № 2. – С. 1.

## **1999**

- 241.** **Карпов, Я. С.** Основные направления совершенствования учебно-воспитательного процесса в университете и пути их практической реализации / Я. С. Карпов // За авиаcadры. – 1999. – 19 февр. – С. 1.

## **2000**

- 242.** **Безручко, К. В.** Організація навчальної роботи в ХАІ. Проблеми та перспективи розвитку / К. В. Безручко // За авиаcadры. – 2000. – № 8/9. – С. 4.

- 243.** **Безручко, К. В.** Освіта в ХАІ – запорука успіху / К. В. Безручко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 73–76.

- 244.** **Карпов, Я. С.** Ничему нельзя научить – всему можно научиться : (по материалам заседания совета университета от 27 сент. 2000 года) / Я. С. Карпов // За авиаcadры. – 2000. – № 8/9. – С. 3.

- 245.** **Карпов, Я. С.** Освіта в ХАІ – запорука успіху / Я. С. Карпов // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 68–72.

- 246.** **Кривцов, В. С.** ХАИ – международный учебно-научный центр информационных и компьютерных интегрированных технологий аэрокосмической техники / В. С. Кривцов // Открытые информационные и компьютерные интегрированные технологии : сб. науч. тр. / М-во образования и науки Украины, Гос. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского «ХАИ». – Х., 2000. – Вып. 7. – С. 3–14.

Показано, что организация процесса подготовки кадров является одной из главных задач при внедрении современных комплексов программных, технических и методических средств CALS-технологий на предприятиях авиационно-космической отрасли. Представлена система подготовки специалистов в аэрокосмическом университете для работы в

условиях открытых и компьютеризированных интегрированных производств.

## 2001

**247. Карпов, Я.** Демократизация учебного процесса / Я. Карпов // За авиа-кадры. – 2001. – № 2. – С. 1–2.

**248. Кузнецов, А. Ю.** Обсуждаем проблемы дистанционного обучения / А. Ю. Кузнецов // За авиакадры. – 2001. – № 10. – С. 2.

## 2003

**249. Сухоребрый, В. Г.** Концепция развития специальности «Информационные технологии проектирования» в Национальном аэрокосмическом университете им. Н. Е. Жуковского «ХАИ» / В. Г. Сухоребрый, В. В. Шевель // Открытые информационные и компьютерные интегрированные технологии. – 2003. – Вып. 18. – С. 187–194.

Проанализированы тенденции применения информационных технологий проектирования в аэрокосмической отрасли Украины. Определены роль и место специалиста в области информационных технологий проектирования в цикле создания объектов аэрокосмической техники. Рассмотрены особенности подготовки таких специалистов в Национальном аэрокосмическом университете им. Н. Е. Жуковского «ХАИ».

## 2005

**250. Автоматизированная система рейтингового оценивания работы студентов** / А. Кулик, А. Сухобрус, И. Бодаев, Е. Яшина // Новий колегіум. – 2005. – № 3. – С. 9–16.

Рассмотрены цели и задачи рейтингового оценивания, его роль в системе управления учебным процессом на факультете систем управления летательными аппаратами аэрокосмического университета. Описаны методики оценки индивидуального рейтинга студентов, способы организации смотра-конкурса студенческих групп и оперативного контроля учебного процесса.

**251. Гребеніков, О. Г.** Пам'ятати минуле – думати про майбутнє : [суспільно-політична і культурно-виховна робота інституту] / О. Г. Гребеніков // Національний аэрокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 91–103.

**252.** **Карпов, Я. С.** Пути повышения качества инженерного образования в ХАИ / Я. С. Карпов // За авиакадры. – 2005. – № 7/8. – С. 2–3.

**253.** **Кривцов, В.** Сквозная комплексная компьютерная подготовка инженеров-механиков / В. Кривцов, Я. Карпов, В. Зайцев // Новий колегіум. – 2005. – № 3. – С. 3–8.

Статья посвящена организации сквозной компьютерной подготовки студентов в НАКУ «ХАИ». Рассмотрены цели и поэтапные методы ее реализации от первого курса до дипломного проектирования. Приведены структура и организация деятельности учебных и вычислительных центров университета, на базе которых происходит внедрение сквозной компьютерной подготовки студентов.

**254.** **Сучасний стан організації навчального процесу в університеті** // За авиакадры. – 2005. – № 5. – С. 3.

**2007**

**255.** **Карпов, Я. С.** Пути повышения качества образования / Я. С. Карпов // За авиакадры. – 2007. – № 9. – С. 2.

### **Учебный центр CAD/CAM/CAE**

**2000**

**256.** **Гребеніков, О. Г.** Освіта в ХАІ – запорука успіху / О. Г. Гребеніков // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 77–79.

Про діяльність навчального центру з вивчення системи CAD/CAM/CAE UNIGRAPHICS.

**2005**

**257.** **Набатов, А. С.** Крылья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – 352 с. – Из содеж.: Работы учебного центра CAD/CAM/CAE. – С. 238–243.

**258.** **Навчально-науковий центр комп'ютерних технологій – CAD/CAM/CAE** // За авиакадры. – 2005. – № 5. – С. 6.

Для реалізації стратегій упровадження сучасних комп'ютерних інтегрованих технологій, які є основою якості й ефективності виробництва,

науки та навчального процесу, на базі Харківського авіаційного інституту 1993 року було створено навчальний центр з вивчення систем CAD/CAM/CAE.

## Студенчество

1971

- 259. Долматов, А.** Вихованці твої, комсомол / А. Долматов, М. Бахметов // За авіакадри. – 1971. – 16 груд. – С. 2.

Про студентів, Ленінських стипендіатів Сергія Єпіфанова, Іллю Петухова та Геннадія Бахмета, які відмінно навчаються та ведуть велику громадську роботу.

- 260. Крокуй, студенте! Урочиста клятва першокурсників!** // За авіакадри. – 1971. – 9 верес. – С. 1.

1974

- 261. Сікульський, В.** Пропор навчання піднято! : репортаж зі свята першокурсників / В. Сікульський // За авіакадри. – 1974. – 5 верес. – С. 1.

1975

- 262. Россоха, О.** Спалахнув факел знань / О. Россоха // За авіакадри. – 1975. – 4 верес. – С. 2.

Про свято, присвячене початку нового навчального року, на якому за традицією було запалено символічний вогонь знань.

1976

- 263. Іванова, В.** За законами знань : фотопортаж : [підсумки сесії] / В. Іванова ; фотограф. С. Глущенко // За авіакадри. – 1976. – С. 2.

1978

- 264. Іванова, В.** Вступаючи у світ авіації : репортаж з посвячення в студенти / В. Іванова // За авіакадри. – 1978. – 7 верес. – С. 1.

1980

- 265. Іванова, В.** Здрастуй, першокурснику! / В. Іванова // За авіакадри. – 1980. – 1 верес. – С. 1.

Запалено символічний вогонь знань на інститутській площі, де традиційно проходить мітинг з нагоди урочистого посвячення в студенти.

266. **Курило, І.** Такий характер / І. Курило // За авіакадри. – 1980. – 17 квіт. – С. 1.

Ленінський стипендіат Володимир Кучмієв.

1981

267. **Будьте достойны звания этого вуза!** / фот. Л. Литвина // За авіакадри. – 1981. – 10 сент. – С. 1.

Традиционно торжественно прошел праздник первокурсников – Посвящение в студенты, в котором приняли участие Генеральный авиаконструктор О. К. Антонов, руководители города, преподаватели, родители. Был зажжен огонь знаний от факела, доставленного с мемориала Вечной славы. После официальной части прошли показательные выступления авиамоделистов. В завершение состоялся дискобал в спортивном манеже.

1983

268. **Лищук, И.** Это был праздник : [фоторепортаж с праздника посвящения в студенты ХАИ] / И. Лищук // За авіакадри. – 1983. – 8 сент. – С. 1–2.

1984

269. **Ищук, Л.** Принимайте эстафету! / Л. Ищук // За авіакадри. – 1984. – 7 сент. – С. 2.

Состоялась очередная церемония вручения студенческих билетов, завершившаяся зажиганием символического огня знаний.

1985

270. **Иванова, В.** Выпускники : [репортаж с торжественного собрания вручения дипломов выпускникам] / В. Иванова // За авіакадри. – 1985. – 28 февр. – С. 1.

1988

271. **История комсомола газетной строкой** : [успехи и достижения комсомольской организации института] // За авіакадри. – 1988. – 20 окт. – С. 1–2.

## 1989

272. **Токайская, Е.** «Мисс Магия» учится в ХАИ / Е. Токайская // За авиакадры. – 1989. – 23 нояб. – С. 2.

Студентка группы 515а ХАИ Елена Коростелева победила в конкурсе «Мисс Магия», организаторами которого были Союз театральных деятелей СССР и Московский театр магии «Черная кошка».

## 1990

273. **Гринченко, А.** Расширяются права студентов / А. Гринченко // За авиакадры. – 1990. – 9 апр.– С. 1.

274. **Итоги подведены** // За авиакадры. – 1990. – 4 июня. – С. 2.

Подведены итоги конкурса атрибутики ХАИ, который проводился по трем направлениям: значок, эмблема и нашивка. Победителями стали Е. Омельченко, А. Чивурин, В. Порембский и Д. Шувалов.

275. **Левченко, С.** Студенческое самоуправление: становление и перспективы / (по материалам Всесоюзного студенческого форума) / С. Левченко // За авиакадры. – 1990. – 23 апр. – С. 1.

276. **Посвящение** : фотопортаж // За авиакадры. – 1990. – 10 сент. – С. 1.

На стадионе института был зажжен символический огонь знаний, свое мастерство продемонстрировали авиамоделисты, состоялся футбольный матч между командами института, а вечером прошли концерт и дискотеки во всех общежитиях.

## 1991

277. **Иванова, В.** Студенты как студенты : [о праздновании Дня ФЛА] / В. Иванова // За авиакадры. – 1991. – 15 апр. – С. 2.

## 2000

278. **Попова, М. В.** Праздник посвящения [в студенты] / М. В. Попова // За авиакадры. – 2000. – № 7. – С. 1.

## 2001

279. **Безручко, К. В.** ХАИ может гордиться своими студентами / К. В. Безручко // За авиакадры. – 2001. – № 12. – С. 1.

**280. Іменні стипендіати // За авиаакадри. – 2001. – № 12. – С. 2–5.**

## **2002**

**281. Борщов, О. В. Праздник посвящения в студенты / О. В. Борщов // За авиаакадри. – 2002. – № 9. – С. 1.**

Торжественно прошел День посвящения в студенты в Национальном аэрокосмическом университете им. Н. Е. Жуковского «ХАИ», на котором первокурсникам был вручен студенческий билет, а после концерта и дискотеки состоялся грандиозный фейерверк.

**282. Іменні стипендіати // За авиаакадри. – 2002. – № 1. – С. 3.**

**283. Проценко, О. П. Прощание с «Alma mater» / О. П. Проценко // За авиаакадри. – 2002. – № 2. – С. 2.**

15 февраля 2002 состоялось торжественное чествование выпускников университета.

## **2003**

**284. Жебель, Ю. И. Студенческая жизнь: техническое творчество, спорт, отдых и другое / Ю. Жебель // За авиаакадри. – 2003. – № 9. – С. 3.**

## **2004**

**285. Останній дзвоник // За авиаакадри. – 2004. – № 3. – С. 1.**

В актовому залі університету пролунав останній дзвоник для студентів п'ятого курсу шостого факультету «Економіка та менеджмент». Відзначити це свято зібралися викладачі, співробітники та студенти.

**286. Тюрєва, Т. В. Посвячення першокурсників у студенти / Т. В. Тюрєва // За авиаакадри. – 2004. – № 9/10. – С. 1.**

Відбулося посвячення першокурсників у студенти, на якому учасник естафети «Олімпійський вогонь на Харківщині» професор В. Є. Гайдачук запалив символічний вогонь знань. Було вручено символічний студентський квиток і пролунала клятва першокурсника. Відбулися концерт, дискотека й святковий фейерверк.

**287. Урочисте вручення дипломів з відзнакою // За авиаакадри. – 2004. – № 2. – С. 2.**

У Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «ХАІ» відбулося урочисте вручення дипломів з відзнакою випускникам 2004 року.

## 2005

- 288. Прилуцкая, А. Е.** Молодежное лидерство: будущее начинается сегодня! / А. Е. Прилуцкая // За авиакадры. – 2005. – № 10. – С. 1–2.

Именно так звучит девиз постоянно действующей комплексной программы «Лидер завтрашнего дня», которая объединила студентов аэрокосмического университета и других крупнейших вузов Украины и охватила множество важных аспектов жизни современных молодых людей.

- 289. Тюрева, Т.** День студента / Т. Тюрева // За авиакадры. – 2005. – № 10. – С. 3.

В актовом зале университета состоялся праздничный концерт, приуроченный к Международному дню студентов.

- 290. Тюрева, Т.** Праздник посвящения в студенты / Т. Тюрева // За авиакадры. – 2005. – № 7/8. – С. 1.

В торжественной обстановке студентам был вручен студенческий билет и зажжен символический огонь знаний. В праздничном концерте выступили творческие коллективы университета, после первой студенческой дискотеки состоялся фейерверк.

## 2006

- 291. Благословения словом і дощем :** [про церемонію посвячення першокурсників у студенти] // За авиакадры. – 2006. – № 9. – С. 1.

- 292. Степаненко, В. Н.** Vivat, выпускники! / В. Н. Степаненко // За авиакадры. – 2006. – № 3. – С. 1.

В Национальном аэрокосмическом университете им. Н. Е. Жуковского «ХАІ» состоялся очередной выпуск специалистов и магистров 2006 года, лучшим из которых в торжественной обстановке были вручены дипломы с отличием.

## 2007

- 293. Бондарь, В.** Хаевцы в Москве / В. Бондарь, А. Горецкая // За авиакадры. – 2007. – № 2/3. – С. 2–3.

Фоторепортаж о поездке студентов в столицу Российской Федерации, состоявшейся благодаря приглашению первого заместителя мэра Москвы, выпускницы ХАИ Л. И. Швецовой.

**294. Мирошниченко, А.** День посвящения 2007 : [репортаж с праздника «Посвящение в студенты】 / А. Мирошниченко // За авиакадры. – 2007. – № 9. – С. 1.

**295. Пищухина, О.** Студенческая жизнь факультета [СУЛА] / О. Пищухина // За авиакадры. – 2007. – № 2. – С. 4–5.

**296. Тюрева, Т.** «Искры ХАИ-2007» : [торжественная церемония награждения лучших студентов】 / Т. Тюрева // За авиакадры. – 2007. – № 11. – С. 1.

## 2008

**297. Бреус, С.** Посвящение в студенты / С. Бреус // За авиакадры. – 2008. – № 8. – С. 1.

30 августа 2008 года прошел праздник «Посвящение в студенты», на котором первокурсникам был вручен символический студенческий билет. Состоялся концерт, подготовленный студентами университета. Завершили праздничный день дискотека и фейерверк.

**298. Мусаева, Ш.** Мисс студенчество Харькова-2008 / Ш. Мусаева // За авиакадры. – 2008. – № 6/7. – С. 1–2.

Звания «Мисс грация» и «Вице-мисс студенчество Харькова-2008» завоевала студентка группы 726 Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ» Валерия Петренко.

**299. Третьяк, Е.** Вручение стипендий Президентского фонда Л. Д. Кучмы «Украина» / Е. Третьяк // За авиакадры. – 2008. – № 9/10. – С. 2.

7 октября 2008 года Л. Д. Кучма посетил Национальный аэрокосмический университет им. Н. Е. Жуковского «ХАИ». Он ознакомился с работой факультета авионики и радиотехники, а семерке лучших студентов университета вручил именные стипендии.

**300. Тюрева, Т.** Гордость ХАИ – его выпускники! / Т. Тюрева // За авиакадры. – 2008. – № 6/7. – С. 1.

25 июня 2008 года состоялась торжественная церемония вручения дипломов с отличием 78 выпускникам университета.

- 301. Тюрева, Т.** Іскри ХАІ-2008 / Т. Тюрева // За авиаkadry. – 2008. – № 9/10. – С. 1.

Уже стало традицією в День студента підводити підсумки конкурсу «Іскри ХАІ» та нагороджувати найкращих.

## 2009

- 302. Випуск-2009** // За авиаkadry. – 2009. – № 6/7. – С. 1.

25 июня 2009 года в Национальном аэрокосмическом университете им. Н. Е. Жуковского «ХАИ» состоялось торжественное вручение дипломов 600 выпускникам, из которых 91 – с отличием.

- 303. Мирошниченко, А.** Посвящение-2009 : [фоторепортаж с праздника посвящения в студенты] / А. Мирошниченко // За авиаkadry. – 2009. – № 8. – С. 2.

- 304. Тюрева, Т. Л. Д.** Кучма снова в ХАИ / Т. Тюрева // За авиаkadry. – 2009. – № 12. – С. 1.

16 декабря 2009 года в Национальном аэрокосмическом университете им. Н. Е. Жуковского «ХАИ» состоялась встреча студентов и сотрудников с экс-президентом Украины Л. Д. Кучмой, который вручил стипендии своего благотворительного фонда «Украина» семерым студентам университета.

- 305. ХАИ – мировому финансовому кризису** // За авиаkadry. – 2009. – № 2/3. – С. 1–2.

19 февраля 2009 года в актовом зале состоялась торжественная церемония вручения рекордного числа дипломов с отличием – 176 выпускникам университета.

## Научно-исследовательская работа студентов

## 1971

- 306. Долгов, О.** Студент і творчість : з досвіду роботи / О. Долгов // За авіакадри. – 1971. – 9 верес. – С. 2.

Про необхідність обов'язкового залучення студентів до науково-дослідної роботи кафедр.

- 307. Першин, О.** Науковий пошук : [наукова студентська робота на факультеті двигунобудування] / О. Першин // За авіакадри. – 1971. – 20 трав. – С. 1.

- 308. Рогальська, О.** Удостоєні премій : [підсумки міського конкурсу студентських робіт з соціально-економічних дісциплін] / О. Рогальська // За авіакадри. – 1971. – 17 черв. – С. 2.

**1974**

- 309. Попов, В.** Цікаві роботи / В. Попов // За авіакадри. – 1974. – 26 квіт. – С. 2.

У ХАІ відбулася перша міжвузівська конференція студентів з радіотехніки та зв'язку.

- 310. Сікульський, В.** На пленарному засіданні / В. Сікульський, С. В. Охотін // За авіакадри. – 1974. – 23 трав. – С. 1.

Відбулося підсумкове пленарне засідання 37-ї науково-технічної студентської конференції авіаційного інституту, присвяченої 50-річчю присвоєння комсомолу імені В. І. Леніна, на якому було проаналізовано роботу кафедр з розвитку наукової творчості студентів.

**1975**

- 311. Єпіфанов, С.** Науково-технічна творчість молоді / С. Єпіфанов // За авіакадри. – 1975. – 20 лют. – С. 2.

На республіканській виставці технічної творчості молоді експозицію технічних розробок студентів ХАІ було визнано кращою.

- 312. Зелинский, Ю.** Путь в науку / Ю. Зелинский // Красное знамя. – 1975. – 24 сент.

О развитии студенческого научного творчества в Харьковском авиационном институте.

- 313. Зелінський, Ю.** Висока нагорода / Ю. Зелінський // За авіакадри. – 1975. – 25 верес. – С. 2.

На Всесоюзному конкурсі студентських наукових робіт робота випускника літакобудівного факультету Миколи Федченка одержала найвищу оцінку – медаль Мінвузу СРСР і ЦК ВЛКСМ «За кращу наукову студентську роботу».

- 314. Зелінський, Ю.** Дослідна робота – творчість всієї молоді / Ю. Зелінський // За авіакадри. – 1975. – 27 берез. – С. 1.

Розглянуто особливості, досягнення й основні напрями науково-дослідної роботи студентів у Харківському авіаційному інституті.

**315.** **Зелінський, Ю.** Це залежить від нас : [підсумки роботи XXXVIII студентської науково-технічної конференції] / Ю. Зелінський // За авіакадри. – 1975. – 15 трав. – С. 2.

**316.** **Кузьмінов, Ф.** У творчому пошуку / Ф. Кузьмінов, Ю. Ялинич // За авіакадри. – 1975. – 3 квіт. – С. 1.

Про дослідну роботу студентів на кафедрах деталей машин і ТММ та обчислювальної техніки.

**317.** **Мороз, П.** Що стоїть за пошуком / П. Мороз // За авіакадри. – 1975. – 20 берез. – С. 2.

Про науково-дослідну роботу студента літакобудівного факультету Сергія Аршинова.

## 1976

**318.** **Василенко, А.** Практична спрямованість : [наукова робота студентів на кафедрі ТОР] / А. Василенко // За авіакадри. – 1976. – 1 квіт. – С. 1.

**319.** **Виховання наукою** // За авіакадри. – 1976. – 1 квіт. – С. 1.

Про дослідну роботу студентів на кафедрі міцності.

**320.** **Долгов, О.** Ефективність наукової роботи студентів [на кафедрі сило-вих установок літальних апаратів] / О. Долгов // За авіакадри. – 1976. – 20 трав. – С. 2.

**321.** **Зелінський, Ю.** Тридцять дев'ята наукова / Ю. Зелінський // За авіакадри. – 1976. – 25 берез. – С. 1.

Про підготовку до 39-ї студентської науково-технічної конференції, присвяченої 106-й річниці з дня народження В. І. Леніна.

**322.** **Кириченко, Л.** Джерела творчості / Л. Кириченко // За авіакадри. – 1976. – 1 квіт. – С. 2.

Про роботу гуртків технічної творчості на кафедрі РЕУЛА.

**323.** **Литвинов, А.** На кафедрі АСУ / А. Литвинов // За авіакадри. – 1976. – 1 квіт. – С. 1.

Про студентську науково-дослідну роботу на кафедрі автоматизованих систем управління.

- 324. Шепелева, А.** Ця вічно нова хімія / А. Шепелева // За авіакадри. – 1976. – 1 квіт. – С. 2.

Про напрямки наукових пошуків студентів на кафедрі хімії.

### 1979

- 325. Зелинский, Ю.** НИРС / Ю. Зелинский // За авіакадри. – 1979. – 22 бе-рез. – С. 3.

- 326. Кононенко, В.** Студенческий конструкторский отряд / В. Кононенко // Красное знамя. – 1979. – 15 нояб.

О работе специализированного студенческого конструкторского отряда.

- 327. Савченко, А.** В пошуках немає зупинок : [науково-дослідна робота студента радіотехнічного факультету Павла Німця] / А. Савченко // За авіакадри. – 1979. – 19 квіт. – С. 2.

### 1980

- 328. Василенко, А.** НДРС: успіхи і завдання / А. Василенко // За авіакадри. – 1980. – 17 січ. – С. 2.

Про наукову роботу студентів на кафедрі ППУ.

- 329. Изобретательство и наука – с первого курса** : [СКБ, НИРС, АМЛ] // За авіакадри. – 1980. – 28 лют. – С. 3.

- 330. Першин, О.** Шлях і резерви / О. Першин, М. Благодатських // За авіакадри. – 1980. – 10 квіт. – С. 1.

Про необхідність використання всіх резервів розвитку студентської науково-дослідної роботи.

### 1981

- 331. НИРС** // За авиакадры. – 1981. – 26 марта. – С. 3.

О научно-исследовательской работе студентов в Харьковском ордена Ленина авиационном институте им. Н. Е. Жуковского.

### 1982

- 332. Богданова, Г.** Есть над чем подумать / Г. Богданова // За авиакадры. – 1982. – 4 марта. – С. 2.

Представлен анализ итогов конкурса на лучшую студенческую научную работу 1980/1981 учебного года по техническим наукам. Харьковский авиационный институт подготовил 203 научные работы. Дипломом II степени награждена работа студента В. Лукина и дипломом III степени – В. Сидоренко, 7 работ отмечены поощрительными дипломами. В целом ХАИ занял пятое место в своей группе вузов.

- 333. Самофалов, С.** Радость творчества : [итоги 45-й студенческой научно-технической конференции] / С. Самофалов // За авиакадры. – 1982. – 22 апр. – С. 2.

## 1984

- 334. Баранова, А.** Науковий потенціал студента / А. Баранова // Вечір. Харків. – 1984. – 13 черв.

У грудні 1983 року республіканський оргкомітет огляду вузів на кращу організацію науково-дослідної роботи студентів нагородив ХАІ двома почесними грамотами: за високу організацію досліджень студентів і за вагомі результати розробок.

- 335. Баранова, А.** Научные отряды: первые шаги / А. Баранова // За авиакадры. – 1984. – 28 июня. – С. 1.

О новой форме студенческой научной работы, суть которой заключается в формировании отрядов, объединяющих студентов разных специальностей и курсов, для решения определенной научно-технической задачи (как правило, по тематике кафедры или по заказу предприятия).

- 336. Пленарное заседание** [47-й студенческой научно-технической конференции] // За авиакадры. – 1984. – 12 апр. – С. 1.

- 337. Судак, Д.** СНПО приступают к работе / Д. Судак // За авиакадры. – 1984. – 5 апр. – С. 2.

О новой прогрессивной форме вовлечения молодежи в научно-исследовательскую работу – создании студенческих научно-производственных отрядов.

- 338. Федъко, В.** Постоянно в поиске / В. Федъко // За авиакадры. – 1984. – 29 марта. – С. 1.

О научно-исследовательской работе студентов на кафедре № 301.

- 339. Шелобанова, Е.** Итоги конференции // За авиакадры. – 1984. – 17 мая. – С. 2.

Подведены итоги 47-й студенческой научно-технической конференции, в которой приняли участие 35 студентов из других вузов страны: КАИ, УАИ, МРТИ, СМРТИ, КИИГА, ЛИАП.

## 1985

- 340.** Чайников, А. Работает конференция : [о 48-й студенческой научно-технической конференции ХАИ] / А. Чайников // За авиакадры. – 1985. – 11 апр. – С. 2.

- 341.** Ялинич, Ю. НИРС и кафедра / Ю. Ялинич // За авиакадры. – 1985. – 2 янв. – С. 1.

О научно-исследовательской работе студентов на кафедре вычислительной техники и импульсных устройств.

## 1986

- 342.** Касьянов, Ю. Проблемы НИРС / Ю. Касьянов // За авиакадры. – 1986. – 27 нояб. – С. 2.

- 343.** Смоляков, А. Построил вертолет / А. Смоляков // За авиакадры. – 1986. – 3 июня. – С. 2.

Успехом завершилась начатая на первом курсе работа выпускника самолетостроительного факультета Владимира Черниенко по строительству малоразмерного дистанционно-пилотируемого вертолета.

- 344.** Чайников, А. Смотр энтузиазма молодых : [о 49-й студенческой научно-технической конференции] / А. Чайников // За авиакадры. – 1986. – 15 апр. – С. 2.

## 1988

- 345.** Пинчук, В. Некоторые уроки конференции / В. Пинчук, В. Барнаш // За авиакадры. – 1988. – 21 апр. – С. 2.

Подведены итоги 51-й студенческой научно-технической конференции, отразившие успехи и недостатки в организации научно-исследовательской работы студентов ХАИ и других авиационных вузов страны.

## 1991

- 346.** Агдамов, Р. На Туполевских чтениях / Р. Агдамов // За авиакадры. – 1991. – 4 февр. – С. 1.

Подведены итоги IV Всесоюзных Туполевских чтений студентов «Актуальные проблемы авиастроения», состоявшихся в октябре 1990 года. В число призеров вошли 7 докладов, представленных студентами ХАИ.

## 2007

- 347. Ивченко, Е. Н.** Студенты ХАИ на конференции «Человек и космос» / Е. Н. Ивченко, Т. С. Кадигроб, Я. А. Сетракова // За авиакадры. – 2007. – № 5/6. – С. 1.

Студенты и аспиранты университета успешно выступили на Международной научной конференции «Человек и космос», состоявшейся в г. Днепропетровске 18–20 апреля 2007 года.

- 348. Михайлов, А. Г.** Научная деятельность студентов в ХАИ / А. Г. Михайлов // За авиакадры. – 2007. – № 4. – С. 5.

## 2009

- 349. Тюрева, Т.** Отличные знания – залог успеха / Т. Тюрева // За авиакадры. – 2009. – № 8. – С. 3.

На 20-й Международной олимпиаде по гидравлике, которая проходила на базе Одесской государственной академии холода 7–11 сентября 2009 года, I место занял студент группы 164 Сергей Марущенко.

## Студенческое конструкторское творчество

### 1952

- 350. Липинский, Л.** К новым достижениям авиамоделизма : [о деятельности авиакружка ХАИ] / Л. Липинский // Крылья Родины. – 1952. – № 5. – С. 10.

### 1955

- 351. Лебединский, М.** Соревнования авиамоделистов авиационных вузов / М. Лебединский // Крылья Родины. – 1955. – № 4. – С. 22–23.

В 1955 году в Харьковском авиационном институте состоялись соревнования авиамоделистов. Победителем розыгрыша на личное первенство по классу моделей с резиновыми двигателями стал студент ХАИ О. Лагутин.

## 1962

- 352. Єромицький, П.** ХАІ-19 / П. Єромицький // Рад. освіта. – 1962. – 16 мая.

Історія створення легкого спортивного літака ХАІ-19 у СКБ ХАІ.

- 353. Решетников, В.** ХАІ-19 / В. Решетников // Крилья Родини. – 1962. – № 10. – С. 16–17.

Обобщен опыт создания легкого спортивного самолета ХАИ-19 студенческим конструкторским бюро ХАИ.

## 1965

- 354. Острянський, М.** ХАІ-17 / М. Острянський, О. Колядко // Зміна. – 1965. – 4 квіт.

## 1966

- 355. Стерлигов, Ю.** Конкурент «Ту» – харківський «малышка» / Ю. Стерлигов // Комсом. правда. – 1966. – 13 мая.

На выставке студенческого научного и технического творчества, действовавшей на ВДНХ в Москве, представлен двухместный автожир ХАИ-24, созданный студентами ХАИ.

## 1969

- 356. Игнатьев, С.** Студенческие экспериментальные... / С. Игнатьев // Крилья Родины. – 1969. – № 2. – С. 11.

Приведены сведения об экспериментальных летательных аппаратах, которые были созданы студенческим конструкторским бюро: вертолете ХАИ-22А и аппарате на воздушной подушке АВП-4ХАИ.

## 1970

- 357. Люшнин, В.** ХАІ-20 / В. Люшнин // Крилья Родины. – 1970. – № 10. – С. 32–33.

Обобщен опыт создания самолетной группой СКБ ХАИ спортивного одноместного моноплана первой весовой категории ХАИ-20.

- 358. Найдовский, В.** Спортивная хроника / В. Найдовский // Крилья Родины. – 1970. – № 8. – С. 35.

По инициативе Харьковского авиационного института состоялись соревнования, посвященные 60-летию отечественного авиамоделизма. Хрустальный кубок завоевал выпускник института, мастер спорта В. Сичень, выступивший с таймерной моделью самолета.

- 359. Черкасов, В.** Строим сами : репортаж из студенческого конструкторского бюро / В. Черкасов // Комсом. правда. – 1970. – 18 июля.

**1971**

- 360. Богораз, А.** На что опираются крылья / А. Богораз // Комсом. правда. – 1971. – 7 окт.

О традициях студенческого научно-технического творчества в ХАИ.

- 361. Найдовський, В.** Є новий рекорд. Майстер спорту – майстер «Золоті руки». Знову перші : вісті з авіамодельної лабораторії / В. Найдовський // За авіакадри. – 1971. – 20 трав. – С. 2.

- 362. Підростають аси** : [про підготовку до змагань спортсменів-пілотажників з авіамодельної лабораторії] // За авіакадри. – 1971. – 20 трав. – С. 2.

- 363. Пильник, О.** Спроектовано студентами : [про діяльність СКБ] / О. Пильник // Вечір. Харків. – 1971. – 8 січ.

- 364. Традиция** [авиамодельной лаборатории ХАИ] // Крылья Родины. – 1971. – № 12. – С. 35.

**1972**

- 365. Липинский, Л.** С реактивным двигателем / Л. Липинский // Крылья Родины. – 1972. – № 6. – С. 35.

Подробно описана рекордная модель самолета мастера спорта Л. Липинского.

**1974**

- 366. Вірський, Б.** Плід конструктора й художника / Б. Вірський // За авіакадри. – 1974. – 24 січ. – С. 2.

Про спільну роботу студентів СКБ ХАІ зі студентами художньо-промислового інституту зі створення апаратів на повітряній подушці.

- 367.** Елистратов, С. СКБ / С. Елистратов // За авіакадри. – 1974. – 24 янв. – С. 3.

О научно-техническом творчестве студентов в СКБ ХАИ.

### 1975

- 368.** Баранніков, А. Школа інженерів-майстрів / А. Баранніков // За авіакадри. – 1975. – 27 берез. – С. 2.

Досягнення авіамодельної лабораторії, яка, почавши як спортивна організація, за 25 років існування змогла перетворитися в справжнє КБ малої авіації.

- 369.** Васютін, Л. Авіамодельний спорт / Л. Васютін // За авіакадри. – 1975. – 12 черв. – С. 2.

На міжнародних змаганнях команд соціалістичних країн з авіамодельного спорту у Німеччині в загальнокомандному заліку збірна СРСР, до складу якої входили співробітники ХАІ В. Ісаєнко, Б. Паценкер і М. Дудник, посіли 3-те місце.

### 1976

- 370.** Гончаров, О. Літак ... у рюкзаку / О. Гончаров, В. Нат // За авіакадри. – 1976. – 24 черв. – С. 2.

У СКБ ХАІ результатом наукового пошуку студента п'ятого курсу літакобудівного факультету Ігоря Качкара став планер з гнучким крилом.

- 371.** Іванова, В. Вірність мрії / В. Іванова // За авіакадри. – 1976. – 18 листоп. – С. 2.

Розповідь про студентів, які беруть активну участь у роботі СКБ.

- 372.** Липинский, Л. С гибким крылом / Л. Липинский // Крылья Родины. – 1976. – № 11. – С. 40–41.

Предложен чертеж модели самолета с гибким крылом.

### 1977

- 373.** Анатольєв, Б. Випробування / Б. Анатольєв // За авіакадри. – 1977. – 13 жовт. – С. 1.

Про вдалі випробування мотопланера, створеного однією з ініціативних груп СКБ ХАІ під керівництвом А. Бараннікова.

**374. Липинский, Л.** Доводка серийного двигателя / Л. Липинский, В. Тукъянов // Крылья Родины. – 1977. – № 12. – С. 39.

В авиамодельной лаборатории ХАИ был доработан серийный микродвигатель КМД-25.

**375. Оглобліна, І.** Дороги студентського винаходу : [апарати на повітряній подушці] / І. Оглобліна // За авіакадри. – 1977. – 3 листоп. – С. 4.

## 1978

**376. Ворошилов, Ю.** Щовечора після занять : фотопортаж з Харківського авіаційного інституту : [СКБ] / Ю. Ворошилов // Соціаліст. Харківщина. – 1978. – 15 дек.

## 1979

**377. Анатольєв, Б.** Окриленість / Б. Анатольєв // За авіакадри. – 1979. – 31 трав. – С. 2.

Про технічну творчість групи мотопланерної техніки СКБ ХАІ.

**378. Антонов, О.** Нових вам успіхів / О. Антонов // За авіакадри. – 1979. – 31 трав. – С. 1.

У привітанні завідувача кафедри конструкцій літальних апаратів ХАІ, Генерального авіаконструктора О. К. Антонова з приводу 20-річчя діяльності СКБ мова йде про заслуги СКБ у справі підготовки кваліфікованих інженерів для авіаційної промисловості й створення нової техніки, а також про давню творчу співдружність з ОКБ, яке запрошує до себе на роботу молодих інженерів, що пройшли школу активної роботи в студентському конструкторському бюро.

**379. Баранников, А.** СКБ / А. Баранников // За авіакадри. – 1979. – 22 берез. – С. 3.

Представлены основные направления деятельности СКБ ХАИ, организованного в 1959 году. За годы деятельности в СКБ были созданы: легкий спортивный самолет ХАИ-17, самолеты ХАИ-19, ХАИ-20, аппараты на воздушной подушке, аэросани АС-2, экспериментальный самолет с гибким крылом ХАИ-21, фюзеляж самолета АН-2 из стеклопластика, двухместный гидросамолет ХАИ-30. Велись работы по созданию мини-самолетов для выполнения геодезических аэрофотосъемок.

**380. Липинский, Л.** Как улучшить «СУПРАНАР-82»? / Л. Липинский, В. Токарев // Крылья Родины. – 1979. – № 9. – С. 32–33.

Харьковские спортсмены авиамодельного спорта предлагают вариант улучшения аппаратуры пропорционального радиоуправления «Супранар-82».

- 381. Люшнін, В.** Заводські дороги повітряної подушки / В. Люшнін // За авіакадри. – 1979. – 31 трав. – С. 2.

Про пошукові роботи СКБ зі створення перспективного виду транспорту – на повітряній подушці.

- 382. Тукъянов, В.** АМЛ / В. Тукъянов // За авіакадри. – 1979. – 22 берез. – С. 3.

О деятельности авиамодельной лаборатории ХАИ, основанной в 1950 году и работающей под руководством мастера спорта Л. Е. Липинского. Среди спортсменов АМЛ – 120 мастеров спорта СССР и 12 мастеров спорта международного класса, более 300 кандидатов в мастера спорта СССР. Воспитанники ХАИ составляли половину сборной команды СССР по авиамодельному спорту.

- 383. Хмиз, Г.** Це було так ... / Г. Хмиз, В. Шишков // За авіакадри. – 1979. – 31 трав. – С. 2.

Історія створення у СКБ двомісного гідролітака ХАІ-30 «Професор Неман», який здійснив свій перший політ 24 жовтня 1977 року, рівно через 45 років після першого польоту літака ХАІ-1, на честь творця якого гідролітак ХАІ-30 і одержав своє ім'я.

## 1980

- 384. Летательные аппараты Харьковского авиационного института :** библиогр. указ. отечеств. лит. за 1933–1941, 1962–1980 гг. (кн., журн. и газ. ст.) / [сост. Л. П. Коншина, науч. ред. Т. П. Цепляева]. – Х. : [ХАИ], 1980. – 17 с. – Из содеж.: Летательные аппараты студенческого конструкторского бюро. – С. 10–13.

- 385. Мертикаров, А.** В воздухе ... гидросамолет / А. Мертикаров // Красное знамя. – 1980. – 5 июня.

К 50-летию основания Харьковского авиационного института члены студенческого конструкторского бюро спроектировали и построили гидросамолет, который предназначен для разведки местности в труднодоступных регионах, доставки грузов, для связи между буровыми вышками и геологоразведочными партиями.

- 386. Нат, В.** Конструктор на студенческой скамье / В. Нат, В. Павленко // Известия. – 1980. – 4 нояб.

Одним из направлений развития студенческого творчества в СКБ ХАИ является выполнение важных заказов народного хозяйства. Это строительство гидросамолета ХАИ-30 для Сибири и Дальнего Востока, создание мини-самолета для аэрофотосъемки по заказу Новосибирского треста инженерно-строительных изысканий. В содружестве со студентами автодорожного института был создан сверхзвуковой реактивный болид ХАДИ-9, ставший неоднократным участником зарубежных выставок.

## 1981

- 387. Владимирова, И.** Навстречу ветру : [о деятельности клуба дельтапланеризма ХАИ] / И. Владимирова // За авиакадры. – 1981. – 21 мая. – С. 2.

- 388. Поздняков, П.** Все дальше и выше / П. Поздняков // За авиакадры. – 1981. – 29 окт. – С. 1.

На полуфинале республиканских соревнований в Донецке по дельтапланеризму С. Грищенчук стал чемпионом Украины, выступив на аппарате, сконструированном в ХАИ и признанном одним из лучших в стране.

- 389. Творчество СКБ** // За авиакадры. – 1981. – 26 марта. – С. 3.

## 1982

- 390. Баранников, А.** Репортаж о творчестве : [седьмые учебно-тренировочные сборы планерной секции института] // За авиакадры. – 1982. – 4 нояб. – С. 2.

- 391. Воронин, А.** «Икару» – 5 лет : [о дельтаклубе ХАИ «Икар»] / А. Воронин // За авиакадры. – 1982. – 28 янв. – С. 2.

- 392. Победили** // За авиакадры. – 1982. – 13 мая. – С. 2.

В соревнованиях на Кубок СССР по радиоуправляемым моделям планеров (многоборье) I место занял И. Адамунис, II место – М. П. Кривущев, представляющие команду ХАИ, а на чемпионате СССР М. П. Кривущев стал чемпионом, И. Адамунис – серебряным призером.

## 1983

- 393.** Шереверенко, А. Работают конструкторы : [СКБ ХАИ] / А. Шереверенко // За авиакадры. – 1983. – 7 апр. – С. 1.

## 1984

- 394.** Вяткин, Л. Винтокрылые «малолитражки» / Л. Вяткин // Техника молодежи. – 1984. – № 4. – С. 52–53.

О сверхлегком двухместном вертолете ХАИ-27 «Харьковчанин», созданном в СКБ ХАИ и демонстрировавшемся на Центральной выставке научно-технического творчества молодежи, которая проходила в 1970 году на территории ВДНХ СССР.

- 395.** Гончаров, А. Легкі крила ХАІ / А. Гончаров // Соціаліст. Харківщина. – 1984. – 5 жовт.

На II Всесоюзному огляді-конкурсі надлегких літальних апаратів, який відбувся у с. Планерському в Криму, студенти ХАІ здобули один з головних призів, таким чином відзначивши 25-річчя свого СКБ. На огляді були представлені гідролітак ХАІ-30 «Професор Неман», мотодельтаплан ХАІ-38, мотопланер ХАІ-29М «Коршун-М».

- 396.** Кривущев, М. Авиамодельная лаборатория / М. Кривущев // За авиакадры. – 1984. – 15 марта. – С. 2.

- 397.** Лаврова, Н. Студенты – самодеятельные конструкторы / Н. Лаврова // Крылья Родины. – 1984. – № 10. – С. 30.

О работе клуба авиационного конструирования, созданного в 1972 году, работающего под руководством старшего научного сотрудника СКБ ХАИ А. Баранникова, объединившего любителей авиации, студентов и преподавателей, желающих попробовать свои силы в создании самолетов и планеров.

- 398.** Новиков, В. Люди з крилами Ікара : [про СКБ ХАІ] / В. Новиков // Ленін. зміна. – 1984. – 4 груд.

- 399.** Протченко, И. Летный клуб ХАИ / И. Протченко // Техника молодежи. – 1984. – № 3. – С. 23–24.

Об организации полетов на самодельных летательных аппаратах в Харьковском авиационном институте.

**400. Савин, В.** ХАИ-17 : [история создания самолета, техн. характеристики] / В. Савин ; черт. В. Драгобецкого // За авиакадры. – 1984. – 17 мая. – С. 2.

**401. Савин, В.** ХАИ-18 : [история создания самолета, техн. характеристики] / В. Савин ; черт. В. Драгобецкого // За авиакадры. – 1984. – 14 июня. – С. 2.

**402. Савин, В.** ХАИ-19 : [история создания самолета, техн. характеристики] / В. Савин ; черт. В. Драгобецкого // За авиакадры. – 1984. – 4 окт. – С. 2.

### 1985

**403. Крепнут в полете крылья** : [о деятельности СКБ, авиамодельной лаборатории и дельтаклуба ХАИ] // За авиакадры. – 1985. – 29 марта. – С. 4.

**404. Ткаченко, Ж.** С мечтою о небе / Ж. Ткаченко // Социалист. индустрия. – 1985. – 11 сент.

На III Всесоюзном смотре-конкурсе сверхлегких летательных аппаратов любительских авиаконструкций в Киеве студенты ХАИ стали победителями, представив легкий самолет ХАИ-37 «Михаил Ефимов», мотопланер ХАИ-29М «Коршун-М» и двухместный гидросамолет ХАИ-36.

### 1986

**405. Ворошилов, Ю.** Відзначаючи ювілей : [дельтаклубу «Ікар» виповнилося 10 років] / Ю. Ворошилов // Соціаліст. Харківщина. – 1986. – 27 груд.

### 1987

**406. Качкар, И.** Дельтаклубу – 10 лет! / И. Качкар // За авиакадры. – 1987. – 15 янв. – С. 2.

Подведены итоги деятельности клуба, стоявшего у истоков дельтапланерного движения в стране: за 10 лет, в течение которых было построено более 50 дельтапланов, представлено 25 докладов на конференциях, выполнено 15 дипломных и 47 курсовых работ. Среди более чем 300 воспитанников клуба есть призеры чемпионатов СССР и члены сборной страны по дельтапланеризму. Ведется работа по созданию новых спортивных дельтапланов и мотодельтапланов.

**407. Лаврова, Н.** Строить и летать : [о клубе авиационного конструирования им. А. А. Баранникова] // За авиакадры. – 1987. – 14 мая. – С. 2.

- 408. Лищук, И.** Полет мысли и фантазии / И. Лищук ; фот. С. Глущенко // За авиакадры. – 1987. – 17 сент. – С. 2.

Репортаж со смотра сверхлегких летательных аппаратов страны, посвященного 70-летию Великого Октября, который состоялся в г. Тушино Московской области. Студентами института был представлен самолет ХАИ-40, предназначенный для прокладки с воздуха волоконно-оптического кабеля и занявший 2-е место в классе многоцелевых самолетов, и две силовые установки, одна из которых – М-60Р «Буран-авиа» – была отмечена призом жюри.

- 409. Мельник, В.** Вопросы «Эксперимента» / В. Мельник // За авиакадры. – 1987. – 14 мая. – С. 2.

О деятельности одной из групп ОСКБ.

- 410. Сергєєв, Ю.** У небі – надлегка авіація / Ю. Сергєєв // Ленін. зміна. – 1987. – 19 верес.

На IV огляді-конкурсі надлегких літальних апаратів любительських авіаконструкцій у м. Тушино, студенти ХАІ представили навчально-тренувальний літак ХАІ-40, автожир ХАІ-42 і дві гвинтомоторні установки.

- 411. Смоляков, А.** Группа беспилотной авиации / А. Смоляков, В. Лосьев // За авиакадры. – 1987. – 14 мая. – С. 2.

Рассмотрены проблемы и перспективы создания эффективных комплексов малоразмерных беспилотных летательных аппаратов в СКБ беспилотной авиации института.

- 412. Тупало, В.** Приглашает студенческое конструкторское / В. Тупало, А. Корженевский // За авиакадры. – 1987. – 14 мая. – С. 1.

- 413. Хмыз, Г.** СЛА-85 – СЛА-87 / Г. Хмыз // За авиакадры. – 1987. – 14 мая. – С. 2.

Подведены итоги III Всесоюзного смотра-конкурса сверхлегких летательных аппаратов любительских авиаконструкций СЛА-85, где студенты ХАИ представили самолеты, гидросамолеты, мотодельтапланы и авиационные моторы. Команда института завоевала переходящий приз «Гран-при имени О. К. Антонова».

- 414. Хомич, А.** Парящие «Икары» / А. Хомич // За авиакадры. – 1987. – 14 мая. – С. 2.

В статье обращено внимание на проблемы, повлиявшие на результаты соревнований дельтапланеристов, из-за чего институтский клуб потерял передовые позиции.

## 1988

415. **Кривущев, М.** Здесь учат творчеству : [авиамодельная лаборатория] / М. Кривущев // За авиакадры. – 1988. – 10 марта. – С. 2.

## 1989

416. **Горбенко, К. С.** Самолеты строим сами / К. С. Горбенко, Ю. В. Макаров // Самолеты строим сами. – М. : Машиностроение, 1989. – 240 с. : ил. – Из содерж.: Самолеты ХАИ [ХАИ-17, ХАИ-18, ХАИ-20, ХАИ-28, ХАИ-29, ХАИ-30, ХАИ-33М, ХАИ-34, ХАИ-35, ХАИ-36, ХАИ-37]. – С. 56–64.

417. **Клименко, А.** Техника чемпионата СССР / А. Клименко, И. Никитин // Крылья Родины. – 1989. – № 7. – С. 12–13.

О первом чемпионате СССР по мотодельтапланерному спорту, который проводился в сентябре 1988 г. в Крыму. Приведены технические характеристики микросамолета ХАИ-41.

418. **Кривущев, М.** Радиоуправляемые – народному хозяйству / М. Кривущев // Крылья Родины. – 1989. – № 4. – С. 13.

Приведены результаты работы авиамодельной лаборатории ХАИ по созданию маломерных беспилотных летательных аппаратов для решения проблемы исследования околосземных слоев атмосферы.

419. **Лаврова, Н.** Вас ждут в ОСКБ / Н. Лаврова // За авиакадры. – 1989. – 2 февр. – С. 2.

## 1990

420. **Иванова, В.** Готовится к полету «ХАИ-60» / В. Иванова // За авиакадры. – 1990. – 1 окт. – С. 2.

## 1992

421. **Токайская, Е.** АМЛ: проблемы остаются : [проблемы и перспективы работы авиамодельной лаборатории] / Е. Токайская // За авиакадры. – 1992. – 25 мая. – С. 2.

## 1991

422. **Красильщиков, А. П.** Планеры СССР : справочник / А. П. Красильщиков. – М. : Машиностроение, 1991. – 240 с.

С. 195: о деятельности СКБ ХАИ.

## 1992

423. **Будни и праздники СКБ** // За авиакадры. – 1992. – 11 мая. – С. 1.

## 1993

424. **Будет ХАИ-60** // За авиакадры. – 1993. – 23 апр. – С. 1.

В СКБ завершены работы по созданию двухместного моноплана ХАИ-60 под руководством заведующего НИЛ ОСКБ Г. Г. Хмыза.

## 1995

425. **Савин, В. С.** Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с. – Из содеж.: Гл. 5 : На самодельных крыльях [студенческие конструкторские работы : ХАИ-11, ХАИ-12 «Старт», ХАИ-13 «Гимнаст», ХАИ-14 «Орленок», ХАИ-17, ХАИ-18, ХАИ-19, ХАИ-20, ХАИ-21, планер БРО-9, дирижабль «Комсомолец ХАИ», аэросани АС-2, аппараты на воздушной подушке АВП-1, -2, -3, -4, радиоуправляемые носители аппаратуры: фотооборудования – НАФА-1, -2 и метеооборудования – от ХАИ-103 до ХАИ-108, испытательный стенд ХАИ-22, вертолет ХАИ-22А, автожир ХАИ-24, экранолет ХАИ-25, вертолет ХАИ-27 «Харьковчанин», учебный планер ХАИ-28 (БРО-ДПК), ХАИ-29 «Коршун», ХАИ-29М «Коршун-М», гидросамолет ХАИ-30 «Професор Неман», виропланеры ХАИ-31, -31А, гидроавтожир ХАИ-32, гидросамолет ХАИ-33, легкий самолет ХАИ-34, ХАИ-35 «Энтузиаст», ХАИ-36, ХАИ-37 «Михаил Ефимов», ХАИ-38, ХАИ-40, моноплан «Байкал», ХАИ-42, ХАИ-43, ХАИ-46, ХАИ-60]. – С. 200–208. – Табл. 34 : Летательные аппараты, построенные в ХАИ. – С. 244.

## 1999

426. **Люшнин, В. П.** Студенческому конструкторскому бюро – 40 лет. Из истории / В. П. Люшнин // За авиакадры. – 1999. – 17 авг. – С. 1–2.

## 2000

427. **Арасланов, С. А.** ХАІ – це технічна творчість / С. А. Арасланов // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 273–283.

**428.** Гайдачук, В. Е. Так вырастали крылья : [о деятельности СКБ] / В. Е. Гайдачук // Там же. – С. 54–59.

**429.** Демченко, А. Испытания автожира ХАИ-49 / А. Демченко // Авиация общего назначения. – 2000. – № 8. – С. 22–24.

О летных испытаниях автожира ХАИ-49, созданного ОСКБ ХАИ.

**430.** Шкромада, В. Subaru в Клубе Авиаконструирования ХАИ / В. Шкромада, С. Пархоменко // Авиация общего назначения. – 2000. – № 8. – С. 16–21.

Приведены результаты работ, ведущихся в клубе авиаконструирования им. А. А. Баранникова по доводке и применению автомобильных двигателей для силовой установки на СЛА.

## 2001

**431.** Демченко, А. Рессора и двигатель из СКБ ХАИ / А. Демченко, В. Мец // Авиация общего назначения. – 2001. – № 11. – С. 21–22.

Дана характеристика рессоры, которая используется на самолетах Х-32 «Бекас» и технические характеристики двигателя П-355.

## 2002

**432.** Воронина, Е. Чемпионат Украины по СЛА / Е. Воронина // Авиация общего назначения. – 2002. – № 7. – С. 36–37.

О чемпионате Украины по СЛА, проходившем 28–30 июня 2002 года под Киевом, в котором принимала участие команда мотодельтаплана «ХАИ» в составе А. Нестеренко и С. Маркова.

**433.** Качкар, И. По-2 – жизнь продолжается! / И. Качкар // Авиация общего назначения. – 2002. – № 11. – С. 23–26.

Об успешном испытательном полете самолета По-2, воссозданном общественным авиационно-техническим клубом «Взлет-ХАИ», основу которого составляют сотрудники, студенты, преподаватели и выпускники университета. Основной целью клуба является возрождение традиций Харьковского авиационного института в области разработки и строительства легких самолетов.

**434.** Шквыря, Н. Самый легкий парамотор / Н. Шквыря // Авиация общего назначения. – 2002. – № 3. – С. 23–24.

В ОСКБ ХАИ создан новый парамотор ПМ 150-К.

## 2003

435. Зиненко, Ю. «Небесный тихоход». Снова в полет / Ю. Зиненко // Вечер. Харьков. – 23 окт. – 2003. – С. 5.

Харьковчане стали первыми в Украине, кто смог сделать летающую копию некогда очень популярного самолета По-2.

436. Качкар, И. В. Феникс, восставший из пепла : [беседа о деятельности клуба «Взлет-ХАИ» по воссозданию и продвижению лучших традиций ХАИ в сфере строительства легких самолетов, а также об истории восстановления самолета По-2 с Игорем Владимировичем Качкаром / записали В. Меглинский, С. Соложенец, П. Изюмский] // Авиация общего назначения. – 2003 – № 11. – С. 38–44.

## 2004

437. Макаров, Ю. В. Экранолеты и экранопланы ХАИ и харьковских авиаконструкторов : [ХАИ-25, ХАИ-26] / Ю. Макаров // Авиация общего назначения. – 2004. – № 8. – С. 23–26 ; № 9. – С. 16–20.

## 2005

438. Гайдачук, В. Є. Науково-технічна творчість студентів / В. Є. Гайдачук // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 624–633.

439. Кретов, А. Дельталеты из ХАИ / А. Кретов // Авиация общего назначения. – 2005. – № 1. – С. 22–30.

О деятельности клуба авиационного конструирования им. А. А. Баранникова, в котором были созданы образцы учебных мотопланеров и разработаны методики обучения полетам. Члены клуба начали заниматься летной работой одними из первых в вузах, получая опыт проектирования и постройки летательных аппаратов. Приведены технические характеристики дельталетов С-1, С-2, С-3, С-4, С-5, С-7 и биплана ХАИ-45.

440. Набатов, А. С. Крылья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – 352 с. – Из содеж.: Ч. 3 : Крылом к крылу (1947–1959). – С. 113–128 ; Ч. 4 : Летательные аппараты объединенного студенческого конструкторского бюро (1959–2005 гг.). – С. 129–234.

**441.** Науково-технічна творчість студентів : дельтапланерний клуб «Ікар», парапланерний клуб ХАІ, авіаційно-технічний клуб «Злет-ХАІ», авіамодельна лабораторія ХАІ // За авиакадры. – 2005. – № 5. – С. 7.

**442.** Они покоряли небо / [С. А. Бычков и др.] ; под ред. В. С. Кривцова, М. Н. Федотова. – Х. : ХАІ, 2005. – 563 с. : ил. – Из содерж.: Гл. 3 : Продолжение традиций. – С. 107–164 ; Гл. 4 : Летательные аппараты клуба авиационного конструирования ХАІ. – С. 165–218 ; Гл. 5 : Разработки группы МДПЛА. – С. 219–253.

## 2006

**443.** Меглинский, В. Второе рождение «ХАИ-45» / В. Меглинский // Авиация общего назначения. – 2006 – № 7. – С. 12.

Представлены проектные данные и характеристика биплана «ХАИ-45».

**444.** Сафонова, Е. Призвание – испытание / Е. Сафонова // Авиация общего назначения. – 2006. – № 11. – С. 31–33 ; № 12. – С. 23–24.

Рассказ о самолетах ХАИ-30, ХАИ-31, ХАИ-33, ХАИ-33М, ХАИ-36, ХАИ-48 летчика-испытателя Константина Кузьмича Василенко.

**445.** Сухомлинов, А. Дельтапланерный клуб ХАИ / А. Сухомлинов // За авиакадры. – 2006. – № 12. – С. 10. – С. 4.

Спортсмены дельтапланерного клуба ХАИ «Икар» стали лучшими в борьбе за Кубок Крыма, завоевав победные I и II места.

**446.** Фирсов, А. И. Наедине с дельтапланом : (к 30-летию дельтапланерного клуба ХАИ «Икар») / А. И. Фирсов // За авиакадры. – 2006. – № 12. – С. 1–2.

## 2007

**447.** Качкар И. «Взлет – ХАИ» / И. Качкар // За авиакадры. – 2007. – № 4. – С. 2.

Одной из главных задач авиационно-технического клуба «Взлет-ХАИ» им. Г. М. Чуба, действующего на базе научно-исследовательской лаборатории конструкций и материалов кафедры № 403, является разработка и запуск в серию легкого многоцелевого четырехместного самолета ХАИ-М01М5 «ХАЇВЕЦь».

## **2008**

- 448. Качур, П.** Экранопланы: прошлое, настоящее, будущее: Россия – лидер экранопланостроения / П. Качур // Техника и вооружение. Вчера, сегодня, завтра. – 2007. – № 11. – С. 2–9 ; 2008. – № 1. – С. 31–38 ; № 3. – С. 29–36.

Об истории экранопланов. В качестве разработок энтузиастов экранопланостроения упоминаются модели экранопланов, разработанные в ХАИ под руководством В. В. Решетникова.

## **2009**

- 449. Сафонова, Е.** СКБ ХАИ 50 лет / Е. Сафонова // Авиация общего назначения. – 2009. – № 9. – С. 15–18.

11 сентября 2009 года состоялась научно-практическая конференция, посвященная студенческому конструкторскому творчеству. Описаны основные направления деятельности СКБ на разных этапах развития.

- 450. Тюрева, Т.** Юбилей СКБ ХАИ / Т. Тюрева // За авиакадры. – 2009. – № 8. – С. 1.

О научно-практической конференции «50 лет СКБ ХАИ», в которой приняли участие ректорат, преподаватели, студенты и «скобовцы» всех поколений, приехавшие со всех концов бывшего СССР.

## **Стройотрядовское движение**

### **1971**

- 451. В дорогу, в дорогу, друзі!** // За авіакадри. – 1971. – 24 черв. – С. 2.

Про початок трудового семестру, який проходив на цілині та в Сибіру, а також на інститутських об'єктах (будівництво імпульсної лабораторії, насосної, інженерної мережі господарсько-піттевого водопостачання й ремонт аудиторій і гуртожитків).

- 452. Золочевська, Т.** До подвигу – один крок : [трудові успіхи будзагону «Антей-71»] / Т. Золочевська // За авіакадри. – 1971. – 9 верес. – С. 1.

### **1973**

- 453. Дорошев, А.** Будівельний загін – це здорово! / А. Дорошев // За авіакадри. – 1973. – 20 верес. – С. 2.

Розповідь про трудове літо будівельного загону «Україна» на Смоленщині.

## 1974

- 454.** **Будъко, Г.** На каналі Дніпро – Донбас / Г. Будъко // За авіакадри. – 1974. – 29 серп. – С. 2.

Про високу оцінку роботи бійців будзагонів ХАІ на будівництві каналу Дніпро–Донбас.

- 455.** **Велика допомога** // За авіакадри. – 1974. – 3 жовт. – С. 2.

Про благоустрій оздоровчого табору в селищі Рибачому будзагіном «Рибаче-74», який завершив роботи зі здачі нового корпусу й прилеглої території.

- 456.** **Зеленский, Г.** Трудовые дела комсомольцев / Г. Зеленский // За авіакадри. – 1974. – 24 січ. – С. 2.

О работе в третьем трудовом семестре студенческих отрядов на стройках Кустанайской, Тюменской, Смоленской, Харьковской областей, Камчатки и Башкирии.

- 457.** **Руденко, Л.** Искорки щастя / Л. Руденко // За авіакадри. – 1974. – 5 верес. – С. 2.

Про допомогу студзагону «Прометей» в організації таборів відпочинку для дітей цілинників.

- 458.** **Цвіндіна, В.** Повпреди республіки / В. Цвіндіна // За авіакадри. – 1974. – 5 верес. – С. 2.

Про роботу з благоустрою міста Гагарін Всесоюзного студентського будзагону, у складі якого працювали студенти ХАІ.

## 1975

- 459.** **Носенко, М.** Радіотехнічний збирається в путь / М. Носенко // За авіакадри. – 1975. – 12 черв. – С. 1.

Про підготовку десяти будівельних загонів радіотехнічного факультету до третього трудового семестру, який проходив на будівництві каналу Дніпро–Донбас і БАМі, на ціліні та в Тюмені, а також у Харківській і Смоленській областях.

- 460.** **Олексійський, К.** Ми з «України-75» / К. Олексійський // За авіакадри. – 1975. – 12 черв. – С. 1.

Про роботу студентського будзагону «Україна-75» у складі Всесоюзного студентського загону, який взяв шефство над батьківщиною космонавта Ю. О. Гагаріна, колишнім містом Гжатськ. У підготовчому пері-

оді велика увага приділялася новій концертній програмі, новій лекції про Україну, Харків та авіаційний інститут для гідного представлення своєї республіки перед жителями міст і сіл Смоленської області.

- 461. Симонов, В.** Своїми руками / В. Симонов // За авіакадри. – 1975. – 25 груд. – С. 1.

Про участь бійців студзагону «Зльот» у будівництві гуртожитку № 11.

- 462. Хлопянник, В.** Шляхи-дороги кличуть / В. Хлопянник // За авіакадри. – 1975. – 12 черв. – С. 1.

Про підготовку восьми будзагонів літакобудівного факультету до роботи на БАМі, цілині, в Тюмені та Харківській області.

- 463. Цвіндіна, В.** «Україна» буде місто Гагарін : [репортаж із Всесоюзного ударного комсомольського будівництва] / В. Цвіндіна // За авіакадри. – 1975. – 28 серп. – С. 2.

## 1976

- 464. Барсуков, А.** Робота зеленого цеху / А. Барсуков // За авіакадри. – 1976. – 11 листоп. – С. 1.

Про участь у сільгоспроботах студентів-дипломників трьох факультетів інституту в Краснокутському районі Харківської області.

- 465. Гончаров, О.** Допомагав оптимізм / О. Гончарова // За авіакадри. – 1976. – 28 жовт. – С. 2.

Про роботу будзагону «Байкал-76» у Хабаровському краї на будівництві залізничної колії та шефську допомогу з ремонту й обладнання навчальних кабінетів, надану місцевій школі.

- 466. Іванова, В.** Канал – будова комсомольська // За авіакадри. – 1976. – 16 жовт. – С. 2.

Підведення підсумків на звання кращих будзагонів, що працювали в Лозівському районі Харківської області, де проходило Всесоюзне ударне комсомольське будівництво каналу Дніпро–Донбас.

- 467. Ліщук, О.** Зводимо мости / О. Ліщук // За авіакадри. – 1976. – 16 верес. – С. 2.

Про трудові будні будзагону «Квант» на будівництві мосту у Сибірській тайзі.

**468. Ломако, В.** Гагарінці / В. Ломако // За авіакадри. – 1976. – 8 квіт. – С. 1.

Про підготовку студентів будзагону «Україна» до праці у місті Гагарін, яке стало пам'ятником першопроходцеві космосу.

**469. Любивий, В.** Більше уваги новому / В. Любивий // За авіакадри. – 1976. – 11 листоп. – С. 2.

Про досвід будзагону «Іскра», який поклав початок новому руху комуністичних загонів в історії інституту. Всі зароблені ним кошти в третьому трудовому семестрі 1976 року було спрямовано на спорудження в інституті бюста Героя Радянського Союзу Л. Я. Райнберга та на створення музею його імені.

**470. Марков, В.** Райнберг Я. Л. знову в строю / В. Марков // За авіакадри. – 1976. – 5 трав. – С. 2.

Про активну роботу студентів будзагону «Іскра» зі збору маловідомих матеріалів, які стосуються періоду роботи в 1939–1941 роках у Харківському авіаційному інституті Героя Радянського Союзу Я. Л. Райнберга, заражованого почесним бійцем цього будзагону.

## 1977

**471. Галенда, М.** Дружним колективом / М. Галенда // За авіакадри. – 1977. – 15 верес. – С. 2.

Про роботу будівельного загону ім. В. Заславського «Альтайр», який працював на Смоленщині у місті Сафоново.

**472. Іванова, В.** На землі Яна Райнберга / В. Іванова ; фотогр. С. Глушенка // За авіакадри. – 1977. – 17 берез. – С. 2.

Розповідь про поїздку студентів будзагону «Іскра» до Мур'янської школи-інтернату, де створено музей Героя Радянського Союзу Л. Я. Райнберга.

**473. Ігнатенко, О.** Скрізь потрібні студентські руки / О. Ігнатенко // За авіакадри. – 1977. – 23 черв. – С. 2.

Про підготовку будівельних загонів інституту до початку трудового семестру в Тюмені, Хабаровському краї, Смоленській області, на Ціліні та в самому інституті на будівництві спортивного комплексу й адміністративного корпусу.

**474. Фісюн, О.** Літо здружило нас : [про роботу будзагону «Рибаче-77»] / О. Фісюн // За авіакадри. – 1977. – 24 листоп. – С. 2.

- 475.** Шатов, О. За законами студентства / О. Шатов // За авіакадри. – 1977. – 29 верес. – С. 1.

Підведено підсумки роботи будзагону «Уран» на спорудженні об'єктів 12-ї насосної станції каналу Дніпро–Донбас.

## 1978

- 476.** Гадалін, В. Від Саян до Самотлора : [про працю у Сибірській тайзі будзагону «Десант»] / В. Гадалін // За авіакадри. – 1978. – 12 жовт. – С. 2.

- 477.** Моргун, М. « ... З каналу віє романтикою» / М. Моргун // За авіакадри. – 1978. – С. 2.

Розповідь про ударну працю та вдалі виступи агітбригад студентських будзагонів, що працювали на будівництві каналу Дніпро–Донбас.

## 1979

- 478.** Музика, Н. Щоденник трудового літа / Н. Музика // За авіакадри. – 1979. – 11 жовт. – С. 2.

Про трудове літо будзагону «Полум’я», проведене в Тюменській області на будівництві 34-кілометрової ділянки залізничної дороги Сургут–Уренгой.

- 479.** Наритнік, Я. Літні крила «Антея» / Я. Наритнік // За авіакадри. – 1979. – 6 верес. – С. 2.

Бійцями зонального студентського будзагону «Антеї» було розпочато будівництво актового залу в головному корпусі інституту, нової прохідної, котельної та дорог. Крім цього було надано допомогу підшефним школам і радгоспам. У вільний час студенти проводили волей-больні й футбольні змагання, конкурси агітбригад.

- 480.** Ситенький, М. Гаряче «Полум’я» / М. Ситенький // За авіакадри. – 1979. – 18 січ. – С. 4.

Будзагон «Полум’я», який працював у Сургуті, став лідером у виробничому процесі й культурно-виховній роботі.

- 481.** Шибаев, В. У комсомольцев свои традиции [стройотрядовского движения] / В. Шибаев // За авіакадри. – 1979. – 22 берез. – С. 4.

## 1980

- 482.** Пашков, О. За роботу – «відмінно» поставило літо / О. Пашков // За авіакадри. – 1980. – 18 верес. – С. 2.

Звіт про трудовий семестр студенських будзагонів, які працювали на будівництві водоканалу Дніпро–Донбас.

- 483. Романенко, П.** «Іскра» – значить перша / П. Романенко // За авіакадри. – 1980. – 12 черв. – С. 2.

Про студентський загін безвідплатної праці.

- 484. Якушин, Г.** Десятки добрих справ / Г. Якушин // За авіакадри. – 1980. – 1 верес. – С. 2.

Будзагон «Галактика» працював на ремонті об'єктів ХАІ. За два місяці роботи студенти виконували не тільки обов'язкові роботи, а й вели активне громадське й спортивне життя.

## 1981

- 485. Кравцов, П.** Добрые дела «Байкала» / П. Кравцов // За авиакадры. – 1981. – 28 янв. – С. 2.

О работе стройотряда «Байкал» на ударной комсомольской стройке страны – строительстве железной дороги Сургут–Уренгой.

- 486. Кучмиеv, B.** Признаны лучшими / В. Кучмиеv // За авиакадры. – 1981. – 18 дек. – С. 3.

По итогам трудового семестра отряд «Украина», в седьмой раз представлявший Республику на Всесоюзной студенческой стройке в г. Гагарине, был признан лучшим в производственной деятельности.

- 487. Лищук, И.** Летний адрес: г. Изюм, «Орбита» / И. Лищук // За авиакадры. – 1981. – 24 сент. – С. 2.

На базе ХАИ был сформирован зональный студенческий строительный отряд «Орбита», работавший на строительстве агрехимкомплекса в г. Изюме Харьковской области.

- 488. Магула, В.** «Десант» – значит первый / В. Магула // За авиакадры. – 1981. – 24 дек. – С. 2.

Стройотряд «Десант» в 17-й раз отработал на строительстве железной дороги Сургут–Уренгой. Был выполнен большой объем работ, оказывалась шефская помощь, велась активная спортивная и культурно-агитационная работа. По итогам соревнования среди студенческих отрядов института «Десант» был признан победителем.

- 489. Мироничева, Н.** Мы были здесь нужны / Н. Мироничева, Н. Гречко // За авиакадры. – 1981. – 18 дек. – С. 3.

О первом трудовом семестре отряда «Надежда», работавшего на стройке агрохимического комплекса в Харьковской области. В порядке шефской помощи студенты принимали участие в ремонте школы, сборе урожая, проведении концертов и лекций.

- 490. Печерский, А.** На Родине Гагарина / А. Печерский // За авиакадры. – 1981. – 28 янв. – С. 2.

Стройотряд «Украина» с честью представил свою республику, город и вуз на Всесоюзной интернациональной стройке в г. Гагарине, неоднократно был победителем соцсоревнования, участвовал в разнообразных фестивалях, конкурсах, диспутах.

## 1982

- 491. Ващук, А.** Школа летнего семестра / А. Ващук // За авиакадры. – 1982. – 30 сент. – С. 2.

Подведены итоги трудового лета, которое провели бойцы отрядов, работавших в составе зонального студенческого строительного отряда «Орбита» на Харьковщине.

- 492. Гарин, О.** Чтобы нас вспоминали / О. Гарин // За авиакадры. – 1982. – 27 авг. – С. 2.

О работе стройотряда «Форсаж» на стройках целины.

- 493. Гришин, В.** На родине Я. Райнберга / В. Гришин // За авиакадры. – 1982. – 4 февр. – С. 2.

Делегация института, состоящая из студентов коммунистического стройотряда «Искра», почетным бойцом которого зачислен Я. Л. Райнберг, приняла участие в слете ветеранов войны, проходившем в Латвии, на родине героя.

- 494. Кравцов, Н.** Памяти полководца / Н. Кравцов // За авиакадры. – 1982. – 27 авг. – С. 2.

На деньги, заработанные отрядом безвозмездного труда «Байкал-80», запланировано построить памятники Н. Е. Жуковскому возле седьмого общежития и партийно-комсомольскому подполью Харькова по улице Веснина, оказать помощь Пархомовскому художественному музею Краснокутского района Харьковской области, детям 1-го городского детдома и Люботинской школы-интерната, а также вложить средства в создание мемориальной доски маршалу В. К. Блюхеру по ул. Сумская, 71.

**495. Магула, В.** Работают «Десантники» / В. Магула // За авиакадры. – 1982. – 2 сент. – С. 2.

В строительстве железнодорожной трассы Сургут–Уренгой в девятнадцатый раз принимали участие бойцы отряда «Десант».

**496. Фаворский, Ю.** Нас называют «Гагаринцы» / Ю. Фаворский // За авиакадры. – 1982. – 16 дек. – С. 2.

О юбилее студенческого стройотряда «Украина-82», который на протяжении 10 лет работает на различных объектах Смоленской области.

**497. Шпилевой, В.** «Отлично» ребятам из «Кванта» / В. Шпилевой // За авиакадры. – 1982. – 7 окт. – С. 2.

О бойцах отряда «Квант», ударно отработавших на строительстве аэропорта и подводящих к нему дорог в Тюменской области.

## 1983

**498. Арасланов, С.** Лето сдали на «отлично» / С. Арасланов // За авиакадры. – 1983. – 8 сент. – С. 2.

В 1983 году 44 студенческих отряда ХАИ трудились на строительстве 12-го общежития, сельскохозяйственных и промышленных объектов Харьковской области, в Тюменской области на строительстве железной и автодорог, жилищном строительстве, в Кустанайской области на строительстве объектов зерносовхозов, в Гагарине, Киеве, Коми АССР. Работал специализированный отряд бортпроводников «Полет», а также ремонтные бригады.

**499. Иванова, В.** Истоки мастерства / В. Иванова // За авиакадры. – 1983. – 22 дек. – С. 1.

О работе студенческого отряда «Славутич» на Целине.

**500. Луперенко, О.** Удержаться на прежних позициях / О. Луперенко // За авиакадры. – 1983. – 26 мая. – С. 2.

О деятельности ССО «Орион-83», занявшего первое место между отрядами зонального ССО «Транспортный», работавшего в Тюмени.

## 1984

**501. Вороной, А.** Институт строится / А. Вороной // За авиакадры. – 1984. – 13 сент. – С. 1.

Студенческие отряды «Экипаж» и «Зенит» работали на строительстве учебно-лабораторного корпуса и столовой базы отдыха «Пролисок», расположенной на Салтовском водохранилище.

**502. Кожина, Т.** Взнос «Ритма» : [о работе на целине] / Т. Кожина // За авиакадры. – 1984. – 20 дек. – С. 2.

**503. Лихошерст, В.** Мы – из «Союза» : [работа стройотряда в Тюмени] / В. Лихошерст, П. Науменко // За авиакадры. – 1984. – 20 дек. – С. 2.

**504. Лищук, И.** Венок дружбы / И. Лищук // За авиакадры. – 1984. – 4 окт. – С. 1.

О работе ССО «Украина» в г. Гагарине на строительстве завода трубных заготовок.

**505. Пишулов, В.** Отряды поработали ударно / В. Пишулов // Красное знамя. – 1984. – 20 сент.

Среди одиннадцати студенческих отрядов, работавших летом на строительстве жилых и сельскохозяйственных объектов в Боровском районе Курганской области, восемь – представляли Харьковский авиационный институт.

**506. Шатов, В.** Сезон удался / В. Шатов // За авиакадры. – 1984. – 20 дек. – С. 2.

О третьем трудовом семестре отряда «Эридан» на стройках Тюменского Севера.

**507. Шибитов, А.** Традиции коммунистического / А. Шибитов // За авиакадры. – 1984. – 20 дек. – С. 2.

Подведены итоги 10-летней работы коммунистического отряда «Байкал», начавшего свою деятельность в Хабаровском крае, а затем в течение шести лет работавшего в Тюмени.

## 1985

**508. Бушманов, Н.** Традиции «Десанта» / Н. Бушманов // За авиакадры. – 1985. – 5 дек. – С. 2.

ССО «Десант» ведет свою летопись с 1964 года. Работая в условиях Севера, бойцы стройотряда гордятся сложившимися традициями братства, взаимопомощи, железной трудовой дисциплины.

**509.** Скрипка, А. «Уран» на вахте / А. Скрипка // За авиакадры. – 1985. – 5 дек. – С. 1.

По итогам трудового лета ССО «Уран» самолетостроительного факультета признан лучшим в институте.

**510.** Щербаков, И. Они – наша совесть / И. Щербаков // За авиакадры. – 1985. – 5 дек. – С. 1.

О бойцах стройотряда «Орион», ударно работавших в городе Ноябрьске Тюменской области.

## 1986

**511.** Иванова, В. Руками студентов сооружалось жилье для эвакуированных из зоны Чернобыля / В. Иванова // За авиакадры. – 1986. – 11 авг. [сент.?]. – С. 2.

**512.** Кузьмин, В. Район Чернобыльской АЭС: на помощь идут студенты / В. Кузьмин // За авиакадры. – 1986. – 17 июня. – С. 1–2.

О четырех студенческих строительных отрядах: «Икар», «Союз», «Эридан» и «Восход», принявших участие в строительстве жилья для временно эвакуированных людей из Чернобыльской зоны в Бородянском районе Киевской области.

**513.** Лахиялов, А. На куртке: «Сургут–Уренгой–Ямбург» / А. Лахиялов // За авиакадры. – 1986. – 4 дек. – С. 2.

Трудовое лето ССО «Десант» провел на строительстве железнодорожной трассы Новый Уренгой–Ямбург.

**514.** Шараев, А. Трудовой семестр «Веги» : [о работе стройотряда в Харьковской области] / А. Шараев, О. Федоров, С. Марченко // За авиакадры. – 1986. – 4 дек. – С. 2.

## 1987

**515.** Донских, И. Семестр третий – трудовой / И. Донских // За авиакадры. – 1987. – 3 сент. – С. 2.

О работе ССО «Славутич» на строительстве лесоперерабатывающего цеха, ремонте жилых домов и благоустройстве школы-интерната на Крайнем Севере.

**516.** Задание выполнили // За авиакадры. – 1987. – 10 дек. – С. 2.

Трудовой семестр отряда «Вега», работавшего в составе зонального отряда «Украина» в поселке Вой-Вож Коми АССР.

- 517. Пилипко, А.** И за того парня / А. Пилипко // За авиакадры. – 1987. – 10 дек. – С. 2.

О бойцах отряда «Солярис», работавших в Коми АССР на ремонте железной дороги Москва–Воркута.

- 518. Степурина, Ж.** Мы из «Кванта» / Ж. Степурина // За авиакадры. – 1987. – 10 дек. – С. 2.

Отряд «Квант», работая в г. Вуктыле Коми АССР на строительстве школы, теплицы, больницы и проводя большую шефскую работу, по итоговым результатам занял I место.

- 519. Чайи, Г.** Работа в радость / Г. Чайи // За авиакадры. – 1987. – 10 дек. – С. 2.

О работе отряда «Альтаир» в Киевской области на строительстве школы для детей Чернобыля.

## 1988

- 520. Куриш, Э.** «Гренада», «Гренада», «Гренада» моя ... : [о работе стройотряда в Харьковской области] / Э. Куриш // За авиакадры. – 1988. – 29 сент. – С. 2.

- 521. Мисабишвили, И.** Стойотряд – моя судьба! / И. Мисабишвили // За авиакадры. – 1988. – 17 марта. – С. 2.

Рассказ о стройотрядовском лете, проведенном отрядом «Ритм-87» в г. Сыктывкаре Коми АССР.

## 1989

- 522. Коробова, Е.** География работ студотрядов / Е. Коробова // За авиакадры. – 1989. – 22 июня. – С. 1.

- 523. Мушловин, О.** Призвание – вожатый / О. Мушловин // За авиакадры. – 1989. – 14 сент. – С. 1.

В ХАИ появилось новое направление работы студенческих отрядов – педагогическое. Студенты начали осваивать профессию воспитателей и вожатых в пионерских лагерях.

## 1991

524. **Порва, В.** ССО: были, есть, будут / В. Порва // За авиакадры. – 1991. – 30 дек. – С. 2.

Несмотря на сложную политическую и экономическую ситуацию в стране, институту удалось заключить трудовые договоры с предприятиями. В результате двадцать один студенческий строительный отряд отработал в Тюмени и республике Коми, где студенты строили трассу, возводили общественные и жилые здания, вели бетонные работы на дорогах, но только без прежнего ореола романтики и идеологической работы, хотя такие традиции, как посвящение в бойцы, празднование Дня строителя и Дня авиации, были сохранены.

## 1999

525. **Мокляк, С.** Назад – к студенческим отрядам / С. Мокляк, С. Борзова, Т. Ерохина // За авиакадры. – 1999. – № 9. – С. 1.

В университете организован студенческий трудовой отряд, аналог ССО советских времен, для проведения ремонтных работ в учебных корпусах.

## 2000

526. **Цепляева, Т. П.** Мой друг – стройотряд : из истории студенческих строительных отрядов (ССО) / Т. П. Цепляева, А. Н. Цепляев, И. П. Внуков // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [под общ. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 50–53.

527. **Цепляева, Т. П.** Мой друг – стройотряд / Т. П. Цепляева, А. Н. Цепляев, И. П. Внуков // За авиакадры. – 2000. – № 5/6. – С. 2.

## 2002

528. **Лучшие из лучших** // За авиакадры. – 2002. – № 10/11. – С. 8.

Лучшим студенческим строительным отрядом Харькова и Харьковской области в 2002 году был признан зональный студенческий трудовой отряд НАКУ «ХАИ», командир которого, студент группы 556 Дмитрий Короткий, был награжден Почетной грамотой и памятной медалью, посвященной 40-летию студенческого стройотрядовского движения.

529. **Осыпа, И. А.** Успехи студенческого стройотряда / И. А. Осыпа // За авиакадры. – 2002. – № 9. – С. 2.

Студенческий стройотряд выполнил большой объем работ по ремонту общежитий и учебных корпусов.

## 2003

- 530. Осыпа, И. А.** Лето пролетело – все осталось позади ... / И. А. Осыпа // За авіакадри. – 2003. – № 10. – С. 2.

О работе строительного трудового отряда «Орбита», выполнившего ремонтные работы в университете.

## Выпускники ХАИ

### 1975

- 531. Будемо гідною зміною** : естафету випускників 40–41 рр. прийнято // За авіакадри. – 1975. – 22 трав. – С. 2.

Студентство інституту у відповідь на заклик випускників 1940–1941 рр., святкова зустріч яких урочисто відбулася у стінах рідного вузу, запевнило, що буде гідним традиціям ветеранів.

- 532. Славний шлях покоління** : рапорт-естафета випускників ХАІ 1940–1941 рр. // За авіакадри. – 1975. – 15 трав. – С. 2.

Звернення випускників передвоєнних років до молодого покоління, в якому вони розповіли про свою участь у Великій Вітчизняній війні й мирній розбудові держави, у розробленні й виробництві авіаційної, реактивної, електронної техніки та виразили надію, що молодь продовжить і примножить кращі традиції ветеранів і доб'ється нових успіхів у розвитку науки і техніки.

### 1978

- 533. Берковський, Л.** Коли зустрічаються друзі ... : [про традиційні травневі зустрічі колишніх випускників ХАІ] / Л. Берковський // За авіакадри. – 1978. – 8 черв. – С. 2.

### 1980

- 534. Артеменко, Н.** ХАИ в моей жизни / Н. Артеменко // За авіакадри. – 1980. – 13 черв. – С. 2.

В статье выпускника ХАИ доктора технических наук, профессора Н. П. Артеменко идет речь о том, какое влияние оказал институт на его

дальнейшую творческую, педагогическую и административно-организационную деятельность.

- 535. Випускники факультету // За авіакадри. – 1980. – 5 черв. – С. 1.**  
Успіхи й досягнення випускників літакобудівного факультету.

- 536. Галушка, О. Вдячність / О. Галушка // За авіакадри. – 1980. – 5 черв. – С. 2.**

Розповідь випускника 1953 року директора заводу О. Галушки про роки навчання в інституті.

### 1987

- 537. Иванова, В. Встреча с юностью / В. Иванова // За авиакадры. – 1987. – 11 июня. – С. 2.**

О встрече «десятилетчиков» радиотехнического факультета.

### 1988

- 538. Гринченко, А. Выпускник. Кто он? / А. Гринченко // За авиакадры. – 1988. – 10 марта. – С. 1.**

По результатам итогов исследования экспертной оценки качества подготовки авиационных вузов страны, проведенного межвузовским аналитическим центром, Харьковский авиационный институт получил самые высокие оценки по всем рассматриваемым критериям.

- 539. Еременко, В. История одного выпуска [1963 года моторостроительного факультета] / В. Еременко // За авиакадры. – 1988. – 15 сент. – С. 2.**

- 540. Карабская, М. Как дела, инженер? : итоги анкетирования выпускников института / М. Карабская // За авиакадры. – 1988. – 6 дек. – С. 3.**

Группой социологических исследований института ежегодно в мае-июне проводится анкетный опрос выпускников, приезжающих на юбилейные встречи. Вопросы анкеты касаются впечатлений от первых лет работы, трудностей и сложностей, с которыми приходилось сталкиваться, и предложений по их преодолению.

### 1990

- 541. Башук, Д. «Мы сделали шаг в нашу молодость» – говорят выпускники 1940–1941 годов / Д. Башук // За авиакадры. – 1990. – 4 июня. – С. 1.**

**542. Башук, Д.** Смерть на взлете / Д. Башук // За авиакадры. – 1990. – 8 окт. – С. 2.

В музей истории института поступили материалы об одном из создателей планера ХАИ-9, спроектированного и построенного в 1937 году, бывшем студенте ХАИ, талантливом инженере и изобретателе Исае Павловиче Александере.

**543. Гаркуша, А.** Десять лет спустя : [воспоминания выпускника самолестостроительного факультета 1980 г.] / А. Гаркуша // За авиакадры. – 1990. – 21 мая. – С. 1–2.

## 1991

**544. Башук, Д.** Запуск ко дню рождения / Д. Башук // За авиакадры. – 1991. – 4 февр. – С. 2.

О судьбе одного из активных участников Харьковской группы по изучению реактивного движения, выпускника ХАИ Сергея Александровича Парщика.

## 1992

**545. 15 лет, 15 лет ...** : [о встрече выпускников пятого факультета 1977 г.] // За авиакадры. – 1992. – 25 мая. – С. 2.

## 1997

**546. Производственное объединение «Коммунар». 70 лет** : краткий очерк истории завода / ред.-сост. Н. И. Болдырева, В. И. Рабкин. – Х. : [РИП «Оригинал»], 1997. – 144 с.

С. 83: об участии выпускников ХАИ в создании наземного комплекса «Кипарис», обеспечивавшего испытания и предстартовую подготовку корабля многоразового использования «Буран», и ряда других космических аппаратов.

## 1999

**547. Говорят выпускники ХАИ** : П. В. Балабуев (Генеральный конструктор АНТК им. О. К. Антонова), В. А. Богуслаев (генеральный директор ОАО «Мотор Січ»), В. И. Пономарев (профессор-исследователь Национального политехнического института, Мексика), С. В. Шкараев (профессор Аризонского университета (США)) // За авиакадры. – 1999. – № 4/5. – С. 4.

## 2000

- 548. Балабуєв, П. В.** Життя в авіації : [творчі звіти випускників] / П. В. Балабуєв // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 143–145.

Герой України, Герой Соціалістичної Праці, лауреат Державної премії СРСР, лауреат Державної премії України, заслужений діяч науки і техніки України, Генеральний конструктор, доктор технічних наук, професор П. В. Балабуєв – випускник ХАІ 1954 року.

- 549. Білан, М. В.** Колеги та друзі : А. П. Фурсов, А. М. Сич, В. І. Дьома, В. О. Ткачов / М. В. Білан, В. М. Кобрін // *Там само.* – С. 212–213.

Професор кафедри ракетних двигунів А. П. Фурсов – випускник ХАІ 1953 року. Директор заводу «Дніпро-ВДМ» А. М. Сич – випускник ХАІ 1961 року. Директор ТОВ «Європейський фонд розвитку» В. І. Дьома – випускник факультету літальних апаратів. Лауреат Державної премії України, кандидат технічних наук, заступник головного конструктора КБ-2 Державного конструкторського бюро «Південне» В. О. Ткачов – випускник ХАІ 1958 року.

- 550. Бичков, С. А.** Нові задачі вирішувати молодим / С. А. Бичков // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 151–152.

Головний інженер АНТК ім О. К. Антонова, декан філії факультету літакобудування, доктор технічних наук, професор С. А. Бичков – випускник ХАІ 1969 року.

- 551. Галка, В. Л.** ХАІ – школа житні : [творческие отчеты выпускников] / В. Л. Галка // *Там же.* – С. 194.

Академик Академии электротехнических наук РФ, академик Международной академии «Информатизация, связь, управление в науке, технике, обществе», директор ЦНИИ судовой электротехники и технологии (г. Санкт-Петербург), доктор технических наук, профессор В. Л. Галка – выпускник ХАІ 1969 года.

- 552. Гетманенко, В. А.** Наша дружба – залог успіха / В. А. Гетманенко // *Там же.* – С. 209.

О многолетнем сотрудничестве в плане подготовки инженеров между КБ «Химавтоматика» г. Воронежа и ХАИ.

**553. Гордість України** : випускники та співробітники Державного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», удостоєні почесних звань // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 308–313.

**554. Долматов, А. И.** Выпускники ХАИ в Запорожском центре авиадвига-телестроения / А. И. Долматов, Ю. С. Шошин // *Там же.* – С. 171–175.

**555. Жданов, А. О.** Випускники ХАІ в діяльності корпорації «ФЕД» / А. О. Жданов // *Там само.* – С. 178–179.

**556. Завод «Авиант».** Етапы пути. 1920–2000 гг. / [редкол. В. К. Пелых, А. А. Федоров, Ю. А. Скрипичка]. – К. : УкрНИИАТ, 2000. – [112] с.

С. 45, 100: под руководством П. В. Балабуева, выпускника ХАІ 1954 года, впервые на Киевском авиационном заводе «Авиант», старейшем из ныне действующих в Украине, было освоено производство самолетов Ан-72 конструкции О. К. Антонова. С 2000 года завод «Авиант» возглавляет генеральный директор Василий Константинович Пелых, выпускник ХАІ 1977 года.

**557. Кривцов, О. С.** Справжній університет життя : [творчі звіти випускників] / О. С. Кривцов // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 147–148.

Голова Київської районної ради м. Харкова, кандидат економічних наук, професор О. С. Кривцов – випускник ХАІ 1973 року.

**558. Лавро, М. О.** Творчі звіти випускників / М. О. Лавро, Л. Г. Фортінов // *Там само.* – С. 149–150.

Заступник Генерального конструктора ВАТ «ТАНТК ім. Г. М. Берієва», комісар будзагону «Вітязь» 1972 р. М. О. Лавро – випускник ХАІ 1974 року. Л. Г. Фортінов – провідний інженер, помічник Генерального конструктора ВАТ «ТАНТК ім. Г. М. Берієва», випускник ХАІ 1957 року.

**559. Лонський, В. І.** ХАІ – академія життя / В. І. Лонський // *Там само.* – С. 208.

Спогади про ХАІ начальника відділу ДКБ «Південне» ім. М. К. Янгеля, випускника ХАІ 1960 року В. І. Лонського.

**560. Малюк, Г. В.** ХАІ, ти дав мені крила : [творчі звіти випускників] / Г. В. Малюк // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 169–170.

Голова правління концерну «Бронетехніка України», генеральний директор державного підприємства «Завод ім. Малишева» Г. В. Малюк – випускник ХАІ 1972 року.

**561. Muравченко, Ф. М.** ЗМКБ «Прогресс» с выпускниками ХАИ в XXI век / Ф. М. Muравченко // Открытые информационные и компьютерные интегрированные технологии : сб. науч. тр. / М-во образования и науки Украины, Гос. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского «ХАИ». – Х., 2000. – Вып. 6. – С. 9–14.

У истоков создания всех авиационных двигателей, разработанных Запорожским машиностроительным конструкторским бюро «Прогресс» им. академика А. Г. Ивченко, стояли выпускники ХАИ разных лет.

**562. Мурашко, В. М.** Вклад Харьковского авиационного института и его выпускников в электроприводное двигателестроение / В. М. Мурашко // Там же. – С. 24–26.

**563. Предко, В. О.** ХАІ – школа всебічного виховання : [творчі звіти випускників] / В. О. Предко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 170.

Генеральний директор виробничого об'єднання «Гідропривід» В. О. Предко – випускник ХАІ 1973 року.

**564. Свищ, В. М.** Наша звездная судьба : [творческие отчеты выпускников] / В. М. Свищ, В. И. Ступак // Там же. – С. 191–193.

Главный конструктор ПО «Коммунар», начальник НТ СКБ «Полисвіт», заслуженный деятель науки и техники Украины, лауреат Государственной премии СССР, доктор технических наук, академик Академии наук и искусств Санкт-Петербурга, профессор В. М. Свищ – выпускник кафедры СУЛА 1962 года. Заместитель главного конструктора ПО «Коммунар» В. И. Ступак – выпускник кафедры СУЛА 1961 года.

**565. Собко, О. П.** Я вийшов із ХАІ : [творчі звіти випускників] / О. П. Собко // Там само. – С. 146.

Лауреат Державної премії СРСР, заступник Генерального конструктора РКК «Енергія» ім. С. П. Корольова О. П. Собко – випускник ХАІ 1956 року.

**566.** **Хохлов, Б. О.** Випускники 1941 року / Б. О. Хохлов // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 25–26.

**567.** **Чуйко, В. М.** Был и остаюсь мотористом : [творческие отчеты выпускников] / В. М. Чуйко // Там же. – С. 168–169.

Президент ассоциации «Союз авиационного двигателестроения», действительный член Академии авиации и воздухоплавания, Академии транспорта, лауреат премии Совета Министров СССР и Государственной премии Украинской ССР, доктор технических наук, профессор В. М. Чуйко – выпускник ХАИ 1956 года.

**568.** **Шульженко, П.** Выпускники Харьковского авиационного института в Российском федеральном ядерном центре – Всероссийском НИИ экспериментальной физики / П. Шульженко // Там же. – С. 153–155.

## 2001

**569.** **Игнатьев, Н. И.** Мы – птенцы гнезда ХАИ / Н. И. Игнатьев // За авиаакадемы. – 2001. – № 6. – С. 1.

В очерке выпускника ХАИ 1962 года Н. И. Игнатьева – слова благодарности преподавателям вуза, давшим фундаментальные знания и умения своим ученикам, используя которые бывшие студенты стали причастны к великим свершениям в деле ракетостроения.

**570.** **Страницы истории. 1952–2002** / [В. Т. Грищенко и др.] ; ПО «Коммунар», НТ СКБ «Полисвіт». – Х., 2001. – 292 с.

С. 11–13: немалый вклад в успешную работу НТ СКБ «Полисвіт», работающего в области ракетостроения, внесли выпускники ХАИ. В разные годы руководителями СКБ были Л. Л. Балашов, А. Г. Андрушченко. Ныне деятельность СКБ руководит профессор, доктор технических наук, академик Академии инженерных наук Украины, выпускник ХАИ 1962 года В. М. Свищ.

## 2002

**571.** **Снова вместе** : выпускники самолетостроительного факультета 1972 года / [сост. Т. А. Андрушченко и др.]. – Х. : [б. и.], 2002. – 104 с. (**Музей ХАИ**).

**572.** **110 лет истории Киевского машиностроительного предприятия им. Артема** / авт.-сост. Г. А. Степаненко. – К., 2002. – С. 82.

В юбилейном издании, посвященном истории Киевского машиностроительного предприятия им. Артема, выпускающего более 50 лет авиационно-ракетную продукцию, в центре внимания – производственный коллектив, среди которого немало и выпускников ХАИ.

## 2003

- 573. Деменко, В. Ф.** Наш путь. 1973–2003 : [о выпускниках самолетостроительного факультета] / В. Ф. Деменко // За авиакадры. – 2003. – № 8. – С. 4.

- 574. Крикуненко, А.** След кометы : штрихи к портрету В. И. Омельченко / А. Крикуненко // Крылья Родины. – 2003. – № 5. – С. 27–31.

Статья посвящена генеральному директору Запорожского моторостроительного объединения доктору технических наук, профессору, выпускнику ХАИ Василию Ивановичу Омельченко.

## 2004

- 575. Александрова, Е.** «Золотая» встреча коллег / Е. Александрова // За авиакадры. – 2004. – № 8. – С. 1–2.

Впервые в стенах университета прошла «золотая» встреча выпускников I и II факультетов 1954 года, выпуска, по праву являющегося гордостью института. Два выдающихся деятеля отечественного самолетостроения, Генеральные конструкторы, Герои Социалистического Труда, лауреаты многих Государственных премий, академики П. В. Балабуев и Ф. М. Муравченко ныне возглавляют крупные производственные предприятия, творческое содружество которых воплотилось в разработке и реализации оригинальных проектов транспортных самолетов. И. Т. Селезов за фундаментальный вклад в развитие отечественной и мировой науки занесен в почетный список 500 выдающихся ученых мира. Доктор технических наук В. К. Копыл за достижения в космической технике заслужил Государственную премию и орден Ленина. Передают знания студентам профессора ХАИ Н. М. Тарасов и Ю. А. Боборыкин. Выдающихся успехов добились и многие другие выпускники института этого выпуска.

- 576. Дроботенко, А.** Рожденный на ХПЗ : ист.-техн. очерк / А. Дроботенко. – Х. : [ЧП Юшко], 2004. – 170 с.

С. 130, 134: о трудовом подвиге творцов первого в мире танкового дизеля В-2, среди которых были и выпускники ХАИ: лауреат Сталинской премии СССР первой степени М. А. Мексин, лауреат Государственной

премии СССР, заслуженный машиностроитель УССР Б. П. Кашуба и многие другие.

- 577. Мы и ХАИ. Прошлое и настоящее** : (лирические воспоминания) : энциклопедия жизни выпускников 1959 г. моторостроительного факультета. – Воронеж : [б. и.], 2004. – 247 с. (**Музей ХАИ**).

## 2005

- 578. Антонов, В. Г.** Ваши выпускники – наша гордость! / В. Г. Антонов // За авиакадры. – 2006. – № 12. – С. 2.

О работе выпускников ХАИ в ЗАО «Струм», занимающемся проектированием электротехнической части объектов металлургии, машиностроения, высоковольтного электроснабжения, изготовлением и поставкой низковольтного комплектного оборудования, разработкой, наладкой и вводом в действие систем автоматизации на базе микропроцессорной техники.

- 579. Асмолов, А. А.** ХАИ – кузница кадров для ГНПО «Коммунар» : [А. Ф. Бочин, Е. П. Поляков, В. М. Свищ, А. А. Сорокин, Ю. Н. Радченко, А. И. Балашов и др.] / А. А. Асмолов // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 527–530.

- 580. Балабуев, П. В.** Мой путь в авиацию начинался в ХАИ / П. В. Балабуев // Там же. – С. 466–467.

О Герое Украины, Герое Социалистического Труда, Генеральном конструкторе авиационной техники, докторе технических наук, профессоре, лауреате Государственных премий СССР и УССР, заслуженном деятеле науки и техники Украины, выпускнике ХАИ 1954 года П. В. Балабуеве.

- 581. Бєлан, М. В.** Слово про колегу : [про выпускника ХАИ 1961 року А. М. Сича] / М. В. Бєлан // Там само. – С. 583.

- 582. Боголюбов, В. С.** Аэрокосмические технологии – моя жизнь / В. С. Боголюбов // Там же. – С. 562–563.

Директор ОНЦ «Композит», член научного совета РАН, академик МИА, заслуженный деятель науки Российской Федерации, лауреат Государственной премии Украины, доктор технических наук, профессор В. С. Боголюбов – выпускник ХАИ 1958 года.

**583. Выпускники ХАИ в ОАО «ОКБ Сухого»** : В. Н. Авраменко, В. А. Соколов, А. И. Зеленухин, А. Н. Коваленко, А. А. Калашников // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 515–520.

**584. Выпускники ХАИ – интеллектуальное ядро ГП «Ивченко-Прогресс»** / И. Ф. Кравченко, В. Н. Денисюк, В. Г. Харченко, С. В. Дмитриев // Авиационно-космическая техника и технология. – 2005. – Вып. 7 (23). – С. 52–63.

О работе нескольких поколений выпускников ХАИ в различных руководящих, научно-исследовательских и конструкторско-исследовательских подразделениях ГП «Ивченко-Прогресс», их вкладе в развитие отечественной авиации, создание новых поколений эффективных, экономичных и надежных авиадвигателей и газотурбинных приводов наземного применения, а также о совместной работе с научно-преподавательским коллективом ХАИ.

**585. Выпускники ХАИ – сотрудники ОАО «Днепропетровский агрегатный завод»** // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 539–540.

**586. Галка, В. Л. ХАИ – университет жизни и творчества** / В. Л. Галка // *Tam же.* – С. 564–565.

Студенческая жизнь в воспоминаниях В. Л. Галки – выпускника 1969 года, директора ЦНИИ судовой электротехники и технологии (г. Санкт-Петербург), доктора технических наук, профессора, академика электротехнических наук Российской Федерации, члена Международного общества инженеров-электриков IEEE.

**587. Гламаздин, Ю. В. Моя профессия – военная наука** / Ю. В. Гламаздин // *Tam же.* – С. 580.

Технический директор НПП «Поддержка», полковник Ю. В. Гламаздин – выпускник ХАИ 1980 года.

**588. Гордість України** : випускники та співробітники Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», які удостоєні почесних звань // *Tam само.* – С. 594–602.

**589. Дмитриев, С. В. Выпускники ХАИ – авангард ГП «Ивченко-Прогресс»** / С. В. Дмитриев // *Tam же.* – С. 486–489.

- 590.** Жданов, А. А. Вклад выпускников ХАИ в деятельность корпорации «ФЭД» / А. А. Жданов // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 534–537.
- 591.** Желязков, Е. П. Мальчишеские мечты сбылись в ХАИ / Е. П. Желязков // *Там же.* – С. 581–582.  
Воспоминания доктора технических наук, профессора, члена-корреспондента Академии военных наук России, выпускника ХАИ 1969 года Е. П. Желязкова.
- 592.** Заяц, В. И. Вся жизнь – в авиации / В. И. Заяц // *Там же.* – С. 502–503.  
Лауреат Государственной премии Украины, заслуженный машиностроитель Украины, главный инженер ХГАПП В. И. Заяц – выпускник ХАИ 1963 года.
- 593.** І. Є. Тарапов – ректор Харківського університету // *Там само.* – С. 457–458.  
Выпускник літакобудівного факультету ХАІ 1949 року І. Є. Тарапов протягом 18 років очолював Харківський державний університет.
- 594.** Кива, Д. С. Лидер национальной авиации / Д. С. Кива // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 474–476.  
Статья посвящена выпускнику ХАИ 1954 года П. В. Балабуеву, трудовая деятельность которого неразрывно связана с КБ им. О. К. Антонова.
- 595.** Колодезный, А. Г. Выпускники ХАИ – ведущие специалисты ОАО «Мотор СИЧ» // *Там же.* – С. 490–493.
- 596.** Кравченко, І. Досягнення мети / І. Кравченко, Г. Крицин, С. Дмитрієв // *Там само.* – С. 468–471.  
Статтю присвячено випускнику ХАІ 1954 року Генеральному конструкторові державного підприємства «Івченко-Прогрес», члену-кореспонденту НАН України, доктору технічних наук, професору, академіку Інженерної академії України, дійсному члену Міжнародної інженерної академії, члену-кореспонденту Академії технологічних наук Російської Федерації, Герою України, лауреату Державних премій СРСР і України, кавалеру багатьох орденів і медалей Федору Михайловичу Муравченку.

**597.** Кулага, Е. С. О ХАИ и его первом послевоенном наборе / Е. С. Кулага // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 574–577.

**598.** Лавро, Н. А. Наша жизнь в авиации началась в ХАИ / Н. А. Лавро, Л. Г. Фортинов // Там же. – С. 549–551.

Воспоминания о годах, проведенных в Харьковском авиационном институте, первого заместителя генерального директора ТАНТК им. Г. М. Бериева, кандидата технических наук, выпускника ХАИ 1974 года Н. А. Лавро и главного научного сотрудника ТАНТК им. Г. М. Бериева, выпускника ХАИ 1957 года Л. Г. Фортинова.

**599.** Лепихин, П. П. Моя научная деятельность начиналась в ХАИ / П. П. Лепихин // Там же. – С. 572–573.

Заместитель директора Института проблем прочности НАН Украины по научной работе доктор физико-математических наук П. П. Лепихин – выпускник ХАИ 1973 года.

**600.** Мамедов, О. С. Творческий отчет перед учителями / О. С. Мамедов // Там же. – С. 582.

Заместитель директора, главный инженер ЦАГИ О. С. Мамедов – выпускник ХАИ 1979 года.

**601.** Матусевич, В. А. Выпускники ХАИ в Харьковском агрегатном конструкторском бюро / В. А. Матусевич // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 537–538.

**602.** Мирошкин, А. М. Выпускники ХАИ на Смоленском авиационном заводе / А. М. Мирошкин // Там же. – С. 556–557.

Директор Смоленского авиационного завода А. М. Мирошкин – выпускник ХАИ 1974 года.

**603.** Набатов, А. С. Крылья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – Из содеж.: Питомцы ХАИ – творцы самолетов Харьковского авиазавода. – С. 322–328 ; Питомцы ХАИ – творцы самолетов АНТК им. О. К. Антонова. – С. 329–338.

**604.** Мурашко, В. М. Вклад Харьковского авиационного института и его выпускников в создание и развитие электроракетных двигателей / В. М. Мурашко // Національний аерокосмічний університет

ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 547–548.

**605. Ними пишається університет** : [досягнення випускників університету] // За авіакадри. – 2005. – № 5. – С. 2.

**606. Онопченко, Н. И.** Первым делом – самолеты / Н. И. Онопченко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 481–483.

Воспоминания выпускника ХАИ 1973 года заслуженного машиностроителя Украины, зам. начальника ЛииДБ по летным испытаниям и сертификации Н. И. Онопченко о своей работе в АНТК «Антонов».

**607.** [Поздравления выпускников : А. М. Нижегородов, В. В. Андрушенко, И. А. Осадчук] // Там же. – С. 587.

**608. Русин, М. Ю.** С юбилеем, ALMA MATER! / М. Ю. Русин // Там же. – С. 566–567.

Воспоминания выпускника ХАИ 1971 года Главного конструктора ФГУП «ОНПП «Технология», доктора технических наук, профессора кафедры МГТУ им. Н. Э. Баумана и Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ», заслуженного конструктора России, академика Международной академии керамики, лауреата премии правительства России М. Ю. Русина.

**609. Свищ, В. М.** Выпускники ХАИ – создатели систем управления / В. М. Свищ // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 530–533.

Вклад выпускников ХАИ в деятельность Научно-технического специального конструкторского бюро «Полисвіт».

**610. Собко, О. П.** Я вийшов із ХАІ / О. П. Собко // Там само. – С. 560–561.

Спогади випускника ХАІ 1956 року лауреата Державних премій СРСР і Росії, заслуженого машинобудівника Росії, заступника Генерального конструктора РКК «Енергія» ім. С. П. Корольова, кандидата технічних наук, професора О. П. Собка.

**611. Ткаченко, В. А.** Крилья Антонова : (История летных испытаний) / В. А. Ткаченко. – К. : КВЦ, 2005. – 368 с.

Книга заслуженного летчика-испытателя СССР В. А. Ткаченко посвящена работе ЛИИДБ АНТК им. О. К. Антонова – коллектива испытателей авиационной техники, среди которых немало и выпускников ХАИ. Так, например, Генеральный конструктор АНТК им. О. К. Антонова, Герой Социалистического труда, Герой Украины, лауреат Государственных премий СССР, УССР, доктор технических наук, заслуженный деятель науки и техники УССР, профессор П. В. Балабуев – выпускник ХАИ 1954 года, заместитель Генерального конструктора по летным испытаниям, начальник ЛИИДБ А. Г. Буланенко – выпускник ХАИ 1959 года, начальник ЛИС И. Д. Бабенко – выпускник ХАИ 1958 года. Выпускниками ХАИ разных лет являются летчики-испытатели Б. М. Зильберман, П. Д. Игнатенко, С. А. Горбик, А. М. Шулешенко, В. А. Гусар, В. Г. Лысенко, О. И. Костин, Н. Н. Овсянников и др.

- 612. Фирсов, А. И.** Новые экспонаты музея / А. И. Фирсов // За авиакадры. – 2005. – № 7/8. – С. 3.

В музей истории ХАИ были переданы личные документы и фотографии главного конструктора системы управления ракеты-носителя «Энергия», выпускника ХАИ 1956 года Андрея Саввича Гончара.

- 613. ХАІ зменил наши творческие судьбы (Московская фракция выпусксов 1964 года (доп. набор) : А. И. Фролков, Ю. В. Чигирев, А. К. Трифонов, В. Ф. Серафимович // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 578–580.**

- 614. ХАІ – разом до зірок** / С. Н. Конюхов, Ю. С. Алексеев, В. Н. Шнякин, В. И. Драновский, А. В. Новиков, А. Г. Николаев, Ю. А. Шовкопляс, В. А. Шульга, В. Д. Карпенко, Г. В. Лифановский // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 504–514.

О многолетнем сотрудничестве Государственного конструкторского бюро «Южное» в области подготовки кадров для ракетно-космической отрасли с Харьковским авиационным институтом, выпускникам которого дана самая высокая оценка.

- 615. Хохлов, Б. О.** Випускники 1941 року / Б. О. Хохлов // Там само. – С. 588–590.

- 616. Швецова, Л. И.** Ростов–Харьков–Киев–Москва – полет продолжается! / Л. И. Швецова // Там же. – С. 521–523.

**617.** Шеховцов, А. Д. Служить ХАИ почетно / А. Д. Шеховцов // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 583–586.

Народный депутат Украины А. Д. Шеховцов – выпускник ХАИ 1980 года.

**618.** Шульженко, П. Ф. Выпускники Харьковского авиационного института в Российском федеральном ядерном центре – Всероссийском НИИ экспериментальной физики / П. Ф. Шульженко // Там же. – С. 558–559.

Заместитель директора РФЯЦ-ВНИИЭФ, директор программ нядерных вооружений П. Ф. Шульженко – выпускник ХАИ 1973 года.

**619.** Чуйко, В. М. Бастион знаний и школа жизни / В. М. Чуйко // Там же. – С. 524–526.

Студенческие годы в воспоминаниях выпускника ХАИ 1956 года, президента Международного «Союза авиационного двигателестроения», доктора технических наук, профессора В. М. Чуйко.

## 2006

**620.** Тюрева, Т. Юбилейные встречи выпускников самолетостроительного факультета ХАИ / Т. Тюрева // За авиакадры. – 2006. – № 5. – С. 1.

## 2007

**621.** Мы из ХАИ : 45-летию окончания ХАИ – посвящается : о жизни выпускников 1962 года моторостроительного факультета. 1956 г. – 1962 г. – 2007 г. / [сост. В. М. Аксенов и др.]. – Запорожье : [б. и.], 2007. – 232 с.

## 2008

**622.** Безручко, К. В. Олег Кононенко – первый космонавт ХАИ / К. В. Безручко, А. И. Фирсов // За авиакадры. – 2008. – № 11. – С. 1–2.

## 2009

**623.** Высоты технологии : 50 лет ОНПП «Технология» / авт.-сост. А. Шедченко. – М. : «ПЕНТА+», 2009. – 416 с. – Из содеж.: Гл. 5 : Команда успеха [среди руководящего состава предприятия немало выпускников ХАИ : зам. генер. директора по науч.-инновац. работе О. Н. Комиссар – выпускник ХАИ 1985 г., зам. генер. директора по кадрам и быту

В. М. Залевский – выпускник ХАИ 1968 г. и др.]. – С. 214–225. – Гл. 8 : Панели «Композита» на околоземной орбите [зам. директора НПК «Композит» А. Г. Свиридов – выпускник ХАИ 1983 г., гл. технолог НПК, начальник лаб. Н. В. Вымorkов – выпускник ХАИ 1980 г.]. – С. 269–285.

- 624. Знаменитые выпускники ХАИ** // Вечер. Харьков. – 2009. – № 57 (спецвып.). – С. 8п.

Именитыми выпускниками разных лет стали П. В. Балабуев, Ф. М. Муравченко, А. К. Мялица, В. П. Мысниченко, Л. И. Швецова, В. М. Чуйко, Д. С. Кива, И. Е. Тарапов.

- 625. Как молоды мы были** : посвящается выпуску 1959 г. моторного факультета ХАИ // За авиакадры. – 2009. – № 4/5. – С. 5.

- 626. Корниенко, О. А.** Человек и небо : книга о конструкторе авиадвигателей Ф. М. Муравченко / О. А. Корниенко. – Запорожье : Дикое Поле, 2009. – 256 с.

Книга посвящена жизни и деятельности Ф. М. Муравченко – известного конструктора авиационных двигателей, члена корреспондента НАН Украины, доктора технических наук, профессора, Героя Украины, лауреата Государственных премий СССР, заслуженного деятеля науки и техники. Федор Михайлович Муравченко – выпускник Харьковского авиационного института 1954 года.

- 627. Николаев, А. Г.** Первый космонавт ХАИ – в Alma Mater / А. Г. Николаев, С. В. Губин // За авиакадры. – 2009. – № 4/5. – С. 1–2.

После полугодовой программы полета на Международной космической станции «Альфа» и послеполетной реабилитации выпускник ХАИ 1989 года космонавт О. Д. Кононенко 5 и 6 марта 2009 года посетил родной университет.

- 628. Юбилейная встреча выпускников ХАИ 1979 г.** // За авиакадры. – 2009. – № 6/7. – С. 1.

## **Международная ассоциация выпускников ХАИ**

**1998**

- 629. Левицкая, Е.** Выпускники института – объединяйтесь! / Е. Левицкая // За авиакадры. – 1998. – № 2. – С. 2.

Для укрепления и развития традиций, а также для восстановления былого авторитета ведущего учебного заведения выдвинуто предложение

о создании Международной ассоциации выпускников Харьковского авиационного института. Состоялось учредительное собрание, на котором был утвержден Устав ассоциации и выбраны ее руководящие органы.

### **1999**

- 630. При слове «ХАИ» возникают разные ассоциации // За авиакадры. – 1999. – № 12. – С. 1.**

О деятельности Международной ассоциации выпускников ХАИ в 1999 году.

### **2000**

- 631. Копылов, В. А. Ассоциация выпускников – это праздник, который всегда с тобой! / В. А. Копылов // За авиакадры. – 2000. – № 10/11. – С. 1.**

### **2002**

- 632. Еще один шаг вперед! // За авиакадры. – 2002. – № 13. – С. 1–8.**  
Рассмотрены различные аспекты деятельности Международной ассоциации выпускников ХАИ.

### **2005**

- 633. Випускники ХАІ – єднайтесь! // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 591.**

- 634. Кузьменко, Е. Я. Ассоциация – это союз единомышленников : [совместная деятельность Международной ассоциации выпускников и музея ХАИ] / Е. Я. Кузьменко // За авиакадры. – 2005. – № 3. – С. 4.**

- 635. Международная ассоциация выпускников ХАИ // За авиакадры. – 2005. – № 5. – С. 8.**

- 636. Навстречу 75-летию ХАИ : [о деятельности Международной ассоциации выпускников ХАИ] // За авиакадры. – 2005. – № 3. – С. 1–2.**

### **2006**

- 637. Ассоциация выпускников – хранительница традиций родного вуза // За авиакадры. – 2006. – № 6. – С. 1–2.**

Подробно освещено одно из направлений деятельности Международной ассоциации выпускников ХАИ – организация, финансирование и проведение общеуниверситетских праздников.

**638. Международной ассоциации выпускников ХАИ – 9 лет // За авиакадры. – 2007. – № 4. – С. 1.**

Освещены этапы пути и основные направления учебной, научной, культурной, спортивно-массовой и просветительской деятельности ассоциации выпускников ХАИ.

**2008**

**639. Десятилетний юбилей Международной ассоциации выпускников ХАИ // За авиакадры. – 2008. – Спецвып. : май. – 8 с.**

Выпуск посвящен различным аспектам деятельности Международной ассоциации выпускников ХАИ: образовательной, просветительской, научной, культурной, спортивно-оздоровительной и др. Выпускники прошлых лет рассказывают, какую роль сыграл в их жизни ХАИ, в чем феномен «хаевского братства», какие традиции особенно дороги и в чем они видят миссию ассоциации.

## **Научно-исследовательская деятельность института**

**1958**

**640. Золотухин, В. К. Научно-техническая конференция Харьковского авиационного института / В. К. Золотухин // Известия вузов. Авиационная техника. – 1958. – № 4. – С. 123–125.**

В апреле 1958 года в ХАИ состоялись две научно-технические конференции: XV конференция профессорско-преподавательского персонала института и специализированная конференция, посвященная вопросам парящего полета.

**1959**

**641. Золотухин, В. К. Научно-техническая конференция Харьковского авиационного института / В. К. Золотухин // Известия вузов. Авиационная техника. – 1959. – № 4. – С. 161–165.**

В мае 1959 года в ХАИ состоялась XVI конференция профессорско-преподавательского состава института.

## 1974

642. Стельмах, В. Винахідники у визначальному році : [діяльність первинної організації ВТВР інституту] / В. Стельмах // За авіакадри. – 1974. – 10 січ. – С. 2.

## 1975

643. Олександров, М. Всесоюзна конференція / М. Олександров // За авіакадри. – 1975. – 30 жовт. – С. 1.

Підведено підсумки Всесоюзної конференції з автоматизації несучої здатності, тривалої міцності літальних апаратів, яка була організована ХАІ та Інститутом проблем машинобудування АН УРСР на базі кафедри міцності літальних апаратів.

## 1977

644. Борисенко, О. Естафета наукових поколінь : до 50-річчя ХАІ / О. Борисенко // За авіакадри. – 1977. – 27 жовт. – С. 2.

У статті йде мова про спадкоємність наукових традицій у Харківському авіаційному інституті, заснованих М. Є. Жуковським і Г. Ф. Проскурою.

645. Кононенко, В. Завдання науковців / В. Кононенко // За авіакадри. – 1977. – 21 січ. – С. 1.

## 1978

646. Баєв, А. Живі традиції / А. Баєв // За авіакадри. – 1978. – 12 січ. – С. 2.

У статті висвітлено історію і країні традицій інституту у плануванні й проведенні науково-дослідних робіт, які було закладено з моменту його заснування.

647. Борисевич, В. Перспективи розвитку штамповки / В. Борисевич // За авіакадри. – 1978. – 1 черв. – С. 2.

Про напрямки розвитку листового штампування імпульсними джерелами енергії.

648. Варварова, Е. Патентовед и защита приоритета НИР : [направления работы патентно-лицензионной группы ХАИ] / Е. Варварова // За авіакадри. – 1978. – 21 верес. – С. 3.

- 649. Кононенко, В.** Успешный итог творчества : [изобретательская и патентно-лицензионная работа] / В. Кононенко // За авіакадри. – 1978. – 21 верес. – С. 3.

**1979**

- 650. Гаташ, В.** Штампует вода / В. Гаташ // Красное знамя. – 1979. – 24 мая.

Представлены научные разработки института по импульльному формированию металла.

**1980**

- 651. Баєв, А.** Внесок науки / А. Баєв // За авіакадри. – 1980. – 22 жовт. – С. 2.

Проаналізовано динаміку розвитку вузівської науки. До складу науково-дослідної частини інституту входять чотири відділи, які об'єднують 26 науково-дослідних підрозділів, 11 галузевих та одну проблемну лабораторії, студентське конструкторське бюро, що свідчить про високий науковий потенціал комплексних досліджень, які проводить інститут.

- 652. Баєв, А.** Підсумки наукової діяльності : [звіт про наукову роботу Харківського авіаційного інституту за 1979 рік] / А. Баєв // За авіакадри. – 1980. – 27 берез. – С. 1.

**1982**

- 653. Данченко, В.** Имени ученого : итоги конкурса молодых ученых / В. Данченко // За авиакадры. – 1982. – 28 янв. – С. 2.

Подведены итоги ежегодного конкурса научных работ им. Н. Е. Жуковского среди молодых ученых, аспирантов, преподавателей и инженеров Харьковского авиационного института.

- 654. Чернилевский, Н.** Работает отдел стандартизации и метрологии / Н. Чернилевский // За авиакадры. – 1982. – 7 янв. – С. 1.

В целях улучшения метрологического обеспечения учебного процесса и научно-исследовательских работ и контроля за применением государственных и отраслевых стандартов в составе НИЧ института образован отдел стандартизации и метрологии.

**1983**

- 655. Олейник, А.** Конференция двигателестроителей / А. Олейник // За авиакадры. – 1983. – 29 сент. – С. 1.

В институте с 14 по 16 сентября 1983 года была проведена четвертая Всесоюзная конференция «Методы и средства машинной диагностики газотурбинных двигателей и их элементов», организатором которой выступила кафедра конструкции и прочности авиадвигателей.

**656. Цандеровские чтения // За авиакадры. – 1983. – 23 июня. – С. 2.**

В Харьковском авиационном институте прошли восьмые научные Цандеровские чтения, посвященные дальнейшей разработке научного наследия Ф. А. Цандера.

**1986**

**657. Лемешев, К. Творчий імпульс – у спадок / К. Лемешев // Вечір. Харків. – 1986. – 22 серп.**

Розробки науковців ХАІ в області імпульсного різання металів.

**1987**

**658. Клева, А. Авиаторы создали ... молотилку / А. Клева // Известия. – 1987. – 1 июля.**

В авианиституте спроектирован и внедрен в производство базовый агрегат, на основе которого можно разрабатывать машины для обмолота практически любых зерновых культур.

**659. Лукин, В. Смотр молодой науки : [результаты конкурса работ молодых ученых на соискание институтской премии имени Н. Е. Жуковского] / В. Лукин // За авиакадры. – 1987. – 9 сент. – С. 1.**

**1988**

**660. Фурсов, А. Тернистый путь внедрения проходят новинки, разработанные учеными вузов / А. Фурсов, С. Никитин // Красное знамя. – 1988. – 5 марта. – С. 2.**

**1990**

**661. Кривцов, В. С. Наука в вузе – проблемы и перспективы / В. С. Кривцов // За авиакадры. – 1990. – 5 марта. – С. 1–2.**

**662. Мороз, П. «Нам покоряются просторы, пока работают моторы» / П. Мороз // За авиакадры. – 1990. – 15 окт. – С. 1.**

5 октября, в день юбилея ХАИ, в институте прошла научная конференция, на которой обсуждались перспективы развития авиации. В ее работе принял участие Генеральный конструктор ОКБ им. О. К. Антонова П. В. Балабуев, в прошлом выпускник ХАИ.

## 1992

- 663. Башук, Д.** Харьков – Космос / Д. Башук // За авиаcadры. – 1992. – 3 февр. – С. 2.

Ученые ХАИ приняли участие в работе III съезда Федерации космонавтики Украины, на котором были обсуждены актуальные проблемы аэрокосмической отрасли.

## 1993

- 664. Есть «порох» в пороховницах** : итоги работы научных подразделений ХАИ в 1992 году и меры по улучшению планирования, повышению эффективности и качества научно-исследовательских работ в 1993 году // За авиаcadры. – 1993. – 26 марта. – С. 1.

## 1998

- 665. Арасланов, С. А.** Человеку – крылья / С. А. Арасланов // Авиация общего назначения. – 1998. – № 6. – С. 31–33.

Под таким девизом в ХАИ состоялась конференция, посвященная 50-летию со дня рождения Анатолия Павловича Клименко – конструктора, ученого, испытателя, спортсмена. Человека, имя которого навсегда вошло в историю дельтапланеризма.

## 2000

- 666. Ніколаєв, О. Г.** Школа математиків ХАІ / О. Г. Ніколаєв // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 102–103.

Традиції роботи наукової школи математиків ХАІ було закладено ще у 30-ті роки ХХ ст. корифеями вітчизняної та світової математики – докторами фізико-математичних наук, професорами Я. Л. Геронімусом і Н. І. Ахієзером. Історія кафедри математики у післявоєнний час пов’язана з іменами відомих харківських математиків Г. І. Дрінфельдом, Л. І. Ронкіним, М. Д. Копачевським, А. Д. Мишкісом, М. М. Тиховим. Кафедрою математики довгий час керував про-

фесор В. С. Проценко, що створив свою наукову школу в ХАІ, послідовниками якої є доктор фізико-математичних наук О. Г. Ніколаєв, кандидати фізико-математичних наук О. В. Головченко, П. Т. Кощавець, О. І. Соловйов та ін. Різноманітності наукової проблематики кафедри сприяла діяльність доктора фізико-математичних наук, професора В. О. Рвачова й доктора технічних наук, професора Ю. О. Крашаниці.

**667. Огляд наукових досліджень** // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 112–119.

**668. Федорович, О. Є.** Вчені ХАІ – Україні : [науково-дослідна робота університету] / О. Є. Федорович // *Tam samo.* – С. 80–81.

**669. Федорович, О. Є.** Вчені ХАІ – Україні! : [наукові досягнення вузу] / О. Є. Федорович // За авиаакадри. – 2000. – № 5/6. – С. 1.

**670. Федорович, О. Є.** На міжнародний рівень науки : [напрямки наукової діяльності університету] / О. Є. Федорович // За авиаакадри. – 2000. – № 8/9. – С. 4.

## 2002

**671. Работы Национального аэрокосмического университета "Харьковский авиационный институт" в области электроприводных двигателей** / Н. В. Белан, В. И. Белоконь, Н. Н. Кошелев, А. В. Лоян, А. И. Оранский, Н. П. Степанушкин // Авіаційно-космічна техніка і технологія : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ». – Х., 2002. – Вип. 34 : Двигуни та енергоустановки. – С. 244–247.

Приведен краткий обзор работ Национального аэрокосмического университета «ХАИ» в области электроприводных двигателей с начала 60-х годов XX ст. и по настоящее время. Наиболее весомыми работами ХАИ в этой области являются разработки совместно с ОКБ «Факел» г. Калининграда и ГКБ «Южное» г. Днепропетровска электроприводных двигательных установок с быстрым безнакальных запуском и временем выхода основных параметров на номинальные значения в несколько миллисекунд.

## 2004

**672. Епифанов, С. В.** IX Международный конгресс двигателестроителей / С. В. Епифанов, А. В. Белогуб // За авиаакадри. – 2004. – № 9/10. – С. 3.

С 9 по 14 сентября 2004 года на базе спортивно-оздоровительного лагеря ХАИ «Икар» состоялся IX Международный конгресс двигателестроителей, на котором были рассмотрены вопросы конструирования и технологии производства двигателей.

## 2005

- 673. Гайдачук, В. Е.** Роль ХАИ в решении проблемы научного обеспечения внедрения композиционных материалов в авиационно-космическую технику: итоги и перспективы / В. Е. Гайдачук, А. В. Гайдачук, Я. С. Карпов // Авиационно-космическая техника и технология. – 2005. – Вып. 7 (23). – С. 21–39.

В статье проведен краткий анализ результатов исследований, проводимых в ХАИ по проблеме научного обеспечения внедрения композиционных материалов в авиационно-космическую технику, и показаны перспективные направления дальнейших НИОКР.

- 674. Гайдачук, О. В.** Системи створення наукових шкіл у ХАІ / О. В. Гайдачук // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 441–445.

- 675. Доценко, В. Н.** Исследование подшипников скольжения в ХАИ (история, современное состояние и перспективы) / В. Н. Доценко // Авиационно-космическая техника и технология. – 2005. – Вып. 7 (23). – С. 64–68.

Представлен обзор научно-исследовательских работ, проведенных в Харьковском авиационном институте начиная с 50-х годов прошлого века по настоящее время, посвященных актуальным вопросам исследования и проектирования подшипников скольжения разных типов.

- 676. Наукова та науково-технічна діяльність** // За авиаcadry. – 2005. – № 5. – С. 5

Розглянуто стан і приоритетні напрямки розвитку науки і техніки в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «ХАІ».

## 2006

- 677. Качкар, И.** Человеку – крылья / И. Качкар // Авиация общего назначения. – 2006. – № 12. – С. 4–6.

24–26 ноября 2006 года в Национальном аэрокосмическом университете им. Н. Е. Жуковского «ХАИ» проходила научно-практическая кон-

ференция «Исследование, разработка и проведение летных испытаний дельтапланов и мотодельтапланов», посвященная 30-летию образования клуба дельтапланеристов ХАИ. Харьковский авиационный институт по праву является родоначальником научной школы создания дельтапланов и мотодельтапланов в СССР.

**2007**

- 678. Медведь, О. В.** Наукове спілкування не має меж : [VIII Міжнародна науково-практична конференція «Людина, культура, техніка в новому тисячолітті»] / О. В. Медведь // За авиаакадри. – 2007. – № 5/6. – С. 2.

**2009**

- 679. Гайдачук, О.** Дослідження Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» / О. Гайдачук // Освіта України. – 2009. – 13 трав. – С. 4–5.

### **Основоположники научных школ ХАИ**

*Прокура Георгий Федорович*

**1975**

- 680. Прокура Георгий Федорович** // Большая советская энциклопедия. – 3-е изд. – М., 1975. – Т. 21. – С. 111.

**1976**

- 681. Борисенко, О.** Фундатор нашого інституту : (до 100-річчя з дня народження Г. Ф. Прокури) / О. Борисенко // За авиаакадри. – 1976. – 11 берез. – С. 2 ; 18 берез. – С. 2.

- 682. Гуревич, М.** Він завжди ніс щось нове : [спогади учня академіка Г. Ф. Прокури] / М. Гуревич // За авиаакадри. – 1976. – 13 трав. – С. 2.

- 683. Дибський, П.** Стиль – творчість / П. Дибський // За авиаакадри. – 1976. – 13 трав. – С. 2.

Розповідь про величезну працездатність і глибину теоретичних знань академіка Г. Ф. Прокури, учня М. Є. Жуковського, який не тільки набув фундаментальних знань в галузі аеродинаміки, а також опанував стилі роботи свого видатного вчителя.

- 684.** Єршов, В. Вчитель / В. Єршов // За авіакадри – 1976. – 13 трав. – С. 2. Розповідь професора В. Єршова про вплив Г. Ф. Проскури на розвиток творчості та майстерності наукових працівників і викладачів, а також про прекрасні людські риси свого вчителя.
- 685.** Петров, Г. Патріот авіації : [зі спогадів першого ректора ХАІ про Г. Ф. Проскуру] / Г. Петров // За авіакадри. – 1976. – 29 квіт. – С. 1.
- 686.** Присвячено пам'яті Г. Ф. Проскури // За авіакадри. – 1976. – 3 черв. – С. 2. На республіканській науково-технічній конференції «Математичне моделювання процесів і конструкцій турбомашин», присвячений 100-річчю з дня народження Г. Ф. Проскури, з доповідями виступили його учні – викладачі кафедри ГТД і РД, доктори технічних наук В. М. Єршов і Д. А. Мундштуков.

### 1979

- 687.** Алексапольський, Д. Я. Георгій Федорович Проскура / Д. Я. Алексапольський, О. І. Борисенко, Ю. М. Дедусенко. – К. : Наук. думка, 1979. – 65 с. Монографію присвячено видатному ученому у галузі аерогідромеханіки, теорії авіації та гідромашин, академіку АН УРСР Г. Ф. Проскури.

### 1980

- 688.** Дыбский, П. У истоках : [о Г. Ф. Проскуре] / П. Дыбский // За авіакадри. – 1980. – 13 черв. – С. 2.

### 1983

- 689.** Борисенко, А. И. Проскура Георгий Федорович / А. И. Борисенко // Украинская советская энциклопедия. – К., 1983. – Т. 9. – С. 35–36.
- 690.** Савін, В. Вихованець школи Жуковського : [Г. Ф. Проскура] / В. Савін // Ленін. зміна. – 1983. – 12 трав.

### 1990

- 691.** Основатель вуза : [Георгий Федорович Проскура] // За авиакадры. – 1990. – 31 авг. – С. 2.

## 1994

692. **Прокура Георгий Федорович** // Авиация : энциклопедия / под ред. Г. П. Свищева. – М., 1994. – С. 374.

## 1995

693. **Савин, В. С.** Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с.

С. 47, 48, 52, 54–57, 107, 108, 110–112, 138, 155, 156, 160, 172, 199:  
Г. Ф. Прокура.

## 1996

694. **Корсунский, В.** Ученик Жуковского : к 120-летию со дня рождения академика Г. Ф. Прокуры / В. Корсунский // Время. – 1996. – 30 апр.

## 1998

695. **Михеева, В. В.** Прокура Георгий Федорович / В. В. Михеева // Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова : биогр. слов. / Харьк. гуманитар. ин-т «Нар. укр. акад.» ; [В. И. Астахова и др.]. – Х., 1998. – С. 495–496.

## 2000

696. **Мунштуков, Д. А.** Академік Г. Ф. Прокура – учень і послідовник М. Є. Жуковського / Д. А. Мунштуков // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 29–30.

697. **Фролов, С. Д.** Наукова школа академіка Г. Ф. Прокури / С. Д. Фролов // Там само. – С. 82–83.

## 2004

698. **Прокура Георгий Федорович** // 500 влиятельных личностей. Харькову – 350 : [информ.-биогр. справ.] / Вост.-укр. биогр. ин-т. – Х., 2004. – Т. 8. – С. 168.

## 2005

699. **Академік Г. Ф. Прокура – основоположник національної школи аерогідромеханіки** // Національний аерокосмічний університет

ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 45–47.

## 2006

- 700. Амброжевич, А. В.** Георгий Федорович Проскура / А. В. Амброжевич, Ю. А. Крашаница // Авиационно-космическая техника и технология. – 2006. – № 2 (28). – С. 10–16.

Статья посвящена видному ученому и выдающемуся организатору науки, одному из инициаторов создания Харьковского авиационного института, академику НАН Украины, доктору технических наук, профессору Григорию Федоровичу Проскуре.

- 701. Набатов, А. С.** Георгий Федорович Проскура: ученый-организатор, инженер, педагог / А. С. Набатов // За авиакадры. – 2006. – № 4. – С. 2–3.

- 702. Фирсов, А. И.** Г. Ф. Проскура – ученый, инженер, педагог / А. И. Фирсов // Авиационно-космическая техника и технология. – 2006. – № 2 (28). – С. 5–9.

В историческом аспекте рассмотрена творческая деятельность выдающегося ученого и педагога Г. Ф. Проскуры – одного из основоположников авиационной науки в Украине.

*Борисенко Александр Иванович*

## 1977

- 703. Яковлев, О.** Повтори себе в учнях / О. Яковлев // За авіакадри. – 1977. – 27 січ. – С. 2.

Статтю присвячено 75-річчю з дня народження і 60-річчю трудової діяльності завідувача кафедри ГТД і РД професора О. І. Борисенка.

## 1982

- 704. Горбенко, С.** Большая жизнь : [о заслуженном деятеле науки УССР, докторе технических наук, профессоре А. И. Борисенко] / С. Горбенко // За авиакадры. – 1982. – 28 янв. – С. 2.

## 1983

- 705. Борисенко Александр Иванович** // Украинская советская энциклопедия. – К., 1983. – Т. 1. – С. 538.

## 1995

706. Савин, В. С. Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с.  
С. 56, 109: А. И. Борисенко.

## 1998

707. Гайков, А. А. Борисенко Александр Иванович / А. А. Гайков // Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова : биогр. слов. / Харьк. гуманитар. ин-т «Нар. укр. акад.» ; [В. И. Астахова и др.]. – Х., 1998. – С. 128–130.

## 2000

708. Костіков, О. М. Наукова школа професора О. І. Борисенка // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 84–85.

## 2004

709. Борисенко Александр Иванович // 500 влиятельных личностей. Харькову – 350 : [информ.-биогр. справ.] / Вост.-укр. биогр. ин-т. – Х., 2004. – Т. 8. – С. 169.

710. Горбенко, Г. О. Борисенко Александр Іванович / Г. О. Горбенко // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2004. – Т. 3. – С. 301.

## 2005

711. Костіков, О. М. О. І. Борисенко у витоків української школи газодинаміки / О. М. Костіков // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 447–448.

### *Еришов Владимир Николаевич*

## 1977

712. Коваль, В. Здобуто в труді / В. Коваль // За авіакадри. – 1977. – 1 відп. – С. 2.

Статтю присвячено провідному вченому і педагогу Харківського авіаційного інституту, завідувачу кафедри теорії ВРД, професору, доктору технічних наук Володимиру Миколайовичу Єршову.

### 1987

- 713. Бойко, Л.** Вглядись в учителя / Л. Бойко // За авіакадри. – 1987. – 27 авг. – С. 2.

Статья посвящена заведующему кафедрой воздушно-реактивных двигателей, заслуженному работнику высшей школы УССР, доктору технических наук, профессору В. Н. Ершову.

### 1998

- 714. Гайков, А. А.** Ершов Владимир Николаевич / А. А. Гайков // Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова : биогр. слов. / Харьк. гуманитар. ин-т «Нар. укр. акад.» ; [В. И. Астахова и др.]. – Х., 1998. – С. 261–264.

### 2000

- 715. Безручко, К. В.** Наукова школа професора В. М. Єршова / К. В. Безручко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 88–89.

- 716. Бойко Л. Г.** Боєць, вчений, вчитель : [В. М. Єршов] / Л. Г. Бойко // Там само. – С. 34–35.

### 2005

- 717. Бойко, Л. Г.** Боєць, вчений, вчитель : [В. М. Єршов] / Л. Г. Бойко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 452–453.

## *Голдаев Иван Прохорович*

### 1976

- 718. Ільїнський, В.** Етапи зростання / В. Ільїнський // За авіакадри. – 1976. – 21 жовт. – С. 2.

Про життєвий і творчий шлях видатного вченого і педагога, професора І. П. Голдаєва.

## 1980

- 719.** Голдаев, И. ХАИ в моей жизни / И. Голдаев // За авіакадри. – 1980. – 13 черв. – С. 2.

«От слесаря-лекальщика до профессора ХАИ – таков мой жизненный путь. Я был в числе первых студентов 1930 года и в числе первых выпускников, аспирантов, молодых ученых. На моих глазах вуз рождался, рос, развивался» – говорит И. П. Голдаев в своей заметке.

## 1982

- 720.** Иван Прохорович Голдаев : биобиблиогр. указ. / [сост. Л. С. Добрлик]. – Х. : [ХАИ], 1982. – 62 с.

- 721.** Иванова, В. Такая счастливая судьба : [о И. П. Голдаеве] / В. Иванова // За авиакадры. – 1982. – 15 апр. – С. 2.

## 1983

- 722.** Фурсов, А. И. П. Голдаеву – 75 лет // За авиакадры. – 1983. – 24 февр. – С. 2.

Статья посвящена лауреату Государственной премии УССР, доктору технических наук, заслуженному работнику высшей школы УССР, заведующему кафедрой двигателей летательных аппаратов Ивану Прохоровичу Голдаеву.

## 1986

- 723.** Антонов, А. С коммуниста спрос особый : [И. П. Голдаев] / А. Антонов // Красное знамя. – 1986. – 1 февр.

- 724.** Иванова, В. Пример для молодежи : [И. П. Голдаев] / В. Иванова // За авиакадры. – 1986. – 6 февр. – С. 1.

## 1995

- 725.** Савин, В. С. Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с.

С. 109, 171, 199: И. П. Голдаев.

## **2000**

- 726. Яльницький, Л. Ф.** Наукова школа професора І. П. Голдаєва / Л. Ф. Яльницький // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 90–91.

## **2005**

- 727. Яльницький, Л. Ф.** Служіння XAI – справа його життя : [про І. П. Голдаєва] / Л. Ф. Яльницький // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [ред-кол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 450–451.

## **2006**

- 728. Яльницький, Л. Ф.** Голдаєв Іван Прохорович / Л. Ф. Яльницький // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2006. – Т. 6. – С. 29.

## **2008**

- 729. Фирсов, А. И.** Основные даты жизни и деятельности Ивана Прохоровича Голдаева / А. И. Фирсов // За авиакадры. – 2008. – № 1. – С. 1.

К 100-летнему юбилею видного ученого, педагога, основоположника использования воздуха в качестве окислителя в газоструйной технике, лауреата Государственной премии УССР, заслуженного работника высшей школы УССР, доктора технических наук, профессора И. П. Голдаева.

### ***Пихтовников Ростислав Вячеславович***

## **1980**

- 730. Велетні технічної думки** : [Ростислав В'ячеславович Пихтовников] // За авіакадри. – 1980. – 12 черв. – С. 1.

## **1995**

- 731. Савин, В. С.** Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с.  
С. 109, 199: Р. В. Пихтовников.

## 1998

732. Гайков, А. А. Пихтовников Ростислав Вячеславович / А. А. Гайков // Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова : биогр. слов. / Харьк. гуманитар. ин-т «Нар. укр. акад.» ; [В. И. Астахова и др.]. – Х., 1998. – С. 477–478.

## 2000

733. Божко, В. П. Першопрохідник : [Р. В. Піхтовников] / В. П. Божко, В. К. Борисевич // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 37.

734. Борисевич, В. К. Наукова школа професора Р. В. Піхтовникова «Обробка матеріалів імпульсними джерелами енергії» / В. К. Борисевич // Там само. – С. 92–94.

## 2005

735. Божко, В. П. Першопрохідник : [Р. В. Піхтовников] / В. П. Божко, В. К. Борисевич // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 454.

## 2007

736. Александрова, Е. Сердце, отданное людям : (к 100-летию со дня рождения Р. В. Пихтовникова) // За авиакадры. – 2007. – № 10. – С. 2.

737. Борисевич, В. К. Ростислав Вячеславович Пихтовников : страницы биографии / В. К. Борисевич // За авиакадры. – 2007. – № 9. – С. 3.

6 октября 2007 года исполнилось 100 лет со дня рождения создателя научно-технологического направления высокоскоростной обработки материалов импульсными источниками энергии, основателя и первого руководителя проблемной лаборатории по использованию импульсных источников энергии в промышленности.

738. Зеленина, Е. Взрыв созидающий : исполнилось 100 лет со дня рождения Ростислава Пихтовникова, выдающегося харьковского ученого и изобретателя / Е. Зеленина // Время. – 2007. – 17 окт. – С. 1–2.

**739. Федорова, Л. Р.** Профессор Р. В. Пихтовников как личность в истории ХАИ / Л. Р. Федорова // Авиационно-космическая техника и технология. – 2007. – № 11. – С. 18–21.

Профессору Р. В. Пихтовникову были присущи такие черты характера, которые обеспечили его формирование как целостной личности – администратора, педагога, ученого. Акцентируется внимание на видении Р. В. Пихтовниковым перспектив применения технологии обработки материалов взрывом.

### **Кононенко Вадим Григорьевич**

**1970**

**740. Кононенко, В.** От слесаря до профессора : [к 50-летию заведующего кафедрой производства летательных аппаратов профессора В. Г. Кононенко] / В. Кононенко // Красное знамя. – 1970. – 14 июня.

**1976**

**741. Александрова, В.** «МБ-275А» тримає екзамен / В. Александрова // За авіакадри. – 1976. – 1 січ. – С. 1.

Про новий винахід кафедри виробництва літальних апаратів під керуванням В. Г. Кононенка – машину імпульсного брикетування, рекомендовану Держкомісією до впровадження у виробництво.

**1980**

**742. Вадим Григорьевич Кононенко** : биобиблиогр. указ. / [сост. Л. П. Коншина, Л. В. Житник]. – Х. : [ХАИ], 1980. – 66 с. – (Ученые Харьковского ордена Ленина авиационного института им. Н. Е. Жуковского).

**1981**

**743. Фролов, С. Д.** Кононенко Вадим Григорьевич / С. Д. Фролов // Украинская советская энциклопедия. – К., 1981. – Т. 5. – С. 258.

**1988**

**744. Кононенко** Вадим Григорьевич // Украинский советский энциклопедический словарь. – К., 1988. – Т. 2. – С. 120.

**1995**

- 745.** Савин, В. С. Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с.  
С. 199, 203: В. Г. Кононенко.

**2000**

- 746.** Кушнаренко, С. Г. Професор В. Г. Кононенко – засновник і керівник Харківської наукової школи з деформування та руйнування матеріалів ударом жорсткого тіла / С. Г. Кушнаренко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 95–96.

**2004**

- 747.** Кононенко Вадим Григорьевич // 500 влиятельных личностей. Харькову – 350 : [информ.-биогр. справ.] / Вост.-укр. биогр. ин-т. – Х., 2004. – Т. 8. – С. 167.

**2005**

- 748.** Коллеров, В. В. Основоположник системи технологічної освіти в XAI : [Кононенко В. Г.] / В. В. Коллеров, А. С. Морголенко, О. М. Мещеряков // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 455–456.

***Колесников Лев Александрович***

**1980**

- 749.** Хільченко, А. На передньому краї : [завідувач кафедри автоматизованого проектування, доктор технічних наук, професор Лев Олександрович Колесников] / А. Хільченко // За авіакадри. – 1980. – 5 черв. – С. 2.

**1995**

- 750.** Савин, В. С. Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – С. 264 с.  
С. 200: Л. А. Колесников.

**2000**

- 751.** **Макеєв, О. І.** Школа міцності професора Л. О. Колесникова / О. І. Макеєв // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 97–98.

**2005**

- 752.** **Л. О. Колесников – організатор школи міцнісних досліджень в ХАІ** // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 458–460.

**2008**

- 753.** **Гайдачук, В. Е.** Лев Александрович Колесников – воин, педагог, ученик : очерк / В. Е. Гайдачук. – Х., 2008. – 166 с. – (Жизнь замечательных людей ХАИ).

Очерк посвящен талантливому ученому и педагогу Л. А. Колесникову, творческая жизнь которого была связана с Харьковским авиационным институтом в послевоенный период.

***Баржин Владимир Яковлевич***

**2000**

- 754.** **Зеленський, О. О.** Наукова школа професора В. Я. Баржина / О. О. Зеленський // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 107.

**2005**

- 755.** **Зеленський, О. О.** В. Я. Баржин – людина-генератор ідей / О. О. Зеленський // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 460–461.

## ***Фалькович Савелий Еремеевич***

**2000**

- 756. Баришев, І. В.** Наукова школа професора С. Є. Фальковича / І. В. Баришев // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 101.

## ***Артеменко Николай Павлович***

**1977**

- 757. Виноградський А.** Життя, яких мільони / А. Виноградський // За авіакадри. – 1977. – 27 жовт. – С. 2.

Про життєвий і творчий шлях декана двигунобудівного факультету професора М. П. Артеменка.

**1980**

- 758. Артеменко, Н.** ХАІ в моєй життєвій і творчості / Н. Артеменко // За авіакадри. – 1980. – 13 черв. – С. 2.

В статье выпускника ХАИ, доктора технических наук, профессора Н. П. Артеменко говорится о том, какое влияние оказал институт на его дальнейшую творческую, педагогическую и административно-организационную деятельность.

**2004**

- 759. Артеменко Николай Павлович** // 500 влиятельных личностей. Харькову – 350 : [информ.-биогр. справ.] / Вост.-укр. биогр. ин-т. – Х., 2004. – Т. 8. – С. 169.

**2005**

- 760. Доценко, В. Н.** От студента до проректора / В. Н. Доценко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 461–463.

Статья посвящена доктору технических наук, заслуженному деятелю науки Украины, основателю научного направления, признанного одним из ведущих в бывшем СССР и странах СНГ, в области исследования подшипников скольжения, профессору Н. П. Артеменко.

## **Аэродинамический комплекс**

**2004**

- 761.** Аэрогидродинамика в Харьковском авиационном институте им. Н. Е. Жуковского. 75 лет / В. С. Кривцов, В. Н. Журавлев, Ю. А. Крашаница, В. И. Кулецов // Аэрогидродинамика: проблемы и перспективы : сб. ст. / М-во образования и науки Украины, Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского "ХАИ". – Х., 2004. – С. 5–11.

17 сентября 2004 года исполнилось 30 лет со дня ввода в эксплуатацию уникального аэродинамического комплекса, созданного на базе сверхзвуковой аэродинамической трубы Т-6 в Национальном аэрокосмическом университете, что способствовало развитию авиационной и ракетной техники в СССР и Украине. В 1999 году аэродинамический комплекс Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт» получил статус Национального научного достояния Украины.

- 762.** Крашаница, Ю. А. Юбилей аэродинамического комплекса в Харьковском авиационном институте им. Н. Е. Жуковского / Ю. А. Крашаница // За авиакадры. – 2004. – № 9/10. – С. 4.

Статья посвящена 30-летнему юбилею аэродинамического комплекса, созданного на базе сверхзвуковой аэродинамической трубы Т-6 в Национальном аэрокосмическом университете им. Н. Е. Жуковского «ХАИ».

**2005**

- 763.** Аэродинамический комплекс Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ» // За авиакадры. – 2005. – № 5. – С. 6.

**2009**

- 764.** Гайдачук, О. Аеродинамічний комплекс Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ» : 10 років у статусі нацнадбання / О. Гайдачук, Ю. Крашаниця // Світ. – 2009. – № 47/48. – С. 7.

Кафедра аерогідродинаміки Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» має унікальний і найбільший в Україні аеродинамічний комплекс, що складається із дозвукової та надзвукової лабораторій. Останнім часом в

експлуатацію введено акустичну лабораторію та проведено її атестацію на державному рівні.

- 765. Гайдачук, О. В.** Аеродинамічний комплекс ХАІ – національне наукове надбання України / О. В. Гайдачук, В. Н. Журавльов // Аэрогидродинамика и аэроакустика : проблемы и перспективы : сб. науч. тр. / М-во образования и науки Украины, Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского "ХАИ". – Х., 2009. – Вып. 3. – С. 5–10.

1 квітня 2009 року виповнилося 10 років з дня надання аеродинамічному комплексу ХАІ статусу об'єкта національного надбання України. Завдяки державній фінансовій підтримці аеродинамічний комплекс (АК) є основною базою для виконання фундаментальних і прикладних науково-дослідних робіт у галузі аеродинаміки літальних апаратів, а також навчальним полігоном для виховання молодих учених і фахових спеціалістів у зазначеній галузі. Протягом останніх 10 років АК було відреставровано і збережено в робочому стані. Його подальша модернізація є запорукою успішного виконання замовлень КБ і підприємств не тільки авіаційної та ракетної техніки, а й інших галузей народного господарства України.

- 766. Прядкін, К.** Перспективи наукового потенціалу Харківщини / К. Прядкін // Новий колегіум. – 2009. – № 2. – С. 4–13.

Про стан і збереження наукових об'єктів Харківщини, до яких віднесено два об'єкти Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського "ХАІ" – комплекс науково-дослідних установок і обладнання для фізичного моделювання режимів польоту літаків та аеродинамічний комплекс, створений на базі надзвукової аеродинамічної труби Т-6.

## **Научно-исследовательский институт проблем физического моделирования режимов полета самолетов (НИИ ПФМ)**

1990

- 767. Черановский, О.** От летающей модели АЛЛ-11 к самолетам Су-27 и МиГ-29 : исполняется 31 год со дня основания в ХАИ отдела летных исследований / О. Черановский // За авиакадры. – 1990. – 17 дек. – С. 1.

В 1959 г. был образован научно-исследовательский отдел летных исследований радиоуправляемых моделей, перед которым была поставлена задача – разработать методику применения летающих моделей для

изучения аэродинамических характеристик самолетов и внедрить ее в практику летных исследований. В дальнейшем в составе отдела была организована отраслевая научно-исследовательская лаборатория крупномасштабных летающих дистанционно-пилотируемых моделей (ОНИЛ-3), на базе которой в 1989 году был организован Научно-исследовательский институт проблем физического моделирования режимов полета самолетов (НИИ ПФМ).

## 1995

- 768. Корсунский, В.** В «полете» робот-ученый / В. Корсунский // Время. – 1995. – 14 февр.

За разработку высокоеффективного и экономичного метода создания перспективных летательных аппаратов группе ученых Харьковского НИИ проблем физического моделирования режимов полета самолетов присуждена Государственная премия в области науки и техники.

## 2000

- 769. Смоляков, А. В.** Науково-дослідний інститут проблем фізичного моделювання / А. В. Смоляков // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 110–111.

## 2005

- 770. Міжгалузевий науково-дослідний інститут проблем фізичного моделювання режимів польоту літаків** // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 433–440.

- 771. Набатов, А. С.** Крылья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – 352 с. – Из содеж.: Ч. 6 : Научная школа физического моделирования летных исследований (1956–2005 гг.). – С. 247–295.

- 772. Они покоряли небо** / [С. А. Бычков и др.] ; под ред. В. С. Кривцова, М. Н. Федотова. – Х. : ХАИ, 2005. – 563 с. : ил. – Содерж.: Гл. 6 : Летательные аппараты НИИ ПФМ ХАИ. – С. 254–340.

**Сотрудничество университета с другими учебными  
заведениями, научно-исследовательскими институтами  
и производственными предприятиями.  
Международные связи**

**1976**

- 773. Будет работать взрыв : [о сотрудничестве ХАИ с Харьковским заводом холодильных машин] // Красное знамя. – 1976. – 6 мая.**

**1978**

- 774. Антонов, О. К. Творческие связи предприятия и вуза / О. К. Антонов // За авіакадри. – 1978. – 21 верес. – С. 1.**

Выделены основные направления сотрудничества Опытного конструкторского бюро и Харьковского авиационного института.

- 775. Васильєв, В. «ХАДІ-9»: шлях до рекорду / текст і фотогр. В. Васильєва // Соціаліст. Харківщина. – 1978. – 10 берез.**

У студентському проектно-конструкторському бюро Харківського автомобільно-дорожнього інституту завершено роботу зі створення рекордно-гоночного автомобіля класу «Болід» ХАДІ-9 з турбореактивним двигуном, в створенні якого брали участь викладачі й студенти Харківського авіаційного інституту.

- 776. Колесникова, А. Важный этап в становлении специалиста : [ о сотрудничестве КиАПО и ХАИ] / А. Колесникова // За авіакадри. – 1978. – 21 верес. – С. 1.**

- 777. Щербина, В. Молодым – внимание и помощь : [о прохождении стажировки молодыми специалистами на предприятии г. Воронежа] / В. Щербина // За авіакадри. – 1978. – 21 верес. – С. 2.**

**1979**

- 778. Деменко, В. Напружений ритм / В. Деменко // За авіакадри. – 1979. – 7 черв. – С. 2.**

Мова йде про плідне й тісне співробітництво колективу Харківського авіаційного інституту з дослідно-конструкторським бюро Генерального конструктора авіаційної техніки О. К. Антонова за різними напрямками діяльності.

## 1980

779. **Зорик В.** Ефективність науково-технічного співробітництва / В. Зорик // За авіакадри. – 1980. – 23 жовт. – С. 1–2.

До кафедри технології металів і авіаційного матеріалознавства щорічно звертаються з проханням про надання технічної допомоги у розроблені прогресивної технології і обладнання для імпульсного штампування понад 50 підприємств. При цьому з половиною цих підприємств кафедра має тіsn зв'язки і проводить спільні роботи. Це такі установи, як Інститут механіки АН УССР, ВО «Уралхімаш», ФТІНТ, Інститут електрозварювання ім. О. Є. Патона та ін.

780. У фундамент співробітництва // За авіакадри. – 1980. – 6 берез. – С. 2.

На національному підприємстві «Зетор-Брно» у Чехословаччині в рамках програми з обміну досвідом між країнами проходила пересувна виставка ХАІ «Досягнення винахідників і раціоналізаторів інституту в галузі машинобудування».

## 1981

781. **Березюк, Н.** Сотрудничеству крепнуть / Н. Березюк // За авиаcadry. – 1981. – 24 сент. – С. 1.

В статье идет речь о давнем и плодотворном сотрудничестве ХАИ и ХАПО, где проходят технологическую практику студенты, внедряются новые формы обучения, выполняются дипломные проекты. Ученые института по заявке предприятия разрабатывают темы и внедряют их в производство.

782. **Кононенко, В.** УНПО: эффект содружества / В. Кононенко // Красное знамя. – 1981. – 22 янв.

Об одной из форм сотрудничества ХАИ с ведущими украинскими академическими учреждениями и производственными предприятиями, созданной в 1978 году, – учебно-научно-производственном объединении «Импульс».

## 1983

783. **Голдобеев, В.** Соревнуются родственные кафедры / В. Голдобеев // За авиаcadry. – 1983. – 2 июня. – С. 2.

Подведены итоги выполнения договора соцсоревнований кафедры теоретических основ двигателестроения Харьковского авиационного ин-

ститута и кафедры теоретических основ теплотехники Казанского авиаинститута, способствующего совершенствованию всех видов деятельности кафедр и обмену опытом работы между ними.

### 1984

- 784. Березюк, Н.** Импульс к творчеству : об опыте работы учебно-научно-производственного объединения ХАИ / Н. Березюк // Красное знамя. – 1984. – 21 июля.

### 1986

- 785. Пильгук, А.** Первые шаги «ярмарки идей» / А. Пильгук // За авиакадры. – 1986. – 18 сент. – С. 2.

Харьковский авиационный институт организовал ряд мероприятий, проводимых в форме семинаров, цель которых заключается в установлении контактов с предприятиями города и области для ознакомления и внедрения в производство научных разработок ученых института.

- 786. Харьковскому авиационному – 60 лет** / [В. Д. Волков, А. Ф. Нестепов, С. Ф. Розанов, В. С. Савин]. – М. : Машиностроение, 1986. – 192 с.

С. 12 : о сотрудничестве ХАЗА и ХАИ, ведущем отсчет с 1936 года, когда в серийное производство был запущен самолет ХАИ-5 (Р-10), спроектированный конструкторами ХАИ.

### 1989

- 787. Яковлев, А.** Работают молотилки ЦИМ-ХАИ / А. Яковлев // За авиакадры. – 1989. – 23 февр. – С. 2.

Ученые ХАИ совместно с промышленными предприятиями города ведут большую работу по созданию механизмов и машин для обработки сельскохозяйственной продукции, результатом которой стал выпуск молотилок ЦИМ-ХАИ-2.

### 1991

- 788. Гуськов, В.** Еще раз по поводу / В. Гуськов // За авиакадры. – 1991. – 1 апр. – С. 1.

О сотрудничестве факультета летательных аппаратов с профильными предприятиями, в подразделениях которых работают выпускники ХАИ.

## 1993

**789.** Здравствуй, Мексика! // За авиакадры. – 1993. – 23 апр. – С. 1.

Институт установил контакты с руководством инженерного института Автономного национального университета Мексики в области научно-технической и коммерческой деятельности.

## 1998

**790.** Муравьев, Ю. Т. Запорожье–Харьков : из истории отечественного авиастроения : (к 95-летию А. Г. Ивченко) // За авиакадры. – 1998. – № 9/10. – С. 2.

История тесных творческих контактов между авиастроителями Запорожья и Харькова.

## 1999

**791.** Планковский, С. И. Гости из далекой Канады / С. И. Планковский // За авиакадры. – 1999. – № 7. – С. 1.

В ХАИ 20 и 21 апреля 1999 года состоялся визит представителей фирм Канады, в ходе которого были достигнуты соглашения по подготовке соответствующих договоров по продвижению разработок университета на рынках Северной Америки.

## 2000

**792.** Заяц, В. И. Харьковский авиационный институт и Харьковский авиазавод / В. И. Заяц, П. А. Клюев // Открытые информационные и компьютерные интегрированные технологии : сб. науч. тр. / М-во образования и науки Украины, Гос. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского «ХАИ». – Х., 2000. – Вып. 6. – С. 52–55.

В статье идет речь о плодотворном сотрудничестве специалистов Харьковского авиазавода с Харьковским авиационным институтом, которое ведет отсчет с года основания института и продолжается до наших дней.

**793.** Паначевний, Б. І. Досвід ХАІ – вузам країни / Б. І. Паначевний, А. П. Фурсов // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 45–49.

**794. Рачук, В. С. Стратегічні партнери / В. С. Рачук, Ю. С. Алексєєв, В. М. Мурашко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 210–211.**

Про ділову та творчу співдружність між Харківським авіаційним інститутом з такими підприємствами, як КБ «Хімавтоматика» м. Воронежа, ВО «Південний машинобудівний завод» та КО ОКБ «Факел» м. Калінграда.

## 2001

**795. Первые среди первых. Харьковское государственное авиационное производственное предприятие. 75 лет / под ред. А. К. Мялицы. – Х. : ХГААП, 2001. – 416 с.**

С. 43, 59–75, 98–99: о плодотворном сотрудничестве ХАЗА и ХАИ, которое началось еще в 30-е годы прошлого века, когда спроектированные конструкторами института самолеты внедрялись в серийное производство на авиационном заводе, а самолет ХАИ-1, построенный исключительно на энтузиазме заводчан и студентов, стал символом содружества завода и вуза.

**796. Страницы истории. 1952–2002 / [В. Т. Грищенко и др.] ; ПО «Коммунар», НТ СКБ «Полисвіт». – Х., 2001. – 292 с.**

В книге, изданой к 50-летию НТ СКБ «Полисвіт» ПО «Коммунар», изложены основные аспекты и направления научно-технической деятельности коллектива, тесного сотрудничества с другими предприятиями и организациями, в числе которых и аэрокосмический университет.

## 2002

**797. На крыльях истории. 1927–2002. 75 лет заводу ФЭД / [авт. текста Г. Н. Большаков, Т. В. Гаврашенко ; гл. ред. В. И. Дерюк ; рук. авт. коллектива А. А. Жданов]. – Х. : [Майдан], 2002. – 360 с.**

С. 167, 269, 289: между Харьковским машиностроительным заводом «ФЭД» и авиационным институтом сложились тесные и плодотворные связи. Студенты вуза проходят в цехах и отделах завода производственную практику. Специалисты завода и института совместно внедряют в производство передовые технологии. В 2001 году впервые в СНГ на базе головного завода создана кафедра агрегатостроения под руководством почетного профессора ХАИ, директора завода А. А. Жданова.

## 2004

- 798.** Белан, Н. В. Ожидаемый старт / Н. В. Белан // За авиакадры. – 2004. – № 1. – С. 1–2.

В декабре 2004 года с космодрома «Плесецк» были запущены космические аппараты отечественного производства Сич-1М и МС («Микроспутник»), в разработке и создании которых активное участие принимали научные подразделения Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ».

- 799.** ХАИ становится ближе // Призваны временем. От противостояния к международному сотрудничеству / под общ. ред. С. Н. Конюхова. – Днепропетровск, 2004. – С. 540–541.

В книге, посвященной деятельности Государственного конструкторского бюро «Южное» им. М. К. Янгеля, лидера мирового ракетостроения, речь идет о создании в 1995 году кафедры № 408 «Новая техника» ХАИ и КБЮ под руководством Генерального конструктора КБЮ, доктора технических наук, профессора, академика НАН Украины С. Н. Конюхова. Учебные группы комплектуются из студентов пятого курса, которые после окончания института остаются работать в ГКБ «Южное».

## 2005

- 800.** Лученко, О. А. Хартрон – ХАИ – дружба и сотрудничество / О. А. Лученко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 541–544.

- 801.** Науменко, П. О. Час впевненості : [досвід співробітництва Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ» та Харківського авіаційного виробничого підприємства] / П. О. Науменко // Там само. – С. 496–501.

- 802.** Рачук, В. С. Сотрудничество Харьковского авиационного института и Воронежского конструкторского бюро химавтоматики / В. С. Рачук // Там само. – С. 545–546.

- 803.** Сикульский, В. Т. ХАИ на международной арене : [направления научной и образовательной деятельности университета] / В. Т. Сикульский // За авиакадры. – 2005. – № 3. – С. 5.

- 804.** Ткаченко, В. А. Крылья Антонова : (История летных испытаний) / В. А. Ткаченко. – К., 2005. – 368 с.

С. 21 : на АНТК «Антонов» создан филиал Национального аэрокосмического университета и внедрена система подготовки молодых специалистов по принципу «предприятие – вуз» на основе современных образовательных технологий с непосредственным участием студентов в реальном производственном процессе.

- 805.** ХАІ на міжнародній арені // За авиакадры. – 2005. – № 5. – С. 4.

## 2006

- 806.** ХАЗ и ХАИ : партнерство, проверенное десятилетиями // Бизнес-Мост. Промышленность и технологии. – 2006. – № 1/2. – С. 11–13.

Более 80% инженерно-технических и экономико-управленческих работников ХГАПП составляют выпускники ХАИ, занимающие самые ответственные административно-управленческие, технологические и другие инженерные должности. Тесное сотрудничество ХГАПП и ХАИ направлено на воспитание высококлассных специалистов в области авиастроения и развитие научно-исследовательских работ в области конструирования самолетов, создания новых технологий, организации и управления экономикой.

- 807.** Харьковский авиазавод. История, современность, перспективы / под ред. П. О. Науменко. – 2-е изд. – Х. : ХГАПП, 2006. – 436 с. (Музей ХАИ).

Издание посвящено 80-летнему юбилею Харьковского государственного авиационного производственного предприятия, многие годы работающего в тесном многоплановом сотрудничестве с Национальным аэрокосмическим университетом им. Н. Е. Жуковского «ХАИ».

- 808.** Чернов, С. К. Совместные проекты кадровой подготовки Национального аэрокосмического университета «ХАИ» для научно-исследовательских предприятий / С. К. Чернов // Бизнес-Мост. Промышленность и технологии. – 2006. – № 1/2. – С. 18–19.

О сотрудничестве ключевых кафедр аэрокосмического университета с ГП «Научно-производственный комплекс газотурбостроения "Зоря" – "Машпроект"» г. Николаева.

## 2007

- 809.** Лучшев, П. А. Первый украинский спутник для иностранного заказчика / П. А. Лучшев // За авиакадры. – 2007. – № 7/8. – С. 2.

В разработке и создании спутника EgyptSat-1 принимали участие научные подразделения Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ», которые создали и внедрили программное обеспечение для автоматизированной системы наземных испытаний и полетного сопровождения системы электроснабжения КА.

## 2009

- 810. Высоты технологии : 50 лет ОНПП «Технология» / авт.-сост. А. Шедченко. – М. : ПЕНТА+, 2009. – 416 с.**

С. 274–275: в целях успешного сотрудничества в области научно-исследовательской работы и профильной подготовки инженерных кадров в ОНПП «Технология» был организован филиал кафедры «Проектирование конструкций летательных аппаратов» аэрокосмического университета.

## Учебная и научная деятельность факультетов

### 1971

- 811. Кафедра ГТД і РД в минулому і майбутньому / [О. Потапенко, І. Павленко, О. Яковлев, А. Анютин, К. Нечитайлло, А. Поляков] // За авіакадри. – 1971. – 11 лют. – С. 2.**

- 812. Корнет, І. Кафедра – за п'ятирічку : [кафедра обчислювальної техніки радіотехнічного факультету] / І. Корнет // За авіакадри. – 1971. – 7 січ. – С. 2.**

- 813. Мири «Гармати» України // За авіакадри. – 1971. – 7 січ. – С. 2.**

Про наукову роботу кафедри виробництва літальних апаратів зі створення машини імпульсного різання металу (МІР).

### 1974

- 814. Ткаченко, Я. Підготовка викладачів на кафедрі [аерогідродинаміки] / Я. Ткаченко // За авіакадри. – 1974. – 26 квіт. – С. 2.**

### 1975

- 815. Артеменко, Н. Авиадвигателестроительный факультет / Н. Артеменко // За авіакадри. – 1975. – 7 лют. – С. 2.**

**816.** **Будко, В. В.** Наукова робота кафедри [філософії та наукового комунізму] / В. В. Будко // За авіакадри. – 1975. – 12 черв. – С. 1.

**817.** **Гречка, В.** Планомірність / В. Гречка // За авіакадри. – 1975. – 23 січ. – С. 2.

Про організацію науково-дослідної роботи студентів на кафедрі виробництва літальних апаратів.

**818.** **Лемешев, К.** Укрощение взрыва / К. Лемешев // Красное знамя. – 1975. – 6 нояб.

О научно-исследовательской работе кафедры производства летательных аппаратов по созданию машины импульсной резки металла (МИР).

**819.** **Малащенко, Л.** Самолетостроительный факультет / Л. Малащенко // За авіакадри. – 1975. – 7 лют. – С. 2.

**820.** **Полевічок, Є.** Ефект впровадження / Є. Полевічок // За авіакадри. – 1975. – 25 груд. – С. 1.

Про наукові розробки кафедри двигунів літальних апаратів під керівництвом І. П. Голдаєва та їх впровадження у виробництво.

## 1976

**821.** **Александрова, В.** «МІБ-275А» тримає екзамен / В. Александрова // За авіакадри. – 1976. – 1 січ. – С. 1.

Про новий винахід кафедри виробництва літальних апаратів під керівництвом В. Г. Кононенка – машину імпульсного брикетування, рекомендовану Держкомісією до впровадження у виробництво.

**822.** **Брехов, О.** До нових звершень : [про діяльність кафедри газотермодинаміки і реактивних двигунів] / О. Брехов // За авіакадри. – 1976. – 8 січ. – С. 1.

**823.** **Халін, В.** За новими напрямками / В. Халін // За авіакадри. – 1976. – 8 січ. – С. 2.

Про напрямки роботи кафедри організації та економіки виробництва.

## 1977

**824.** **Андренко, Г. І.** Наша кафедра [аерогідродинаміки] / Г. І. Андренко // За авіакадри. – 1977. – 2 черв. – С. 2.

**825. Баржин, В. Я.** Аспекти наукової роботи кафедри ТОР / В. Я. Баржин // За авіакадри. – 1977. – 19 трав. – С. 2.

**826. Кулішова, І.** Одна традиція кафедри / І. Кулішова // За авіакадри. – 1977. – 8 груд. – С. 2.

На кафедрі технології металів Р. В. Піхтовников започаткував традицію щотижневих науково-технічних семінарів, на яких обговорюються кандидатські й докторські дисертації, матеріали конференцій, авторські заявки, відбувається попередній захист дипломних проектів та ін.

**827. Лебединський, О.** На практичній основі / О. Лебединський // За авіакадри. – 1977. – 19 трав. – С. 2.

Про наукові розробки кафедри конструкцій літальних апаратів, які спрямовано на підвищення міцності та надійності літаків.

**828. Науменко, О.** Дослідження прискоряться / О. Науменко // За авіакадри. – 1977. – 19 трав. – С. 2.

Про наукові розробки кафедри електротехніки.

**829. Олійник, В.** Здобуте примножимо / В. Олійник // За авіакадри. – 1977. – 9 черв. – С. 2.

Про основні напрямки наукових досліджень кафедри теоретичної механіки.

**830. Попов, В.** Кращі кафедри інституту : підсумки соціалістичного змагання / В. Попов // За авіакадри. – 1977. – 3 лют. – С. 1.

## 1978

**831. Становлення :** (з історії кафедри конструкцій літальних апаратів) // За авіакадри. – 1978. – 12 жовт. – С. 2.

## 1979

**832. Антонов, О. К.** Развитие научных направлений кафедры конструкций летательных аппаратов / О. К. Антонов, Л. А. Малашенко, Т. П. Цепляева // Вопросы проектирования самолетных конструкций : темат. сб. науч. тр. / М-во высш. и среднего спец. образования СССР, Харьк. авиац. ин-т. – X., 1979. – Вып. 2. – С. 3–15.

Обзор научных направлений кафедры за полувековой период. Приведена тематика конструкторских разработок самолетов и планеров ори-

гинальных схем, повлиявших на развитие скоростной авиации в довірений период.

**833. Артеменко, Н.** Двигателестроители : [авиадвигателестроительный факультет] / Н. Артеменко // За авіакадри. – 1979. – 22 берез. – С. 2.

**834. Березюк, Н.** Радиотехнический / Н. Березюк // За авіакадри. – 1979. – 22 берез. – С. 3.

**835. Брехин, Н.** Все о системах управления : [факультет систем управления летательных аппаратов] / Н. Брехин // За авіакадри. – 1979. – 22 берез. – С. 2.

**836. Кандыба, В.** Нужны инженеры-метрологи / В. Кандыба // Красное знамя. – 1979. – 11 сент.

О направлениях деятельности кафедры авиационной метрологии и измерительной техники.

**837. Малашенко, Л.** Факультет летательных аппаратов / Л. Малашенко // За авіакадри. – 1979. – 22 берез. – С. 2.

**838. Музика, Н.** Створено і впроваджено / Н. Музика // За авіакадри. – 1979. – 28 черв. – С. 2.

Про впровадження наукового підходу до навчального процесу кафедрою прикладної та обчислювальної математики.

**839. Степанов, Ю.** Для тех, кто работает: вечерний факультет / Ю. Степанов // За авіакадри. – 1979. – 22 берез. – С. 2.

**840. Ткаченко, В.** Відкрито першу філію кафедри / В. Ткаченко // За авіакадри. – 1979. – 13 груд. – С. 2.

Створено філію кафедри приладів літальних апаратів на одному з заводів.

## 1980

**841. Артеменко, М.** В ногу з часом : [двигунобудівному факультету – 50 років] / М. Артеменко // За авіакадри. – 1980. – 12 черв. – С. 1.

**842. Баєв, А.** На піднесенні : [кафедра різання й верстатів] / А. Баєв // За авіакадри. – 1980. – 12 черв. – С. 2.

**843.** **Кандиба, В.** Кафедра на новому етапі / В. Кандиба // За авіакадри. – 1980. – 27 берез. – С. 2.

Діяльність і перспективи розвитку кафедри метрології та вимірювальної техніки.

**844.** **Литовський, Л.** Виховання ділом : [літакобудівний факультет] / Л. Литовський // За авіакадри. – 1980. – 5 черв. – С. 1.

**845.** **Малашенко, Л.** До нових звершень : [літакобудівному факультету – 50 років] / Л. Малашенко // За авіакадри. – 1980. – 5 черв. – С. 1.

**1981**

**846.** **Наши факультеты** // За авиакадры. – 1981. – 26 марта. – С. 2.

**1982**

**847.** **Милькевич, Е.** Целенаправленная работа / Е. Милькевич // За авиа-  
kadry. – 1982. – 11 марта. – С. 1.

Об основных направлениях научной работы кафедры приемно-передающих устройств.

**1983**

**848.** **Об экзаменах, студентах и кафедре [политологии]** // За авиакадры. – 1983. – 3 февр. – С. 1–2.

**1984**

**849.** **Этапы пути : [к 25-летию радиотехнического факультета и факультета систем управления]** // За авиакадры. – 1984. – 22 нояб. – С. 1.

**1985**

**850.** **Борисевич, В.** Що може кафедра [технології металів і авіаційного матеріалознавства] / В. Борисевич // Вечір. Харків. – 1985. – 11 квіт.

**851.** **Епифанов, С.** Концентрируя усилия на главном : [направления деятельности кафедры № 203] / С. Епифанов // За авиакадры. – 1985. – 17 окт. – С. 2.

## 1986

- 852. Головчинер, И.** Обязательства выполнили : итоги работы кафедры электротехники за 1985 г. / И. Головчинер // За авиакадры. – 1986. – 6 марта. – С. 2.

- 853. Цвіндіна, В.** Для Продовольчої програми / В. Цвіндіна // Ленін. зміна. – 1986. – 4 січ.

Учені кафедри конструювання літальних апаратів ХАІ під керівництвом доцента Л. О. Малашенка створили принципово нову оригінальну конструкцію завантажувача сільськогосподарської авіації мінеральними добривами.

## 1988

- 854. Мартынюк, А.** Интересная работа / А. Мартынюк // За авиакадры. – 1988. – 28 апр. – С. 1.

О проведении на кафедре № 203 научно-исследовательских и проектно-конструкторских работ по созданию роторно-поршневых компрессоров для холодильных машин.

- 855. Судак, Д.** Весенний репортаж о лете / Д. Судак // За авиакадры. – 1988. – 28 апр. – С. 2.

Об участии в работе по благоустройству спортивно-оздоровительного лагеря «Икар» молодых специалистов факультета СУЛА.

## 1989

- 856. Лищук, И.** Вторая «профессия двигателей» / И. Лищук // За авиакадры. – 1989. – 4 мая.

Ученые кафедры № 203 разработали на базе авиационного газотурбинного двигателя ГТУ-ХАИ установку для обработки больших промышленных помещений.

## 1990

- 857. Борисевич, В.** Научные орбиты кафедры / В. Борисевич // За авиакадры. – 1990. – 1 окт. – С. 3.

О научных разработках кафедры технологии и проблемной научно-исследовательской лаборатории по использованию импульсных источников энергии в промышленности.

## 1991

**858.** **Белан, Н.** Вас приглашает факультет летательных аппаратов / Н. Белан // За авиакадры. – 1991. – 1 апр. – С. 1.

**859.** **Гончаренко, А. Д.** Как поживаешь, военная кафедра? : [беседа с начальником военной кафедры полковником А. Д. Гончаренко / записала Е. Токайская] // За авиакадры. – 1991. – 18 февр. – С. 1.

**860.** **Гуськов, В.** Еще раз по поводу ... : [факультет летательных аппаратов] / В. Гуськов // За авиакадры. – 1991. – 1 апр. – С. 1.

## 1992

**861.** **Кузнецов, А. Ю.** Нужна поддержка : [о работе кафедры философии] / А. Ю. Кузнецов // За авиакадры. – 1992. – 8 июня. – С. 2.

## 1993

**862.** **Лосев, Л.** Изучайте вертолеты! / Л. Лосев // За авиакадры. – 1993. – 25 дек. – С. 1.

Учебно-лабораторную базу кафедры № 103 пополнил новый экспонат – вертолет соосновой схемы Ка-27. Такой подарок сделало Феодосийское НПП «Вертолет», возглавляемое выпускником ХАИ В. А. Котовым.

**863.** **Яковлев, А.** Для тружеников села / А. Яковлев // За авиакадры. – 1993. – 16 апр. – С. 2.

Об электротехнических разработках кафедры № 305, предназначенных для использования в сельском хозяйстве.

**864.** **Яковлев, А.** Удачно «приземлились» / А. Яковлев // За авиакадры. – 1993. – 29 янв. – С. 2.

О разработках кафедры электротехники в области ветроэнергетики.

## 1995

**865.** **Савин, В. С.** А вместо сердца пламенный мотор / В. С. Савин // Авиация в Украине. – Х. : Основа, 1995. – С. 168–173.

Научно-исследовательская работа авиамоторной лаборатории и кафедры авиационных двигателей предвоенного периода.

**866.** **Белан, Н. В.** Факультет ракетно-космической техники / Н. В. Белан // За авиакадры. – 1999. – № 4/5. – С. 2.

**867.** **Волосюк, В. К.** Научные достижения факультета радиотехнических систем Харьковского авиационного института за 40 лет / В. К. Волосюк, А. А. Зеленский, В. И. Пономарев // Зарубежная радиоэлектроника. Успехи современной радиоэлектроники. – 1999. – № 11. – С. 3–11.

Изложены основные этапы и результаты научной деятельности в области радиоэлектроники факультета радиотехнических систем Харьковского авиационного института.

**868.** **Долматов, А. И.** Факультет авиационных двигателей и энергетических установок / А. И. Долматов // За авиакадры. – 1999. – № 4/5. – С. 1.

**869.** **Илюшко, В. М.** Факультет радиотехнических систем летательных аппаратов / В. М. Илюшко // Там же. – С. 2.

**870.** **Кожухов, В. Д.** Факультет экономики и менеджмента / В. Д. Кожухов // Там же. – С. 3.

**871.** **Кулик, А. С.** Факультет систем управления летательных аппаратов / А. С. Кулик // Там же. – С. 2.

**872.** **Леонидова, О.** 40 лет факультету РТСЛА / О. Леонидова // За авиакадры. – 1999. – № 13. – С. 2.

**873.** **Леонидова, О.** У кафедры АСУ юбилей : [репортаж с празднования 25-летия кафедры] / О. Леонидова // За авиакадры. – 1999. – № 14. – С. 2.

**874.** **Малашенко, Л. А.** Самолестостроительный факультет / Л. А. Малашенко // За авиакадры. – 1999. – № 4/5. – С. 1.

**875.** **Сафонов, Я. В.** Факультет заочного обучения / Я. В. Сафонов // Там же. – С. 3.

**876.** **Семенов, В. П.** Вычислительному центру нашего университета исполнилось 30 лет / В. П. Семенов // За авиакадры. – 1999. – 29 янв. – С. 1.

О торжественном мероприятии, посвященном 30-летнему юбилею ВЦ, созданного как отдел кафедры прикладной математики.

**877.** Сикульский, В. Т. У нас учатся иностранные студенты / В. Т. Сикульский // За авиакадры. – 1999. – № 4/5. – С. 3.

## 2000

**878.** Алексеенко, Л. І. Кафедра української мови (703) / Л. І. Алексеенко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 248.

**879.** Амброжевич, О. В. Кафедра ракетних двигунів (401) / О. В. Амброжевич // Там само. – С. 198–199.

**880.** Бабушкін, А. І. Кафедра економіки (601) / А. І. Бабушкін // Там само. – С. 230–231.

**881.** Байрачний, К. О. Кафедра філософії (701) / К. О. Байрачний // Там само. – С. 246.

**882.** Баришев, І. В. Кафедра авіаційно-космічних радіотехнічних систем ЛА (501) / І. В. Баришев // Там само. – С. 217.

**883.** Березюк, М. Т. Кафедра комп'ютерних систем ЛА (503) / М. Т. Березюк // Там само. – С. 219.

**884.** Белан, М. В. Кафедра енергоустановок та двигунів космічних ЛА (402) / М. В. Белан // Там само. – С. 200–201.

**885.** Білан, М. В. Факультет ракетно-космічної техніки / М. В. Білан // Там само. – С. 196–197.

**886.** Бойко, Л. Г. Кафедра газотурбінних установок і компресорних станцій (201) / Л. Г. Бойко // Там само. – С. 158–159.

**887.** Божко, В. П. Кафедра фінансів (604) / В. П. Божко // Там само. – С. 234.

**888.** Волкова, Н. Д. Кафедра екології та хімії (706) / Н. Д. Волкова // Там само. – С. 251.

**889.** Гайдачук, В. Є. Кафедра конструкцій літальних апаратів (403) / В. Є. Гайдачук // Там само. – С. 202.

- 890.** Гончаренко, О. Д. Кафедра експлуатації та ремонту літальних апаратів і двигунів (207) / О. Д. Гончаренко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 167.
- 891.** Горбенко, Г. О. Кафедра аерокосмічної теплотехніки (205) / Г. О. Горбенко // *Там само*. – С. 165–166.
- 892.** Деменко, В. Ф. Факультет підвищення кваліфікації та довузівської підготовки / В. Ф. Деменко // *Там само*. – С. 252–256.
- 893.** Деменко, В. Ф. Факультет повышения квалификации и довузовской подготовки (ФПК и ДП) / В. Ф. Деменко // За авиаcadры. – 2000. – № 3/4. – С. 3.
- 894.** Долматов, А. І. Кафедра технології виробництва авіаційних двигунів (204) / А. І. Долматов // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 163–164.
- 895.** Долматов, А. І. Факультет авіаційних двигунів / А. І. Долматов // *Там само*. – С. 157–158.
- 896.** Доценко, П. Д. Кафедра теоретичної механіки (202) / П. Д. Доценко // *Там само*. – С. 159–160.
- 897.** Дусенко, Д. І. Кафедра фізичного виховання (705) / Д. І. Дусенко // *Там само*. – С. 250.
- 898.** Зеленський, О. О. Кафедра прийому, передачі та обробки сигналів (504) / О. О. Зеленський // *Там само*. – С. 220.
- 899.** Ілюшко, В. М. Кафедра виробництва радіоелектронних систем ЛА (502) / В. М. Ілюшко // *Там само*. – С. 218.
- 900.** Ілюшко, В. М. Факультет радіотехнічних систем літальних апаратів / В. М. Ілюшко // *Там само*. – С. 215–216.
- 901.** Карпов, Я. С. Кафедра авіаційного матеріалознавства (407) / Я. С. Карпов // *Там само*. – С. 206.

- 902.** **Киришко, В. І.** Кафедра графічного комп'ютерного моделювання (406) / В. І. Киришко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 205.
- 903.** **Кобрін, В. М.** Кафедра безпеки життєдіяльності (404) / В. М. Кобрін // *Tam само.* – С. 203.
- 904.** **Кожухов, В. Д.** Кафедра економіко-математичного моделювання (606) / В. Д. Кожухов // *Tam само.* – С. 236.
- 905.** **Кожухов, В. Д.** Факультет економіки та менеджменту / В. Д. Кожухов // *Tam само.* – С. 228–229.
- 906.** **Конюхов, С. М.** Кафедра нової техніки (408) / С. М. Конюхов // *Tam само.* – С. 207.
- 907.** **Копилов, В. О.** Гуманітарний факультет / В. О. Копилов // *Tam само.* – С. 240–245.
- 908.** **Копилов, В. О.** Кафедра політології та історії (702) / В. О. Копилов // *Tam само.* – С. 247.
- 909.** **Копылов, В. А.** Гуманитарный факультет / В. А. Копылов // За авиа-кадры. – 2000. – № 3/4. – С. 3.
- 910.** **Костюк, Г. І.** Кафедра робототехніки (106) / Г. І. Костюк // *Tam само.* – С. 140.
- 911.** **Кошовий, М. Д.** Кафедра приладів ЛА (303) / М. Д. Кошовий // *Tam само.* – С. 185.
- 912.** **Кривцов, В. С.** Кафедра технології виробництва літальних апаратів (104) / В. С. Кривцов // *Tam само.* – С. 136–137.
- 913.** **Кулик, А. С.** Кафедра систем управління ЛА (301) / А. С. Кулик // *Tam само.* – С. 183.
- 914.** **Кулик, А. С.** Факультет систем управління літальних апаратів / А. С. Кулик // *Tam само.* – С. 180–182.

- 915.** **Малашенко, Л. О.** Факультет літакобудування / Л. О. Малашенко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 126–129.
- 916.** **Малашенко, Л. А.** Факультету самолетостроения – 70 лет / Л. А. Малашенко // Открытые информационные и компьютерные интегрированные технологии : сб. науч. тр. / М-во образования и науки Украины, Гос. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского «ХАИ». – Х., 2000. – Вып. 6. – С. 56–61.
- 917.** **Мелекесцев, А. І.** Кафедра механіки матеріалів і конструкцій (107) / А. І. Мелекесцев // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 141.
- 918.** **Ми** різні, але всі ми – ХАІ! : [історія створення та діяльність факультетів університету] // За авиакадры. – 2000. – № 5/6. – С. 2.
- 919.** **Науменко, О. М.** Кафедра метрології та вимірювальної техніки (304) / О. М. Науменко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 186.
- 920.** **Ніколаєв, О. Г.** Кафедра вищої математики (405) / О. Г. Ніколаєв // Там само. – С. 204.
- 921.** **Падалка, В. Г.** Кафедра фізики (505) / В. Г. Падалка // Там само. – С. 221.
- 922.** **Піскорж, В. В.** Наукові досягнення факультету [радіотехнічних систем літальних апаратів] / В. В. Піскорж // Там само. – С. 222–225.
- 923.** **Рябков, В. І.** Кафедра проектування літаків і вертолітів (103) / В. І. Рябков // Там само. – С. 134–135.
- 924.** **Сафонов, Я. В.** Кафедра менеджменту (602) / Я. В. Сафонов // Там само. – С. 232.
- 925.** **Сафонов, Я. В.** Факультет заочного навчання / Я. В. Сафонов // Там само. – С. 262–263.

- 926.** **Сергєєв, В. М.** Кафедра військової підготовки / В. М. Сергєєв // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 266–271.
- 927.** **Симбірський, Д. Ф.** Кафедра авіаційних двигунів (203) / Д. Ф. Симбірський // *Там само*. – С. 161–162.
- 928.** **Сікульський, В. Т.** Dekanat з навчання іноземних громадян / В. Т. Сікульський // *Там само*. – С. 264–265.
- 929.** **Сіроджа, І. Б.** Кафедра програмного забезпечення автоматизованих систем (603) / І. Б. Сіроджа // *Там само*. – С. 233.
- 930.** **Соколов, О. Ю.** Кафедра інформатики (305) / О. Ю. Соколов // *Там само*. – С. 187.
- 931.** **Сухоребрий, В. Г.** Кафедра комп'ютерних систем проектування (108) / В. Г. Сухоребрий // *Там само*. – С. 142.
- 932.** **Трофімов, К. Б.** Кафедра якості та сертифікації (605) / К. Б. Трофімов // *Там само*. – С. 235.
- 933.** **Туров, В. О.** Кафедра спеціальних технологій (409) / В. О. Туров // *Там само*. – С. 207.
- 934.** **Усов, І. Г.** Кафедра іноземних мов (704) / І. Г. Усов // *Там само*. – С. 249.
- 935.** **Федорович, О. Є.** Кафедра інформаційних систем (302) / О. Є. Федорович // *Там само*. – С. 184.
- 936.** **Фомічов, П. О.** Кафедра механіки та міцності літальних апаратів (102) / П. О. Фомічов // *Там само*. – С. 132–133.
- 937.** **Холявко, В. І.** Кафедра аерогідродинаміки (101) / В. І. Холявко // *Там само*. – С. 130–131.
- 938.** **Холявко, В. І.** Некоторые проблемы аэродинамики / В. И. Холявко // Авіаційно-космічна техніка і технологія : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Держ. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ». – Х., 2000. – Вип. 15. – С. 7–9.

Обсюждаються ряд актуальних проблем аеродинаміки і результати їх розв'язань з указанням можливого технічного застосування. Исследування по перечисленним проблемам проводились на кафедре аеродинаміки університета.

- 939. Шошин, Ю. С.** Становлення авіадвигунобудування в Україні / Ю. С. Шошин // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 27–28.

Про внесок моторобудівного факультету та кафедри авіаційних двигунів ХАІ в становлення й розвиток вітчизняної авіаційної промисловості та її складової частини – авіадвигунобудування.

- 940. Яковлев, О. И.** Кафедра енергетики и электротехники (105) / О. И. Яковлев // Там само. – С. 138–139.

## 2001

- 941. Белан, Н. В.** Факультет ракетно-космической техники / Н. В. Белан // За авиакадры. – 2001. – № 4/5. – С. 4.

- 942. Деменко, В. Ф.** Факультет повышения квалификации и довузовской подготовки (ФПК и ДП) / В. Ф. Деменко // Там же. – С. 8.

- 943. Долматов, А. И.** Факультет авиационных двигателей и энергетических установок / А. И. Долматов // Там же. – С. 2.

- 944. Илюшко, В. М.** Факультет радиоэлектронных систем летательных аппаратов / В. М. Илюшко // Там же. – С. 5.

- 945. Кожухов, В. Д.** Факультет экономики и менеджмента / В. Д. Кожухов // Там же. – С. 6.

- 946. Копылов, В. А.** Гуманитарный факультет / В. А. Копылов // Там же. – С. 7.

- 947. Кулик, А. С.** Факультет систем управления летательных аппаратов / А. С. Кулик // Там же. – С. 3.

- 948. Малашенко, Л. А.** Самолетостроительный факультет / Л. А. Малашенко // Там же. – С. 1.

**949.** Сафонов, Я. В. Факультет заочного обучения / Я. В. Сафонов // За авиакадры. – 2001. – № 4/5. – С. 8.

**950.** Сикульский, В. Т. Факультет по подготовке иностранных граждан / В. Т. Сикульский // *Tam же*. – С. 7.

## 2002

**951.** Сикульский, В. Т. Обучению иностранных граждан в ХАИ – 10 лет : [о работе факультета по подготовке иностранных граждан] / В. Т. Сикульский // За авиакадры. – 2002. – № 10/11. – С. 1–2.

## 2003

**952.** Белан, Н. В. Факультет ракетно-космической техники / Н. В. Белан // За авиакадры. – 2003. – № 9. – С. 4.

**953.** Деменко, В. Ф. Факультет повышения квалификации и довузовской подготовки / В. Ф. Деменко // *Tam же*. – С. 7.

**954.** Долматов, А. И. Факультет авиационных двигателей / А. И. Долматов // *Tam же*. – С. 3.

**955.** Илюшко, В. М. Факультет радиотехнических систем летательных аппаратов / В. М. Илюшко // *Tam же*. – С. 4–5.

**956.** Кобрин, В. Н. Самолестостроительный факультет / В. Н. Кобрин // *Tam же*. – С. 2.

**957.** Кожухов, В. Д. Факультет экономики и менеджмента / В. Д. Кожухов // *Tam же*. – С. 5.

**958.** Копылов, В. А. Гуманитарный факультет / В. А. Копылов // *Tam же*. – С. 6.

**959.** Кулик, А. С. Факультет систем управления летательных аппаратов / А. С. Кулик // *Tam же*. – С. 3–4.

**960.** Сафонов, Я. В. Факультет заочного обучения / Я. В. Сафонов // *Tam же*. – С. 7.

**961.** Сикульский, В. Т. Факультет по обучению иностранных граждан / В. Т. Сикульский // За авиакадры. – 2003. – № 9. – С. 7.

## 2005

**962.** Бабушкін, А. І. Працювати прибутково – мета економіки : [кафедра економіки (601)] / А. І. Бабушкін // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 348–353.

**963.** Баришев, И. В. Радіолокація – основа далекобачення : [кафедра проектування радіоелектронних систем літальних апаратів (501)] / И. В. Баришев // *Tam samo.* – С. 321–323.

**964.** Белан, Н. В. Кафедра двигателей и энергоустановок летательных аппаратов (402) / Н. В. Белан // За авиакадры. – 2005. – № 9. – С. 2.

**965.** Белан, М. В. Енергія – джерело життя в космосі і на землі : [кафедра двигунів та енергоустановок літальних апаратів (402)] / М. В. Белан // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 287–290.

**966.** Божко, В. П. Фінансова стабільність – успішність бізнесу : [кафедра фінансів (604)] / В. П. Божко // *Tam само.* – С. 364–365.

**967.** Бойко, Л. Г. Авіаційний двигун починається з газодинаміки : [кафедра теорії авіаційних двигунів (201)] / Л. Г. Бойко // *Tam само.* – С. 202–206.

**968.** Бычков, С. А. Филиал факультета ХАИ – кузница кадров АНТК «Антонов» / С. А. Бычков // *Tam же.* – С. 477–480.

О работе филиала самолетостроительного факультета ХАИ на АНТК «Антонов».

**969.** Внуков, И. П. Кафедра электротехники / И. П. Внуков // За авиакадры. – 2005. – № 2. – С. 8.

**970.** Внуков, И. П. Наша історія починалася з магнето : [кафедра електротехніки] / И. П. Внуков // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 267–271.

- 971.** **Волкова, Н. Д.** Від хімічних реакцій до синтезу нових речовин : [кафедра екології та хімії (706)] / Н. Д. Волкова // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 406–408.
- 972.** **Гайдачук, В. Є.** Ми навчаємо проектувати ракети : [кафедра проектування ракетно-космічних апаратів (403)] / В. Є. Гайдачук // *Там само*. – С. 291–295.
- 973.** **Гайдачук, В. Є.** Кафедра проектування ракетно-космічних апаратів за 25 років існування (403) / В. Є. Гайдачук // За авіакадри. – 2005. – № 9. – С. 3–4.
- 974.** **Гайдачук, О. В.** Кафедра ракетних двигунів (401 каф.) / О. В. Гайдачук // *Там само*. – С. 2.
- 975.** **Гайдачук, О. В.** А замість серця – полум’яний мотор : [кафедра ракетних двигунів (401)] / О. В. Гайдачук // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 280–286.
- 976.** **Горбенко, Г. А.** Теплотехника: в космосе и на земле / Г. А. Горбенко, П. Г. Гакал, Е. П. Ганжа // Авиационно-космическая техника и технология. – 2005. – № 7 (23). – С. 243–249.
- В статье представлен краткий обзор работ, проводимых на кафедре аэрокосмической теплотехники НАКУ ХАИ в области проектирования, производства и эксплуатации различных теплотехнических систем. Перечислены проекты, в которых участвовали и участвуют сотрудники кафедры, показано внедрение высокотехнологических проектных решений для космической техники в практику проектирования наземных систем тепло/холодоснабжения.
- 977.** **Горбенко, Г. О.** Ентропія, ентальпія ... : [кафедра аерокосмічної теплотехніки (205)] / Г. О. Горбенко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 225–229.
- 978.** **Губін, С. В.** Кафедра нової техніки (408) / С. В. Губін // За авіакадри. – 2005. – № 9. – С. 5.
- 979.** **Деменко, В. Ф.** Навчання протягом життя : [факультет підвищення кваліфікації та довузівської підготовки]. ФМШ ХАІ – університет в універси-

теті. Аерокосмічний ліцей – школа нового типу. Післядипломна освіта – важливий компонент безперевенного навчання / В. Ф. Деменко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 413–423.

**980. Долматов, А. И.** Впершу чергу двигуни : [факультет авіаційних двигунів] / А. И. Долматов // *Там само.* – С. 195–202.

**981. Долматов, А. И.** Слово про технологів та технологію : [кафедра технології виробництва авіаційних двигунів (204)] / А. И. Долматов // *Там само.* – С. 220–224.

**982. Дусенко, Д. И.** Фізична культура та спорт – складові творчої особистості : [кафедра фізичного виховання (705)] / Д. И. Дусенко // *Там само.* – С. 387–403.

**983. Єпіфанов, С. В.** Конструкція – це реалізація ідеї засобами сучасних технологій : [кафедра конструкції авіаційних двигунів (203)] / С. В. Єпіфанов // *Там само.* – С. 214–219.

**984. Зеленський, О. О.** Сигнали – основа інформаційного спілкування : [кафедра прийому, передачі та обробки сигналів (504)] / О. О. Зеленський // *Там само.* – С. 334–338.

**985. Зимовин, А. Я.** Кафедра «Системы управления летательных аппаратов» / А. Я. Зимовин // За авиаkadры. – 2005. – № 2. – С. 5–6.

**986. История кафедры «Электротехника»** / ред. И. П. Внуков, Б. И. Паначевский. – Х. : [б. и.], 2005. – 64 с. (**Музей ХАИ**).

**987. Ілюшко, В. М.** Авіаційно-космічній електроніці – сучасну технологію : [кафедра виробництва радіоелектронних систем літальних апаратів (502)] / В. М. Ілюшко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 324–327.

**988. Ілюшко, В. М.** Інженерія аерокосмічних радіоелектронних і комп’ютерних систем / В. М. Ілюшко : [факультет радіотехнічних систем літальних апаратів] // *Там само.* – С. 315–320.

**989. Карпов, Я. С.** Матеріалознавство – основа інженерії : [кафедра авіаційного матеріалознавства (407)] / Я. С. Карпов, А. Ф. Виноградський // На-

ціональний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 306–312.

**990. Кирюшко, В. І.** Від комп'ютерної моделі до виготовлення деталі : [кафедра графічного та комп'ютерного моделювання (406)] / В. І. Кирюшко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 304–305.

**991. Кирюшко, В. І.** Кафедра графічного і комп'ютерного моделювання (406) / В. І. Кирюшко // За авиаакадри. – 2005. – № 9. – С. 5.

**992. Кобрін, В. М.** Літаки, вертольоти ... : [діяльність факультету літакобудування] / В. М. Кобрін // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 143–153.

**993. Кобрін, В. М.** Навчати створювати безпечні виробництва : [кафедра безпеки життєдіяльності (106)] / В. М. Кобрін // *Tam само.* – С. 185–191.

**994. Кожухов, В. Д.** Кафедра «Економіко-математичне моделювання» : [напрямки наукової роботи] / В. Д. Кожухов // Авиационно-космическая техника и технология. – 2005. – № 7 (23). – С. 317–326.

**995. Кожухов, В. Д.** Логістика комерційної діяльності : [кафедра економіко-математичного моделювання (605)] / В. Д. Кожухов // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 366–367.

**996. Конюхов, С. М.** Тут народжуються ракетно-космічні комплекси : [кафедра нової техніки (408)] / С. М. Конюхов // *Tam само.* – С. 313.

**997. Копилов, В. О.** Людина є мірою всіх речей : [гуманітарний факультет] / В. О. Копилов // *Tam само.* – С. 369–372.

**998. Копилов, В. О.** Почуття Вітчизни – найважливіше для громадянина : [кафедра політології та історії (702)] / В. О. Копилов // *Tam само.* – С. 376–378.

**999. Костюк, Г. І.** Від верстатів до роботів : [кафедра робототехніки (206)] / Г. І. Костюк // *Tam само.* – С. 230–233.

**1000. Костюк, Г. І.** Історія, сьогодення та перспективи розвитку науково-емних технологій на кафедрі робототехніки / Г. І. Костюк // Авиационно-космическая техника и технология. – 2005. – № 7 (23). – С. 135–150.

У статті розглянуто існуючі та перспективні науково-емні технології на кафедрі робототехніки, а також наведено історію кафедри з початку її існування.

**1001. Кочарян, О. С.** Психологія – це наука про людську душу : [кафедра психології (707)] / О. С. Кочарян // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 409–411.

**1002. Кошевої, Н. Д.** Кафедра «Авиационные приборы и измерения» / Н. Д. Кошевої // За авиакадры. – 2005. – № 2. – С. 7.

**1003. Кошовий, М. Д.** Вимірювання і прилади потрібні всім : [кафедра авіаційних приладів і вимірювань (303)] / М. Д. Кошовий // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 258–262.

**1004. Крашаниця, Ю. О.** Аерогідродинаміка – наука про політ / Ю. О. Крашаниця // Там само. – С. 154–159.

**1005. Кривцов, В. С.** Шлях до високих технологій : [кафедра технології виробництва літальних апаратів (104)] / В. С. Кривцов // Там само. – С. 170–177.

**1006. Кузнєцов, А. Ю.** Філософія – основа світогляду : [кафедра філософії (701)] / А. Ю. Кузнєцов // Там само. – С. 373–375.

**1007. Кулик, А. С.** Факультет СУЛА – год 2005 / А. С. Кулик // За авиакадри. – 2005. – № 2. – С. 1.

**1008. Кулік, А. С.** Вилетіти і прилетіти за розкладом : [факультет систем управління літальних апаратів] / А. С. Кулік // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 235–240.

**1009. Кулік, А. С.** Усе починається з моделей : [кафедра систем управління літальних апаратів (301)] / А. С. Кулік // Там само. – 241–253.

**1010. Набатов, А. С.** Крылья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – 352 с. – Из содерж.: Научные разработки кафедры проектирования самолетов и вертолетов. – С. 244–246.

**1011. Направления и перспективы научных исследований кафедры авиационных приборов и измерений** / Н. Д. Кошевой, П. И. Коваленко, В. А. Дергачев, А. М. Науменко, Г. А. Черепашук, А. В. Заболотный // Авиационно-космическая техника и технология. – 2005. – Вып. 7 (23). – С. 259–267.

Описаны основные направления научных исследований, выполняемых кафедрой авиационных приборов и измерений.

**1012. Науменко, П. О.** Кваліфіковані кадри вирішують все : [кафедра інтегрованих технологій виробництва] / П. О. Науменко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 192–193.

**1013. Ніколаєв, О. Г.** Від числа – до моделі, від аналізу – до рішення : [кафедра вищої математики (405)] / О. Г. Ніколаєв // *Tam samo.* – С. 297–303.

**1014. Ніколаєв, О. Г.** 25 років ФРКТ ХАІ – політ нормальній / О. Г. Ніколаєв // За авиаакадри. – 2005. – № 9. – С. 1.

**1015. Ніколаєв, О. Г.** Кафедра вищої математики (405) / О. Г. Ніколаєв // *Tam samo.* – С. 4–5.

**1016. Ніколаєв, О. Г.** Космонавтика – шлях у майбутнє : [факультет ракетно-космічної техніки] / О. Г. Ніколаєв // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 273–279.

**1017. Прилуцька, А. Є.** Українська мова – підґрунтя національного інтелекту : [кафедра українознавства (703)] / А. Є. Прилуцька // *Tam samo.* – С. 379–382.

**1018. Рябков, В. І.** Проектування літаків і вертольотів – процес творчий : [кафедра проектування літаків і вертольотів (103)] / В. І. Рябков // *Tam samo.* – С. 165–169.

**1019. Самойлов, В. Я.** Кафедра специальних технологий (404) / В. Я. Самойлов // За авиаакадри. – 2005. – № 9. – С. 4.

- 1020. Саприкін, В. М.** Фундамент знань та вмінь інженера : [кафедра теоретичної механіки і машинознавства (202)] / В. М. Саприкін // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005 – С. 207–213.
- 1021. Сафонов, Я. В.** Відстань – не завада якісним знанням : [факультет заочного навчання] / Я. В. Сафонов // *Tam samo*. – С. 425–427.
- 1022. Семішов, М. І.** Кафедра авіаційного матеріалознавства (407) / М. І. Семішов // За авиаkadry. – 2005. – № 9. – С. 5–6.
- 1023. Сікульський, В. Т.** В Україну – за сучасною освітою : [факультет з навчання іноземних громадян] / В. Т. Сікульський // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 429–432.
- 1024. Сироджа, И. Б.** Научная школа выпускающей кафедры – основа совершенствования профессиональной подготовки выпускников / И. Б. Сироджа // Авиационно-космическая техника и технология. – 2005. – № 7 (23). – С. 412–430.  
Рассмотрена необходимость развития научной школы на каждой выпускающей кафедре технического университета. Обоснована её определяющая роль в совершенствовании образовательного процесса профессиональной подготовки выпускников на примере совместной деятельности научной школы и выпускающей кафедры № 603 «Программное обеспечение компьютерных систем» Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ».
- 1025. Сіроджа, І. Б.** Від програмування до CALS-технологій : [кафедра програмного забезпечення (603)] / І. Б. Сіроджа // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 359–363.
- 1026. Соколов, А. Ю.** Кафедра информатики / А. Ю. Соколов // За авиаkadry. – 2005. – № 2. – С. 7.
- 1027. Соколов, О. Ю.** З чого починаються інформаційні технології : [кафедра інформатики (304)] / О. Ю. Соколов // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 263–266.

**1028. Сухобрус, А. А.** Факультетский вычислительный центр открыт / А. А. Сухобрус, А. С. Савельев, В. Максютенко // За авиакадры. – 2005. – № 11. – С. 1.

На базе факультета систем управления летательных аппаратов начал работу новый вычислительный центр, техника для которого была подана фирмой SAMSUNG.

**1029. Сухоребрий, В. Г.** Майбутнє авіації – за комп'ютерними технологіями : [кафедра інформаційних технологій проектування (105)] / В. Г. Сухоребрий // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 178–184.

**1030. Таран, А. О.** Фізика – підґрунтя ефективних інженерних рішень : [кафедра фізики (505)] / А. О. Таран // *Там само.* – С. 339–341.

**1031. Туров, В. О.** Ракетобудуванню – новітні технології : [кафедра спеціальних технологій] / В. О. Туров // *Там само.* – С. 296.

**1032. Усов, І. І.** Іноземні мови – запорука взаєморозуміння : [кафедра іноземних мов і прикладної лінгвістики (704)] / І. І. Усов // *Там само.* – С. 383–386.

**1033. Федорович, О. Е.** Кафедра «Информационные управляющие системы» / О. Е. Федорович // За авиакадры. – 2005. – № 2. – С. 6.

**1034. Федорович, О. Е.** Приймати рішення швидко, точно, надійно : [кафедра інформаційних управляючих систем (302)] / О. Е. Федорович // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 254–257.

**1035. Фомічов, П. О.** Міцність – основа безпеки польоту : [кафедра міцності ЛА (102)] / П. О. Фомічов // *Там само.* – С. 160–164.

**1036. ХАІ-75. Кафедра менеджмента : история создания и развития. Годы 1930–2005** / И. В. Чумаченко, О. М. Пархоменко, А. Г. Осиевский, А. И. Лысенко, И. В. Кулишова, Н. К. Баева, Е. В. Черникова, Ю. А. Романенков ; под общ. ред. И. В. Чумаченко. – Х. : Основа, 2005. – 160 с.

О создании и развитии кафедры менеджмента Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт», а также о достижениях ее коллектива.

**1037. Харченко, В. С.** Від обчислювальних машин до павутиння комп’ютерних мереж : [кафедра комп’ютерних систем та мереж (503)] / В. С. Харченко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 328–333.

**1038. Харченко, В. С.** Гарантоздатність комп’ютерних систем: проблеми і результати / В. С. Харченко // Авиационно-космическая техника и технология. – 2005. – № 7 (23). – С. 352–376.

Проаналізовано проблеми гарантоздатності комп’ютерних систем, пов’язані із комплексним забезпеченням надійності та безпечності. Подано огляд основних задач, теоретичних і практичних результатів, отриманих науковцями кафедри комп’ютерних систем і мереж Національного аерокосмічного університету «ХАІ», а також напрямків подальших досліджень.

**1039. Чумаченко, І. В.** Ми вчимо створювати ефективні виробництва : [факультет економіки та менеджменту] / І. В. Чумаченко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 343–347.

**1040. Чумаченко, І. В.** Навчити управляти колективами і процесами : [кафедра менеджменту (602)] / І. В. Чумаченко // Там само. – С. 354–358.

**1041. Чухрай, А. Г.** Научно-исследовательская работа факультета СУЛА / А. Г. Чухрай // За авиаcadры. – 2005. – № 2. – С. 3.

## 2006

**1042. Внуков, И. П.** Кафедра электротехники / И. П. Внуков // За авиаcadры. – 2006. – № 2. – С. 8.

**1043. Соколов, А. Ю.** Кафедра информатики / А. Ю. Соколов // Там же. – С. 7–8.

**1044. Кошевой, Н. Д.** Кафедра «Авиационные приборы и измерения» / Н. Д. Кошевой // Там же. – С. 7.

**1045.** **Кулик, А. С.** Кафедра «Системы управления летательными аппаратами» / А. С. Кулик // За авиакадры. – 2006. – № 2. – С. 5–6.

**1046.** **Кулик, А. С.** Факультет СУЛА – год 2006 / А. С. Кулик // Там же. – С. 1.

**1047.** **Факультет** экономики и менеджмента Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт» // Бизнес-Мост. Промышленность и технологии. – 2006. – № 1/2. – С. 6–10.

Статья посвящена 15-й годовщине образования факультета экономики и менеджмента. В ней раскрыты основные направления деятельности кафедр экономики, менеджмента, программного обеспечения компьютерных систем, финансов, экономико-математического моделирования.

**1048.** **Федорович, О. Е.** Кафедра «Информационные управляющие системы» / О. Е. Федорович // За авиакадры. – 2006. – № 2. – С. 6.

**1049.** **Чухрай, А. Г.** Научно-исследовательская работа факультета СУЛА / А. Г. Чухрай // Там же. – С. 3.

## 2007

**1050.** **Внуков, И. П.** Кафедра электротехники / И. П. Внуков // За авиакадры. – 2007. – № 2. – С. 8.

**1051.** **Зимовин, А. Я.** Кафедра «Системы управления летательных аппаратов» / А. Я. Зимовин // Там же. – С. 6.

**1052.** **Кошевой, Н. Д.** Кафедра «Авиационные приборы и измерения» / Н. Д. Кошевой // Там же. – С. 7.

**1053.** **Кулик, А. С.** Факультету СУЛА – 30 лет / А. С. Кулик // Там же. – С. 1.

**1054.** **Сикульский, В. Т.** От юбилея к юбилею : [факультету по обучению иностранных граждан 15 лет] / В. Т. Сикульский // За авиакадры. – 2007. – № 10. – С. 1.

**1055.** **Соколов, А. Ю.** Кафедра информатики / А. Ю. Соколов // За авиакадры. – 2007. – № 2. – С. 7–8.

**1056. Сухобрус, А. А.** Учебно-методическая работа факультета СУЛА / А. А. Сухобрус // *Там же*. – С. 2.

**1057. Федорович, О. Е.** Кафедра «Информационные управляющие системы» / О. Е. Федорович // *Там же*. – С. 6–7.

**1058. Чухрай, А. Г.** Научно-исследовательская работа факультета СУЛА / А. Г. Чухрай // *Там же*. – С. 2–3.

Отмечены главные научные достижения ученых факультета СУЛА за 30-летний период.

## **2008**

**1059. Игнатьев, Н. И.** Кафедре финансов – 10 лет / Н. И. Игнатьев // За авиаакадр. – 2008. – № 4/5. – С. 1–2.

**1060. Сироджа, И. Б.** Человечная история кафедры № 603 «Инженерия программного обеспечения» / И. Б. Сироджа // За авиаакадр. – 2008. – № 2/3. – С. 2–3.

**1061. Соколов, О. Ю.** Ювілей кафедри інформатики / О. Ю. Соколов // За авиаакадр. – 2008. – № 4/5. – С. 3–4.

Викладено історію та напрямки діяльності кафедри інформатики, створеної 1 червня 1998 року, яка продовжила кращі наукові традиції кафедри прикладної та обчислювальної математики.

## **2009**

**1062. 29 лет – полет нормальный : факультет ракетно-космической техники** // Вечер. Харьков. – 2009. – № 57 (спецвып.). – С. 5п.

**1063. Над «сердцем» Ми-26 трудились харьковчане : факультет авиационных двигателей // Там же.** – С. 3п.

**1064. Радиотехники помогут и экологам, и медикам, и спасателям : факультет радиотехнических систем летательных аппаратов // Там же.** – С. 6п.

**1065. ХАИ соединил Харьков с Москвой : самолетостроительный факультет // Там же.** – С. 2п.

**1066.** «Человек перестал быть придатком к машине» : гуманитарный факультет // Там же. – С. 7п.

**1067.** Экономистов работодатели «разбирают» еще во время учебы : факультет экономики и менеджмента // Вечер. Харьков. – 2009. – № 57 (спецвып.). – С. 7п.

## **Административно-хозяйственная работа**

**1974**

**1068.** Христофоров, В. Наш дом : [студенческий городок института] / В. Христофоров // За авіакадри. – 1974. – 24 янв. – С. 4.

**1979**

**1069.** Друсь, В. Палац спорту збудовано / В. Друсь // За авіакадри. – 1979. – 6 верес. – С. 2.

Про відкриття найбільшого у місті легкоатлетичного манежу, збудованого силами студентів ХАІ.

**1070.** Наш быт и отдых // За авіакадри. – 1979. – 22 берез. – С. 4.

**1980**

**1071.** Нечитайло, Є. Є про що згадати : [про друкарню інституту] / Є. Нечитайло // За авіакадри. – 1980. – 24 січ. – С. 1.

**1981**

**1072.** Успаленко, В. Быт : [о мерах по улучшению организации бытовых условий проживания студентов] / В. Успаленко // За авиакадры. – 1981. – 26 марта. – С. 3.

**1983**

**1073.** Некрасов, Б. Забота – с первых дней : [открылся студенческий санаторий «Авиатор»] // За авиакадры. – 1983. – 8 сент. – С. 1.

## 1985

**1074. Юзефов, С.** Наш дом и его управление : [о роли студенческого самоуправления в деятельности студгородка] / С. Юзефов // За авиакадры. – 1985. – 14 нояб. – С. 2.

## 1986

**1075. Усов, И.** Проблемы требуют решения / И. Усов // За авиакадры. – 1986. – 16 янв. – С. 1.

## 1993

**1076. Иванова, В.** Заботы, проблемы : студгородок / В. Иванова // За авиа-кадры. – 1993. – 29 янв. – С. 2.

## 1998

**1077. Нечипорук, Н. В.** Демократия демократией, а полы мыть нужно ... : интервью с проректором по АХР Н. В. Нечипоруком // За авиакадры. – 1998. – 27 марта. – С. 1–2.

## 1999

**1078. Бугаенко, О.** Студгородок / О. Бугаенко // За авиакадры. – 1999. – № 4/5. – С. 3.

## 2000

**1079. Горлов, О. К.** Сонце, Крим, «Ікар» / О. К. Горлов // За авиа-кадры. – 2000. – № 5/6. – С. 4.

Про оздоровочно-спортивний табір «Ікар», який з 1966 року був об'єктом ударного комсомольського будівництва.

**1080. Горлов, О. К.** XAI – це сонце, Крим та «Ікар» / О. К. Горлов // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 300–303.

**1081. Нечипорук, М. В.** Куточки міста з назвою «XAI» : [діяльність енергетичного господарства університету, автогосподарства, студентського містечка] / М. В. Нечипорук // За авиакадры. – 2000. – № 5/6. – С. 2.

**1082. Нечипорук, М. В.** ХАІ – це місто в місті / М. В. Нечипорук // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 120–125.

**1083. Нечипорук, М. В.** ХАІ – наш дім : [про діяльність адміністративно-фінансових служб] / М. В. Нечипорук // За авиаакадри. – 2000. – № 8/9. – С. 4.

**1084. Прилуцкая, А. Е.** «Икаренок» / А. Е. Прилуцкая, Н. В. Бондарева // За авиаакадри. – 2000. – № 7. – С. 2.

Летом 2000 года впервые в истории вуза администрацией университета совместно с профкомом и руководством СОЛ «Икар» в поселке Рыбачье был организован детский оздоровительный лагерь «Икаренок».

## 2002

**1085. Пищухина, О. А.** Поддержка принятия решения в управлении внебюджетной деятельностью вуза / О. А. Пищухина // Авіаційно-космічна техніка і технологія : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ». – Х., 2002. – Вип. 27. – С. 140–145.

Представлены результаты разработки компьютерной подсистемы ИСУ АХД ХАИ, обеспечивающей эффективную поддержку принятия решений при управлении процессом поступления внебюджетных денежных средств типового технического вуза.

## 2003

**1086. Икаренок-2003** // За авиаакадри. – 2003. – № 10. – С. 3.

**1087. Кулик, А. С.** Применение новых информационных технологий при управлении административно-финансовой деятельностью вуза / А. С. Кулик, А. Г. Чухрай, Е. В. Мирная // Авіаційно-космічна техніка і технологія. – 2003. – № 2 (37). – С. 128–133.

Рассмотрены теоретические и практические аспекты разработки информационной системы управления АФД вузов, которые исследованы в университете. Предлагаемый в статье концептуальный подход и отдельные практические решения могут быть применены в других вузах Украины.

## **2004**

**1088. Александрова, Е.** Наши дизайнеры-озеленители / Е. Александрова // За авиаcadры. – 2004. – № 9/10. – С. 5.

О творческом подходе к работе по озеленению территории университета, превращению его в ухоженную дендропарковую зону бригады дизайнеров-озеленителей, работающей под руководством Валентины Григорьевны Колесовой.

**1089. Свердличенко, Т. А.** Детский сад «ХАИ» / Т. А. Свердличенко // За авиаcadры. – 2004. – № 2. – С. 3.

В университете проделана большая работа по благоустройству детского сада. В соответствии с современными требованиями оборудованы и отремонтированы все помещения и сантехнические службы.

## **2005**

**1090. Бази відпочинку ХАІ : «Пролісок», «Ікар»** // За авиаcadры. – 2005. – № 5. – С. 8.

**1091. Дитячі ясла-садок** // За авиаcadры. – 2005. – № 5. – С. 8.

**1092. Нечипорук, М. В.** Забезпечення навчального процесу – наш обов'язок / М. В. Нечипорук // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 602–623.

**1093. Студмістечко** // За авиаcadры. – 2005. – № 5. – С. 10.

**1094. Центр первичной медико-санитарной помощи ХАИ** // За авиаcadры. – 2005. – № 5. – С. 8.

## **2007**

**1095. Барыкина, Е. И.** Строительство комплекса студенческих общежитий ХАИ : (архивные материалы) / Е. И. Барыкина // За авиаcadры. – 2007. – № 5/6. – С. 3.

**1096. Шишка, В. В.** Эксплуатационно-технический отдел транспорта / В. В. Шишка // За авиаcadры. – 2007. – № 4. – С. 7.

О работе одного из хозяйственных подразделений университета, обеспечивающего оперативную работу различных структурных звеньев.

## **Культурно-просветительная работа**

### **Научно-техническая библиотека**

**1981**

**1097. Белан, Н.** Библиотека сегодня и завтра / Н. Белан // За авиакадры. – 1981. – 29 янв. – С. 2.

В статье председателя библиотечного совета Н. В. Белана приведены показатели, характеризующие работу библиотеки, а также указаны основные направления ее деятельности.

**1984**

**1098. Сергеева, К.** Обслужили – отлично / К. Сергеева // За авиакадры. – 1984. – 13 сент. – С. 1.

Об организации нового вида обслуживания читателей в библиотеке – массовой выдаче комплектов литературы первому курсу.

**1985**

**1099. С заботой о первокурсниках** / фот. Л. Литвина // За авиакадры. – 1985. – 12 сент. – С. 1.

О работе библиотеки по организации массового обслуживания студентов.

**1992**

**1100. О ФПК, о библиотеке** // За авиакадры. – 1992. – 20 нояб. – С. 1.

На очередном совете института, прошедшем в конце октября, были заслушаны вопросы, касающиеся работы факультета повышения квалификации и научно-технической библиотеки.

**1101. Смыслова, Л. А.** Что бесплатно, то недорого / Л. А. Смыслова // За авиакадры. – 1992. – 20 нояб. – С. 1.

Внесены изменения в «Правила пользования НТБ ХАИ», предусматривающие введение платных услуг и взимание штрафов за пользование литературой сверх установленного времени.

**1999**

**1102. Костенко, С. И.** Библиотека – источник духовности / С. И. Костенко // За авиакадры. – 1999. – № 13. – С. 2.

## **2000**

- 1103. Смислова, Л. О.** Бібліотека – джерело знань : [історія та сучасність НТБ] / Л. О. Смислова // За авиаkadry. – 2000. – № 5/6. – С. 2.

## **2001**

- 1104. Варварова, Е. Н.** Наша бібліотека / Е. Н. Варварова // За авиаkadry. – 2001. – № 9. – С. 3.

- 1105. Лук'янова, Э. И.** Источник крылатых идей / Э. И. Лук'янова // Очерки истории вузовских библиотек г. Харькова / под ред. В. И. Астаховой. – X., 2001. – С. 346–358.

История и основные направления деятельности научно-технической библиотеки Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ».

## **2005**

- 1106. Бібліотека** // За авиаkadry. – 2005. – № 5. – С. 8.

- 1107. Варварова, О. М.** Джерело крилатих ідей / О. М. Варварова // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – X., 2005. – С. 648–649.

- 1108. Варварова, Е. Н.** Помощь библиотеке / Е. Н. Варварова // За авиаkadry. – 2005. – № 3. – С. 6.

О помощи, которую оказывает Международная ассоциация выпускников ХАИ по приобретению новой литературы для научно-технической библиотеки.

- 1109. Варварова, Е. Н.** Формирование духовной элиты государства – одна из основных задач библиотеки вуза / Е. Н. Варварова // За авиаkadry. – 2005. – № 7/8. – С. 4.

Раскрыто одно из важных направлений деятельности библиотеки – культурно-просветительная работа со студентами университета, основная задача которой – формирование гармонически развитой личности.

## **2006**

- 1110. Варварова, Е. Н.** Плодотворное сотрудничество / Е. Н. Варварова // За авиаакадры. – 2006. – № 6. – С. 3.

На протяжении нескольких лет Международная ассоциация выпускников ХАИ помогает научно-технической библиотеке приобретать научную, учебную и художественную литературу.

- 1111. Ткаченко, Н. М.** Всеукраинский день библиотек / Н. М. Ткаченко // За авиаакадры. – 2006. – № 9. – С. 4.

В статье, приуроченной к празднику Всеукраинского дня библиотек, освещена деятельность научно-технической библиотеки университета.

## **2008**

- 1112. Питя, И.** Информационно-библиографическое обслуживание в НТБ / И. Питя, И. Бега // За авиаакадры. – 2008. – № 8. – С. 4.

## **2009**

- 1113. Бурым, В.** 30 сентября – Всеукраинский день библиотек : [о деятельности библиотеки] / В. Бурым // За авиаакадры. – 2009. – № 8. – С. 5.

### **Литературное творчество студентов**

## **1999**

- 1114. Хроменко, Т. Г.** Тебе, библиотека : стихотворение / Т. Г. Хроменко // За авиаакадры. – 1999. – № 14. – С. 2.

## **2001**

- 1115. Костенко, С. И.** Литературная гостиная / С. И. Костенко // За авиаакадры. – 2001. – № 9. – С. 3.

## **2005**

- 1116. Костенко, С. И.** Літературна вітальня / С. І. Костенко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 650–651.

**1117. Костенко, С. И.** «Літературна вітальня» ХАІ / С. И. Костенко // За авиа-кадры. – 2005. – № 4. – С. 3.

## 2006

**1118. Бондарь, О.** «Гостинке» – 6 лет / О. Бондарь // За авиакадры. – 2006. – № 10. – С. 3.

«Литературная гостиная» отметила 6 лет своей творческой деятельности, став за это время широко известной литстудией и получив более 40 лауреатских дипломов и грамот на региональных и международных конкурсах.

**1119. Костенко, С. И.** «Литературная гостиная» подводит итоги / С. И. Костенко // За авиаcadры. – 2006. – № 7. – С. 3.

Об итоговом заседании «Литературной гостиной», где были обсуждены самые интересные мероприятия за учебный 2005–2006 год.

## 2007

**1120. Костенко, С.** Вдохновение длиною в семь лет ... / С. Костенко // За авиаcadры. – 2007. – № 10. – С. 3.

**1121. Костенко, С. И.** «Над миром пролился свет ...» / С. И. Костенко // За авиаcadры. – 2007. – № 2/3. – С. 6.

Участники «Литературной гостиной» приняли участие в поэтическом конкурсе «Молодая Слобожанщина-2007».

**1122. Костенко, С. И.** «Поэзия – это дыханье и чувство, и боль без наркоза» / С. И. Костенко // За авиаcadры. – 2007. – № 5/6. – С. 6.

## 2008

**1123. Костенко, С.** Восьмая струна / С. Костенко // За авиаcadры. – 2008. – № 9/10. – С. 3–4.

Статья посвящена восьмилетнему существованию творческого объединения «Литературная гостиная», заседания которого проходят на художественном абонементе НТБ.

**1124. Костенко, С.** «Литературная гостиная» / С. Костенко // За авиаcadры. – 2008. – № 1. – С. 3.

На очередном заседании «гостинки» состоялась встреча с Юлией и Владимиром Копычко, поэтами и исполнителями авторской песни,

членами творческой ассоциации «Слобожанщина». Кандидат технических наук Владимир Копычко – выпускник-отличник ХАИ 1979 года.

**1125. Костенко, С.** «Литературная гостиная» – энергия творчества и позитива / С. Костенко // За авиакадры. – 2008. – № 6/7. – С. 3.

**1126. Костенко, С. И.** Октава жизни / С. И. Костенко // За авиакадры. – 2008. – № 2/3. – С. 5.

Рассказ об одном из заседаний «Литературной гостиной», где главным событием стала презентация сборника поэзии одного из членов этого творческого объединения А. Хмелева «Октава жизни».

## 2009

**1127. Костенко, С.** Любителям фантастики : [об участии членов «Литературной гостиной» в мероприятиях IX Международного фестиваля фантастики «Звездный мост»] / С. Костенко // За авиакадры. – 2009. – № 8. – С. 6.

**1128. Костенко, С.** Моя звезда, я выбираю путь ... / С. Костенко // За авиакадры. – 2009. – № 2/3. – С. 7.

**1129. Костенко, С.** «Мы влюбляемся в музыку полусфер ...» / С. Костенко // За авиакадры. – 2009. – № 12. – С. 2.

## Музей ХАИ

### 1989

**1130. Музею истории института – быть!** // За авиакадры. – 1989. – 7 сент. – С. 2.

О работе по созданию музея истории института, призванного объединить музей-квартиру С. В. Гризодубова, музеи Я. Л. Райнберга и воинов-интернационалистов, выставку «ХАИ – народному хозяйству» и кабинет коммунистического воспитания, историко-технический клуб самолетостроительного факультета и группу исследователей истории развития космонавтики с тем, чтобы стать единым координирующим центром, а в перспективе – и научно-исследовательским центром в области развития авиации и космонавтики.

### 1991

**1131. Мороз, П.** Быть ли музею истории ХАИ? / П. Мороз // За авиакадры. – 1991. – 27 мая. – С. 2.

## **1993**

- 1132. Чернявский, Н.** Здесь – история вуза / Н. Чернявский // За авиакадры. – 1993. – 17 сент. – С. 2.

Музей истории ХАИ содержит документы и экспонаты, касающиеся истории и традиций института, современных научных разработок преподавателей и сотрудников, материалы о работе студенческого конструкторского бюро, об общественной жизни и отдыхе студентов, а также многочисленные подарки и приветственные адреса.

## **2000**

- 1133. Кузьменко, О.** Виховання історією : [про діяльність музею історії ХАІ] / О. Кузьменко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 298–299.

## **2001**

- 1134. Кузьменко, О. Я.** Вірність традиціям і завжди в пошуку / О. Я. Кузьменко // За авиакадры. – 2001. – № 1. – С. 3.

Про організацію нового виставкового напрямку у роботі музею ХАІ.

## **2005**

- 1135. Музей історії ХАІ** // За авиакадры. – 2005. – № 5. – С. 6.

## **2009**

- 1136. Фирсов, А. И.** Из пламени Афганистана // За авиакадры. – 2009. – № 2/3. – С. 2–3.

В музее университета состоялась встреча студентов с одним из участников афганской войны, бывшим командиром отделения разведки А. А. Вендиным, выпускником ХАИ 1986 года, ведущим инженером отдела главного энергетика.

## **Художественная самодеятельность**

## **1976**

- 1137. Саруфанова, І.** Грає духовий [оркестр інституту] / І. Саруфанова // За авиакадри. – 1976. – 20 трав. – С. 2.

**1138. Федоров, В.** На крилах танцю / В. Федоров // За авіакадри. – 1976. – 1 січ. – С. 2.

Інженер кафедри конструкцій літальних апаратів О. М. Тімченко організував новий захід – конкурс бальних танців серед студентської молоді інституту.

**1977**

**1139. Катаргіна, В.** «Орфей» – дипломант республіканського конкурсу / В. Катаргіна // За авіакадри. – 1977. – 24 берез. – С. 2.

Вокально-інструментальний ансамбль «Орфей» отримав диплом другого ступеня на огляді найсильніших самодіяльних ВІА України.

**1979**

**1140. Іванова, В.** Головне – шукати / В. Іванова // За авіакадри. – 1979. – 12 квіт. – С. 2.

Про створення студентами ХАІ першого в місті диско-клубу.

**1141. Магальник, Б.** Проблеми клубної роботи : [про діяльність студентського клубу ХАІ] / Б. Магальник // За авіакадри. – 1979. – 15 листоп. – С. 1.

**1142. Музика, Н.** «Осінь-79» : підсумки фестивалю авіаузів / Н. Музика // За авіакадри. – 1979. – 22 листоп. – С. 2.

У ХАІ відбувся міжвузівський фестиваль самодіяльних колективів Харкова, Донецька, Ленінграда, Риги, Казані, Москви.

**1980**

**1143. Мотора, Ю.** «Осінь-80» / Ю. Мотора // За авіакадри. – 1980. – 20 листоп. – С. 2.

У ХАІ відбувся традиційний міжвузівський фестиваль художньої самодіяльності, в рамках якого вперше проходив фестиваль дискотек. За сумою тематичної і танцювальної програм СМДК ХАІ-8 «Фонограф» здобув звання лауреата, а переможцями серед театрів став театр-студія «Мадригал».

**1981**

**1144. Брагинский, Б.** «Понедельник» начинается с работы / Б. Брагинский // За авіакадри. – 1981. – 18 дек. – С. 4.

Студентами второго факультета на базе СТЭМа и агитбригады создан новый театр «Понедельник».

- 1145. Брагинский, Б.** Праздник состоялся / В. Брагинский // За авиакадры. – 1981. – 26 нояб. – С. 2.

Подведены итоги очередного IV Межвузовского фестиваля «Осень-81», прошедшего в ХАИ. Лауреатами стали театр «Понедельник» и СМДК «Возрождение».

## 1982

- 1146. Брагинский, Б.** Две стороны одной медали : о смотрах-конкурсах агитбригад ССО II и IV факультетов / Б. Брагинский // За авиакадры. – 1982. – 1 апр. – С. 2.

- 1147. Брагинский, Б.** Найти свое лицо / Б. Брагинский // За авиакадры. – 1982. – 9 дек. – С. 2.

В ХАИ прошел V Межвузовский фестиваль художественной самодеятельности «Осень-82». Лауреатами фестиваля стали театр «Понедельник» и ансамбль бального танца.

## 1986

- 1148. Писанка, И.** Да здравствует КВН! / И. Писанка // За авиакадры. – 1986. – 20 нояб. – С. 2.

Дипломники самолетостроительного факультета во главе с капитаном команды Андреем Чивуринымбросили вызов всем желающим сразиться в клубе веселых и находчивых.

## 1987

- 1149. Меридиан-87** // За авиакадры. – 1987. – 26 февр. – С. 2.

После четырехлетнего перерыва в ХАИ возобновлена традиция проведения фестивалей студенческих театральных коллективов «Студенческая осень», теперь уже под новым названием «Меридиан-87». Студенческий театр «Понедельник» ХАИ завоевал второе место.

## 1988

- 1150. Данов, А.** Тихая «Гармония» : [о клубе самолетостроительного факультета] / А. Данов // За авиакадры. – 1988. – 6 дек. – С. 4.

## 1990

- 1151. Дяченко, А.** ХАИ театральный / А. Дяченко // За авиакадры. – 1990. – 8 окт. – С. 2.

Студенческое творчество ХАИ представлено самыми разными направлениями и не только техническими. Успешно работают, принимая участие в различных смотрах и конкурсах, ансамбль народного танца «Полет», клуб бального танца «Мечта», театр «Понедельник», возрождается КВНовское движение, начал работу театр моды «А-на-нас», созданы условия для занятий фото- и кинотворчеством, вокалом, музыкой, живописью и многим другим.

- 1152. Петров, А.** Победный дебют : КВН-90 / А. Петров // За авиакадры. – 1990. – 23 апр. – С. 2.

В Харьковском клубе веселых и находчивых среди команд первой подгруппы (ХИСИ, ХАДИ и ХАИ) путевку в финал заслужила команда КВН ХАИ.

- 1153. Чивурин, А.** И снова КВН / А. Чивурин // За авиакадры. – 1990. – 2 апр. – С. 2.

После двухлетнего перерыва на первом факультете с аншлагом прошел конкурс веселых и находчивых.

- 1154. Чивурин, А.** Памяти Остапа Бендера : [команда КВН ХАИ стала лауреатом I Всесоюзного блиц-турнира КВН] / А. Чивурин // За авиакадры. – 1990. – 31 дек.

## 1991

- 1155. Чивурин, А.** С днем рождения, КВН! / А. Чивурин // За авиакадры. – 1991. – 15 апр. – С. 2.

Завершился первый игровой сезон команды КВН ХАИ, в течение которого было сыграно 5 игр, проведено 20 концертов и выступлений, сделано две записи на телевидении.

## 1992

- 1156. Токайская, Е.** «Мы выиграли потому, что болельщики у нас были потрясающие» : [о выступлении команды КВН ХАИ в Москве] / Е. Токайская // За авиакадры. – 1992. – 8 июня. – С. 2.

**1157. Чивурин, А.** В городе Сочи ... / А. Чивурин // За авиакадры. – 1992. – 17 февр. – С. 2.

О подготовке команды КВН ХАИ к III Всесоюзному фестивалю КВН «Кивин-92» в Сочи.

## 1994

**1158. Токайская, Е.** Ветер дальних странствий дует в наши паруса : [КВН ХАИ] / Е. Токайская // За авиакадры. – 1994. – 4 нояб. – С. 1.

## 1998

**1159. Иванов, Д. С.** Вы были в «Дилижансе»? : статья о проблемах дискотек ХАИ / Д. С. Иванов // За авиакадры. – 1998. – 27 марта. – С. 3.

**1160. Иванов, В.** Путевые заметки из Австралии / В. Иванов // За авиакадры. – 1998. – № 2. – С. 2.

В Мельбурне команда КВН ХАИ провела игру с командой ВС РФ «Эскадрон гусар» и одержала победу.

**1161. Самсонян, В.** Дорога продолжительностью 10 лет : [театр моды «А-на-нас»] / В. Самсонян // За авиакадры. – 1998. – № 9/10. – С. 4.

## 1999

**1162. Творческая деятельность** // За авиакадры. – 1999. – № 4/5. – С. 3.

О творческой деятельности коллектиvos студенческого клуба ХАИ, которая давно вышла за рамки самодеятельности, о чем свидетельствуют успехи команды КВН, театра моды «А-на-нас», танцевального клуба «Мечта» и др.

## 2000

**1163. Бондар, О.** ХАІ – це гумор та сатира / О. Бондар, А. Чівурин // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 284–287.

Розглянуто два етапи діяльності КВН ХАІ у 70-ті та 90-ті роки минулого століття.

**1164. Кабарухін, В.** Танцевальний клуб «Мрія» / В. Кабарухін // Там само. – С. 296–297.

**1165. Мойсеенко, М.** Театр моди «А-НА-НАС» / М. Мойсеенко // *Там само*. – С. 295.

**1166. Толубець, О.** 10 років КВК ХАІ / О. Толубець // За авиаcadry. – 2000. – № 5/6. – С. 4.

Успіхи та досягнення інститутської команди КВК.

## 2001

**1167. Вильчавская, С.** Новости КВН / С. Вильчавская // За авиаcadry. – 2001. – № 6. – С. 4.

Об открытии очередного сезона игр Слобожанской лиги КВН.

## 2003

**1168. Прилуцкая, А. Е.** На крыльях песни : [о творчестве хора сотрудников ХАИ «Джерело»] / А. Е. Прилуцкая // За авиаcadry. – 2003. – № 6/7. – С. 8.

## 2005

**1169. Хор «Джерело»** // За авиаcadry. – 2005. – № 5. – С. 9.

## 2004

**1170. Васильев, В. А.** КВН / В. А. Васильев // За авиаcadry. – 2004. – № 9/10. – С. 5.

Аэрокосмический университет в течение нескольких лет является центром КВНовского движения г. Харькова. Здесь проходят игры Центральной международной Слобожанской лиги КВН с участием команд из разных городов и стран.

**1171. Мис ХАИ-2004** // За авиаcadry. – 2004. – № 3. – С. 5.

Впервые в университете состоялся конкурс «Мисс ХАИ-2004».

## 2005

**1172. А-НА-НАС** : [театр моди] // За авиаcadry. – 2005. – № 5. – С. 9.

**1173. Васильев, В.** «Господа Инженеры» – чемпионы Харьковской лиги КВН! / В. Васильев // За авиаcadry. – 2005. – № 4. – С. 4.

**1174. Духовий оркестр** // За авиаcadry. – 2005. – № 5. – С. 9.

**1175. КВК ХАІ – 15 років** // За авиаcadry. – 2005. – № 5. – С. 9.

**1176. Кузьменко, О. Я.** Студент ХАІ – всебічно розвинена особистість [про творчість колективів художньої самодіяльності університету] / О. Я. Кузьменко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 636–645.

**1177. Танцювальні колективи ХАІ** : [«H-Blast», «Джад», «Мрія»] // За авиаcadry. – 2005. – № 5. – С. 9.

## 2006

**1178. Александрова, Е.** На крильях песни : к 5-летию хора ветеранов ХАИ «Джерело» / Е. Александрова // За авиаcadry. – 2006. – № 7. – С. 2.

**1179. Бреус, С. В.** И снова музыка звучит / С. В. Бреус // За авиаcadry. – 2006. – № 12. – С. 4.

Студенческому духовому оркестру ХАИ, неоднократному лауреату различных смотров и конкурсов, исполнилось 5 лет. В честь этой даты состоялся отчетный концерт коллектива оркестра.

## 2007

**1180. Не стареют душой ветераны** // За авиаcadry. – 2007. – № 4. – С. 6.

О единственном в городе вузовском хоре ветеранов «Джерело», участники которого являются сотрудниками университета.

**1181. Прокопенко, А.** Любите песню, друзья : [о выступлении хора «Джерело» на областном фестивале хоровых коллективов] / А. Прокопенко // За авиаcadry. – 2007. – № 10. – С. 5.

**1182. Твердый, А. К.** Духовому оркестру ХАИ – 5 лет / А. К. Твердый // За авиаcadry. – 2007. – № 4. – С. 6.

К своему пятилетию студенческий духовой оркестр неоднократно становился лауреатом Харьковских городских и областных конкурсов художественной самодеятельности, а также фестивалей духовой музыки в Белгороде.

**2009**

- 1183. Александрова, Е.** Праздник песни / Е. Александрова // За авиаcadры. – 2009. – № 1. – С. 3.

О творческой деятельности хора ветеранов ХАИ «Джерело» и молодежной студенческой студии «Мрія», которыми руководит И. А. Пестерева.

### **Традиции и праздники университета**

**1977**

- 1184. Працювали згуртовано** // За авіакадри. – 1977. – 20 жовт. – С. 1.

На черговому комуністичному суботнику, традиційно розпочатому з мітингу, було проведено велику роботу з благоустрою території інституту, студмістечка, підшефних шкіл, парку 40-річчя ВЛКСМ і 522-го мікрорайону.

**1978**

- 1185. День натхненної праці** : фотопортаж з комуністичного суботника // За авіакадри. – 1978. – 27 квіт. – С. 1–2.

**1979**

- 1186. Кривцов, В.** Звітус «червона субота» / В. Кривцов // За авіакадри. – 1979. – 26 квіт. – С. 1.

Традиційно ударною працею колектив інституту відзначив день комуністичного суботника з благоустрою території інституту й студмістечка.

**1980**

- 1187. Музика, Н.** З студентським завзяттям : підсумки комуністичного суботника / Н. Музика // За авіакадри. – 1980. – 24 квіт. – С. 1.

**1981**

- 1188. Праздник торжества мира** / фот. К. Цвіндина, Л. Литвина // За авиаcadры. – 1981. – 14 мая. – С. 1.

День Победы в ХАИ был отмечен торжественным митингом на площади, возложением цветов и гирлянды памяти к обелиску погибшим преподавателям и студентам, торжественным шествием колонн.

### 1984

- 1189. День Победы в институте** : митинг, эстафета, дискотеки, фильмы // За авиакадры. – 1984. – 17 мая. – С. 1.

### 1986

- 1190. Волкова, Н.** Праздник удался / Н. Волкова // За авиакадры. – 1986. – 16 янв. – С. 1.

В институте появилась новая традиция совместной встречи Нового года в стенах вуза. Инициаторами стали студенты факультета летательных аппаратов.

### 1987

- 1191. Институт празднует 1 Мая** : [фоторепортаж с праздничной демонстрации] / фот. Л. Литвина // За авиакадры. – 1987. – 7 мая. – С. 1.

- 1192. Коробова, Е.** В честь Дня Победы / Е. Коробова // За авиакадры. – 1987. – 14 мая. – С. 1.

В честь Дня Победы в Харьковском авиационном институте состоялся торжественный митинг, закончившийся возложением венка к обелиску Славы и торжественным маршем студенческих колонн.

### 1988

- 1193. Лищук, И.** «Красная суббота» : [фоторепортаж с коммунистического субботника] // За авиакадры. – 1988. – 21 апр. – С. 1–2.

### 1990

- 1194. День-90 : праздник для всех** // За авиакадры. – 1990. – 14 мая. – С. 2.

Организаторы праздника «День ФЛА», обсуждая проблемы с которыми сталкивались в процессе его подготовки, впервые высказали предложение объединить все факультетские праздники в единый «День ХАИ».

- 1195. Наши студенческие традиции** // За авиакадры. – 1990. – 31 авг. – С. 2.

**1991**

**1196. И это все о нас** / сост. А. Чивурин, Д. Шувалов. – Х., 1991. – 108 с.

В юмористической форме описаны сложившиеся студенческие традиции и праздники.

**1993**

**1197. А память снова возвращается к тем дням** : [о чествовании ветеранов института] // За авиакадры. – 1993. – 10 мая. – С. 1.

**1998**

**1198. Арасланов, С. А. День ХАИ** / С. А. Арасланов // Авиация общего назначения. – 1998. – № 6. – С. 33–37.

В 1998 году положено начало традиции ежегодного празднования Дня ХАИ.

**1199. «ХАИ – это Я, ХАИ – это МЫ, ХАИ – это лучшие люди страны!»** / фот. Л. Литвина // За авиакадры. – 1998. – № 2. – С. 2.

Впервые состоялось празднование общеинститутского Дня ХАИ, прошедшего с огромным размахом, которое включало в себя парад факультетов, выставку дельтаклуба, запуск воздушного шара, пресс-конференцию с бывшими студентами, ныне известными людьми, конкурсы и праздничный концерт.

**1999**

**1200. Арасланов, С. А. ХАИ – это мы!** : [о новых традициях в праздновании Дня ХАИ] / С. А. Арасланов // Авиация общего назначения. – 1999. – № 5. – С. 34–37.

**1201. Пришла пора весенних праздников** : [репортаж с праздника III и IV факультетов] // За авиакадры. – 1999. – № 6. – С. 2.

**1202. 54 года назад они стали победителями** // За авиакадры. – 1999. – № 7. – С. 1.

По сложившейся традиции перед празднованием Дня Победы были приглашены ветераны войны, которые когда-то работали или работают в университете. К монументу погибшим студентам и сотрудникам были возложены цветы и гирлянды, состоялись импровизированный парад, в котором приняли участие студенты военной кафедры, и митинг.

**1203. Самый классный майский праздник – ДЕНЬ ХАИ // За авиакадры. – 1999. – № 7. – С. 1.**

В конце мая состоялся праздник университета, начавшийся с открытия мемориальной доски на фасаде главного корпуса выдающимся авиа-конструкторам О. Антонову и А. Ивченко.

**1204. Сытник, В. День факультета РТС ЛА / В. Сытник // За авиакадры. – 1999. – № 7. – С. 2.**

7 мая 1999 года студенты факультета РТС ЛА устроили праздник, приуроченный к 40-летию своего факультета.

## 2000

**1205. Арасланов, С. Guadeamus / С. Арасланов // Авиация общего назначения. – 2000 – № 5. – С. 4–10.**

О торжественных мероприятиях, проходивших в аэрокосмическом университете, посвященных празднованию 70-летнего юбилея института.

**1206. Икары ХАИ // За авиакадры. – 2000. – № 1. – С. 1.**

30 декабря 1999 года в актовом зале ХАИ состоялась первая торжественная церемония награждения победителей конкурса «Икары ХАИ».

## 2002

**1207. Проценко, О. П. Церемония «Икары ХАИ» стала уже добной традицией / О. П. Проценко // За авиакадры. – 2002. – № 1. – С. 1.**

## 2003

**1208. Великий Май, победный Май! : [фоторепортаж] // За авиакадры. – 2003. – № 6/7. – С. 1.**

По существующей традиции 8 мая 2003 состоялся торжественный митинг, посвященный Дню Победы. Были приглашены ветераны войны, которые когда-то работали или продолжают работать в университете. К монументу погибших были возложены цветы и гирлянды. В честь Победителей прогремел салют, состоялся парад, в котором приняли участие студенты военной кафедры. В завершение праздника была организована ставшая уже традиционной полевая кухня.

**1209. Жебель, Ю.** День ХАИ! / Ю. Жебель // За авиакадры. – 2003. – № 8. – С. 2–3.

Репортаж с праздника студентов, сотрудников и выпускников ХАИ, программа которого включала в себя парад факультетов, спортивные состязания, различные конкурсы, праздничный концерт, дискотеку и фейерверк.

**1210. Конкурс профессионального мастерства «Икары ХАИ»** // За авиакадры. – 2003. – № 1. – С. 1–2.

В университете сложилась традиция – в конце года подводить итоги и проводить конкурс профессионального мастерства «Икары ХАИ». Каждому победителю вручаются ценный приз и статуэтка в форме человеческой фигуры с крыльями, прототипом для которой стал мифологический персонаж Икар, символ конкурса.

## 2004

**1211. Конкурс «Икары ХАИ»** // За авиакадры. – 2004. – № 1. – С. 4–6.

Подведены итоги конкурса профессионального мастерства «Икары ХАИ-2003». В торжественной обстановке прошло вручение наград победителям, чествование которых чередовалось концертными номерами коллективов художественной самодеятельности университета.

## 2005

**1212. Сафонова, Е.** ХАИ – 75! : [о праздновании 75-летнего юбилея Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ»] / Е. Сафонова // Авиация общего назначения. – 2005. – № 6. – С. 42–43.

**1213. Чудові свята ХАІ** : конкурс професійної майстерності – «Ікари ХАІ», посвячення в студенти – перший крок в авіацію, День ХАІ – свято справжніх авіаторів : [фоторепортаж] // За авиакадры. – 2005. – № 5. – С. 11.

## 2006

**1214. Конкурс «Ікари ХАІ»** // За авиакадры. – 2006. – № 1. – С. 1–2.

29 грудня відбулася святкова церемонія нагородження переможців конкурсу професійної майстерності «Ікари ХАІ».

**1215. Фирсов, А.** В день памяти и скорби / А. Фирсов // За авиакадры. – 2006. – № 8. – С. 1.

22 июня коллектив университета отметил 65-ю годовщину со дня начала Великой Отечественной войны. Были проведены митинги у мемориальной доски Я. Л. Райнбергу и у обелиска павшим студентам, преподавателям и сотрудникам ХАИ.

## 2009

**1216. Савельев, А. С.** День факультета СУЛА / А. С. Савельев // За авиакадры. – 2009. – № 4/5. – С. 2.

26 марта 2009 прошли праздничные мероприятия, посвященные Дню факультета СУЛА.

**1217. Тюрєва, Т.** Ювілейні «Ікари ХАІ» / Т. Тюрєва // За авиакадры. – 2009. – № 1. – С. 1–2.

Відбулася ювілейна церемонія вручення нагород переможцям конкурсу професійної майстерності «Ікари ХАІ-2008».

**1218. Фирсов, А.** В этот День Победы! / А. Фирсов // За авиакадры. – 2009. – № 4/5. – С. 4.

8 мая у обелиска павшим студентам, сотрудникам и преподавателям ХАИ состоялся торжественный митинг, посвященный Дню Победы.

## Довузовская подготовка

## 1980

**1219. Подлесный, Н.** Абитуриентов готовим сами : [об организации работы физико-математической школы ХАИ] / Н. Подлесный // Красное знамя. – 1980. – 3 июня.

**1220. Подлесний, М.** Інженер починається з ФМШ / М. Подлесний // За авіакадри. – 1980. – 9 жовт. – С. 1.

Робота фізико-математичної школи ХАІ з профорієнтації школярів.

## 1983

**1221. Чередник, А.** Финиш перед стартом : [итоги работы шестого учебного года физико-математической школы ХАИ] / А. Чередник // За авиакадры. – 1983. – 23 июня. – С. 1.

**1984**

- 1222. Чередник, А.** Будни и праздники ФМШ / А. Чередник // За авиакадры. – 1984. – 31 мая. – С. 2.

**1992**

- 1223. О ФПК, библиотеке** // За авиакадры. – 1992. – 20 нояб. – С. 1.

На очередном совете института, прошедшем в конце октября, были заслушаны вопросы, касающиеся работы факультета повышения квалификации и научно-технической библиотеки.

**2000**

- 1224. Черепашук, Г. О.** ФМШ ХАІ – університет в університеті / Г. О. Черепашук // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 259–261.

**2005**

- 1225. Дергачев, В. А.** Довузовская подготовка абитуриентов [на факультете СУЛА] / В. А. Дергачев // За авиакадры. – 2005. – № 2. – С. 3.

**2007**

- 1226. Яшина, Е. С.** Физико-математическая школа – мост между школой и ХАИ : [итоги 30-летней деятельности] / Е. С. Яшина // За авиакадры. – 2007. – № 4. – С. 4.

### **Аерокосмический лицей ХАИ**

**2000**

- 1227. Волкова, Н. Д.** Аерокосмічний ліцей: мрії збуваються / Н. Д. Волкова // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 257.

**2001**

- 1228. Волкова, Н. Д.** Мрії збуваються : [аерокосмічний ліцей ХАІ] / Н. Д. Волкова // За авиакадры. – 2001. – № 11. – С. 2.

**2005**

- 1229.** Аерокосмічний ліцей – школа нового типу // За авиаакадри. – 2005. – № 5. – С. 8.

**2006**

- 1230.** Тюрєва, Т. Перший дзвоник для ліцеїстів / Т. Тюрєва // За авиаакадри. – 2006. – № 9. – С. 2.

Про свято першого дзвоника в аерокосмічному ліцеї ХАІ.

**2007**

- 1231.** Тюрєва, Т. Випускники ліцею – студенти ХАІ / Т. Тюрєва // За авиаакадри. – 2007. – № 9. – С. 4.

**2009**

- 1232.** Тондій, Л. Д. Лицей ХАИ-2009 / Л. Д. Тондій // За авиаакадри. – 2009. – № 8. – С. 3.

## **Общественные организации**

**1986**

- 1233.** Как работала профсоюзная организация : итоги за год // За авиаакадри. – 1986. – 23 окт. – С. 1–2.

**1987**

- 1234.** Макаров, О. Заботу человеку труда! : [о деятельности профсоюзной организации института] / О. Макаров // За авиаакадри. – 1987. – 11 июня. – С. 2.

**1990**

- 1235.** Самойлов, В. Забота о сотрудниках / В. Самойлов // За авиаакадри. – 1990. – 18 янв. – С. 1.

**1992**

- 1236.** Дядин, В. Отдых начинается с профкома / В. Дядин // За авиаакадри. – 1992. – 9 окт. – С. 2.

**1999**

- 1237. Жебель, Ю.** Профком для студентов – верный друг и помощник / Ю. Жебель // За авиакадры. – 1999. – № 4/5. – С. 4.

**2001**

- 1238. Жебель, Ю. И.** О студенческих проблемах мы знаем не понаслышке : [о работе профкома студентов] / Ю. И. Жебель // За авиакадры. – 2001. – № 4/5. – С. 10.

**2005**

- 1239. Внуков, І. П.** Профспілка – це наша єдність / І. П. Внуков, Б. І. Паначевний // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 103–109.

### **Спортивно-массовая работа**

**1971**

- 1240. Дусенко, Д.** Швидкі колеса велосипедистів / Д. Дусенко // За авіакадри. – 1971. – 24 черв. – С. 2.

Про вдалий виступ інститутської команди велосипедистів на I Українській студентській гонці та перемогу жіночої команди на студентській триденній гонці УРСР.

- 1241. Ревенко, В.** Від старту до старту / В. Ревенко // За авіакадри. – 1971. – 24 черв. – С. 2.

На Спартакіаді УРСР срібну медаль з боксу здобув студент ХАІ Сергій Блєднов, який також виконав норматив майстра спорту СРСР.

- 1242. Ревенко, В.** Наші парашутисти – кращі / В. Ревенко // За авіакадри. – 1971. – 25 верес. – С. 2.

Команда парашутистів ХАІ набрала найбільшу кількість балів і посіла перше місце на Всесоюзних змаганнях з парашутного спорту серед вузівських команд, за що їй було вручено великий Кубок ЦК ДТСААФ і МВ ССО РСФСР.

## 1973

**1243. Іванова, В.** Ветеран – чемпіон України / В. Іванова // За авіакадри. – 1973. – 20 верес. – С. 2.

На республіканських змаганнях серед планеристів у Дніпропетровську старший викладач кафедри аерогідродинаміки кандидат технічних наук Євген Павлович Вачасов у сумі багатоборства здобув звання абсолютного чемпіона України 1973 року з планерного спорту.

## 1974

**1244. Голуб, В.** Блискучий успіх парашутистів / В. Голуб // За авіакадри. – 1974. – 3 жовт. – С. 2.

На XI першості вузів країни збірна команда спортсменів-парашутистів ХАІ стала володарем головного призу – кришталевої вази та трьох кубків за першість у групових стрибках на точність приземлення серед чоловіків, жінок та у загальному залику.

**1245. Тараканов, О.** Монреаль чекає спортсменів ХАІ / О. Тараканов // За авіакадри. – 1974. – 21 листоп. – С. 2.

Про успішні виступи команди велосипедистів на першості республіки й країни та підготовку до Спартакіади народів СРСР і Олімпіади-76.

**1246. Третьяков, Г.** Сильные, ловкие, смелые / Г. Третьяков // За авіакадри. – 1974. – 24 січ. – С. 3.

О работе постоянно действующих спортивно-технических секций ХАИ: авиамодельной, парашютной, стрелковой, мотоциклетной, подводного плавания, радиолюбителей, водно-моторной, яхтсменов.

## 1975

**1247. Гурківський, В.** Їх назвали кращими / В. Гурківський // За авіакадри. – 1975. – 11 груд. – С. 2.

Визнано кращого спортсмена двигунобудівного факультету 1975 року. Ним став призер першості з футболу серед команд вищих навчальних закладів СРСР та України Борис Бібко.

**1248. Кушніров, О.** Повернення в осінь / О. Кушніров // За авіакадри. – 1975. – 2 жовт. – С. 2.

На Всесоюзному зльоті з туризму, який проходив у районі озера Байкал, команда ХАІ посіла II місце.

**1249. Поскотін, А.** За титул чемпіона країни / А. Поскотін // За авіакадри. – 1975. – 28 серп. – С. 2.

Футбольна команда авіаційного інституту в третій раз здобула звання чемпіона УРСР серед вузів.

**1250. Поскотін, А.** На приз М. Уграїцького / А. Поскотін // За авіакадри. – 1975. – 23 січ. – С. 2.

Футболісти ХАІ вдруге стали найсильнішими серед студентських команд міста і підтвердили звання найсильнішої команди Харкова й області, ввійшовши у фінал розіграшу Кубка пам'яті майстра спорту М. Т. Уграїцького.

## 1976

**1251. Бахмет, І.** Тепер до зустрічі! / І. Бахмет // За авіакадри. – 1976. – 18 листоп. – С. 2.

Відбувся традиційний зліт туристів Харківського авіаційного інституту і Комунарського гірничо-металургійного інституту.

**1252. Голобородько, В.** Місцями слави / В. Голобородько // За авіакадри. – 1976. – 5 трав. – С. 1.

Напередодні Свята Перемоги велика група учасників конькобіжної секції здійснила багатоденний похід за маршрутом Харків–Новоросійськ–Керч.

**1253. Шкареєв, С.** Золоті стрибки парашутистів / С. Шкареєв // За авіакадри. – 1976. – 7 жовт. – С. 2.

На XIII першості вузів країни з парашутного спорту у Москві збірна команда ХАІ, до складу якої входили капітан В. О. Семенчин, Г. О. Горбенко, П. Фомічов, Т. Підсосонна і А. Іваницька, здобула 4 золоті й 4 срібні медалі, 5 кубків і головний приз – перехідний Кришталевий кубок.

## 1977

**1254. Алексєєва, С.** Харків–Мінськ–Брест : [щоденник велопробігу по місцях бойової слави] // За авіакадри. – 1977. – 26 трав. – С. 2.

**1255. Єпіфанов, С.** На велосипедах по Уралу : [розповідь учасника вело-пробігу вищої категорії складності] / С. Єпіфанов // За авіакадри. – 1977. – 13 жовт. – С. 2

**1256. Ліщук, О.** Зліт туристів / О. Ліщук // За авіакадри. – 1977. – 22 груд. – С. 2.

Відбувся традиційний тренувальний збір спортсменів-туристів ХАІ, які не один рік відстоюють звання чемпіонів області з гірської техніки.

**1257. Ліщук, О.** Там, де дихають лавини : [відбувся туристичний похід студентів ХАІ по місцях бойової слави Кавказу] / О. Ліщук // За авіакадри. – 1977. – 9 черв. – С. 2.

**1258. Решетняк, Т.** До Байкалу / Т. Решетняк // За авіакадри. – 1977. – 15 груд. – С. 2.

Вихованці секції туризму провели водний похід на байдарках по сибірських річках Уді та Селензі до Байкалу.

**1259. Стрельников, Ю.** Зачаровані північчю : [про туристичний похід студентів ХАІ по Заполярному краю] / Ю. Стрельников ; фотограф. В. Виборнова // За авіакадри. – 1977. – 31 берез. – С. 2.

## 1978

**1260. Честь малої авіації** / фотограф. К. Цвіндіна // За авіакадри. – 1978. – 31 серпн. – С. 2.

Про вдалий виступ спортсменів ХАІ на республіканських змаганнях з радіокерованих авіамоделей різних класів.

## 1979

**1261. Глущенко, С.** З польського щоденника / С. Глущенко // За авіакадри. – 1979. – 20 верес. – С. 2.

У рамках обміну між спортивними делегаціями харківські аквалангісти відвідали Польщу, де досліджували важкодоступні місця Балтійського моря.

**1262. Іванова, В.** По місцях боїв за Ленінград / В. Іванова // За авіакадри. – 1979. – 4 трав. – С. 1.

Про підготовку до традиційної велогонки спортсменів ХАІ, яка проходила дорогами Смоленщини та Псковщини до Ленінграда.

**1263. Кадишев, О.** Успіхи стрільців / О. Кадишев // За авіакадри. – 1979. – 1 лют. – С. 4.

Про вдалі виступи збірної команди ХАІ з кульової стрільби в особисто-командній першості вузів Київського району м. Харкова.

## 1980

**1264. Гуренко, В.** Успіхи плавців / В. Гуренко // За авіакадри. – 1980. – 3 січ. – С. 2.

На змаганнях з першості облради СДСТ «Буревісник» з плавання збірна команда інституту посіла перше місце.

**1265. Баруленков, М.** 1001 кілометр по Кавказу / М. Баруленков // За авіакадри. – 1980. – 3 січ. – С. 2.

Учасники велосекції ХАІ здійснили велопробіг з відвідуванням відомих місць Кавказу, здолавши понад 1000 км важкої гірської траси.

**1266. Бусел, Г.** Через Росію, до Леніна / Г. Бусел // За авіакадри. – 1980. – 19 черв. – С. 2.

Півтори тисячі кілометрів здолала команда велосипедистів ХАІ за маршрутом Харків–Ульянівськ.

**1267. Глущенко, С.** Це чудове море ... / С. Глущенко // За авіакадри. – 1980. – 11 верес. – С. 2.

Розповідь про водолазні роботи спортсменів-підводників ХАІ в Інституті біології моря Далекосхідного наукового центру АН СРСР, де основний наголос робився на проведенні спеціальних фотозйомок під водою в Японському морі.

**1268. Прус, Н.** По щаблях майстерності / Н. Прус // За авіакадри. – 1980. – 6 листоп. – С. 2.

Недавно створена жіноча команда з хокею на траві ввійшла у Вищу лігу та здобула право на участь у першості СРСР.

## 1981

**1269. Выставкин, В.** По бурной воде : [о деятельности секции водного туризма] / В. Выставкин // За авиакадры. – 1981. – 11 июня. – С. 2.

**1270. Дусенко, Д.** Студенческий спорт / Д. Дусенко // За авиакадры. – 1981. – 26 марта. – С. 4.

В ХАИ огромное внимание уделяется физическому воспитанию молодежи, созданы все условия для развития многих видов спорта и всех видов туризма, чему способствуют хорошее техническое оснащение спортивной кафедры и материально-техническая база института.

**1271. Иващенко, А.** Снова вторые / А. Иващенко, И. Ковпак // За авиакадры. – 1981. – 22 апр. – С. 2.

На городском турнире по шахматам команда ХАИ заняла второе место.

**1272. Кривущев, М.** В воздухе модели / М. Кривущев // За авиакадры. – 1981. – 14 мая. – С. 2.

Авиамоделисты института приняли участие в соревнованиях, состоявшихся в Ташкенте, на Кубок СССР по свободнолетающим моделям, а также на республиканских межведомственных соревнованиях в Киеве, где в общем командном зачете заняли 3-е место.

**1273. Лищук, И.** На старте: Харьков – Керчь / И. Лищук // За авиакадры. – 1981. – 16 апр. – С. 2.

О ежегодном велопробеге студенческой команды по местам боевой славы по маршруту Харьков–Керчь под руководством бессменного организатора походов Виталия Ивановича Голобородько.

## 1982

**1274. Алексеенко, Ю.** Когда спорт – праздник / Ю. Алексеенко // За авиакадры. – 1982. – 22 апр. – С. 2.

На факультете летательных аппаратов состоялся традиционный спортивный праздник, посвященный 21-й годовщине космонавтики.

**1275. Глущенко, С.** У Белого моря / С. Глущенко // За авиакадры. – 1982. – 23 сент. – С. 2.

Группа харьковских подводных фотографов, среди которых находились 5 членов секции подводного спорта ХАИ, провели фотосъемки подводного мира Кандалакшского залива возле Кольского полуострова. Полученные фотографии были переданы музею природы Харьковского государственного университета.

**1276. Горбенко, В.** Впереди – пик Ленина / В. Горбенко // За авиакадры. – 1982. – 28 янв. – С. 2.

Спортсмены секции альпинизма, существующей в ХАИ более 20 лет, в целях подготовки к восхождению на пик Ленина провели два учебно-тренировочных сбора на Кавказе.

**1277. Иващенко, А.** В острых баталиях : [итоги турнира по шахматам, впервые включенного в программу спартакиады института] / А. Иващенко, И. Ковпак // За авиакадры. – 1982. – 29 апр. – С. 2.

**1278. Коновалов, Н.** Сезон закончился ... / Н. Коновалов // За авиакадры. – 1982. – 23 дек. – С. 4.

Подведены итоги футбольного сезона, одним из достижений которого стало успешное выступление команды ХАИ в зимнем чемпионате первенства республики, проходившем в г. Киеве.

**1279. Оленин, В.** В сердце Корякских гор / В. Оленин // За авиакадры. – 1982. – 4 нояб. – С. 2.

Команда спортклуба ХАИ в составе шести человек под руководством доцента В. Б. Шаронова приняла участие в чемпионате УССР по туризму, проходившем на севере Камчатской области (в Корякском на-горье).

### 1983

**1280. Грикуров, М.** Успехи легкоатлетов / М. Грикуров // За авиакадры. – 1983. – 7 апр. – С. 2.

**1281. Минченко, Ю.** По местам славы / Ю. Минченко // За авиакадры. – 1983. – 1 сент. – С. 2.

Состоялся велопробег спортсменов ХАИ по местам боевой славы на Украине, посвященный юбилейной дате завершения Курской битвы и освобождения Харькова.

### 1984

**1282. Васильев, О.** К пику Коммунизма / О. Васильев, П. Сизонов // За авиакадры. – 1984. – 5 янв. – С. 2.

Группа участников альпинистской секции ХАИ совершила восхождение к пику Коммунизма, посвятив его 40-летию освобождения Харькова от фашистских захватчиков.

**1283. Кащенко, Б.** На «Крыше мира» / Б. Кащенко // За авиакадры. – 1984. – 15 нояб. – С. 2.

Об экспедиции альпинистов института на Памир.

**1284. Скляров, А.** По местам великой битвы / А. Скляров // За авиакадры. – 1984. – 29 марта. – С. 2.

О подготовке к 10-му юбилейному велопробегу под руководством преподавателя кафедры физвоспитания В. И. Голобородько, который сос-

тоялся по маршруту Харьков–Прохоровка–Курск–Орел–Тула–Рязань–Владимир–Москва–Наро–Фоминск–Калуга–Белев–Волчанска–Харьков.

- 1285. Федоров, Н.** «Лучше гор могут быть только горы» / Н. Федоров // За авиакадры. – 1984. – 9 февр. – С. 2.

Группа участников секции спортивного туризма совершила сложный поход по горному Алтаю.

- 1286. Чистохин, А.** Этапы большого пути : [велопробег Харьков–Москва–Харьков] / А. Чистохин, И. Федоренко // За авиакадры. – 1984. – 4 окт. – С. 2.

## 1985

- 1287. Вороной, А.** На плотах по Черемошу / А. Вороной // За авиакадры. – 1985. – 7 нояб. – С. 2.

Спортсмены ХАИ совершили путешествие на плотах по горным рекам Западной Украины.

## 1986

- 1288. Борисенко, В.** Баскетбольные каникулы / В. Борисенко // За авиакадры. – 1986. – 27 февр. – С. 2.

Об участии баскетбольной команды ХАИ во Всесоюзном турнире авиавузов в Казани.

- 1289. Кривошеев, С.** Памяти защитников Кавказа / С. Кривошеев // За авиакадры. – 1986. – 15 апр. – С. 2.

По сложившейся традиции альпинисты института под руководством своего тренера мастера спорта В. Н. Сухарева в ознаменование победы советского народа над фашизмом совершили восхождение на Эльбрус.

- 1290. Малащенко, А.** Интересная встреча с Тянь-Шанем / А. Малащенко // За авиакадры. – 1986. – 8 янв. – С. 2.

Сборная туристов Харькова, в состав которой входили студенты ХАИ, совершила восхождение пятой (высшей) категории сложности по Центральному Тянь-Шаню.

- 1291. Савин, А.** «Гибкий путь» – движение к гармонии или зигзаг увлечения? / А. Савин // За авиакадры. – 1986. – 11 окт. – С. 2.

В ХАИ состоялось первое открытое первенство института по женскому дзю-до.

## 1987

- 1292. Кривущев, М.** В воздухе – вертолеты / М. Кривущев // За авиакадры. – 1987. – 28 мая. – С. 2.

С 14 по 18 мая 1987 года на базе ХАИ проходили III Всесоюзные соревнования по радиоуправляемым моделям вертолетов на Кубок памяти мирового рекордсмена, основателя авиамодельной лаборатории ХАИ Леонида Елисеевича Липинского.

- 1293. Нитка, С.** По дорогам Заполярья : XII велопоход по городам-героям / С. Нитка // За авиакадры. – 1987. – 3 сент. – С. 2.

## 1988

- 1294. Борисенко, В.** Выбороли победу / В. Борисенко // За авиакадры. – 1988. – 3 марта. – С. 2.

В стенах института состоялся наиболее массовый за всю историю проведения подобных соревнований XI Всесоюзный турнир баскетболистов, на котором «золотые» медали завоевала институтская сборная.

- 1295. Серебряков А.** Успех, хотя и не призовой / А. Серебряков // За авиакадры. – 1988. – 18 февр. – С. 2.

Об участии спортсменов ХАИ в первых студенческих соревнованиях Минвуза УССР по легкой атлетике в закрытом помещении. Особенно отличились студенты факультетов РТСЛА и ФЛА.

- 1296. Стартовал 15-й поход** // За авиакадры. – 1988. – 5 мая. – С. 2.

О 15-м походе студентов института по местам боевой славы Крыма под руководством преподавателя спорткафедры В. И. Голобородько.

- 1297. Сухарев, В.** Покорение Эльбруса / В. Сухарев, Д. Калиниченко // За авиакадры. – 1988. – 14 апр. – С. 2.

По сложившейся традиции ежегодно 9 Мая альпинисты спортивного клуба ХАИ совершают восхождение на Эльбрус.

## 1990

- 1298. Афанасьев, М.** По Тянь-Шаню / М. Афанасьев // За авиакадры. – 1990. – 12 марта. – С. 2.

Благодаря хорошему уровню физической и технической подготовки успехом завершился очередной раунд сложных зимних восхождений

альпинистов института в районе ущелья Туюк-Су, относящегося к Западному Тянь-Шаню.

- 1299. Борисенко, В.** Три золотых очка Г. Лозгачева / В. Борисенко // За авиакадры. – 1990. – С. 2.

Свою победу на традиционном турнире по баскетболу среди авиационных вузов страны, состоявшемся в Киеве, спортсмены ХАИ посвятили 60-летию института.

- 1300. Кухарчук, И.** Низвержение авторитетов [итоги II чемпионата Лиги любителей футбола ХАИ] / И. Кухарчук // За авиакадры. – 1990. – 4 июня. – С. 2.

**1991**

- 1301. Спортивная хроника** // За авиакадры. – 1991. – 29 апр. – С. 2.

В первенстве Харьковской области по технике горного туризма, проходившем в Крыму, спортсмены института заняли 1-е место. На Спартакиаде института в соревнованиях по волейболу призером стала команда V факультета, первое место по баскетболу заняла команда РТС ФЛА. Впервые прошли соревнования по гандболу на новом покрытии легкоатлетического манежа, где победу одержала команда II факультета.

- 1302. Чепурной, Н.** Победа гандболистов / Н. Чепурной // За авиакадры. – 1991. – 18 марта. – С. 1.

Впервые команда по гандболу ХАИ добилась высоких результатов в Высшей лиге, заняв второе место.

**1993**

- 1303. Серебряков, А.** Полумарафон под крышей ХАИ / А. Серебряков // За авиакадры. – 1993. – 25 дек.

27–28 ноября в манеже ХАИ прошли соревнования по бегу среди студентов и ветеранов спорта нашего города, в забеге также приняли участие студенты аэрокосмического университета Самары.

- 1304. Багмет, О.** Легкоатлетическая мозаика / О. Багмет // За авиакадры. – 1993. – 18 июня. – С. 2.

В ХАИ прошло открытое первенство института по легкой атлетике. Впервые в межвузовском весеннем кроссе команда ХАИ заняла призовое 3-е место, также успешно прошли выступления наших спортсменов, участвующих в первенстве по легкой атлетике среди вузов города, которое проходило на стадионе «Металлист».

**1305. Бочко, А.** Боксерский ринг ХАИ / А. Бочко // За авиакадры. – 1993. – 10 мая. – С. 2.

О спортивных достижениях секции бокса, которую возглавляет В. Еременко.

## 1999

**1306. Мухоркин, Д.** Это лишь начало ... / Д. Мухоркин // За авиакадры. – 1999. – № 3. – С. 2.

Открытое первенство второго факультета по настольному теннису стало первым шагом к возрождению былых спортивных традиций университета, в планах кафедры физвоспитания и профбюро факультета – проведение спортивных праздников, турниров по футболу, боксу, силовому троеборью, волейболу и баскетболу.

## 2000

**1307. ХАІ – це спорт** // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 290–293.

## 2001

**1308. Заика, О.** Спортивная элита ХАИ / О. Заика, О. А. Багмет // За авиакадры. – 2001. – № 12. – С. 6–7.

## 2002

**1309. «Икар – это я, Икар – это мы, Икар – это лучшие дети Земли!»** : [о спортивно-оздоровительном лагере «Икаренок】 // За авиакадры. – 2002. – № 9. – С. 7.

## 2003

**1310. Хомич, А. Б.** Спортивный сезон 2003 года завершен / А. Б. Хомич // За авиакадры. – 2003. – № 10. – С. 2.

Подведены итоги сезона авиационно-технических видов спорта 2003 года, в котором активное участие принимали спортсмены студенческого конструкторского бюро университета.

## **2004**

- 1311. Еременко, В.** Наши спортивные победы / В. Еременко // За авиакадры. – 2004. – № 13. – С. 3.

25–27 ноября 2004 года в зале бокса спорткомплекса аэрокосмического университета состоялся VI традиционный турнир по боксу и кикбоксингу памяти мастера спорта СССР Юрия Минченкова. Победителями в своих весовых категориях стали студенты ХАИ.

## **2005**

- 1312. Борисенко, В. В.** Баскетболисты ХАИ / В. В. Борисенко // За авиакадры. – 2005. – № 3. – С. 6.

Пятилетнее участие баскетбольного клуба ХАИ в чемпионатах Украины завершилось большим успехом – серебряные медали чемпионата и вхождение в десятку лучших команд Украины.

- 1313. Криворучко, С. Н.** Спортивная жизнь факультета СУЛА / С. Н. Криворучко // За авиакадры. – 2005. – № 2. – С. 5.

- 1314. Спортивні перемоги – славному ювілею ХАІ** // За авиакадры. – 2005. – № 5. – С. 10.

Про спортивні досягнення спортсменів більш ніж 20 спортивних секцій університету, які стали можливими завдяки наполегливій праці викладачів спорта кафедри. Вищим досягненням ХАІ у спорті став успіх Сергія Подоляка, випускника факультету систем управління літальних апаратів, який уперше в історії університету став чемпіоном світу з самбо.

- 1315. Уваров, А.** Адреналин-тест / А. Уваров, А. Оганесян // За авиакадры. – 2005. – № 10. – С. 5.

В ХАИ с 1995 года существует скалолазный тренажер, который является самой высокой и большой по площади в Харькове искусственной скалой, одной из лучших в Украине. Спортсмены университета являются постоянными призерами городских и всеукраинских соревнований.

## **2006**

- 1316. Борисенко, В.** Все выше и выше ... : [успехи баскетбольной команды ХАИ] / В. Борисенко // За авиакадры. – 2006. – № 6. – С. 5–6.

**1317. Голобородько, В. И.** Спортивный туризм / В. И. Голобородько // За авиакадры. – 2006. – № 5. – С. 2.

Об успешном выступлении сборной университета по спортивному туризму на чемпионате вузов г. Харькова.

**1318. Кошовий, Г. І.** На вершинах Кавказу / Г. І. Кошовий // За авиакадры. – 2006. – № 1. – С. 3.

Команда альпіністів-ветеранів ХАІ здійснила сходження на найвищу вершину Кавказу та Європи – Ельбрус.

**1319. Криворучко, С. Н.** Спортивная жизнь факультета СУЛА / С. Н. Криворучко // За авиакадры. – 2006. – № 2. – С. 5.

**1320. Мышко, Е.** Снова лето, мы приехали в «Икар»! : [фоторепортаж с очередной смены детского оздоровительного лагеря «Икаренок»] / Е. Мышко // За авиакадры. – 2006. – № 8. – С. 2–4.

**1321. Шафигуллин, М. И.** Богатыри ХАИ / М. И. Шафигулин // За авиакадры. – 2006. – № 4. – С. 4.

На молодежных играх Украины по тяжелой атлетике в г. Коломия студент группы 322, мастер спорта Алексей Торохтий завоевал золотую медаль.

## 2007

**1322. Борисенко, В. В.** БК ХАИ-МЮЗИКЛЕНД / В. В. Борисенко // За авиакадры. – 2007. – № 4. – С. 8.

О спортивных успехах баскетбольного клуба ХАИ-МЮЗИКЛЕНД, ведущего уверенную борьбу за место в первой десятке команд Высшей лиги.

**1323. Криворучко, С. Н.** Спортивная жизнь факультета СУЛА // За авиакадры. – 2007. – № 2. – С. 5.

**1324. Мирошниченко, А.** Икаренок – 2007. Post scriptum : [детский заезд спортивно-оздоровительного лагеря «Икар»] / А. Мирошниченко // За авиакадры. – 2007. – № 7/8. – С. 2.

**1325. Шафигуллин, М. И.** Тяжелая атлетика – олимпийский вид спорта : [беседа с мастером спорта СССР, преподавателем кафедры № 705, легендарным тренером тяжелоатлетов ХАИ Михаилом Илларионовичем Шафигуллиным / записала Е. Жигулина] // За авиакадры. – 2007. – № 4. – С. 7.

## **2008**

**1326. Мыцко, Е.** Лето начинается, смена открывается / Е. Мыцко // За авиа-кадры. – 2008. – № 6/7. – С. 2.

20 дней длится смена детского заезда спортивно-оздоровительного лагеря «Икаренок», наполненная активной спортивной и творческой жизнью, новыми друзьями и незабываемыми впечатлениями.

## **Персоналии**

### **Ректоры ХАИ**

**1327. Командири** // За авіакадри. – 1980. – 13 черв. – С. 2.

О руководителях, возглавлявших институт в сложное военное и послевоенное время, – А. П. Еременко, А. А. Литвинове, Д. А. Люкевиче.

**1328. Керівники «ХАІ».** 1930–2005 // За авіакадры. – 2005. – № 5. – С. 1.

### ***Петров Григорий Ефимович***

## **2001**

**1329. Первые** среди первых. Харьковское государственное авиационное производственное предприятие. 75 лет / под ред. А. К. Мялицы. – Х. : ХГААП, 2001. – 416 с.

С. 33: Г. Е. Петров (Горбенко) – главный инженер авиазавода, до назначения директором ХАИ.

## **2000**

**1330. Петров Григорій Юхимович** // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 39.

## **2004**

**1331. Гайков, А. А.** С мечтой о небе : Петров (Горбенко) Григорий Ефимович. 1893–1983. Директор Харьковского авиационного института. 1930–1931 / А. А. Гайков, Л. А. Малашенко // Служение Отечеству и долгу : очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805–2004 го-

ды) / под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой ; Нар. укр. акад. – Х., 2004. – С. 427–428.

2005

**1332. Керівники Харківського авіаційного інституту. З мрією про небо : Петров (Горбенко) Григорій Юхимович // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 82.**

**1333. Набатов, А. С.** Петров Григорий Ефимович / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников // Крилья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – С. 296–297.

*Ведмедер Андрей Емельянович*

1993

**1334. Слово о Ведмедере** : к 90-летию со дня рождения / ред.-сост. А. С. Кравец. – М. : [Тип. ЦАГИ], 1993. – 64 с.

В книге отражены основные этапы жизни и деятельности директора Харьковского авиационного института А. Е. Ведмедера.

1994

**1335. Набатов, А.** Мифы и факты о А. Е. Ведмедере / А. Набатов // За авиа-кадры. – 1994. – 4 нояб. – С. 2.

Документальное повествование об основных этапах жизни и деятельности выдающегося организатора, летчика-испытателя, бывшего студента ХАИ А. Е. Ведмедера.

2000

**1336. Ведмедер Андрій Омелянович //** Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 39.

2004

**1337. Гайков, А. А.** Памятник он создал себе при жизни : Ведмедер Андрей Емельянович. 1903–1935. Директор Харьковского авиационного института. 1931–1932 / А. А. Гайков, Л. А. Малащенко // Служение Отечеству и долгу :

очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805–2004 годы) / под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой ; Нар. укр. акад. – Х., 2004. – С. 429–430.

2005

**1338. Керівники Харківського авіаційного інституту. Наймолодший ректор. Найдосвідченіший студент : Ведмедер Андрій Омелянович // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 83.**

**1339. Набатов, А. С.** Ведмедер Андрей Емельянович / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников // Крилья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – С. 297–298.

**1340. Набатов, А. С.** Слово о Ведмедере / А. С. Набатов // За авиакадры. – 2005. – № 1. – С. 3.

### ***Красильников Петр Петрович***

2000

**1341. Красильников Петро Петрович // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 40.**

2004

**1342. Гайков, А. А.** «Перпетуумobile» авиационного образования : Красильников Петр Петрович. 1895–? Директор Харьковского авиационного института. 1932–1936 / А. А. Гайков, Л. А. Малашенко // Служение Отечеству и долгу : очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805–2004 годы) / под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой ; Нар. укр. акад. – Х., 2004. – С. 431–432.

2005

**1343. Керівники Харківського авіаційного інституту. Невтомний трудар авіації : Красильников Петро Петрович // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 84.**

**1344. Набатов, А. С.** Красильников Петр Петрович / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников // Крилья ХАІ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – С. 297–298.

### *Хлебников Григорий Андреевич*

2000

**1345. Хлебников Григорій Андрійович** // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 40.

2004

**1346. Гайков, А. А.** Талантливый менеджер : Хлебников Григорий Андреевич. 1888–? Директор Харьковского авиационного института. 1936–1940 / А. А. Гайков, Л. А. Малащенко // Служение Отечеству и долгу : очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805–2004 годы) / под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой ; Нар. укр. акад. – Х., 2004. – С. 433.

2005

**1347. Керівники Харківського авіаційного інституту. Менеджер аерокосмічної освіти : Хлебников Григорій Андрійович** // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 85.

**1348. Набатов, А. С.** Хлебников Григорий Андреевич / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников // Крилья ХАІ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – С. 300–301.

### *Єременко Анатолій Петрович*

2000

**1349. Єременко Анатолій Петрович** // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 41.

## **2004**

**1350. Гайков, А. А.** Воспитанник академика Проскуры : Еременко Анатолий Петрович. 1906–1970. Директор Харьковского авиационного института. 1941–1946 / А. А. Гайков, Л. А. Малашенко // Служение Отечеству и долг : очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805–2004 годы) / под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой ; Нар. укр. акад. – Х., 2004. – С. 434–435.

## **2005**

**1351. Керівники Харківського авіаційного інституту. Ректор буревіх років : Єрьоменко Анатолій Петрович** // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 85–86.

**1352. Набатов, А. С.** Еременко Анатолий Петрович / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников // Крилья XAI. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – С. 301–303.

***Люкевич Дмитрий Александрович***

## **2000**

**1353. Люкевич Дмитро Олександрович** // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 41–42.

## **2004**

**1354. Гайков, А. А.** Ученый и организатор : Люкевич Дмитрий Александрович. 1904–1961. Директор Харьковского авиационного института. 1946–1961 / А. А. Гайков, Л. А. Малашенко // Служение Отечеству и долг : очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805–2004 годы) / под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой ; Нар. укр. акад. – Х., 2004. – С. 436–437.

**2005**

- 1355. Керівники Харківського авіаційного інституту.** Він відбудовував ХАІ : Люкевич Дмитро Олександрович // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 86–87.

- 1356. Набатов, А. С.** Люкевич Дмитрий Александрович / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников // Крилья ХАІ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – С. 303–304.

***Масленников Николай Арсеньевич***

**2000**

- 1357. Масленников Микола Арсенійович** // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 42–43.

**2004**

- 1358. Гайков, А. А.** Создатель сверхзвуковой аэродинамической лаборатории : Масленников Николай Арсеньевич. 1916–1986. Ректор Харьковского авиационного института. 1962–1976 / А. А. Гайков, Л. А. Малашенко // Служение Отечеству и долгу : очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805–2004 годы) / под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой ; Нар. укр. акад. – Х., 2004. – С. 438–439.

**2005**

- 1359. Керівники Харківського авіаційного інституту. Керівник базового вузу СРСР : Масленников Микола Арсенійович** // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 87–88.

- 1360. Набатов, А. С.** Масленников Николай Арсеньевич / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников // Крилья ХАІ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – С. 305–306.

**Кононенко Вадим Григорьевич**

**1980**

- 1361. Кононенко Вадим Григорович** // За авіакадри. – 1980. – 24 січ. – С. 1.

**1984**

- 1362. Котельников, В.** Намеченным курсом / В. Котельников // За авиаkad-  
ры. – 1984. – 19 апр. – С. 2.

Памяти ученого, педагога, общественного деятеля, ректора института  
Вадима Григорьевича Кононенко.

**1998**

- 1363. Гайков, А. А.** Кононенко Вадим Григорьевич / А. А. Гайков // Вы-  
дающиеся педагоги высшей школы г. Харькова : биогр. слов. / Харьк. гума-  
нитар. ин-т «Нар. укр. акад.» ; [В. И. Астахова и др.]. – Х., 1998. – С. 324–  
326.

**2000**

- 1364. Кононенко Вадим Григорович** // Державний аерокосмічний універ-  
ситет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 :  
[нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 43.

- 1365. Циганов, В. П.** В. Г. Кононенко – педагог, вчений, громадянин /  
В. П. Циганов // Там само. – С. 38.

**2004**

- 1366. Гайков, А. А.** Первооткрыватель новых технологий : Кононенко Вадим Григорьевич. 1920–1983. Ректор Харьковского авиационного института. 1976–1983 / А. А. Гайков, Л. А. Малашенко // Служение Отечеству и долг : очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805–2004 годы) / под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой ; Нар. укр. акад. – Х., 2004. – С. 440–442.

**2005**

- 1367. Керівники Харківського авіаційного інституту. Першовідкривач  
нових технологій : Кононенко Вадим Григорович** // Національний

аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 88–89.

- 1368. Набатов, А. С.** Кононенко Вадим Григорьевич / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников // Крылья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – С. 306–308.

***Березюк Николай Тимофеевич***

**1998**

- 1369. Гайков, А. А.** Березюк Николай Тимофеевич / А. А. Гайков, С. Н. Маркелова // Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова : биогр. слов. / Харьк. гуманитар. ин-т «Нар. укр. акад.» ; [В. И. Астахова и др.]. – Х., 1998. – С. 98–99.

**2000**

- 1370. Березюк Микола Тимофійович** // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 44.

**2004**

- 1371. Гайков, А. А.** Многогранный талант : Березюк Николай Тимофеевич. Г. р. 1938. Ректор Харьковского авиационного института. 1983–1998 / А. А. Гайков, Л. А. Малащенко // Служение Отечеству и долгу : очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805–2004 годы) / под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой ; Нар. укр. акад. – Х., 2004. – С. 443–444.

**2005**

- 1372. Керівники Харківського авіаційного інституту. Продовжувац традицій : Березюк Микола Тимофійович** // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 89.

- 1373. Набатов, А. С.** Березюк Николай Тимофеевич / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников // Крылья ХАИ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – С. 308–310.

## *Кривцов Владимир Станиславович*

**2000**

- 1374. Карпов, Я. С.** Технологія – основа конкурентоспроможності продукції та добробуту України / Я. С. Карпов // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 108–109.

Наведено напрямки наукової роботи, яка проводиться вченими-технологами під керівництвом ректора університету, завідувача кафедри технології виробництва літальних апаратів, доктора технічних наук, професора В. С. Кривцова.

**2001**

- 1375. Кривцов Володимир Станіславович** // Хто є хто в Україні : [біогр. довід.] / Київ. наук. т-во ім. Петра Могили. – К., 2001. – С. 225.

**2004**

- 1376. Гайков, А. А.** Незаурядный организатор : Кривцов Владимир Станиславович. Г. р. 1946. Ректор Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт» с 1998 г. / А. А. Гайков, Л. А. Малашенко // Служение Отечеству и долгу : очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805–2004 годы) / под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой ; Нар. укр. акад. – Х., 2004. – С. 445–446.

- 1377. Кривцов Владимир Станиславович** // 500 влиятельных личностей. Харькову – 350 : [информ.-биогр. справ.] / Вост.-укр. биогр. ин-т. – Х., 2004. – Т. 8. – С. 166.

**2005**

- 1378. Керівники Харківського авіаційного інституту. На чолі інтеграції освіти і науки : Кривцов Володимир Станіславович** // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 90.

- 1379. Набатов, А. С.** Кривцов Владимир Станиславович / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников // Крилья ХАІ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – С. 310–311.

## **О. К. Антонов и Харьковский авиационный институт**

**1976**

**1380. Коваленко, В.** Генеральний конструктор О. К. Антонов : до 70-річчя з дня народження / В. Коваленко // За авіакадри. – 1976. – 5 лют. – С. 2.

**1381. Цвіндіна, В.** Лекцію читає академік / В. Цвіндіна // За авіакадри. – 1976. – 23 верес. – С. 1.

Про лекцію, прочитану першокурсникам завідувачем кафедри конструкцій літальних апаратів ХАІ професором О. К. Антоновим.

**1981**

**1382. Малашенко, Л.** Наставник и воспитатель / Л. Малашенко // За авиа-  
кадры. – 1981. – 12 февр. – С. 2

О. К. Антонов и Харьковский авиационный институт.

**1984**

**1383. Великий друг и наставник** : (памяти Генерального авиаконструктора  
О. К. Антонова) // За авиакадры. – 1984. – 12 апр. – С. 2.

**2000**

**1384. Анисенко, В. Г.** Генеральный конструктор Олег Константинович Ан-  
тонов : биогр. очерк / В. Г. Анисенко // Открытые информационные и ком-  
пьютерные интегрированные технологии : сб. науч. тр. / М-во образования и  
науки Украины, Гос. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского «ХАИ». – Х.,  
2000. – Вып. 6. – С. 41–51.

**1385. Малашенко, Л. О.** Пionер вітчизняного авіабудування : [О. К. Анто-  
нов] / Л. О. Малашенко // Державний аерокосмічний університет  
ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси  
з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 36.

**2002**

**1386. Гайдачук, В. є. О.** К. Антонов і розвиток наукових досліджень в ХАІ /  
В. є. Гайдачук, О. Г. Гребеніков // Генеральний конструктор О. К. Антонов :  
матеріали наукових читань з циклу “Видатні конструктори України” / Нац.  
техн. ун-т України “КПІ”, Держ. політехн. музей. – К., 2002. – С. 43–50.

**1387. Кривцов, В. С.** О. К. Антонов – завідувач кафедри конструкції літальних апаратів ХАІ / В. С. Кривцов, Л. О. Малашенко // *Там само*. – С. 60–64.

**1388. Малашенко, Л. О.** Внесок О. К. Антонова в підвищення якості підготовки випускників ХАІ / Л. О. Малашенко // *Там само*. – С. 55–59.

## 2005

**1389. Анисенко, В. Г.** О. К. Антонов – авиаkonструктор, педагог, гражданин / В. Г. Анисенко, А. Г. Гребеников, В. Ф. Деменко // Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 29–44.

## 2006

**1390. Гайдачук, В. Е.** О. К. Антонов у истоках студенческого конструкторского бюро ХАИ и научной школы по проблемам создания авиаkonструкций из композиционных материалов / В. Е. Гайдачук // Авиационно-космическая техника и технология. – 2006. – № 1 (27). – С. 16–20.

У статті розглянуто роль Генерального конструктора О. К. Антонова в становленні й розвитку КБ ХАІ і формуванні наукової школи з проблем упровадження композиційних матеріалів в авіаційну техніку.

**1391. Гений украинской авиации** : к 100-летию со дня рождения Генерального конструктора авиационной техники, лауреата Ленинской и Государственных премий, Героя Социалистического Труда, заслуженного деятеля науки и техники Украины, академика АН СССР, доктора технических наук, профессора Олега Константиновича Антонова (1906–1984) // За авиаcadры. – 2006. – Янв. (спецвып.). – Содерж.: Страницы жизни и творчества. – С. 1 ; Выдающийся авиаkonструктор современности / В. С. Кривцов. – С. 1 ; О. К. Антонов – авиаkonструктор, педагог, гражданин / В. Г. Анисенко, А. Г. Гребеников. – С. 2–5 ; На чолі кафедри конструкції літальних апаратів / Л. О. Малашенко. – С. 7–8 ; О. К. Антонов и становление отечественного дельтапланеризма / И. В. Качкар. – С. 8 ; О. К. Антонов у истоках студенческого творчества и его трансформации в науку / В. Е. Гайдачук. – С. 9–10.

**1392. Заярин, В. М.** Вехи жизни и деятельности Генерального авиаkonструктора / В. М. Заярин // До 100-річчя з дня народження Генерального конструктора О. К. Антонова : міжнар. наук.-техн. конф. : 6 лют. 2006 р., Київ, Україна : зб. доп. / Нац. акад. наук України [та ін.]. – К., 2006. – С. 129–130.

**1393. Кива, Д. С.** Олег Константинович Антонов – всемирно известный авиационный конструктор : (к 100-летию со дня рождения) / Д. С. Кива // Авиационно-космическая техника и технология. – 2006. – № 1 (27). – С. 7–11.

**1394. Кривцов, В. С.** Выдающийся авиаконструктор и талантливый педагог / В. С. Кривцов, Л. А. Малащенко // Авиационно-космическая техника и технология. – 2006. – № 1 (27). – С. 12–15.

В історичному аспекті розглянуто діяльність О. К. Антонова з підготовки кадрів для авіаційної промисловості, вплив його наукової і педагогічної діяльності на вдосконалення навчального процесу і науково-дослідну роботу у ХАІ.

**1395. Кривцов, В. С.** О. К. Антонов и Харьковский авиационный институт / В. С. Кривцов // До 100-річчя з дня народження Генерального конструктора О. К. Антонова : міжнар. наук.-техн. конф. : 6 лют. 2006 р., Київ, Україна : зб. доп. / Нац. акад. наук України [та ін.]. – К., 2006. – С. 18–24.

## Ученые, преподаватели, сотрудники

1971

**1396. Батракова, І.** Наш товариш : [викладач кафедри хімії Людмила Яківна Куриленко] / І. Батракова, Л. Іоничева // За авіакадри. – 1971. – 4 берез. – С. 2.

**1397. Іванова, В.** Її життя – приклад / В. Іванова // За авіакадри. – 1971. – 4 берез. – С. 2.

Життєвий і трудовий шлях Віри Іванівни Шалигіної, працівника відділу кадрів.

**1398. Шоломов, А.** Трудівниця : [викладач кафедри нарисної геометрії Алла Олександрівна Черепенікова] / А. Шоломов // За авіакадри. – 1971. – 4 берез. – С. 1.

1974

**1399. Правофланговий** // За авіакадри. – 1974. – 12 вер. – С. 1.

До 70-річного ювілею Олександра Андрійовича Литвинова, одного з перших студентів інституту, який працював викладачем кафедри аero-

гідродинаміки, був деканом літакобудівного факультету, проректором з навчальної роботи.

## 1975

- 1400. Заржевський, Н.** Вахта / Н. Заржевський // За авіакадри. – 1975. – 3 квіт. – С. 2.

Про завідувача кафедри графіки Я. І. Невяжського, який під час Великої Вітчизняної війни очолював роботу Харківського дизель-двигунного заводу в евакуації.

- 1401. Лопатін, О.** Душевна людина : [співробітниця кафедри електротехніки Олександра Якимівна Висоцька] / О. Лопатін // За авіакадри. – 1975. – 6 берез. – С. 1.

- 1402. Коломієць, Т.** Наша Зоя Іванівна / Т. Коломієць // За авіакадри. – 1975. – 5 черв. – С. 2.

Трудовий шлях викладача кафедри філософії і наукового комунізму З. І. Петленко.

## 1976

- 1403. Єременко, В.** Відданість [про завідувача кафедри металознавства Володимира Карповича Борисевича] / В. Єременко // За авіакадри. – 1976. – 23 квіт. – С. 2.

- 1404. Іванова, В.** Горіння / В. Іванова ; фотогр. С. Глушенка // За авіакадри. – 1976. – 4 листоп. – С. 2.

Про науковий пошук молодих спеціалістів В. Сабелькіна й С. Солодянкіна, які працюють на кафедрі технології металів.

- 1405. Працівники кафедри виробництва літальних апаратів – лауреати Державної премії Української РСР в галузі науки й техніки 1975 року :** [В. Г. Кононенко, Ю. О. Боборикін, В. О. Стельмах, С. В. Яценко, С. О. Мазниченко] // За авіакадри. – 1976. – 1 січ. – С. 1.

- 1406. Шестопал, І.** Надійна людина : [про старшого наукового співробітника науково-дослідної лабораторії кафедри аерогідродинаміки Г. П. Курочку] / І. Шестопал, Л. Домаєв // За авіакадри. – 1976. – 16 груд. – С. 1.

- 1407. Абрамов, Л.** Характер бійця / Л. Абрамов // За авіакадри. – 1977. – 1 верес. – С. 2.

Статтю присвячено ветерану Великої Вітчизняної війни, доктору технічних наук, професору, завідувачу кафедри теорії надійності Клавдію Григоровичу Гусеву.

- 1408. [Володимир Якович Тимошенко]** // За авіакадри. – 1977. – 5 трав. – С. 1.

Про ветерана Великої Вітчизняної війни механіка кафедри силових установок літальних апаратів В. Я. Тимошенка.

- 1409. Дубницький, М.** Відповіальність / М. Дубницький // За авіакадри. – 1977. – 16 черв. – С. 2.

Нарис про завідувача кафедри автоматики, учасника Великої Вітчизняної війни В. Л. Грецова.

- 1410. Калеберда, В.** Назавжди в авіації / В. Калеберда // За авіакадри. – 1977. – 30 черв. – С. 2.

Про трудовий шлях співробітника кафедри двигунів літальних апаратів, ветерана Великої Вітчизняної війни Василя Андрійовича Кириленка.

- 1411. Коваль, В.** Здобуто в труді / В. Коваль // За авіакадри. – 1977. – 1 верес. – С. 2.

Статтю присвячено провідному вченому і педагогу Харківського авіаційного інституту, завідувачу кафедри теорії ВРД, професору, доктору технічних наук Володимиру Миколайовичу Єршову.

- 1412. Краснопоясовський, А.** Завжди на передовій / А. Краснопоясовський // За авіакадри. – 1977. – 23 лют.

Про життєвий і трудовий шлях учасника Великої Вітчизняної війни доцента кафедри автоматики Володимира Михайловича Качеровського.

- 1413. Скляренко, М.** Кавалер ордена Жовтневої революції : [ветеран Великої Вітчизняної війни, співробітник кафедри прикладної математики, кандидат технічних наук Борис Дмитрович Яловкін] / М. Скляренко // За авіакадри. – 1977. – 3 листоп. – С. 3.

- 1414. Цепляєва, Т.** Бути таким завжди : [про доцента кафедри конструкцій літальних апаратів Бориса Олексійовича Черепенникова] / Т. Цепляєва ; фотогр. В. Кулішова // За авіакадри. – 1977. – 10 лют. – С. 2.

## 1978

**1415. Ніколаєнко, Ю.** Все починається з старанності / Ю. Ніколаєнко // За авіакадри. – 1978. – 27 квіт. – С. 2.

Про заступника завідувача кафедри ТВРД, доцента Павленка Геннадія Васильовича.

**1416. Прокопович, В.** Не старіє душа ветерана / В. Прокопович / За авіакадри. – 1978. – 16 листоп. – С. 2.

Розповідь про Григорія Семеновича Котляра, ветерана Великої Вітчизняної війни, співробітника кафедри ТВРД.

## 1979

**1417. І сьогодні в строю ветерани** : [доцент кафедри приймально-передавальних пристройів Микола Миколайович Єлдишев] // За авіакадри. – 1979. – 4 трав. – С. 1.

**1418. Праця, помножена на творчість** // За авіакадри. – 1979. – 1 лют. – С. 4.

Про життєвий і трудовий шлях доцента кафедри конструкції літальних апаратів Федора Григоровича Ясинського.

## 1980

**1419. Гартуються молоді науковці** / фотогр. Л. Литвина // За авіакадри. – 1980. – 4 груд. – С. 1.

Перші наукові досягнення в галузі композиційного матеріалознавства співробітника кафедри № 501 В. О. Каледіна.

**1420. Музика, Н.** Руководитель : [Александр Григорьевич Гребеников] / Н. Музика // За авіакадри. – 1980. – 13 черв. – С. 1.

## 1981

**1421. П. В. Дыбский – юбиляр** // За авиаакадры. – 1981. – 26 нояб. – С. 1.

Поздравление коллективом кафедры конструкций самолетов своего старейшего сотрудника, бывшего заведующего кафедрой Павла Владимировича Дыбского с 80-летним юбилеем, 56 лет жизни которого отданы авиационной промышленности, на протяжении 13 лет возглавлявшего кафедру, где под его непосредственным руководством были соз-

даны лаборатория летных исследований и студенческое конструкторское бюро.

## 1983

**1422. Александр Иванович Яковлев** : [руководитель лаборатории ЦНИЛАТЕМА, доктор технических наук] // За авиакадры. – 1983. – 3 нояб. – С. 1.

**1423. Беспокойное сердце** : [старший преподаватель кафедры физики В. Г. Демченко] // За авиакадры. – 1983. – 19 окт. – С. 1.

**1424. Ветеран кафедры** : [сотрудник кафедры № 102 Зинаида Васильевна Лапенко] // За авиакадры. – 1983. – 10 марта. – С. 2.

**1425. Жужома, Л.** Честь и слава – по труду! / Л. Жужома // За авиакадры. – 1983. – 10 марта. – С. 1.

О заведующей отделом научной обработки литературы научно-технической библиотеки Лидии Кирилловне Зарубиной.

**1426. Лещенко, Н. И** подвиг боевой и доблесть трудовая : [к 70-летнему юбилею заведующего кафедрой физики, профессора, доктора физико-математических наук Алексея Логвиновича Рвачева] / Н. Лещенко, В. Мигаль // За авиакадры. – 1983. – 8 сент. – С. 1.

## 1984

**1427. Глущенко, С.** Зазирнути за межі звичного : [бесіда з інженером-механіком Харківського авіаційного інституту, головою обласного клубу підводних фотографів, який існує при спортивному клубі Харківської обласної технічної школи ДТСААФ Сергієм Глущенком / зап. О. Андросов] // Ленін. зміна. – 1984. – 11 серп.

**1428. Иванова, В.** Такой она человек : [Татьяна Иосифовна Толмачева, заведующая лабораторией кафедры химии] / В. Иванова // За авиакадры. – 1984. – 5 дек. – С. 2.

**1429. Новиков, В.** Кредо професора Симбірського : [до 50-річчя з дня народження ] / В. Новиков // Соціаліст. Харківщина. – 1984. – 27 січ.

**1985**

**1430. Соколов, Ю.** Коммунист, воспитатель, труженик : [к 60-летнему юбилею доцента кафедры автоматики Качеровского Владимира Михайловича] / Ю. Соколов // За авиакадры. – 1985. – 7 нояб. – С. 2.

**1986**

**1431. Золина, Л.** Щедрость души : [о сотруднике вычислительного центра Валентине Петровне Горяниновой] / Л. Золина // За авиакадры. – 1986. – 6 марта. – С. 2.

**1432. Иванова, В.** Истоки : [о А. В. Корженевском] / В. Иванова // За авиакадры. – 1986. – 20 февр. – С. 1.

**1987**

**1433. В гуще дел** : [старший научный сотрудник кафедры № 301 В. М. Вартанян] / фот. Л. Литвина // За авиакадры. – 1987. – 18 нояб. – С. 1.

**1434. Достоин подражания** : [к 60-летию А. Н. Анютина, сотрудника кафедры воздушно-реактивных двигателей] // За авиакадры. – 1987. – 15 янв. – С. 2.

**1435. Лищук, И.** Молодая наука : [Владимир Андрющенко, старший научный сотрудник кафедры конструкций самолетов] / И. Лищук // За авиакадры. – 1987. – 11 июня. – С. 1.

**1436. Молодая наука ХАИ** : [аспирант кафедры приемопередающих устройств, ученый секретарь общества научно-технического творчества радиоэлектроники и связи ХАИ Владимир Лукин] // За авиакадры. – 1987. – 22 окт. – С. 1.

**1437. Сериков, П.** Надежный, работающий человек : [ Б. Д. Яловкин] / П. Сериков // За авиакадры. – 1987. – 23 апр. – С. 1.

**1438. Федоренко, В.** Всегда в поиске : [ о преподавателе кафедры производства и конструирования радиоаппаратуры Виталии Николаевиче Маликове] / В. Федоренко // За авиакадры. – 1987. – 7 мая. – С. 1.

## 1988

**1439. Ищук, Л.** Наука молодая : [Александр Лысов, инженер кафедры № 302] / Л. Ищук // За авиакадры. – 1988. – 28 янв. – С. 2.

**1440. По велению души** / фот. Л. Литвина // За авиакадры. – 1988. – 6 дек. – С. 3.

О Владимире Алексеевиче Дядине, который возглавляет сложный и ответственный участок работы в профсоюзном комитете.

## 1989

**1441. Иванова, В.** Критерий – добросовестность : [о сотруднике кафедры ЭВМ и систем радиотехнического факультета Клайде Константиновиче Фурманове] / В. Иванова // За авиакадры. – 1989. – 22 нояб. – С. 1.

**1442. Иванова, В.** Тепло доброты и внимания : [лауреат Государственной премии СССР, доцент кафедры № 401 Евгений Павлович Полевичок] / В. Иванова // За авиакадры. – 1989. – 8 июня. – С. 1.

## 1992

**1443. Аркадию** Исааковичу Эпштейну : [к 70-летию со дня рождения] // За авиакадры. – 1992. – 9 окт. – С. 1.

**1444. Зубов, Н.** Художник Шаfigуллин / Н. Зубов // За авиакадры. – 1992. – 17 февр. – С. 2.

**1445. Токайская, Е.** Слово о Мастере : [к 80-летнему юбилею сотрудника лаборатории кафедры № 206, ветерана войны и труда Петра Степановича Манжоса, работающего в институте с 1933 года] / Е. Токайская // За авиакадры. – 1992. – 11 мая. – С. 1.

## 1995

**1446. Савин, В. С.** Авиация в Украине : очерки истории / В. С. Савин. – Х. : Основа, 1995. – 264 с.

С. 202: Б. Е. Гайдачук.

## 1998

- 1447. Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова : биогр. слов. / [В. И. Астахова и др.]. – Х., 1998. – 736 с. – Из содеж.: Белан Николай Васильевич / А. А. Гайков, С. Н. Маркелова. – С. 89–90 ; Борисевич Владимир Карпович / А. А. Гайков, С. Н. Маркелова. – С. 125–127 ; Гайдачук Виталий Евгеньевич / А. А. Гайков, С. Н. Маркелова. – 178–180 ; Геронимус Яков Лазаревич / А. А. Гайков. – С. 184–185 ; Малашенко Лев Александрович / А. А. Гайков, С. Н. Маркелова. – С. 397–398 ; Рябков Виктор Иванович / А. А. Гайков. – С. 523–525 ; Фролов Сергей Дмитриевич / А. А. Гайков, С. Н. Маркелова. – С. 647–650.**

## 1999

- 1448. Бега, И. П. Сороченко Нина Исаевна : [заведующая отделом научно-технической литературы НТБ] / И. П. Бега // За авиакадры. – 1999. – № 3. – С. 3.**

- 1449. Лищук, И. Это была удивительная женщина : [В. И. Цвндина] / И. Лищук // За авиакадры. – 1999. – № 6. – С. 1.**

## 2000

- 1450. Доценко, П. Д. Корифей української механіки / П. Д. Доценко, Б. Л. Голинський // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». XAI-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 31.**

Статтю присвячено Я. Л. Геронімусу, провідному спеціалісту харківської наукової школи з теорії механізмів і машин, який протягом багатьох років очолював кафедру теоретичної механіки.

- 1451. Єпіфанов, С. В. Наукова школа дослідження міцності та ресурсу високонагрітих вузлів авіаційних газотурбінних двигунів : [засновник школи – лауреат Державної премії СРСР, доктор технічних наук, професор Д. Ф. Симбірський] / С. В. Єпіфанов // Там само. – С. 104–105.**

- 1452. Карпов, Я. С. Наукова школа ХАІ зі створення конструкцій авіаційної та космічної техніки із композиційних матеріалів : [засновник школи – лауреат Державної премії України, доктор технічних наук, професор В. Є. Гайдачук] / Я. С. Карпов // Там само. – С. 99–100.**

**1453. Кузьменко, О.** За законами краси : [про викладача кафедри фізичного виховання, майстра спорту СРСР, художника Р. І. Шафігулліна, деякі картини якого зберігаються у музеї ХАІ] / О. Кузьменко // Державний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-70 : [нариси з історії] / [за заг. ред. В. С. Кривцова]. – Х., 2000. – С. 297.

**1454. Малашенко, Л.** Наші фахівці : Ігор Борисович Сіроджа, Анатолій Іванович Бабушкін, Галина Олександровна Мірошниченко / Л. Малашенко // *Tam само*. – С. 237–239.

**1455. Федорович, О. Є.** Наукова школа професора Е. В. Лисенка / О. Є. Федорович // *Tam само*. – Х., 2000. – С. 106.

## 2001

**1456. Вища школа Харківщини – кращі імена** // За авіакадри. – 2001. – № 11. – С. 4–5.

В обласному конкурсі «Вища школа Харківщини – кращі імена» номінантами стали такі викладачі й співробітники університету: номінація «Декан факультету» – доктор технічних наук, професор, зав. кафедри, декан, член-кореспондент Академії технологічних наук України, заслужений працівник Вищої школи УРСР, лауреат премії Ради Міністрів УРСР М. В. Білан. Номінація «Викладач фундаментальних дисциплін» – кандидат технічних наук, професор Г. Л. Корнілов. Номінація «Молодий науковець» – кандидат технічних наук, доцент кафедри технології виробництва літальних апаратів, начальник відділу інформаційних технологій та технічних засобів навчання В. Є. Зайцев. Номінація «Завідувач кафедри» – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри, член-кореспондент Інженерної академії України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки України В. Є. Гайдачук. Номінація «Викладач професійно-орієнтованих дисциплін» – кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри № 301 В. О. Гордієнко. Номінація «Директор бібліотеки» – директор науково-технічної бібліотеки О. М. Варварова. Номінація «Директор музею» – директор музею О. Я. Кузьменко. Номінація «Викладач фізичного виховання» – доцент кафедри фізичного виховання Єрьоменко В. М. Номінація «Директор ліцею» – кандидат технічних наук, доцент, директор аерокосмічного ліцею «ХАІ», завідувач кафедри № 706, професор кафедри Н. Д. Волкова. Номінація «Директор студентського клубу» – директор студклубу О. В. Борщов. Номінація «Комендант гуртожитку» – завідувач житлово-експлуатаційної ділянки № 5 П. І. Богомол.

**1457. Байрачный, К. А.** [беседа с профессором, доктором философских наук Байрачным Кимом Алексеевичем / записала Е. Пронина] // За авиакадры. – 2001. – № 1. – С. 2.

**1458. К 70-летию со дня рождения** [заведующего кафедрой энергетики и электротехники Национального аэрокосмического университета «ХАИ», профессора Яковлева Александра Ивановича] / В. Г. Касьян, М. А. Затучная // За авиакадры. – 2001. – № 9. – С. 3.

**1459. Скрылева, А.** Бардовскою нитью в современность / А. Скрылева // За авиакадры. – 2001. – № 2. – С. 4.

О творчестве старшего преподавателя кафедры авиационно-космических и радиотехнических систем ХАИ О. Бондаря.

## 2002

**1460. Вища школа – кращі імена** // За авиакадры. – 2002. – № 12. – С. 4–8.

За ітогами 2001–2002 навчального року на обласний конкурс «Viща школа – кращі імена» у різних номінаціях були представлені: номінація «Викладач гуманітарних дисциплін» – декан гуманітарного факультету, завідувач кафедри політології та історії, кандидат філософських наук, професор ХАІ В. О. Копилов. Номінація «Вчений» – завідувач кафедри технологій авіадвигунобудування, декан факультету авіаційних двигунів, доктор технічних наук, професор А. І. Долматов. Номінація «Викладач професійно-орієнтованих дисциплін» – завідувач кафедри комп’ютерних систем і мереж, доктор технічних наук, професор, член Нью-Йоркської академії наук, заслужений винахідник України В. С. Харченко. Номінація «Викладач фундаментальних дисциплін» – професор, доктор фізико-математичних наук, лауреат Державної премії України В. С. Проценко та завідувач кафедри, декан, доктор технічних наук, професор А. С. Кулік. Номінація «Молодий науковець» – кандидат технічних наук, доцент кафедри технологій виробництва літальних апаратів, начальник відділу інформаційних технологій та технічних засобів навчання В. Є. Зайцев. Номінація «Завідувач кафедри» – завідувач кафедри, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент Академії інженерних наук України, лауреат премії ім. М. Є. Жуковського В. М. Кобрін. Номінація «Викладач фізичного виховання» – доцент кафедри фізичного виховання, кандидат технічних наук О. А. Заїка. Номінація «Завідувач студентської їdalnі» – А. Т. Гур’єв. Номінація «Директор бібліотеки» – директор науково-технічної бібліотеки О. М. Варварова. Номінація «Директор студентського клубу» –

директор студклубу О. В. Борщов. Номінація «Директор музею» – директор музею О. Я. Кузьменко.

- 1461. Шоломов, А. М.** Большая жизнь / А. М. Шоломов // За авиакадры. – 2002. – № 10/11. – С. 7 ; 2003. – № 1. – С. 2–3.

2 сентября 2002 года исполнилось 100 лет со дня рождения профессора Невяжского Якова Исааковича, возглавлявшего кафедру организации производства, а затем – кафедру начертательной геометрии и машиностроительного черчения.

## 2003

- 1462. Александр Алексеевич Зеленский** : (к 60-летию со дня рождения) // Успехи современной радиоэлектроники. – 2003. – № 7. – С. 76–77.

- 1463. Бабушкін, А. І.** Про науково-педагогічну діяльність доктора технічних наук, професора, заслуженого працівника Вищої школи України Малашенка Лева Олександровича : [до 70-річчя з дня народження] / А. І. Бабушкін // За авиакадры. – 2003. – № 12. – С. 1–2.

- 1464. Кирюшко, В. И.** Большая жизнь : [к 80-летнему юбилею со дня рождения старейшего преподавателя университета, участника Великой Отечественной войны, профессора кафедры графического и компьютерного моделирования Чернецкого Николая Михайловича] / В. И. Кирюшко // За авиакадры. – 2003. – № 11. – С. 1–2.

- 1465. Кирюшко, В. И.** К 95-летию со дня рождения ветерана ХАИ и ВОВ, бывшего заведующего кафедрой № 406 Шоломова Александра Михайловича / В. И. Кирюшко, Н. М. Чернецкий // За авиакадры. – 2003. – № 1. – С. 4.

## 2004

- 1466. 500 влиятельных личностей. Харькову – 350** : [информ.-биогр. справ.] / Вост.-укр. биогр. ин-т. – Х., 2004. – Т. 8. – 511 с.

С. 51: Дыбский Павел Владимирович.

С. 63: Черновский Олег Романович.

С. 170: Гайдачук Виталий Евгеньевич, Малашенко Лев Александрович.

## 2005

- 1467. Доценко, П. Д.** Корифей математики та механіки : [Я. Л. Геронімус] / П. Д. Доценко, Б. Л. Голинський // Національний аерокосмічний університет

ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». ХАІ-75 / [редкол. В. С. Кривцов та ін.]. – Х., 2005. – С. 449.

**1468. Набатов, А. С.** Крилья ХАІ. 1930–2005 : очерки истории / А. С. Набатов, А. Г. Гребеников. – Х., 2005. – 352 с. – Из содеж.: Племя крылатых творцов [П. Г. Бенинг, А. А. Лазарев, А. А. Кроль, С. И. Кузьмин, Л. Д. Арсон, С. Я. Жолковский, П. В. Дыбский, О. Р. Черановский, А. В. Смоляков, В. И. Рябков, А. И. Рыженко, А. В. Бетин, С. А. Яшин, В. Д. Белый, В. А. Яценко, С. Н. Садовничий, Н. Н. Терновой]. – С. 312–322.

**1469. Фирсов, А. И.** Не стареют душой ветераны / А. И. Фирсов // За авиакадры. – 2005. – № 4. – С. 1.

В музее истории университета состоялась встреча студентов с участником Великой Отечественной войны Иваном Ивановичем Корольковым, в настоящее время продолжающим трудиться лаборантом ИТ и ОТСО.

**1470. Фирсов, А. И.** Так проходила молодость, так закалялась сталь : [о профессоре А. И. Волкове] / А. И. Фирсов // За авиакадры. – 2005. – № 4. – С. 2–3.

## 2006

**1471. Карпов, Я. С.** Гайдачук Віталій Євгенович / Я. С. Карпов // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2006. – Т. 5. – С. 304.

**1472. Фирсов, А. И.** Юбилейная выставка художника-самородка / А. И. Фирсов // За авиакадры. – 2006. – № 1. – С. 3–4.

О творческом пути художника Михаила Илларионовича Шафигуллина, доцента кафедры физвоспитания, мастера спорта СССР, тренера сборной команды по тяжелой атлетике, десятая персональная выставка работы которого была организована в выставочном зале университета.

## 2007

**1473. Малашенко, Л. А.** Славный юбилей / Л. А. Малашенко // За авиакадры. – 2007. – № 2/3. – С. 4.

6 апреля 2007 года исполнилось 75 лет со дня рождения Анатолия Ивановича Бабушкина – академика инженерной академии Украины и Международной инженерной академии, заслуженного машиностроите-

ля Украины, доктора технических наук, профессора, заведующего кафедрой экономики Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ».

- 1474. Сидаченко, А. А.** К столетнему юбилею со дня рождения Александра Михайловича Шоломова / А. А. Сидаченко, Н. М. Чернецкий // За авиакадры. – 2007. – № 12. – С. 1.

2008

- 1475. Ветерану ХАИ Владимиру Алексеевичу Дядину – 65 лет** // За авиакадры. – 2008. – № 4/5. – С. 5.

- 1476. Профессор Александр Алексеевич Зеленский** : биобиблиогр. указ. / [сост. И. В. Олейник, И. П. Бега, В. С. Гресь, Т. С. Кривко, Е. Ю. Шуба ; под общ. ред. Н. М. Ткаченко]. – Х. : [ХАИ], 2008. – 64 с.

- 1477. Профессор Виталий Евгеньевич Гайдачук** : к 70-летию со дня рождения : биобиблиогр. указ. / [сост. И. В. Олейник, И. П. Бега, Т. С. Кривко, Е. Ю. Шуба, В. С. Гресь ; под общ. ред. Н. М. Ткаченко]. – Х. : [ХАИ], 2008. – 60 с.

2009

- 1478. Забытые и незабытые** : о пилотах, об авиационных техниках, инженерах, конструкторах и военачальниках, погибших или побывавших в застенках НКВД, на островах Архипелага ГУЛАГ : [историко-биогр. изд.] / авт.-сост. Е. З. Буцкий, Н. И. Игнатьев. – Х. : Майдан, 2009. – 468 с. – Из содерж.: А. М. Гетьман [преподаватель рабфака ХАИ]. – С. 132 ; С. В. Кеглевич [руководитель летно-испытательной станции ХАИ]. – С. 207–208.

- 1479. Почетные профессора ХАИ** // Вечер. Харьков. – 2009. – № 57 (спецвып.). – С. 8п.

В. А. Богуслаев – президент ОАО «Мотор Сич», С. Н. Конюхов – генеральный директор Государственного КБ «Южное» им. М. К. Янгеля, А. А. Жданов – президент НПК «ФЭД».

- 1480. Профессор Яков Семенович Карпов** : биобиблиогр. указ. / [сост. И. В. Олейник, И. П. Бега, Т. С. Кривко, В. С. Гресь, Е. Ю. Шуба; под общ. ред. Н. М. Ткаченко]. – Х. : [ХАИ], 2009. – 59 с.

## Книги, изданные в ХАИ до 1940 года

1934

- 1481. Научные записки / НКТП СССР ГУАГ, Харьк. авиац. ин-т им. ОСОАВИАХИМА, Науч.-исслед. сектор. – Х. : [Тип. авиац. ин-та им. ОСОАВИАХИМА], 1934. – Вып. 2. – 49 с. – Содерж.: О плоскопараллельном потоке через бесконечную решетку / Н. И. Ахиезер.**

1935

- 1482. Аврашков, М. Л. Расчет на прочность : расшир. конспект / М. Л. Аврашков, Л. М. Согалов ; под ред. С. Н. Шишкина. – Х. : [ХАИ], 1935. – 263 с.**

- 1483. Костюк, Д. Елементарне визначення жироскопічного моменту, що діє на вал пропелера при польотах на кривих / Д. Костюк. – Х. : Вид-во ХАІ, 1935. – 11 с.**

1937

- 1484. Костюк, Д. И. Кинематика механизмов : из курса лекций / Д. И. Костюк. – Х. : Изд-во Х.А.И., 1937. – 32 с.**

- 1485. Костюк Д. І. Кінематика механізмів / Д. І. Костюк ; за ред. Я. Л. Геронімуса. – Х. : ДНТВУ, [1937]. – 266 с.**

1938

- 1486. Ахиезер, Н. И. Курс аэрогидродинамики / Н. И. Ахиезер. – Х. : [ХАИ], 1938. – Вып. 1. – 34 с.**

- 1487. Винокуров, Л. П. Расчет на прочность конструкций самолета / Л. П. Винокуров. – Х. : [ХАИ], 1938. – Ч. 1. – 285 с.**

- 1488. Кроль, А. А. Конструкции самолетов / А. А. Кроль. – Х. : [ХАИ], 1938. – Вып. 5 : Амортизация. Шасси самолета. – 127 с.**

1939

- 1489. Ахиезер, Н. И. Курс гидродинамики / Н. И. Ахиезер. – Х. : [ХАИ], 1939. – Вып. 1. – 35 с.**

**1490. Костюк, Д. И.** Динамика механизмов. / Д. И. Костюк. – Х. : Изд-во ХАИ, 1939. – Ч. 2. – 99 с.

**1491. Кроль, А. А.** Атлас. Амортизация шасси / А. А. Кроль. – Х. : [ХАИ], 1939. – Вып. 5. – 23 с.

**1492. Кроль, А. А.** Атлас. Винты регулируемого шага / А. А. Кроль. – Х. : [ХАИ], 1939. – Вып. 9. – 13 с.

**1493. Кроль, А. А.** Конструкции самолетов. / А. А. Кроль. – Х. : [ХАИ], 1939. – Вып. 3 : Элероны. Механизация крыла. – 105 с.

**1494. Кроль, А. А.** Конструкции самолетов. / А. А. Кроль. – Х. : [ХАИ], 1939. – Вып. 6 : Шасси. Костыль. – 121 с.

**1495. Кроль, А. А.** Конструкции самолетов. / А. А. Кроль. – Х. : [ХАИ], 1939. – Вып. 8 : Моторные установки. – 107 с.

**1496. Научные записки** / Харьк. авиац. ин-т им. ОСОАВИАХИМА. – Х. : [ХАИ], 1939. – Т. I, вып. I. – 44 с. – Содерж.: К теории крыла в плоскопараллельном потоке идеальной несжимаемой жидкости / Н. И. Ахиезер ; Схематическая теория разрывного обтекания ломаного крыла (крыло «с закрылком») / В. К. Балтага ; Об одном типе экстремальных кулачков / М. С. Шун ; О распространении второго метода Якоби на интегрирование замкнутой системы нелинейных дифференциальных уравнений в частных производных первого порядка, зависящих от неизвестной функции / А. Н. Макаров.

**1497. Научные записки** / Харьк. авиац. ин-т им. ОСОАВИАХИМА. – Х. : [ХАИ], 1939. – Т. I, вып. III. – 79 с. – Содерж.: Напряжения второго порядка при изгибе / Д. Н. Ксандров ; Об усилиях при обработке плоскостей торцевым фрезером со спиральными зубьями / Я. Х. Костюков ; К вопросу о выборе типа топливной аппаратуры для впрыска легкого топлива в цилиндр двигателя с зажиганием от искры / А. М. Сойфер ; Исследование газовой сварки тонколистной стали Э Я I Т, толщ. 0,3 мм / Д. А. Люкевич ; Исследование газовой сварки картерного сплава AL 92 %, Cu 8 % / Д. А. Люкевич ; Уравнение волокна винтовой цилиндрической пружины или уравнение винтовой линии, навитой на винтовую цилиндрическую поверхность / Пиротти.

**1498. Научные записки** / Харьк. авиац. ин-т им. ОСОАВИАХИМА. – Х. : [ХАИ], 1939. – Т. II, вып. IV. – 68 с. – Содерж.: О приближенном решении некоторых задач аэродинамики / Н. И. Ахиезер ; Основы гидродинамиче-

ской теории резания металлов (теоретическая часть) / М. М. Ламм ; Напряжения 2-го порядка при кручении / Д. Н. Ксандров ; О предельных значениях интегралов. Проблема моментов с дополнительным условием А. А. Маркова на множестве  $E$  / К. И. Швецов.

## 1940

**1499. Ахиезер, Н. И.** Задачи по теоретической аэродинамике / Н. И. Ахиезер. – Х. : [ХАИ], 1940. – 14 с.

**1500. Ахиезер, Н. И.** Курс аэрогидродинамики / Н. И. Ахиезер. – Х. : [ХАИ], 1940. – Вып. 6. – 15 с.

**1501. Ахиезер, Н. И.** Курс аэрогидродинамики / Н. И. Ахиезер. – Х. : ХАИ, 1940. – Вып. 10. – 49 с.

**1502. Лампетов, П. В.** Технология авиамоторостроения / В. П. Лампетов. – Х. : [ХАИ], 1940. – Вып. 2 : (Механическая обработка поршневых колец, поршней, шатунов, голов цилиндров, гильз цилиндров, коленчатых валов, авиационных двигателей). – 174 с.

**1503. Научные записки** / Харьк. авиац. ин-т. – Х : [ХАИ], 1940. – Т. II, вып. 2 (5). – 53 с. – Содерж.: К вопросу о сверхзвуковой скорости полета / П. Г. Бенинг.

**1504. Научные записки** / Харьк. авиац. ин-т. – Х : [ХАИ], 1940. – Т. II, вып. 3 (6). – 60 с. – Содерж.: Сопротивление движению кранов на конических колесах / Б. С. Ковальский ; Основы гидродинамической теории резания металлов / М. М. Ламм; О потере устойчивости заготовкой в процессе глубокой вытяжки листового металла / Р. В. Пихтовников.

**1505. Научные записки** / Харьк. авиац. ин-т. – Х : [ХАИ], 1940. – Т. III, вып. 1 (7). – 68 с. – Содерж.: О максимальных симметрических операторах в гильбертовом пространстве / Н. И. Ахиезер ; Глубинная текучесть стали при местном сжатии / Б. С. Ковальский ; Кинетика выделения тепла при сгорании топлива в двухконтактном быстроходном двигателе / И. П. Голдаев ; О струйном обтекании двух пластинок / И. М. Беленький.

**1506. Научные записки** / Харьк. авиац. ин-т. – Х : [ХАИ], 1940. – Т. III, вып. 2 (8). – 72 с. – Содерж.: Определение критической скорости флаттера крыла / Л. П. Винокуров ; К расчету сварных кранов барабанов / Б. С. Ко-

вальский ; Напряжения второго порядка при кручении стержня прямоугольного сечения / Д. Н. Ксандров ; Определение величин, характеризующих работу двухтактного двигателя методом газового анализа / И. П. Голдаев.

**1507. Научные записки** / Харьк. авиац. ин-т. – Х : [ХАИ], 1940. – Т. IV, вып. 1 (10). – 103 с. – Содерж.: Великий диалектик современности / Г. С. Сухов ; Исследование и расчет продувки быстроходного двухтактного двигателя / А. М. Сойфер ; Исследование запаздывания воспламенения топлива в двухконтактном быстроходном дизеле / И. А. Беличенко ; Напряжения в стенке кранового барабана / Б. С. Ковальский ; Крепление каната на барабане прижимными планками / Б. С. Ковальский ; Об асимптотическом представлении полиномов Лежандра / М. С. Шун ; Приложение метода интегральных вычетов Gauhy-Leaute к разложению произвольных функций в ряды, связанные с первым методом Poisson'a / Д. Ковтун ; К теории струйного обтекания решетчатого крыла с криволинейным пером / И. М. Беленький.

**1508. Цветков, В. Т.** Теория и конструкции авиационных двигателей / В. Т. Цветков. – Х : [ХАИ], 1940. – Ч. 1 : Теория авиационных двигателей. – 191 с.

## Рекламные издания

1941

**1509. К новому набору студентов** / Харьк. авиац. ин-т им. Осоавиахима. – Х. : [б. и.], 1941. – 40 с.

1947

**1510. Краткий справочник для поступающих в Харьковский авиационный институт в 1947 г.** / М-во высш. образования СССР, Харьк. авиац. ин-т. – [Х. : б. и., 1947] (Тип. ХММИ). – 4 с.

1948

**1511. Краткий справочник для поступающих в Харьковский авиационный институт в 1948 г.** / М-во высш. образования СССР, Харьк. авиац. ин-т. – [Х. : б. и., 1948] (Тип. ХММИ). – 7 с.

**1949**

**1512. Краткий справочник для поступающих в Харьковский авиационный институт в 19.. г.** / М-во высш. образования СССР, Харьк. авиац. ин-т. – Х. : [б. и.], 1949 (4-я тип. МПС). – 14 с.

**1951**

**1513. Краткий справочник для поступающих в Харьковский авиационный институт в 1951 г.** / М-во высш. образования СССР, Харьк. авиац. ин-т. – Х. : Изд-во ХГУ, 1951. – 15 с.

**1970**

**1514. ХАИ – народному хозяйству** : фотоальбом. – Х., 1970.

**1971**

**1515. Харьковский авиационный институт** : проспект для поступающих в ин-т / сост. А. С. Набатов. – Х., 1971. – 39 с.

**1979**

**1516. Харьковский авиационный институт имени Н. Е. Жуковского** [реклам. проспект] / сост. А. К. Баев. – Х. : [б.и.], 1979 (Кн. ф-ка им. М. В. Фрунзе). – 27 с.

**1980**

**1517. Харьковский авиационный институт имени Н. Е. Жуковского** : реклам. проспект / сост. Н. А. Быстров. – Х. : Облполиграфиздат, 1980. – 28 с.

**1518. Харьковский ордена В. И. Ленина авиационный институт имени Н. Е. Жуковского. 1930–1980. 50 лет** : [реклам. проспект] / сост. А. К. Баев. – Х. : Соціаліст. Харківщина, 1980. – 31 с.

**1985**

**1519. Харьковский ордена Ленина авиационный институт имени Н. Е. Жуковского** : реклам. проспект для поступающих / сост. В. А. Коломиец. – Х. : Облполиграфиздат, 1985. – 12 с.

**1979**

**1520.** Студенту первокурснику : клятва студента Харьковского авиационного института им. Н. Е. Жуковского. – Х. : ХАИ, 1979. – 2 с.

**2000**

**1521.** Национальный аэрокосмический университет им. Н. Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт» : [реклам. проспект] / редкол. В. С. Кривцов, Я. С. Карпов, В. Т. Сикульский, Е. И. Токайская, А. В. Пьянков, В. Н. Чумак, М. Н. Моисеенко, М. П. Еремеева. – Х. : ХАИ, [2000?]. – 22 с.

**2009**

**1522. Научно-техническая библиотека** : [реклам. проспект] / Национальный аэрокосмический университет им. Н. Е. Жуковского «ХАИ». – [Х. : б. и., 2009]. – 6 с.

## **Указатель летательных аппаратов ХАИ**

|   |   |
|---|---|
| АВП-1                                     | 425   |
| АВП-2                                     | 425   |
| АВП-3                                     | 425   |
| АВП-4 ХАИ                                 | 356, 425  |
| AC-2                                      | 425, 379  |
| «Байкал»                                  | 425   |
| «Безлонжеронка ХАИ»                       | 74, 79, 80  |
| БРО-9                                     | 425   |
| «Комсомолец ХАИ»                          | 425   |
| «Літаюче крило»                           | 57, 62  |
| НАФА-1                                    | 425   |
| НАФА-2                                    | 425   |
| «Осоавиахимовец ХАИ»                      | 73, 75, 78, 79, 80, 83, 87  |
| «П. П. Постышев»                          | 75, 78, 80  |
| ПМ 150-К                                  | 434   |
| По-2 ХАИ                                  | 433, 435, 436   |
| С-1                                       | 439   |
| С-2                                       | 439   |
| С-3                                       | 439   |
| С-4                                       | 439   |
| С-5                                       | 439   |
| С-7                                       | 439   |
| ХАИ-АВИАВНИТО-1                           | 80  |
| ХАИ-АВИАВНИТО-2 «Блоха»                   | 61, 80  |
| ХАИ-АВИАВНИТО-3 («Сергей Киров»)          | 55, 61, 62, 78, 79, 80, 84  |
| ХАИ-АВИАВНИТО-4                           | 80  |
| ХАИ-АВИАВНИТО-5                           | 80  |
| ХАИ-АВИАВНИТО-8                           | 80  |
| ХАИ-АВИАВНИТО-9                           | 80  |
| ХАИ У-2                                   | 70  |
| ХАИ-1                                     | 27, 35, 49, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 59, 60, 61, 65, 66, 67, 69, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 136, 383, 795 |
| ХАИ-1ВВ                                   | 80, 85  |
| ХАИ-2                                     | 48, 50, 77, 79, 80, 84  |
| ХАИ-3 «Ленинская искра»                   | 72, 77, 79  |
| ХАИ-4                                     | 78, 80, 85  |
| ХАИ-4 («Искра», «Осоавиахимовец Украины») | 77  |

|                          |   |
|--------------------------|---|
| ХАИ-5                    | 59, 65, 78, 83, 85, 136                   |
| ХАИ-5 (Р-10)             | 52, 55, 77, 80, 84, 86, 87, 786           |
| ХАИ-6                    | 59, 65, 71, 77, 78, 80                    |
| ХАИ-7                    | 80  |
| ХАИ-8                    | 61, 77, 79                                |
| ХАИ-9                    | 79, 542                                   |
| ХАИ-11                   | 425                                       |
| ХАИ-12 «Старт»           | 425                                       |
| ХАИ-13 «Гимнаст»         | 425                                       |
| ХАИ-14 «Орленок»         | 425                                       |
| ХАИ-17                   | 354, 379, 400, 416, 425                   |
| ХАИ-18                   | 401, 416, 425                             |
| ХАИ-19                   | 352, 353, 379, 402, 425                   |
| ХАИ-20                   | 357, 379, 416, 425                        |
| ХАИ-21                   | 379, 425                                  |
| ХАИ-22                   | 425                                       |
| ХАИ-22А                  | 356, 425                                  |
| ХАИ-24                   | 355, 425                                  |
| ХАИ-25                   | 425, 437                                  |
| ХАИ-26                   | 437                                       |
| ХАИ-27 «Харьковчанин»    | 394, 425                                  |
| ХАИ-28 (БРО-ДПК)         | 416, 425                                  |
| ХАИ-29 «Коршун»          | 395, 416, 425                             |
| ХАИ-29М «Коршун-М»       | 395, 404, 425                             |
| ХАИ-30 «Профессор Неман» | 379, 383, 386, 395, 425, 379,<br>416, 444 |
| ХАИ-31                   | 425, 444                                  |
| ХАИ-31А                  | 425                                       |
| ХАИ-32                   | 425                                       |
| ХАИ-33                   | 425, 444                                  |
| ХАИ-33М                  | 416, 444                                  |
| ХАИ-34                   | 416, 425                                  |
| ХАИ-35                   | 416, 425                                  |
| ХАИ-36                   | 404, 416, 425, 444                        |
| ХАИ-37 «Михаил Ефимов    | 404, 416, 425                             |
| ХАИ-38                   | 395, 425                                  |
| ХАИ-40                   | 408, 410, 425                             |
| ХАИ-41                   | 417                                       |
| ХАИ-42                   | 410, 425                                  |
| ХАИ-43                   | 425                                       |
| ХАИ-45                   | 439, 443                                  |
| ХАИ-46                   | 425                                       |

|                    |                         |
|--------------------|-------------------------|
| ХАИ-48             | 444                     |
| ХАИ-49             | 429                     |
| ХАИ-51             | 59, 77, 80, 84, 86, 136 |
| ХАИ-52             | 77, 80, 84, 136         |
| ХАИ-60             | 420, 424, 425           |
| ХАИ-70             | 27                      |
| ХАИ-М01М5 «ХАЁВЕЦ» | 447                     |
| ХАИ-103            | 425                     |
| ХАИ-108            | 425                     |

## **Именной указатель**

|                                    |  |
|------------------------------------|--|
| Абрамов Л.                         | 1407   |
| Авраменко В. Н.                    | 583  |
| Аврашков М. Л.                     | 1482   |
| Агдамов Р.                         | 346  |
| Адамунис И.                        | 392  |
| Аксенов В. М.                      | 621  |
| Александер И. П.                   | 542  |
| Александрова В.                    | 741, 821   |
| Александрова Е.                    | 575, 736, 1088, 1178, 1183   |
| Алексапольський Д. Я.              | 687  |
| Алексеев Ю. С. (Алексеев Ю. С.)    | 614, (794)   |
| Алексеенко Ю.                      | 1274   |
| Алексеєва С.                       | 1254   |
| Алексєєнко Л. І.                   | 878  |
| Амброжевич А. В. (Амброжевич О. В) | 700, (879)   |
| Анатольєв Б.                       | 373, 377   |
| Андренко Г. И. (Андренко Г. І.)    | 189, (824)   |
| Андросов О.                        | 1427   |
| Андрущенко А. Г.                   | 570  |
| Андрущенко В. В.                   | 607  |
| Андрющенко В. В.                   | 1435   |
| Андрющенко Т. А.                   | 571  |
| Анисенко В. Г.                     | 1384, 1389, 1391   |
| Антонов А.                         | 723  |
| Антонов В. Г.                      | 578  |
| Антонов О. К.                      | 42, 267, 378, 556, 774, 778,<br>832, 1203, 1380, 1381, 1382,<br>1383, 1384, 1385, 1386, 1387,<br>1388, 1389, 1390, 1391, 1392,<br>1393, 1394, 1395 |
| Анютин А. Н.                       | 811, 1435  |
| Арасланов С. А.                    | 25, 42, 427, 498, 665, 1198,<br>1204, 1200   |
| Арсон Л. Д.                        | 6, 53, 131, 154, 1468  |
| Артеменко Н. П. (Артеменко М. П.)  | 19, 534, (757), 758, 759, 760,<br>815, 833, (841)  |
| Аршинов С.                         | 317  |
| Асмолов А. А.                      | 579  |
| Астахова В. И.                     | 135, 695, 707, 714, 732, 1105,<br>1331, 1337, 1342, 1346, 1350,  |

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| Астахова Е. В.                    | 1354, 1358, 1363, 1366, 1369, 1371, 1376, 1447                      |
| Афанасьев М.                      | 1331, 1337, 1342, 1346, 1350, 1354, 1358, 1366, 1371, 1376          |
| Ахиезер Н. И. (Ахізєр Н. І.)      | 1298<br>(666), 1481, 1486, 1489, 1496, 1498, 1499, 1500, 1501, 1505 |
| <b>Бабенко И. Д.</b>              | <b>611</b>  |
| Бабушкін А. І.                    | 880, 962, 1454, 1463, 1473  |
| Багмет О. А.                      | 1295, 1304  |
| Баев А. К. (Баев А.)              | (646, 651, 652, 842), 1516, 1518                                    |
| Баева Н. К.                       | 1036  |
| Бажин И.                          | 206   |
| Байрачный К. А. (Байрачний К. О.) | (881), 1457   |
| Байша В.                          | 215, 222, 229   |
| Балабуев П. В. (Балабуєв П. В.)   | 42, 547, (548), 556, 575, 580, 594, 611, 624, 662                   |
| Балашов А. И.                     | 579   |
| Балашов Л. Л.                     | 570   |
| Балтага В. К.                     | 1496  |
| Баранник А.                       | 224   |
| Баранников А. (Баранніков А.)     | (368, 373), 379, 390, 397   |
| Баранова А.                       | 334, 335  |
| Баржин В. Я.                      | 754, 755, 825   |
| Баришев И. В.                     | 756, 882, 963   |
| Барнаш В.                         | 345   |
| Барский А. М.                     | 193   |
| Барсуков А.                       | 464   |
| Баруленков М.                     | 1265  |
| Барыкина Е. И.                    | 1095  |
| Барышев И. В.                     | 19  |
| Баткін Е. Й.                      | 143   |
| Батракова І.                      | 1396  |
| Бамет Г.                          | 259   |
| Бахмет І.                         | 1251  |
| Бахметов М.                       | 259   |
| Башук Д.                          | 145, 146, 147, 148, 150, 193, 541, 542, 544, 663                    |
| Бега И. П.                        | 1112, 1448, 1476, 1477, 1480  |

|  |   |
|--|---|
| Безручко К. В.                         | 25, 34, 41, 242, 243, 279, 622, 715   |
| Белан Н. В. (Бєлан М. В., Білан М. В.) | (25), 33, 230, (549, 581), 671, 798, 858, 866, (884, 885), 941, 952, 964, (965), 1097, 1447, (1456) |
| Беленький И. М.                        | 1505, 1507  |
| Беличенко И. А.                        | 1507  |
| Белогуб А. В.                          | 672   |
| Белоконь В. И.                         | 671   |
| Белый В. Д.                            | 1468  |
| Беляев В.                              | 48  |
| Бендерская О. Ф.                       | 191   |
| Бенинг П. Г.                           | 75, 80, 1468, 1503  |
| Березюк Н. Т. (Березюк М. Т.)          | 19, 781, 784, 834, (883), 1369, (1370), 1371, (1372), 1373  |
| Берковський Л.                         | 533   |
| Бетин А. В.                            | 1468  |
| Бібко Б.                               | 1247  |
| Білявський Л.                          | 207   |
| Благодатських М.                       | 330   |
| Бледнов С.                             | 1241  |
| Блинов Є.                              | 160   |
| Блюхер В. К.                           | 494   |
| Боборыкин Ю. А. (Боборикін Ю. О.)      | 575, (1405)   |
| Богданова Г.                           | 332   |
| Боголюбов В. С.                        | 582   |
| Богомол П. І.                          | 1456  |
| Богораз А.                             | 360   |
| Богораз А. Е.                          | 53  |
| Богуславев В. А.                       | 547, 1479   |
| Бодаев И.                              | 250   |
| Божко В. П.                            | 733, 735, 887, 966  |
| Бойко Л. Г.                            | 713, 716, 717, 886, 967   |
| Болдырева Н. И.                        | 546   |
| Большаков Г. Н.                        | 797   |
| Бондарева Н. В.                        | 1084  |
| Бондаренко К. І.                       | 164   |
| Бондарь В.                             | 293   |
| Бондарь О. (Бондар О.)                 | 1118, (1163), 1459  |
| Борздова С.                            | 525   |

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| Борисевич В. К.                   | 647, 733, 734, 735, 737, 850,<br>857, 1403, 1447  |
| Борисенко А. И. (Борисенко О. И.) | (117), 118, (644, 681, 687),<br>689, (703), 704, 705, 706, 707,<br>(708), 709, (710, 711) |
| Борисенко В. В.                   | 1288, 1294, 1299, 1312, 1316,<br>1322   |
| Борисюк Ю.                        | 24  |
| Бородин А. В.                     | 42  |
| Борщов О. В                       | 281, 1456, 1460   |
| Бочин А. Ф.                       | 579   |
| Бочка А.                          | 1305  |
| Брагинский Б.                     | 1144, 1145, 1146, 1147  |
| Бреус С. В.                       | 297, 1179   |
| Брехин Н.                         | 835   |
| Брехов О.                         | 822   |
| Бугаенко О.                       | 1078  |
| Будко В. В.                       | 816   |
| Будъко Г.                         | 454   |
| Булатенко А. Г.                   | 611   |
| Бурым В.                          | 1113  |
| Бусел Г.                          | 1266  |
| Буцкий Е. З.                      | 108, 142, 1478  |
| Бушманов Н.                       | 508   |
| Быстров Н. А.                     | 2, 19, 194, 1517  |
| Бычков С. А. (Бичков С. А.)       | 42, 89, 442, (550), 772, 968  |
| Варварова Е. Н. (Варварова О. М.) | 648, 1104, (1107), 1108, 1109,<br>1110, 1456, (1460)                                      |
| Вартанян В. М.                    | 1433  |
| Василенко А.                      | 318, 328  |
| Василенко К. К.                   | 444   |
| Васильев В. А.                    | 1170, 1173  |
| Васильев В.                       | 775   |
| Васильев О.                       | 1282  |
| Васильченко К.                    | 111   |
| Васютін Л.                        | 369   |
| Вачасов Е. П.                     | 1243  |
| Вашук А.                          | 491   |
| Ведмедер А. Е. (Ведмедер А. О.)   | 1334, 1335, (1336), 1337,<br>(1338), 1339, 1340   |
| Вендин А. А.                      | 1136  |

|                                 |  |
|---------------------------------|--|
| Виборнов В.                     | 1259   |
| Вильчавская С.                  | 1167   |
| Виноградов П.                   | 160  |
| Виноградський А.                | 757, 989   |
| Винокуров Л. П.                 | 1487, 1506   |
| Висоцька О. Я.                  | 1401   |
| Витолс Э.                       | 186  |
| Вірський Б.                     | 366  |
| Владимирова И.                  | 387  |
| Власко В.                       | 128  |
| Внуков И. П. (Внуков I. П.)     | (25), 526, 527, 969, (970), 986, 1042, 1050, (1239)  |
| Волков А. И.                    | 188, 1470  |
| Волков В. Д.                    | 786  |
| Волкова А. И.                   |  |
| Волкова Н. Д.                   | 234, 888, 971, 1190, 1227, 1228, 1456  |
| Волосюк В. К.                   | 867  |
| Воронин А.                      | 391  |
| Воронина Е.                     | 432  |
| Вороной А.                      | 501, 1287  |
| Ворошилов Ю.                    | 376, 405   |
| Вурье Л.                        | 178  |
| Вымorkов Н. В.                  | 623  |
| Выставкин В.                    | 1269   |
| Вяткин Л.                       | 394  |
| Гаврашенко Т. В.                | 797  |
| Гагарін Ю. О.                   | 460  |
| Гадалін В.                      | 476  |
| Гайдачук В. Е. (Гайдачук В. Є.) | (25), (286), 428, (438), 673, 753, (889, 972, 973, 1386), 1390, 1391, 1446, 1447, 1452, (1456), 1466, (1471), 1477 |
| Гайдачук А. В. (Гайдачук О. В.) | (41), 673, (674, 679, 764, 765, 974, 975)  |
| Гайков А. А.                    | 135, 707, 714, 732, 1331, 1337, 1342, 1346, 1350, 1354, 1358, 1363, 1366, 1369, 1371, 1376, 1447                   |
| Гакал П. Г.                     | 976  |
| Галенда М.                      | 471  |

|                                     |   |
|-------------------------------------|---|
| Галка В. Л.                         | 551, 586  |
| Галушка О.                          | 536   |
| Ганжа Е. П.                         | 976   |
| Гарин О.                            | 492   |
| Гаркуша А.                          | 543   |
| Гаташ В.                            | 650   |
| Геронимус Я. Л. (Геронімус Я. Л.)   | (666), 1447, (1450), 1467, (1485)   |
| Гетманенко В. А.                    | 552   |
| Гетьман А. М.                       | 1478  |
| Гламаздин Ю. В.                     | 587   |
| Глебов И. (Глібов І. П.)            | (162), 218  |
| Глушченко С.                        | 3, 160, 263, 408, 472, 1261, 1267, 1275, 1404, 1427   |
| Голдаев И. П. (Голдаєв І. П.)       | 19, (718), 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, (726, 727, 728), 729, (820), 1505, 1506         |
| Годдобеев В.                        | 783   |
| Голенко Д. Т.                       | 184   |
| Голинський Б. Л.                    | 1450, 1467  |
| Голобородько В. И.                  | 1252, 1273, 1284, 1296, 1317  |
| Головченко О. В.                    | 666   |
| Головчинер И.                       | 852   |
| Голуб В.                            | 1244  |
| Гончар А. С.                        | 612   |
| Гончаренко А. Д. (Гончаренко О. Д.) | 859, (890)  |
| Гончаров А. (Гончаров О.)           | (370), 395, (465)   |
| Горбенко В.                         | 1276  |
| Горбенко Г. А. (Горбенко Г. О.)     | (710, 891), 976, (977, 1253)  |
| Горбенко К. С.                      | 78, 416   |
| Горбенко С.                         | 704   |
| Горбик С. А.                        | 611   |
| Гордієнко В. І.                     | 210   |
| Гордієнко В. О.                     | 1456  |
| Горецкая А.                         | 293   |
| Горлов О. К.                        | 1079, 1080  |
| Горянова В. П.                      | 1431  |
| Грацианский А. Н.                   | 91, 92  |
| Гребеников А. Г. (Гребеніков О. Г.) | 19, 40, 42, 88, 139, 151, (251, 256), 257, 440, 603, 771, 1010, 1333, 1339, 1344, 1348, 1352, |

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| Гресь В. С.                       | 1356, 1360, 1368, 1373, 1379,<br>(1386), 1389, 1391, 1420, 1468 |
| Грецов В. Л.                      | 1476, 1477, 1480  |
| Гречка В.                         | 1409  |
| Гречко Н.                         | 817   |
| Грикуров М.                       | 489   |
| Гринченко А. М. (Грінченко А. М.) | 1280  |
| Грищенчук С.                      | 19, (37), 217, 273, 538   |
| Гришин В.                         | 388   |
| Грищенко В. Т.                    | 175, 236, 493   |
| Губаренко М.                      | 570, 796  |
| Губин С. В (Губін С. В.)          | 225   |
| Губський О.                       | 627, (978)  |
| Гур'єв А. Т.                      | 155   |
| Гуревич М.                        | 1460  |
| Гуренко В.                        | 682   |
| Гурківський В.                    | 1264  |
| Гуртова А.                        | 1247  |
| Гусар В. А.                       | 199   |
| Гусєв К. Г.                       | 611   |
| Гуськов В.                        | 1407  |
|                                   | 788, 860  |
| Данов А.                          |   |
| Данченко В.                       | 1150  |
| Дедусенко Ю. М.                   | 653   |
| Деменко В. Ф.                     | 687   |
|                                   | 25, 41, 573, 778, 892, 893, 942,                                |
|                                   | 953, 979, 1389  |
| Демченко А.                       | 429, 431  |
| Демченко В. Г.                    | 1423  |
| Денисюк В. Н.                     | 584   |
| Дергачев В. А.                    | 1011, 1225  |
| Дерновая В.                       | 113   |
| Дерюк В. И.                       | 797   |
| Джалалов А.                       | 71  |
| Дмитриев С. В. (Дмитрієв С.)      | 584, 589, 596   |
| Добрик Л. С.                      | 720   |
| Долгов О.                         | 306, 320  |
| Долматов А. И. (Долматов А. І.)   | (25), 259, 554, 868, (894, 895),<br>943, 954, (980, 981, 1460)  |
| Домаєв Л.                         | 1406  |
| Донских И.                        | 515   |

|   |   |
|---|---|
| Дорошев А.  | 453   |
| Доценко В. Н.                                       | 675, 760  |
| Доценко П. Д.                                       | 896, 1450, 1467                                     |
| Драгобецкий В.                                      | 69, 70, 72, 73, 74, 400, 401,<br>402                |
| Драновский В. И.                                    | 614   |
| Дрінфельд Г. І.                                     | 666   |
| Дроботенко А.                                       | 576   |
| Друзь В.  | 1069  |
| Дубницький М.                                       | 1409  |
| Дудник М.   | 369   |
| Дусенко Д. І.                                       | 897, 982, 1240, 1270                                |
| Дыбский П. В. (Дибський П. В.)                      | (683), 688, 1421, 1466, 1468                        |
| Дядин В. А.   | 1236, 1440, 1475                                    |
| Дяченко А.  | 1151  |
| Дьома В. І.   | 549   |
| Егоров М.   | 176   |
| Елистратов С.                                       | 367   |
| Епифанов С. В. (Єпіфанов С. В)                      | (259, 310, 311), 672, 851, (983,<br>1255, 1451)     |
| Еремеева М. П.                                      | 1521  |
| Еременко А. П. (Єременко А. П.,<br>Єрьоменко А. П.) | 1327, (1349), 1350, (1351),<br>1352                 |
| Еременко В. (Єременко В.)                           | 539, 1403   |
| Еременко В. М. (Єрьоменко В. М.)                    | 1305, 1311, (1456)                                  |
| Ерохина Т.  | 525   |
| Ершов В. Н. (Єршов В. М.)                           | (684, 686, 712), 713, 714, (715,<br>716, 717, 1411) |
| Єлдишев М. М.                                       | 1417  |
| Єромицький П.                                       | 352   |
| Жданов А. А. (Жданов А. О.)                         | (555), 590, 797, 1479                               |
| Жебель Ю. И. (Жебель Ю. I.)                         | (25), 284, 1209, 1237, 1238                         |
| Желдоченко В. Н.                                    | 42  |
| Желязков Е. П.                                      | 591   |
| Жигулина Е.   | 1325  |
| Житник Л. В.  | 742   |
| Жолковский С. Я.                                    | 1468  |
| Жужома Л.   | 1425  |
| Жуковський М. Є.                                    | 3, 644, 683, 690, 694, 696                          |
| Журавлев В. Н. (Журавльов В. Н.)                    | 761, (765)  |

|                                    |   |
|------------------------------------|---|
| Заболотный А. В.                   | 1011  |
| Заика О. А. (Заїка О. А.)          | 1308, (1460)  |
| Зайцев А.                          | 179   |
| Зайцев В. Є.                       | 253, 1456, 1460   |
| Залевский В. М.                    | 623   |
| Заржевський Н.                     | 1400  |
| Зарубина Л. К.                     | 1425  |
| Затучная М. А.                     | 1458  |
| Заярин В. М.                       | 1392  |
| Заяц В. И.                         | 592, 792  |
| Зеленина Е.                        | 738   |
| Зеленский А. А. (Зеленський О. О.) | (754, 755), 867, (898, 984), 1462, 1476   |
| Зеленский Г.                       | 456   |
| Зеленухин А. И.                    | 583   |
| Зелинский Ю. (Зелінський Ю.)       | 312, (313, 314, 315, 321), 325  |
| Зильберман Б. М.                   | 611   |
| Зимовин А. Я.                      | 985, 1051   |
| Зиненко Ю.                         | 435   |
| Золина Л.                          | 1431  |
| Золотухин В. К.                    | 640, 641  |
| Золочевська Т.                     | 452   |
| Зорик В.                           | 779   |
| Зубов Н.                           | 1444  |
| <br>Иванов В.                      | 1160  |
| Иванов Д. С.                       | 1159  |
| Иванов Ю.                          | 49  |
| Иванова В. (Іванова В.)            | 187, (263, 264, 265), 270, 277, (371), 420, (466, 472), 499, 511, 537, 721, 724, 1076, (1140, 1243, 1262, 1397, 1404), 1428, 1432, 1441, 1442 |
| Іваницька А.                       | 1253  |
| Івашина С.                         | 235   |
| Іващенко А.                        | 1271, 1277  |
| Івченко А. Г.                      | 790, 1203   |
| Івченко Е. Н.                      | 347   |
| Ігнатенко П. Д.                    | 611   |
| Ігнатьев Н. И.                     | 108, 142, 569, 1059, 1478   |
| Ігнатьев С.                        | 356   |
| Ізюмский П.                        | 436   |

|                               |  |
|-------------------------------|--|
| Илюшко В.                     | 219  |
| Илюшко В. М. (Ілюшко В. М.)   | (25), 869, (899, 900), 944, 955, (987, 988)  |
| Ішук Л.                       | 269, 1439  |
| Ігнатенко О.                  | 473  |
| Ільїнський В.                 | 718  |
| Юничева Л.                    | 1396   |
| Ісаєнко В.                    | 369  |
| <br>Кабарухін В.              | 1164   |
| Кадигроб Т. С.                | 347  |
| Кадишев О.                    | 1263   |
| Калашников А. А.              | 583  |
| Калеберда В.                  | 1410   |
| Каледін В. О.                 | 1419   |
| Калинин К. А. (Калінін К. О.) | 42, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, (104), 105, 106, 107, 108, 109 |
| Калинина Н.                   | 103  |
| Калиниченко Д.                | 1297   |
| Кандыба В. (Кандиба В.)       | 231, 836, (843)  |
| Канунников Є. Т.              | 162, 166   |
| Капитанова Л. В.              | 42   |
| Карабская М.                  | 540  |
| Карпенко В. Д.                | 614  |
| Карпов Я. С.                  | 25, 38, 41, 240, 241, 244, 245, 247, 252, 253, 255, 673, 901, 989, 1374, 1452, 1471, 1480, 1521    |
| Касьян В. Г.                  | 1458   |
| Касьянов Ю.                   | 342  |
| Катаргіна В.                  | 1139   |
| Качеровский В. М.             | 1412, 1430   |
| Качкар И. В. (Качкар I. B.)   | (370), 406, 433, 436, 447, 677, 1391   |
| Качур П.                      | 448  |
| Кашуба Б. П.                  | 576  |
| Кащенко Б.                    | 1283   |
| Кеглевич С. В.                | 1478   |
| Кива Д. С.                    | 594, 624, 1393   |
| Кириленко В. А.               | 1410   |

|                                     |  |
|-------------------------------------|--|
| Кириллов С.                         | 180  |
| Кириллова В.                        | 188  |
| Кириченко В. В.                     | 25   |
| Кириченко Л.                        | 322  |
| Кирюшко В. И. (Кирюшко В. И.)       | (902, 990, 991), 1464, 1465  |
| Клева А.                            | 658  |
| Клименко А.                         | 417  |
| Клименко А. П.                      | 665  |
| Клюев П. А.                         | 792  |
| Кобрин В. Н. (Кобрін В. М.)         | 42, (903), 956, (992, 993,<br>1460)  |
| Коваленко А. Н.                     | 583  |
| Коваленко В.                        | 1380   |
| Коваленко П. И.                     | 1011   |
| Коваль В.                           | 712, 1411  |
| Ковальский Б. С.                    | 1504, 1505, 1506, 1507   |
| Ковпак И.                           | 1271, 1277   |
| Ковтун Д.                           | 1507   |
| Кожина Т.                           | 502  |
| Кожухов В. Д.                       | 25, 870, 904, 905, 945, 957,<br>994, 995   |
| Коленов Н. П.                       | 178  |
| Колесников Л. А. (Колесников Л. О.) | (749), 750, (751, 752), 753  |
| Колесникова А.                      | 776  |
| Колесникова Т. М.                   | 25   |
| Колесова В. Г.                      | 1088   |
| Коллеров В. В.                      | 748  |
| Колодезный А. Г.                    | 595  |
| Коломиец В. А. (Коломієць В. А.)    | (162), 1519  |
| Коломієць Т.                        | 1402   |
| Колядко О.                          | 354  |
| Комисар О. Н.                       | 623  |
| Коновалов Н.                        | 1278, 1312   |
| Кононенко В.                        | 5, 94, 143, 326, 740   |
| Кононенко В. Г.                     | 4, 9, 10, 63, 65, 645, 649, 740,<br>741, 742, 743, 744, 745, 746,<br>747, 748, 782, 818, 821, 1361,<br>1362, 1363, 1364, 1365, 1366,<br>1367, 1368, 1405 |
| Кононенко О. Д.                     | 622, 627   |
| Коншина Л. П.                       | 64, 384, 742   |
| Конюхов С. Н. (Конюхов С. М.)       | 614, 799, 906, (996), 1479   |

|                                 |  |
|---------------------------------|--|
| Копачевський М. Д.              | 666  |
| Копил В. К.                     | 575  |
| Копилов В. А. (Копилов В. О.)   | (25), 631, (907, 908), 909, 946, 958, (997, 998, 1460)                                     |
| Копычко В.                      | 1124   |
| Копычко Ю.                      | 1124   |
| Корженевский А. В.              | 412, 1432  |
| Корнет I.                       | 812  |
| Корниенко О. А.                 | 626  |
| Корнілов Г. Л.                  | 1456   |
| Коробова Е.                     | 522, 1192  |
| Корогодский Ю.                  | 46   |
| Корольков И. И.                 | 192, 1469  |
| Коростелёва Е.                  | 272  |
| Короткий Д.                     | 528  |
| Корсунский В.                   | 694, 768   |
| Костенко И. К.                  | 56, 60, 75   |
| Костенко С. И. (Костенко С. I.) | 1102, 1115, (1116, 1117), 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129 |
| Костіков О. М.                  | 708, 711   |
| Костин О. И.                    | 611  |
| Костюк Г. І.                    | 910, 999, 1000   |
| Костюк Д. И. (Костюк Д. I.)     | (1483), 1484, (1485), 1490   |
| Котельников В.                  | 1362   |
| Костюков Я. Х.                  | 1497   |
| Котляр Г. С.                    | 1416   |
| Котов В. А.                     | 862  |
| Кочарян О. С.                   | 1001   |
| Кошевой Н. Д. (Кошовий М. Д.)   | (911), 1002, (1003), 1011, 1044, 1052  |
| Кошелев Н. Н.                   | 671  |
| Кошовий Г. І.                   | 1318   |
| Кощавець П. Т.                  | 666  |
| Кравец А. С.                    | 1334   |
| Кравцов Н.                      | 494  |
| Кравцов П.                      | 485  |
| Кравченко И. Ф. (Кравченко I.)  | 584, 596   |
| Красильников П. П.              | 1341, 1342, 1343, 1344   |
| Красильщиков А. П.              | 79, 422  |
| Краснопоясовський А.            | 1412   |

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| Крашаница Ю. А. (Крашаниця Ю. О.) | (666), 700, 761, 762, (764, 1004)   |
| Кретов А. В.                      | 42, 439   |
| Кривко Т. С.                      | 1476, 1477, 1480  |
| Криворучко С. Н.                  | 1313, 1319, 1323  |
| Кривошеев С.                      | 1289  |
| Кривущев М. П.                    | 392, 396, 415, 418, 1272, 1292  |
| Кривцов В. С.                     | 23, 25, 26, 37, 39, 41, 42, 44, 89, 104, 127, 141, 198, 202, 243, 245, 246, 251, 253, 256, 427, 438, 442, 526, 548, 557, 563, 579, 585, 604, 606, 613, 633, 661, 666, 667, 674, 696, 699, 708, 711, 716, 717, 726, 727, 733, 735, 746, 748, 751, 752, 754, 755, 756, 760, 761, 769, 770, 772, 793, 800, 878, 894, 912, 917, 919, 939, 962, 965, 970, 975, 977, 979, 987, 992, 995, 1001, 1003, 1005, 1008, 1012, 1016, 1020, 1023, 1025, 1027, 1029, 1034, 1037, 1039, 1080, 1082, 1092, 1107, 1116, 1133, 1163, 1176, 1186, 1224, 1227, 1239, 1307, 1330, 1332, 1336, 1338, 1341, 1343, 1345, 1347, 1349, 1351, 1353, 1355, 1357, 1359, 1364, 1367, 1370, 1372, 1374, 1375, 1376, 1377, 1378, 1379, 1385, 1387, 1389, 1391, 1394, 1395, 1450, 1467, 1521 |
| Кривцов О. С.                     | 557   |
| Крикуненко А.                     | 574   |
| Крицин Г.                         | 596   |
| Кроль А. А.                       | 1468, 1488, 1491, 1492, 1493, 1494, 1495  |
| Ксандров Д. Н.                    | 1497, 1498, 1506  |
| Кузнецов А. Ю.                    | 248, 861, (1006)  |
| Кузьменко Е. Я. (Кузьменко О. Я.) | 634, (1133, 1134, 1176, 1453, 1456, 1460)   |
| Кузьменко Л. О.                   | 25  |

|                           |  |
|---------------------------|--|
| Кузьмин В.                | 512  |
| Кузьмин С. И.             | 1468   |
| Кузьмина Л. М.            | 126  |
| Кузьмінов Ф.              | 316  |
| Кулага Е. С.              | 597  |
| Кулешов В. И.             | 761  |
| Кулик А.                  | 191  |
| Кулик А. С. (Кулік А. С.) | (25), 250, 871, 913, 914, 947, 959, 1007, (1008, 1009), 1045, 1046, 1053, 1087, (1460) |
| Кулишова И. В.            | 1036   |
| Кулішов В.                | 1414   |
| Кулішова І.               | 826  |
| Курдыйбайло Г. Е.         | 187  |
| Куриленко Л. Я.           | 1396   |
| Курило І.                 | 266  |
| Куриш Э.                  | 520  |
| Курочка Г. П.             | 1406   |
| Кухарчук И.               | 1300   |
| Кучма Л. Д.               | 299, 304   |
| Кучмієв В. (Кучмієв В.)   | (266), 486   |
| Кушнarenko С. Г.          | 746  |
| Кушніров О.               | 211, 1248  |
| Лавро Н. А. (Лавро М. О.) | (558), 598   |
| Лаврова Н.                | 397, 407, 419  |
| Лагутин О.                | 351  |
| Лазарев А. А.             | 1468   |
| Ламм М. М.                | 11, 1498, 1504   |
| Лампетов П. В.            | 1502   |
| Лапенко З. В.             | 1424   |
| Латенков Г. Т.            | 190  |
| Лахиялов А.               | 513  |
| Лебединский М.            | 351  |
| Лебединський О.           | 827  |
| Левицкая Е.               | 629  |
| Левченко С.               | 275  |
| Левчук А. Г.              | 19   |
| Лемешев К.                | 657, 818   |
| Леонидова О.              | 872, 873   |
| Лепихин П. П.             | 599  |
| Лещенко Н.                | 1426   |

|                                 |   |
|---------------------------------|---|
| Липинский Л. Е.                 | 350, 365, 372, 374, 380, 382,<br>1292   |
| Лисенко Е. В.                   | 1455  |
| Литвин Л.                       | 190, 266, 1099, 1188, 1191,<br>1199, 1419, 1433, 1440                           |
| Литвин О.                       | 3   |
| Литвинов А. А. (Литвинов О. А.) | 1327, (1399)  |
| Литвинов А.                     | 167, 323  |
| Литовський Л.                   | 844   |
| Лифановский Г. В.               | 614   |
| Лиходей В. (Лиходій В.)         | 57, (62)  |
| Лихошерст В.                    | 503   |
| Лищук И.                        | 192, 232, 268, 408, 487, 504,<br>856, 1193, 1273, 1435, 1449                    |
| Лішук О.                        | 165, 467, 1256, 1257  |
| Лозачев Г.                      | 1299  |
| Лозино-Лозинский Г. Е.          | 110, 111, 112, 113, 114, 115  |
| Ломако В.                       | 468   |
| Лонський В. І.                  | 559   |
| Лопатін О.                      | 1401  |
| Лосев Л. И.                     | 42, 862   |
| Лосьєв В.                       | 411   |
| Лоян А. В.                      | 671   |
| Лукин В.                        | 332, 659, 1436  |
| Лук'янова Э. И.                 | 1105  |
| Луперенко О.                    | 500   |
| Лученко О. А.                   | 800   |
| Лучшев П. А.                    | 809   |
| Лысенко А. И.                   | 1036  |
| Лысенко В. Г.                   | 611   |
| Лысов А.                        | 1439  |
| Любивий В.                      | 469   |
| Люкевич Д. А. (Люкевич Д. О.)   | 1327, (1353), 1354, (1355),<br>1356, 1497                                       |
| Люлька А. М.                    | 116, 117, 118, 119, 120, 121,<br>122, 123, 124, 125, 126, 127,<br>128, 129, 130 |
| Люшнин В. П. (Люшнін В. П.)     | 357, (381), 426   |
| Люшня А. А.                     | 42  |
| Магальник Б.                    | 1141  |
| Магула В.                       | 488, 495  |
| Мазниченко С. О.                | 1405  |

|                                       |  |
|---------------------------------------|--|
| Макаров А. Н.                         | 1496   |
| Макаров Ю. В.                         | 78, 416, 437   |
| Макаров О.                            | 1234   |
| Макеев О. И.                          | 751  |
| Максютенко В.                         | 1028   |
| Малащенко Л. А. (Малащенко Л. О.)     | (25), 42, (205), 819, 832, 837, (845, 853), 874, (915), 916, 948, 1331, 1337, 1342, 1346, 1350, 1354, 1358, 1366, 1371, 1376, 1382, (1385, 1387, 1388, 1391), 1394, 1447, (1454, 1463), 1466, 1473 |
| Малащенко А.                          | 1290   |
| Маликов В. Н.                         | 1438   |
| Малюк Г. В.                           | 560  |
| Мамедов О. С.                         | 600  |
| Манжос П. С.                          | 1445   |
| Маркелова С. Н.                       | 1369, 1447   |
| Марков С.                             | 432  |
| Марков В.                             | 470  |
| Мартынюк А.                           | 854  |
| Марущенко С.                          | 349  |
| Марченко С.                           | 514  |
| Масленников Н. А. (Масленников М. А.) | (1357), 1358, (1359), 1360   |
| Маслов М.                             | 81   |
| Матусевич В. А.                       | 601  |
| Меглинский В.                         | 436, 443   |
| Медведь О. В.                         | 678  |
| Мексин М. А.                          | 576  |
| Мелекесцев А. И.                      | 917  |
| Мельник В.                            | 409  |
| Мертикаров А.                         | 385  |
| Мец В.                                | 431  |
| Мешков О.                             | 181  |
| Мещеряков О. М.                       | 748  |
| Мигаль В.                             | 1426   |
| Микоян С. А.                          | 114  |
| Милькевич Е.                          | 847  |
| Минов Л.                              | 50   |
| Минченко Ю.                           | 1281, 1310   |
| Мирная Е. В.                          | 1087   |
| Мироничева Н.                         | 489  |

|                                 |  |
|---------------------------------|--|
| Мирошкин А. М.                  | 602  |
| Мирошниченко А.                 | 294, 303, 1324   |
| Мисабишивили И.                 | 521  |
| Михайлов А. Г.                  | 348  |
| Михеева В. В.                   | 695  |
| Мишкіс А. Д.                    | 666  |
| Мірошниченко Г. О.              | 1454   |
| Мовчан Л. П.                    | 183  |
| Моисеенко М. Н.                 | 1521   |
| Мойсеенко М.                    | 1165   |
| Мокляк С.                       | 525  |
| Морголенко А. С.                | 748  |
| Моргун М.                       | 477  |
| Мороз П.                        | 159, 161, 195, 317, 662, 1131  |
| Морозова Л.                     | 162  |
| Мотора Ю.                       | 1143   |
| Музика Н.                       | 168, 478, 838, 1142, 1187, 1420  |
| Мундштуков Д. А.                | 686, 696   |
| Муравченко Ф. М.                | 561, 575, 596, 624, 626  |
| Муравьев Ю. Т.                  | 790  |
| Мурашко В. М.                   | 562, 604, 794  |
| Мусаєва Ш.                      | 298  |
| Мухоркин Д.                     | 1306   |
| Мушловин О.                     | 523  |
| Мисниченко В. П.                | 624  |
| Мышко Е.                        | 1320, 1326   |
| Мялица А. К.                    | 84, 105, 136, 624, 795, 1329   |
| <br>Набатов А. С.               | <br>19, 40, 88, 137, 139, 145, 146, 150, 151, 152, 257, 440, 603, 701, 771, 1010, 1333, 1335, 1339, 1340, 1344, 1348, 1352, 1356, 1360, 1368, 1373, 1379, 1468, 1515 |
| Надточій М.                     | 163  |
| Найдовский В. (Найдовський В.)  | 358, (361)   |
| Наритник Я.                     | 479  |
| Нат В.                          | 370, 386   |
| Науменко А. М. (Науменко О. М.) | (919), 1011  |
| Науменко О.                     | 828  |
| Науменко П.                     | 503  |

|                                    |  |
|------------------------------------|--|
| Науменко П. О.                     | 801, 807, 1012   |
| Невяжский Я. И. (Невяжський Я. І.) | (1400), 1461   |
| Незым В. Ю.                        | 127  |
| Некрасов Б.                        | 1073   |
| Неман И. Г. (Неман Й. Г.)          | 35, 42, 52, 58, 68, 80, (131),<br>132, 133, 134, 135, 136, 137,<br>138, 139, 140, (141), 142 |
| Нестеренко А.                      | 432  |
| Нестеров А. Ф.                     | 786  |
| Нечипорук Н. В. (Нечипорук М. В.)  | (25, 41), 1077, (1081, 1082,<br>1083, 1092)  |
| Нечитайлло Є.                      | 1071   |
| Нечитайлло К.                      | 811  |
| Нижегородов А. М.                  | 607  |
| Никитин И.                         | 417  |
| Никитин С.                         | 660  |
| Николаев А. Г. (Ніколаєв О. Г.)    | 614, 627, (666, 920, 1013,<br>1014, 1015, 1016)  |
| Нитка С.                           | 1293   |
| Ніколаєнко Ю.                      | 1415   |
| Німець П.                          | 327  |
| Новиков А. В.                      | 614  |
| Новиков В.                         | 398, 1429  |
| Носенко М.                         | 459  |
| <b>Овсянников Н. Н.</b>            | 611  |
| Оганесян А.                        | 1315   |
| Оглобліна І.                       | 375  |
| Олейник А.                         | 655  |
| Олейник И. В.                      | 1476, 1477, 1480   |
| Олександров М.                     | 643  |
| Олександров С.                     | 212  |
| Олексійський К.                    | 460  |
| Оленин В.                          | 1279   |
| Олійник В.                         | 829  |
| Омельченко В. И.                   | 574  |
| Омельченко Е.                      | 274  |
| Онопченко Н. И.                    | 606  |
| Оранский А. И.                     | 671  |
| Осадчук И. А.                      | 607  |
| Осивеский А. Г.                    | 1036   |
| Острянський М.                     | 354  |

|  |  |
|--|--|
| Осыпа И. А.  | 529, 530   |
| Офицеров Д.  | 226  |
| Охотін С. В.   | 310  |
| Павленко В.  | 386  |
| Павленко Г. В.                                       | 1415   |
| Павленко І.  | 811  |
| Падалка В. Г.  | 921  |
| Паначевний Б. И. (Паначевний Б. I.)                  | 19, 220, (793), 986, (1239)  |
| Пархоменко О. М.                                     | 174, 182, 1036   |
| Пархоменко С.  | 430  |
| Парщик С. А.   | 544  |
| Паценкер Б.  | 369  |
| Пашков О.  | 482  |
| Пелых В. К.  | 82, 102, 556   |
| Першин О.  | 307, 330   |
| Пестерева И. А.                                      | 1183   |
| Петленко З. І.                                       | 1402   |
| Петренко В.  | 298  |
| Петров А.  | 1152   |
| Петров (Горбенко) Г. Е. (Петров<br>(Горбенко) Г. Ю.) | (685), 1329, (1330), 1331,<br>(1332), 1333                                 |
| Петухов І.   | 259  |
| Печерский А.   | 490  |
| Пилипко А.   | 517  |
| Пильгук А.   | 785  |
| Пильник О.   | 363  |
| Пинчук В.  | 345  |
| Пиротти (Піротті Л. М.)                              | (143), 1497  |
| Писанка И.   | 1148   |
| Питя И.  | 1112   |
| Пихтовников Р. В. (Піхтовников Р. В.)                | 1, (730), 731, 732, (733, 734,<br>735), 736, 737, 738, 739, (826),<br>1504 |
| Пишулов В.   | 505  |
| Пищухина О. А.                                       | 295, 1085  |
| Підсосонна Т.  | 1253   |
| Піскорж В. В.  | 922  |
| Планковский С. И.                                    | 791  |
| Подлесный Н. (Подлєсний М. І.)                       | 1219, (1220)   |
| Подоляк С.   | 1314   |

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| Поздняков П.                      | 388   |
| Полевичок Е. П. (Полевічок Є.)    | (820), 1442   |
| Поляков А.                        | 811   |
| Поляков Е. П.                     | 579   |
| Пономарев А. Н.                   | 123   |
| Пономарев В. И.                   | 547, 867  |
| Попов В.                          | 309, 830  |
| Попова М. В.                      | 278   |
| Порва В.                          | 524   |
| Порембский В.                     | 274   |
| Поскотін А.                       | 1249, 1250  |
| Потапенко О.                      | 811   |
| Предко В. О.                      | 563   |
| Прилуцкая А. Е. (Прилуцька А. Є.) | 288, (1017), 1084, 1168   |
| Прокопенко А.                     | 1181  |
| Прокопович В.                     | 1416  |
| Пронина Е.                        | 1457  |
| Проскура Г. Ф.                    | 150, 644, 680, 681, 682, 683,<br>684, 685, 686, 687, 688, 689,<br>690, 691, 692, 693, 694, 695,<br>696, 697, 698, 699, 700, 701,<br>702 |
| Протченко И.                      | 399   |
| Прощенко В. С.                    | 666, 1460   |
| Прощенко О. П.                    | 283, 1207   |
| Прус Н.                           | 1268  |
| Прядкін К.                        | 766   |
| Пщедромирский В. Ф.               | 191   |
| Пьянков А. В.                     | 1521  |
| Рабкин В. И.                      | 546   |
| Радченко Ю. Н.                    | 579   |
| Райнберг Я. Л.                    | 159, 160, 161, 171, 172, 181,<br>185, 195, 200, 469, 470, 472,<br>493   |
| Рачук В. С.                       | 794, 802  |
| Рвачев А. Л.                      | 186, 1426   |
| Рвачов В. О.                      | 666   |
| Ревенко В.                        | 1241, 1242  |
| Ред'ко А. А.                      | 42  |
| Решетников В. В.                  | 353, 448  |
| Решетняк Т.                       | 1258  |

|                             |   |
|-----------------------------|---|
| Ридченко В.                 | 156   |
| Рижков М. Д.                | 162   |
| Рогальська О.               | 308   |
| Розанов С. Ф.               | 786   |
| Розов В. И.                 | 149   |
| Романенко П.                | 483   |
| Романенков Ю. А.            | 1036  |
| Ронкіна Л. І.               | 666   |
| Россоха О.                  | 262   |
| Руденко Л.                  | 457   |
| Русин М. Ю.                 | 608   |
| Рыженко А. И.               | 1468  |
| Рябков В. И. (Рябков В. I.) | (27), 42, 66, 68, 238, 239, (923), (1018), 1447, 1468   |
| <br>Сабелькін В.            | 1404  |
| Савельев А. С.              | 1216  |
| Савин А.                    | 1291  |
| Савин А. П.                 | 177   |
| Савин В. С. (Савін В. С.)   | 22, (28), 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 80, 100, 101, (104), 110, (121), 125, 132, 134, 400, 401, 402, 425, (690), 693, 706, 725, 731, 745, 750, 786, 865, 1446 |
| Савченко А.                 | 327   |
| Садовничий С. Н.            | 1468  |
| Самойлов В.                 | 1235  |
| Самойлов В. Я.              | 1019  |
| Самойлович С.               | 144   |
| Самофалов С.                | 333   |
| Самсонян В.                 | 1161  |
| Саприкін В. М.              | 1020  |
| Саруфанова І.               | 1137  |
| Сафонова Е. Ю.              | 42, 109, 444, 449, 1212   |
| Сафронов Я. В.              | 25, 875, 975, 924, 925, 949, 960, 1021  |
| <br>Свердличенко Т. А.      | 1089  |
| Свиридов А. Г.              | 623   |
| Свищ В. М.                  | 564, 570, 579, 609  |
| Свищев Г. П.                | 21, 98, 99, 124, 133, 692   |
| Селезов И. Т.               | 575   |

|                                       |  |
|---------------------------------------|--|
| Семенов В. П.                         | 876  |
| Семенчин В. О.                        | 1253   |
| Семішов М. І.                         | 1022   |
| Серафимович В. Ф.                     | 613  |
| Сергеєва К.                           | 1098   |
| Сергєєв В. М.                         | 926  |
| Сергєєв Ю.                            | 410  |
| Серебряков А.                         | 1295, 1303,  |
| Сериков П.                            | 1437   |
| Сетракова Я. А.                       | 347  |
| Сідаченко А. А. (Сідаченко О. А.)     | (25), 1474   |
| Сидоренко В.                          | 332  |
| Сизонов П.                            | 1282   |
| Сикульський В. Т. (Сікульський В. Т.) | (25), (41, 261, 310), 803, 877,<br>(928), 950, 951, 961, (1023),<br>1054, 1521 |
| Симаков Б. Л.                         | 55   |
| Симбірський Д. Ф.                     | 927, 1429, 1451  |
| Симонов В.                            | 461  |
| Сироджа И. Б. (Сіроджа І. Б.)         | (929), 1024, (1025), 1060,<br>(1454)   |
| Ситенький М.                          | 480  |
| Сич А. М.                             | 549, 581   |
| Сичень В.                             | 358  |
| Скляренко М.                          | 1413   |
| Скляров А.                            | 1284   |
| Скороделов В. А.                      | 114  |
| Скрипка А.                            | 509  |
| Скрипчка Ю. А.                        | 82, 102, 556   |
| Скрылева А.                           | 1459   |
| Слесарев Б. А.                        | 227  |
| Сmysлoвa Л. A. (Смисловa Л. O.)       | 1101, (1103)   |
| Смоляков А. В.                        | 769, 1468  |
| Смоляков А.                           | 343, 411   |
| Собко О. П.                           | 565, 610   |
| Соболев Д. А.                         | 85   |
| Совенко А. Ю.                         | 29   |
| Согалов Л. М.                         | 1482   |
| Сойфер А. М.                          | 1497, 1507   |
| Соколов А. Ю. (Соколов О. Ю.)         | (930), 1026, (1027), 1043,<br>1055, (1061)                                     |
| Соколов В. А.                         | 583  |

|                                     |                        |
|-------------------------------------|------------------------|
| Соколов Ю.                          | (930), 1430            |
| Соловийов О. І.                     | 666                    |
| Солодовников Д.                     | 128                    |
| Солодянкін С.                       | 1404                   |
| Соложенець С.                       | 436                    |
| Сорокин А. А.                       | 579                    |
| Сороченко Н. И.                     | 1448                   |
| Сотников В.                         | 216                    |
| Стельмах В. О.                      | 1405                   |
| Стельмах В.                         | 642                    |
| Степаненко Г. А.                    | 572                    |
| Степаненко В. Н.                    | 292                    |
| Степанов Ю.                         | 839                    |
| Степанушкин Н. П.                   | 671                    |
| Степурина Ж.                        | 518                    |
| Стерлигов Ю.                        | 355                    |
| Стефановский П. М.                  | 54                     |
| Стороженко Г. А.                    | 176                    |
| Стрельников Ю.                      | 1259                   |
| Стриженко В.                        | 223                    |
| Ступак В. И.                        | 564                    |
| Судак Д.                            | 337, 855               |
| Сухарев В. Н.                       | 1289, 1297             |
| Сухобрус А. А.                      | 250, 1028, 1056        |
| Сухов Г. С.                         | 1507                   |
| Сухомлинов А.                       | 445                    |
| Сухоребрий В. Г. (Сухоребрий В. Г.) | 249, (931, 1029)       |
| Сытник В.                           | 1204                   |
| Тараканов О.                        | 1245                   |
| Таран А. О.                         | 1030                   |
| Тарапов И. Е. (Тарапов І. Є.)       | (593), 624             |
| Тарасов Н. М.                       | 575                    |
| Твердый А. К.                       | 1182                   |
| Терновой Н. Н.                      | 1468                   |
| Тернопол Е.                         | 197                    |
| Тимошенко В. Я.                     | 1408                   |
| Тімченко О. М.                      | 1138                   |
| Тихов М. М.                         | 666                    |
| Ткаченко Н. М.                      | 1111, 1476, 1477, 1480 |
| Ткаченко В.                         | 209, 228, 840          |
| Ткаченко В. А.                      | 611, 804               |

|                                   |  |
|-----------------------------------|--|
| Ткаченко Ж.                       | 404  |
| Ткаченко Я.                       | 814  |
| Ткачов В. О.                      | 549  |
| Токайская Е. И.                   | 272, 421, 859, 1156, 1158,<br>1445, 1521                                 |
| Токарев В.                        | 380  |
| Толмачева Т. И.                   | 1428   |
| Толубець О.                       | 1166   |
| Тондий Л. Д.                      | 1232   |
| Торохтий А.                       | 1321   |
| Третьяк Е.                        | 299  |
| Третьяков Г.                      | 1246   |
| Трифонов А. К.                    | 613  |
| Трофімов К. Б.                    | 932  |
| Тукъянов В.                       | 374, 382   |
| Тупало В.                         | 412  |
| Тупикин М. Ф. (Тупікін М. Ф.)     | (165), 170   |
| Туров В. О.                       | 933, 1031  |
| Тюрева Т. В.                      | 286, 289, 290, 296, 300, 301,<br>304, 349, 450, 620, 1217, 1230,<br>1231 |
| <b>Уваров А.</b>                  | 1315   |
| Уграїцький М. Т.                  | 1250   |
| Усов И.                           | 1075   |
| Усов И. И., Усов И. Г.            | 934, 1032  |
| Успаленко В.                      | 1072   |
| <b>Фаворский Ю.</b>               | 496  |
| Фалькович С. С.                   | 756  |
| Федоренко В.                      | 1438   |
| Федоренко И.                      | 1286   |
| Федоров А. А.                     | 82, 102, 556   |
| Федоров В.                        | 1138   |
| Федоров Н.                        | 1285   |
| Федоров О.                        | 514  |
| Федорова Л. Р.                    | 739  |
| Федорович О. Е. (Федорович О. Є.) | (25), 29, 33, (668, 669, 670,<br>935, 1034), 1033, 1048, 1057,<br>(1455) |
| Федотов М. Н.                     | 42, 89, 442, 772   |
| Федченко М.                       | 313  |
| Федько В.                         | 338  |

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| Фирсов А. И.                      | 115, 130, 170, 171, 172, 173, 185, 198, 201, 202, 203, 236, 446, 612, 622, 702, 729, 1136, 1215, 1218, 1469, 1470, 1472 |
| Фісюн О.                          | 474   |
| Фомічов П. О.                     | 936, 1035, 1253   |
| Фортинов Л. Г. (Фортінов Л. Г.)   | (558), 598  |
| Фролков А. И.                     | 613   |
| Фролов С. Д.                      | 14, 19, 213, 697, 743, 1447   |
| Фурманов К. К.                    | 1441  |
| Фурса Ю. Г.                       | 175, 180  |
| Фурсов А. П.                      | 549, 660, 722, 793  |
| <br>Халін В.                      | 823   |
| Харченко В. С.                    | 1037, 1038, 1460  |
| Харченко В. Г.                    | 584   |
| Хільченко А.                      | 749   |
| Хлебников Г. А. (Хлєбников Г. А.) | (1345), 1346, (1347), 1348  |
| Хлопяник В.                       | 462   |
| Хмелеев А.                        | 1126  |
| Хмыз Г. Г. (Хмиз Г. Г.)           | 42, (383), 413, 424   |
| Холявко В. И. (Холявко В. I.)     | (937), 938  |
| Хомич А. Б.                       | 414, 1310   |
| Хохлов Б. О.                      | 566, 615  |
| Христофоров В.                    | 1068  |
| Хроменко Т. Г.                    | 1114  |
| <br>Цандер Ф. А.                  | 656   |
| Цветков В. Т.                     | 1508  |
| Цвіндина В. И. (Цвіндіна В.)      | (458, 463, 853, 1381), 1449   |
| Цвіндін К. (Цвіндін К.)           | 1188, (1260)  |
| Цепляев А. Н.                     | 526, 527  |
| Цепляева Т. П. (Цепляєва Т. П.)   | (25, 32), 35, 42, 58, 59, 63, 64, 65, 68, 83, 87, (141), 221, 384, 526, 527, 832, (1414)                                |
| <br>Циганов В. П.                 | 1365  |
| <br>Чайи Г.                       | 519   |
| Чайников А.                       | 177, 340, 344   |
| Чепурной Н.                       | 1302  |
| Черановский О. Р.                 | 42, 767, 1466, 1468   |
| Чередник А.                       | 1221, 1222  |
| Черепашук Г. А.                   | 1011  |

|                                     |  |
|-------------------------------------|--|
| Черепашук Г. О.                     | 1224   |
| Черепенников Б. О.                  | 233, 1414  |
| Черепенікова А. О.                  | 1398   |
| Черкасов В.                         | 359  |
| Чернецкий Н. М.                     | 1464, 1465, 1474                                   |
| Черниенко В.                        | 343  |
| Черникова Е. В.                     | 1036   |
| Чернилевский Н.                     | 654  |
| Чернов С. К.                        | 808  |
| Чернявский Н.                       | 97, 1132   |
| Чивурин А. (Чівурін А.)             | 274, 1148, 1153, 1154, 1155,<br>1157, (1163), 1196 |
| Чигирев Ю. В.                       | 613  |
| Чистохин А.                         | 1286   |
| Чопенко С. А.                       | 173  |
| Чуйко В. М.                         | 567, 569, 619, 624                                 |
| Чумак В. Н.                         | 1521   |
| Чумаченко И. В. (Чумаченко І. В.)   | 1036, (1039, 1040)                                 |
| Чухрай А. Г.                        | 1041, 1049, 1058, 1087                             |
| <br>Шавров В. Б.                    | 61, 77   |
| Шалигіна В. І.                      | 1397   |
| Шараев А.                           | 514  |
| Шаронов В. Б.                       | 1279   |
| Шатов В.                            | 506  |
| Шатов О.                            | 475  |
| Шафигуллин М. И. (Шафігуллін Р. І.) | 1321, 1325, 1444, (1453), 1472                     |
| Швецов К. И.                        | 1498   |
| Швецова Л. И.                       | 293, 616, 624                                      |
| Шебанов I.                          | 24   |
| Шевель В. В.                        | 249  |
| Шедченко А.                         | 623, 810   |
| Шелобанова Е.                       | 339  |
| Шепелева А.                         | 324  |
| Шереверенко А.                      | 393  |
| Шестопал I.                         | 1406   |
| Шеховцов А. Д.                      | 617  |
| Шибаев В.                           | 481  |
| Шибитов А.                          | 507  |
| Шинкар С.                           | 214  |
| Шишка В. В.                         | 1096   |
| Шишкін С. Н.                        | 1482   |

|                               |  |
|-------------------------------|--|
| Шишков В.                     | 383  |
| Шкараев С. В.                 | 547  |
| Шкараев С.                    | 1253                                       |
| Шквиря Н.                     | 434  |
| Шкромада В.                   | 430  |
| Шнитман В. С. (Шнітман В. С.) | (5), 63, 65, 94, (143)                     |
| Шнякин В. Н.                  | 614  |
| Шовкопляс Ю. А.               | 614  |
| Шоломов А. М.                 | 1398, 1461, 1465, 1474                     |
| Шошин Ю. С.                   | 25, 44, 554, 939                           |
| Шпилевой В.                   | 497  |
| Шуба Е. Ю.                    | 1476, 1477, 1480                           |
| Шувалов Д.                    | 274, 1196                                  |
| Шулещенко А. М.               | 611  |
| Шульга В. А.                  | 614  |
| Шульженко П. Ф.               | 568, 618                                   |
| Шун М. С.                     | 1496, 1507                                 |
| <br>                          |  |
| Щербаков И.                   | 510  |
| Щербина В.                    | 777  |
| Щиров И.                      | 153  |
| <br>                          |  |
| Эпштейн А. И.                 | 197, 1443                                  |
| <br>                          |  |
| Юзепов С.                     | 1074                                       |
| Юрьева В.                     | 228  |
| <br>                          |  |
| Яковлев А. И. (Яковлев О. И.) | (703), 787, (811), 863, 864,<br>1422, 1458 |
| Яковлев Л.                    | 157, 158, 940                              |
| Якушин Г.                     | 484  |
| Ялинич Ю.                     | 316, 341                                   |
| Яловкин Б. Д. (Яловкін Б. Д.) | (168, 1413), 1437                          |
| Яльницкий Л. Ф.               | 726, 727, 728                              |
| Ясинський Ф. Г.               | 169, 1418                                  |
| Яценко В. А.                  | 1468                                       |
| Яценко С. В.                  | 1405                                       |
| Яшин С. А.                    | 1468                                       |
| Яшина Е.                      | 250  |
| Яшина Е. С.                   | 1226                                       |

## Оглавление

|   |     |
|---|-----|
| Вступление .....  | 3   |
| Вопросы общей истории института .....   | 4   |
| Летательные аппараты ХАИ дооценного периода.....  | 11  |
| Конструкторы .....  | 19  |
| <i>Калинин Константин Алексеевич</i> .....  | 19  |
| <i>Лозино-Лозинский Глеб Евгеньевич</i> .....   | 22  |
| <i>Люлька Архип Михайлович</i> .....  | 23  |
| <i>Неман Иосиф Григорьевич</i> .....  | 25  |
| Деятельность Харьковской группы по изучению реактивного<br>движения.....  | 27  |
| Участие коллектива института в Великой Отечественной войне..  | 29  |
| Учебно-воспитательная работа университета.....  | 37  |
| Учебный центр CAD/CAM/CAE.....  | 44  |
| Студенчество.....   | 45  |
| Научно-исследовательская работа студентов.....  | 51  |
| Студенческое конструкторское творчество .....   | 57  |
| Стройотрядовское движение .....   | 72  |
| Выпускники ХАИ .....  | 84  |
| Международная ассоциация выпускников ХАИ.....   | 99  |
| Научно-исследовательская деятельность института .....   | 101 |
| Основоположники научных школ ХАИ.....   | 108 |
| <i>Прокура Георгий Федорович</i> .....  | 108 |
| <i>Борисенко Александр Иванович</i> .....   | 111 |
| <i>Ериев Владимир Николаевич</i> .....  | 112 |
| <i>Голдаев Иван Прохорович</i> .....  | 113 |
| <i>Пихтовников Ростислав Вячеславович</i> .....   | 115 |
| <i>Кононенко Вадим Григорьевич</i> .....  | 117 |
| <i>Колесников Лев Александрович</i> .....   | 118 |
| <i>Баржин Владимир Яковлевич</i> .....  | 119 |
| <i>Фалькович Савелий Еремеевич</i> .....  | 120 |
| <i>Артеменко Николай Павлович</i> .....   | 120 |
| Аэродинамический комплекс .....   | 121 |
| Научно-исследовательский институт проблем физического<br>моделирования режимов полета самолетов (НИИ ПФМ) ..... | 122 |

|  |     |
|--|-----|
| Учебная и научная деятельность факультетов.....        | 131 |
| Административно-хозяйственная работа .....             | 157 |
| Культурно-просветительная работа.....                  | 161 |
| Научно-техническая библиотека .....                    | 161 |
| Литературное творчество студентов .....                | 163 |
| Музей ХАИ .....  | 165 |
| Художественная самодеятельность .....                  | 166 |
| Традиции и праздники университета .....                | 173 |
| Довузовская подготовка .....                           | 178 |
| Аэрокосмический лицей ХАИ .....                        | 179 |
| Общественные организации .....                         | 180 |
| Спортивно-массовая работа .....                        | 181 |
| Персоналии .....                                       | 194 |
| Ректоры ХАИ .....                                      | 194 |
| Петров Григорий Ефимович.....                          | 194 |
| Ведмедер Андрей Емельянович.....                       | 195 |
| Красильников Петр Петрович .....                       | 196 |
| Хлебников Григорий Андреевич .....                     | 197 |
| Еременко Анатолий Петрович .....                       | 197 |
| Люкевич Дмитрий Александрович .....                    | 198 |
| Масленников Николай Арсеньевич.....                    | 199 |
| Кононенко Вадим Григорьевич .....                      | 200 |
| Березюк Николай Тимофеевич.....                        | 201 |
| Кривцов Владимир Станиславович .....                   | 202 |
| О. К. Антонов и Харьковский авиационный институт ..... | 203 |
| Ученые, преподаватели, сотрудники.....                 | 205 |
| Книги, изданные в ХАИ до 1940 года .....               | 218 |
| Рекламные издания .....                                | 221 |
| Указатель летательных аппаратов ХАИ.....               | 224 |
| Именной указатель.....                                 | 227 |

Довідкове видання

**Олійник Ірина Вікторівна  
Гресь Вікторія Сергіївна  
Ткаченко Надія Михайлівна  
Павленко Віталій Миколайович**

**Історія ХАІ  
(Російською мовою)**

Редактор А. М. Ємленінова  
Технічний редактор О. О. Главатий

Зв. план, 2011

Підписано до друку 09.03.2011

Формат 60x84 1/16. Папір офс. № 2. Офс. друк

Ум. друк. арк. 14,2. Обл.-вид. арк. 16. Наклад 100 прим.

Замовлення 74. Ціна вільна

---

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

<http://www.khai.edu>

Видавничий центр «ХАІ»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

[izdat@khai.edu](mailto:izdat@khai.edu)

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції, серія ДК № 391, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України від 30.03.2001р.